

जिल्ला वस्तुगत

विवरण

(District Profile)

कैलाली, २०७२

प्रकाशक

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

तथ्याङ्क कार्यालय
कंचनपुर

प्रकाशन वर्ष : आषाढ, २०७२

मुद्रण प्रति : २००

प्रकाशक :
तथ्याङ्क कार्यालय, कंचनपुर

तथ्याङ्क संकलन तथा संयोजन वर्ष : (२०७१/७२)

यस पुस्तकमा उल्लिखित तालिकाहरु तथ्याङ्क कार्यालय, कंचनपुरलाई श्रोत खुलाई मात्र साभार गर्न सकिने छ ।

सर्वाधिकार : तथ्याङ्क कार्यालय, कंचनपुर

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

फोन नं.: { ४२४५९९३
४२४५९९६
४२४५९९७
४२४५९९८

प.सं.: -२०७१/ ७२

च.नं.: -

रामशाह पथ
काठमाडौं, नेपाल

शुभ कामना

स्थानीय नीति निर्माता, योजनाकार, अनुसन्धानकर्ता, अध्येता र सञ्चारकर्मीहरूका लागि खण्डीकृत (Disaggregated) तथ्याङ्कको माग दिनानुदिन बढ्दै गइरहेको अनुभव हामीले गरेका छौं । खण्डीकृत तथ्याङ्कको यस्तो मागलाई राष्ट्रिय जनगणना, कृषिगणना र नमूना सर्वेक्षण (Sample) मा आधारित विभिन्न सर्वेक्षणहरूले मात्र परिपूर्ति गर्न नसक्ने सन्दर्भमा गणना तथा सर्वेक्षणहरूबाट प्राप्त जिल्ला एवं गा.वि.स. तहका तथ्याङ्क र स्थानीयस्तरका विभिन्न निकायहरूमा व्यवस्थापन गरिएका अभिलेखहरूमा छरिएर रहेका उपयोगी आँकडाहरूलाई एकत्रित गरी आम प्रयोगकर्ताहरूको उपयोगका लागि उपलब्ध गराउने प्रयासस्वरूप केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग अन्तर्गतका ३३ तथ्याङ्क कार्यालयहरूले चालू आर्थिक वर्षमा आ-आफ्नो जिल्ला वस्तुगत विवरण तयारी गरेका हुन् । यसको तयारीबाट जिल्लास्तरको तथ्याङ्क भण्डार समृद्ध भई प्रयोगकर्ताहरूको माग निकै हदसम्म सम्बोधन हुनेछ भन्ने विश्वास मैले लिएको छु । तथ्याङ्क कार्यालयहरूले विगतका वर्षहरूमा पनि ७५ वटै जिल्लाका वस्तुगत विवरणहरू तयार गरेका र तिनको अधिकतम माग तथा प्रयोग भएको अनुभव हामीले गरेका छौं । प्रस्तुत जिल्ला वस्तुगत विवरण पनि सरोकारवालाहरूको निम्ति निकै सहयोगी हुने विश्वास मैले लिएको छु ।

गा.वि.स. र वडास्तरसम्मका तथ्याङ्कहरू संग्रहित यस्तो महत्वपूर्ण जिल्ला वस्तुगत विवरण तयारी गरी प्रकाशनमा ल्याउन लागेकोमा म तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरको प्रशंसा गर्दछु र यसको तयारीमा संलग्न सम्पूर्ण कर्मचारी वर्गमा धन्यवाद दिन चाहन्छु । आगामी वर्षमा तथ्याङ्क कार्यालयहरूले यस प्रकाशनको अद्यावधिक नवीन संस्करणको तयारीमा पनि प्राथमिकता दिनेछन् भन्ने विश्वास मैले लिएको छु ।

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
कैलाली

प.सं. २०७१/०७२

च.नं. :

मिति : २०७२/०३/१४

विषय : मन्तव्य

तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरले, कैलाली जिल्लाको भौतिक, प्राकृतिक, सामाजिक एवं जनसांख्यिक क्षेत्रको विवरण सर्वसाधारणलाई प्रदान गर्ने उद्देश्यले जिल्ला वस्तुगत विवरण २०७२ प्रकाशित गर्न लागेकोमा मलाई अत्यन्त खुसी लागेको छ ।

कुनै पनि विकास सम्वन्धी कृयाकलाप संचालन गर्नका लागि भरपर्दो तथ्याङ्कको आवश्यकता पर्दछ । तथ्याङ्कको आधारमा योजनाको आवश्यकता एवं प्राथमिकता निर्धारण गरी विकास निर्माणका कार्यहरु संचालन गरिन्छ । जसले गर्दा विकास प्रक्रियामा आम जनताको सहभागितामा बृद्धि भै योजना कार्यान्वयनमा सफलता प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

कैलाली जिल्लाको वस्तुगत विवरण (District Profile) आगामी दिनमा यस जिल्लाको योजना तर्जुमा गर्ने कामका साथै यस जिल्ला प्रति जिज्ञासा राख्ने योजनाविद, विकासविद, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्था, जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालय, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत बौद्धिक जगतका लागि समेत यो पुस्तक उपयोगी हुने कुरामा म विश्वस्त छु । अन्तमा सिमित श्रोत साधनको बावजुत यो वस्तुगत विवरण प्रकाशित गर्नु हुने तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरका तथ्याङ्क अधिकृत तथा अन्य सबै कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

२०७२ आषाढ

(.राजकुमार श्रेष्ठ.)
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

प्रकाशकीय

भनिन्छ, “भरपर्दो तथ्यांक विनाको योजना लगाम विनाको घोडा जस्तै हो” अर्थात तथ्यांक विनाको योजनाको कुनै दिशा हुदैन । त्यसैले उपलब्धी मुलक योजनाहरु तर्जुमा गर्न , ती योजनाहरुको उद्देश्य पूर्तिका लागि तथा सफल कार्यान्वयन तथा मुल्यांकनको लागि तथ्याङ्कको ठूलो महत्व हुन्छ । आधारभूत तथ्याङ्क कै आधारमा राष्ट्रिय तथा स्थानिय स्तरको वार्षिक योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा मुल्यांकन कार्यमा सहयोग मिल्दछ । सही र विश्वासिलो सूचना एवं-आधार नलिई तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गरिएका जतिसुकै राम्रा योजनाहरु भए पनि प्रायः सफल हुदैनन् ।

कैलाली जिल्लामा छरिएर रहेका तथ्यांकहरुलाई एकत्रित गरि प्रयोग कर्ताहरुलाई तथ्यांक प्रयोग गर्न सहज होस र योजनाकारहरुलाई पनि योजना तर्जुमा गर्न मार्ग दर्शन होस भन्ने उद्देश्यले तथ्यांक कार्यालय कंचनपुर ले जिल्ला वस्तुगत विवरण कैलाली तयारी गरि प्रकाशन गर्ने प्रयास गरेको छ । जिल्ला स्थित तथ्यांक प्रयोग कर्ताहरुलाई केन्द्रीय तथ्यांक विभागबाट उत्पादन गरिएका कतिपय सुचनाहरुको बारेमा जानकारी नभएको , र उत्पादन गरिएका तथ्यांक पनि सबै छरिएर रहेका र त्यसमा पनि दार्चुला जिल्लाको छानेर प्राप्त गर्न कठिनाई हुने गरेको तथा जिल्ला स्थित कार्यालयहरुमा रहेका प्रशासनिक तथ्यांकको लागि कार्यालय पिच्छे धाउनु पर्ने बाध्यता लाई न्युनिकरण गरि सहज रुपमा जिल्लाको तथ्यांक उपलब्ध गराउने उद्देश्यले यो वस्तुगत विवरण तयारी गर्ने प्रयास गरिएको छ । जिल्लाको योजना तर्जुमा गर्ने कामका साथै यस जिल्ला प्रति जिज्ञासा राख्ने योजनाविद ,विकासविद, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैह्र सरकारी संस्था, जिल्ला स्थित कार्यालय ,शिक्षक,विद्यार्थी लगायत बौद्धिक जगतका लागि समेत यो पुस्तक लाभप्रद हुने कुरा विश्वास गरिएको छ ।

यो जिल्ला वस्तुगत विवरण तयारी गर्न केन्द्रीय तथ्यांक विभागले विभिन्न समयमा सम्पन्न गरेका गणना तथा सर्वेक्षण वाट प्राप्त सुचनाहरु र जिल्ला स्थित सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरुबाट प्राप्त द्वितिय श्रोतका तथ्यांकहरु तथा केही प्राथमिक श्रोतका तथ्यांक संकलित सुचनाहरुलाई मिलाएर गरिएको छ । तथ्यांक कार्यालय कंचनपुरले यो जिल्ला वस्तुगत विवरण (District Profile) २०७२ दोश्रो संस्करणको रुपमा प्रकाशित गर्न थालेको छ । सिमित स्रोत र साधनका बावजुद यो पुस्तक तयारी गर्ने क्रममा यसमा धेरै त्रुटि एवं कमी कमजोरी हुन सक्दछन् । यस्ता कमी कमजोरीहरुलाई सुधार गर्नको लागि अमूल्य सुझाव तथा सल्लाहका लागि सम्पूर्ण तथ्यांक प्रयोग कर्ताहरुमा हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

अन्तमा यो जिल्ला वस्तुगत विवरण तयार पार्ने क्रममा आवश्यक सुचना एवं तथ्याङ्क उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने विशेष गरि जिल्ला विकास समिति कैलाली लगायत जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालय , गैरसरकारी संस्था , निजी क्षेत्र , नागरिक समाज , पत्रकार लगायत सम्पूर्ण महानुभावहरुलाई तथ्यांक कार्यालय कंचनपुर आभार प्रकट गर्दछु । साथै यो पुस्तक तयारी गर्ने क्रममा तथ्यांक कार्यालय कंचनपुरका मेरा सहकर्मी साथीहरुले निकै परिश्रम गर्नु भएको छ । वहा सम्पूर्ण साथीहरुलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो पुस्तक तयारीको लागि बजेट तथा अन्य प्राविधिक सहयोग पुर्याउने केन्द्रीय तथ्यांक विभागको योजना तथा स्तर निर्धारण शाखालाई पनि धेरै धेरै धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

गोविन्दप्रसाद न्यौपाने

तथ्याङ्क अधिकृत

तथ्याङ्क कार्यालय, कंचनपुर

मिति : २०७२/०३/१४

खण्ड १: परिचय

१.१ नामकरण

सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रअन्तर्गत सेती अञ्चलमा रहेको कैलाली जिल्ला नेपालको तराइ क्षेत्रको दक्षिण पश्चिम भागमा अवस्थित छ। कुल ३२३५ व.कि.मि. क्षेत्रफल रहेको यस जिल्लाको करिब ६० प्रतिशत भूमि तराई तथा होचोभूमि र करिब ४० प्रतिशत भूभाग चुरे पर्वत श्रृङ्खला अन्तर्गतको पहाडी भूभागमा पर्दछ।

जिल्लाको नामकरणको सन्दर्भमा उहिले राणाहरूको पालामा विभिन्न वस्तुहरूको निकासी पैठारीबाट महसुल असूल गर्ने चारवटा नाका रहेको र ती नाकाहरूलाई बजार अड्डा भन्ने गरिन्थ्यो। ती चार बजार अड्डामा सती बजार अड्डा, भजनी बजार अड्डा, कैलाली बजार अड्डा र धनगढी बजार अड्डा थिए। अर्को एक स्थानीय भनाइअनुसार हाल बसौटी गाविसस्थित तत्कालीन समयको “कैलारी” गाउँको नाम पछि अपभ्रंस हुँदै “कैलाली” भएको र सोही कैलाली गाउँको नामबाट हालको कैलाली जिल्ला नामकरण भएको हो।

१.२ अवस्थिति

१.२.१ भौगोलिक अवस्थिति

अक्षांस : २८°२२' उत्तरी अक्षांसदेखि २९°०५' उत्तर अक्षांस

देशान्तर : ८०°३०' पूर्वदेखि ८१°१८' पूर्व देशान्तर

१.२.२ सापेक्षिक अवस्थिति

पूर्वमा : बर्दिया

पूर्वउत्तरमा : सुर्खेत

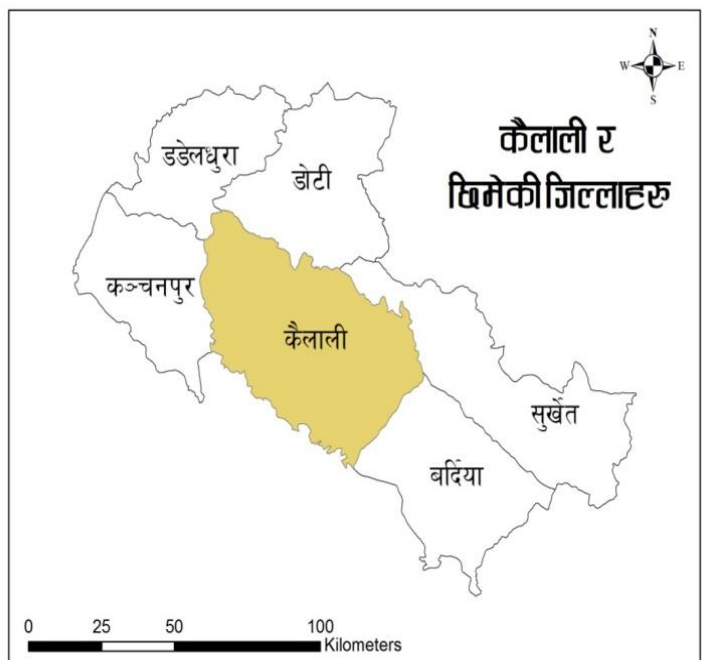
उत्तरमा : डोटी

उत्तरपश्चिममा : डडेलधुरा

पश्चिममा : कञ्चनपुर

दक्षिणमा : भारतको उत्तर प्रदेश

अन्तर्गतको लखिमपुर खिरी जिल्ला

१.३ प्रशासनिक/राजनीतिक विभाजन

विकास क्षेत्र	: सुदूरपश्चिमाञ्चल
अञ्चल	: सेती
जिल्ला सदरमुकाम	: धनगढी
निर्वाचन क्षेत्र संख्या	: ६
इलाका संख्या	: १३
गा.वि.स. संख्या	: ३१
नगरपालिका संख्या	: ६ (धनगढी, टीकापुर, अत्तरिया, लम्की-चुहा, भजनी-त्रिशक्ती, र घोडाघोडी)

१.४ भौगोलिक अवस्था

कैलाली जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ३२३५ व.कि.मी. (३२३५०० हे.) रहेको छ। यहाँ समुद्र सतहबाट १०९ मिटरदेखि १९५० मिटरको उचाइसम्म विस्तारित भूभाग रहेको छन्। उत्तरतर्फ अवस्थित चुरे पर्वत श्रृङ्खला तथा अन्तर्गतको पहाडी भूभाग र भावर प्रदेश अत्यन्त कमजोर र सम्वेदनशील रहेको छ। दक्षिणी क्षेत्र करिब ४,८९३ किलोमिटर लामो जटिल नदी प्रवाह प्रणालीले जेलिएको छ जसको ठूलो भाग मोहना र कर्णाली नदीको जलाधार क्षेत्रले सिंचित छ। मोहना नदी उत्तरबाट दक्षिणपूर्व हुँदै बगेको छ भने कर्णाली नदी उत्तरबाट कैलाली तथा बर्दियाको सिमानाहुँदै दक्षिणतिर बहेको छ। जिल्लामा यसबाहेक ५९६५ किलोमिटर लामो साना खोलाहरूको जटिल प्रवाह प्रणाली समेत रहेको छ। भौगोलिक सूचना प्रणालीबाट विश्लेषण गरी हेर्दा जिल्लामा ११४ वटा वस्तीहरू ठूला नदी प्रणालीको करिब ५० मिटर टाढा मात्र अवस्थित छन्। यसबाट जिल्लाका १४००० भन्दा बढी घरधुरीहरू बाढीको समयमा संकटासन्न रहेको देखिन्छ। जिल्लाका अन्य प्रमुख नदीहरूमा खुटिया, पथरैया, रोरा, डोडा, शिवगंगा, गौरीशंकर, कन्द्रा, मनहरा, गोदावरी, लिक्मा, गुलरा रहेका छन्। सिमसार क्षेत्र, तालतलैया तथा पोखरीहरूको दृष्टिकोणले कैलाली जिल्ला समृद्ध रहेको छ। केन्द्रीय तथ्यांक विभागले सन् २०११ मा प्रकाशन गरेको नेपालको वातावरणीय तथ्यांक अनुसार जिल्लामा ११४ वटा तालतलैयाहरू रहेका छन् भने जिल्ला कृषि विकास कार्यालय कैलालीको अभिलेखअनुसार यहाँ कुल ९०५.८४ क्षेत्रफलमा फैलिएका १९३ वटा तालहरू रहेका छन्। विश्व रामसार सूचीमा सूचीकृत घोडाघोडी ताल यही जिल्लामा रहेको छ। सुरुमा घोडीघोडा नाम रहेकोमा पछि अपभ्रंस हुँदै घोडाघोडी नामकरण भएको भनिने यो तालकै नामबाट घोडाघोडी नगरपालिकासमेत गठन भएको छ। कुल २५६३ हेक्टर क्षेत्रमा विस्तारित यो ताल समुन्द्र सतहबाट २०५ मिटर उचाइमा रहेको छ। यो ताल २०६० साउन २८ गते विश्व रामसार सूचीमा सूचीकृत भएको थियो। जिल्लाका अन्य तालहरूमा जोखर, टिल्को, बेहडाबाबा, कोइलही, लिकी, लौकाभौका प्रमुख छन्।

१.४.१ भूआकृति तथा माटोको बनोट

जिल्लाको उत्तरी क्षेत्रमा चुरे पर्वत श्रृङ्खला र त्यसअन्तर्गतको भावर प्रदेश रहेको छ भने त्यसभन्दा दक्षिणी भागमा समथर तराइ क्षेत्र रहेको छ। भूआकृतिमा भएको यस फरकअनुसार यी तीन क्षेत्रमा पाइने माटोको बनोटमा पनि फरक पाइन्छ, जुन देहायअनुसार रहेको छ:

- (क) उत्तरी चुरे क्षेत्र : भौगर्भिक इतिहासको पछिल्लो चरणमा निर्मित भूभाग भएको हुँदा यो क्षेत्र कमजोर र भूस्खलनशील रहेको छ। यस क्षेत्रमा पाइने चट्टानहरूमा ढुङ्गा, बलौटे चट्टान, बालुवा, खस्रो बालुवा, सिल्ट र सेल लगायत Sand Stone / Conglomerates को बाहुल्यता रहेको छ।
- (ख) मध्य भावर क्षेत्र :- चुरे पर्वत श्रृङ्खलाको दक्षिणी फेदमा यो क्षेत्र रहेको छ। यस क्षेत्रमा ग्राभेल, बालुवा, फुस्रो, रातो हल्का दोमट तथा अलि चिम्टाइलो किसिमको माटो पाईन्छ। यस क्षेत्रको माटो Sandy Loam, Cobbles र Pebbles को आधिक्यता रहेको छ।
- (ग) दक्षिणी तराइ क्षेत्र :- जिल्लाको दक्षिणी भूभागमा अवस्थित यस क्षेत्रमा चिम्टाइलो, बलौटे र दोमट माटो पाईन्छ।

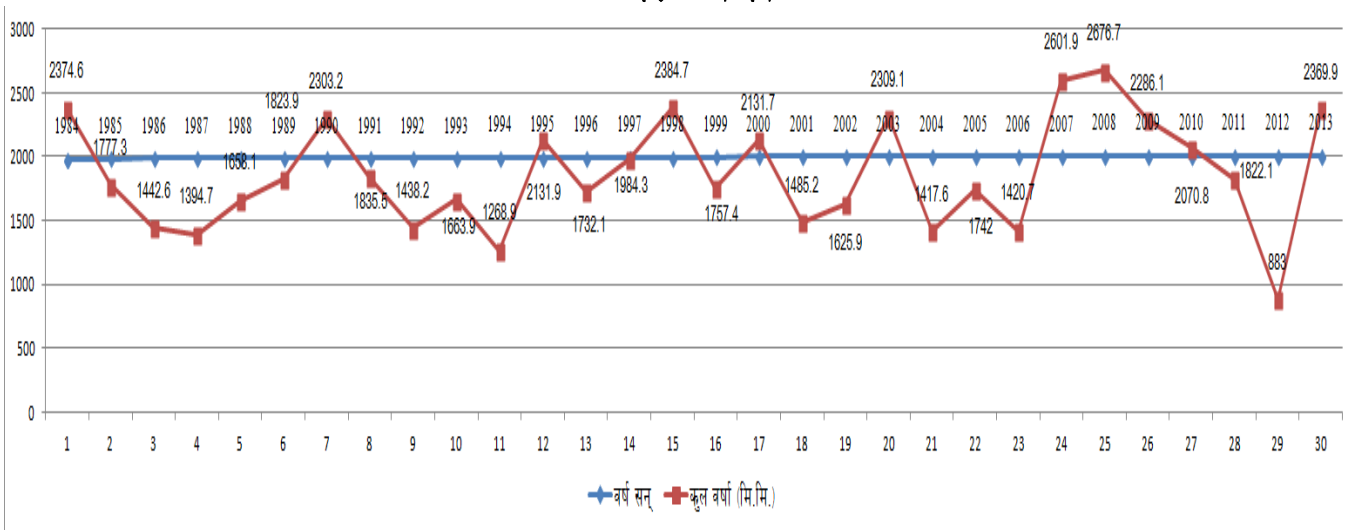
१.५ हावापानी

कैलाली जिल्लाको उत्तरमा चुरे पर्वत श्रृङ्खलामा अन्तर्गतको पहाडी भूभाग तथा दक्षिणी भेगमा समथर तराई फाँट रहेको हुँदा पहाडी र तराई क्षेत्रको उचाइगत भिन्नताका कारण यहाँ फरक फरक किसिमको हावापानी पाईन्छ। तराई क्षेत्रमा गर्मी महिनामा बढी गर्मी हुने र जाडो महिनामा बढी जाडो हुने उष्ण हावापानी रहेको छ भने पहाडी क्षेत्रमा समशीतोष्ण किसिमको हावापानी रहेको छ। तराई क्षेत्रमा अधिकतम तापक्रम ४६° सेल्सियस सम्म पुग्दछ भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५° सेल्सियस सम्म तल भर्दछ। हिउँदको समयमा राम्रोसंग घाम नलान्ने र हुस्सुको अत्यधिक प्रभावले शीतलहर चलि अति जाडो हुने गर्दछ। गर्मी याममा अत्यधिक गर्मी हुने र चैत्र वैशाख महिनामा लु समेत चल्ने गर्दछ।

१.५.१ वर्षा

मौसम विज्ञान विभागको धनगढी, कैलालीको सन् १९८४-२०१३ सम्मको ३० वर्षको अभिलेखअनुसार अध्ययन गर्दा यहाँ औसत वार्षिक वर्षा १८६०.४७ मि.मि. रहेको छ। औसतमा वर्षात्को मात्रा घट्दै गएको देखिन्छ। वर्षामा आएको गत ३० वर्षको परिवर्तनको प्रवृत्ति देहायअनुसार रेखाचित्रमार्फत् प्रस्तुत गरिएको छ :

वार्षिक वर्षा, धनगढी
१९८४-२०१२

वर्षा सम्बन्धमा धनगढी मौसम केन्द्रको अभिलेख, १९८४-२०१२

वर्ष सन्	जन.	फ.	मार्च	अ.	मे	जुन	जुलाई	अगष्ट	सेप्टे.	अ.	नो.	डिसे.	वार्षिक कुल
१९८४	६२.२	४१.८	०	१३.४	५५.३	६२७.३	१०७४	३४३.३	१३७.७	११	०	८.८	२३७५
१९८५	१०.३	०	०	७.५	८.७	११७.१	३९५.७	४५९.५	४३७.९	२१४.३	०	४६.३	१७७७
१९८६	४.२	३९.९	२.२	६२.९	७६.८	२३२	४९७.६	१९७.२	२२६.५	३६.८	१५	५१.५	१४४३
१९८७	७.२	१६.६	२.७	१५.७	६.८	१५४	६४.९	२८२.४	१९३.२	०	०	६	१३९५
१९८८	८.३	२.५	३५.५	२४.६	६४.९	२०६.२	७२.७	३५०.२	२०७.२	०.५	०	२९.५	१६५८
१९८९	७४.३	१५.३	३१.५	०	११.८	२४.९	५७०.५	५९२.८	२३५.३	८.३	१६	२०	१८२४
१९९०	०	१३०.४	२७.९	०.८	२६५.२	२०२.९	८६०	४०९.८	३३०.२	०	०	७६	२३०३
१९९१	१५.८	४८.७	२३.५	५१.२	६१.१	१५४.४	३९५.२	५०३.९	५४०.९	०	९.५	३१.३	१८३६
१९९२	१८.४	१८.१	०	९	७०.२	१२७	२९३.२	५४७.४	२७.६	६.९	८.२	०	१४३८
१९९३	७.९	१३.१	७२.४	४	४५.३	२०६.७	३५९.४	५४६.५	४०.६	०	०	०	१६६३.९
१९९४	२३.८	६७.३	०	३२.५	१५.८	२२२.४	३७४.४	५००.१	३२.६	०	०	०	१२६९
१९९५	६२	२५.२	५.६	०	६.४	१९२.२	५.८.४	१०४२	२०६.७	२.३	०.२	१.२	२१३२
१९९६	२०.३	६९.३	२.२	१२.४	१.८	२९९.६	५४५.७	४९७.३	१८१.९	१०१.६	०	०	१७३२
१९९७	२७.६	१३.६	३.८	३९.६	५१.४	१८१.२	६०३.९	५५४.२	२९६.४	४२.१	२३.५	१४७	१९८४
१९९८	७.२	१२.१	५.८.२	७४	४५.१	१६९.८	८५२.५	८४५	२२५.४	९२.५	२.९	०	२३८५
१९९९	२४.६	०	०	०	५४.८	२३७.५	५४६.१	४७.९	२५५.२	१५३.५	०	७.६	१७५७
२०००	२०.२	३२.५	३.६	५२.३	२०४.५	६२४.१	४३३.१	५६०.४	२०१	०	०	०	२१३२
२००१	१५.६	२.७	५.३	२	११४.५	५४१.१	३४५.२	३६५.१	६४.७	२.८	१	०	१४८५
२००२	५६.१	३७.२	०	३०.६	४४.५	४७.८	३७९.४	६२२	३७९.३	२५	२.४	१.६	१६२६
२००३	६६.४	९५.६	४.२	३.८	२५.४	२३१.७	५९५.६	६२.८	६५२.८	०	१	३.८	२३०९
२००४	१०३.१	५.६	०	४५.६	१२०.६	१६०.६	५१४.६	२७.१	१६५	३१.४	०	०	१४१८
२००५	३४.८	४२.९	२४	२.६	११.६	२२७.४	६३६.९	३३९.३	४०३.१	०.१	०	१९.३	१७४२
२००६	०	०	२५.६	२५.५	१३४.३	११३.३	५६१.३	३१४.८	२१२.९	२१.८	०	११.२	१४२१
२००८	९.३	१.६	२	६४.८	१२५.३	६३१.१	६७६.१	५६१.६	४७६.९	१२.८	०	०	२६७७
२००९	०	७.६	१६.५	६	१६४.६	१११.१	५७५	७४९.३	२२१.७	४२२.२	१२	०.१	२२८६
२०१०	१.९	५१	०	०.२	५.८.६	१२.८	६९३.८	७०९.७	४१६.२	१.४	९	०.२	२०७१
२०११	२	२५	९.४	१०.७	७९.१	२५५.९	५५७.८	५५०.६	३३१.४	०.२	०	०	१८२२
२०१२	२३	४	१५	५.९	०	५७.१	२७९	४९२.२	०	४.४	०	२.४	८८३
२०१३	५३.४	१०६	०	३.५	४.४	७४५.१	७४९.१	४३१.५	२७६.९	०	०	०	२३७०

स्रोत: ऊर्जा तथा जलवायु परिवर्तन रणनीति, जिविस, कैलाली

१.६.१ नदी तथा खोला

जिल्लाभरि नदी तथा खोलाको ठूलो सञ्जाल रहेको छ । नदी तथा खोलाले यस जिल्लालाई छिमेकी जिल्लाहरू तथा जिल्लाभित्रकै विभिन्न गाविसको सीमा रेखाका रूपमा पनि रहेका छन् । जिल्लाको सबैभन्दा ठूलो नदी कर्णाली हो । नेपालको सबैभन्दा लामो नदीका रूपमा रहेका यो नदी कैलाली जिल्लाको पूर्वमा बर्दिया जिल्लासँगको सिमानाको काम गरेको छ । पश्चिममा मोहना नदी र चाप खोलाले कन्चनपुर जिल्लासँग छुट्टयाउँदछ । त्यस्तै उतरमा ठूली गाड भन्ने

खोलाले डोटी जिल्लाको सिमाना रहेको छ भने दक्षिणमा मोहना नदी भारतसँगको सिमाना रहेको छ । जिल्लाका प्रमुख नदी तथा खोलाहरूमा कर्णाली, मोहना, पथरिया, कान्द्रा, खुटिया र चौराही, कनरा, गौरी गंगा, चौमाला, शिवगंगा, गोदावरी, मनहरा, लिक्मा, रोडा, गुलरा र चुराहा रहेका छन् ।

१.६.२ तालतलैया

तालतलैया एवम् पोखरीहरूको दृष्टिकोणले कैलाली जिल्ला धनी जिल्लाको रूपमा रहेको छ । जिल्लामा १९३ वटा तालतलैयाहरू रहेका छन् । यी तालतलैयाको विस्तृत विवरण देहायअनुसार रहेको छ:

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
१	माप्तिको ताल	०.५	बसौटी-५	९८	खरकटुवा ताल	२	साँडेपानी-४
२	चम्पैया ताल	२	बसौटी-२	९९	पथरपिप्ला ताल	१	साँडेपानी-४
३	मुरगीताल	२	बसौटी-८	१००	पुरैना ताल	१	साँडेपानी-५
४	मतियारी ताल	२	बसौटी-२	१०१	मौकट्टा ताल	१	साँडेपानी-४
५	मभरा ताल	४	बसौटी-८	१०२	सिकहवा ताल	१	साँडेपानी- ९
६	मत्प्रावा ताल	०.१६	बसौटी-९	१०३	वावा ताल	३	साँडेपानी- ९
७	लालपुरान ताल	०.६६	बसौटी-३	१०४	सानो पोखरी ताल	४	साँडेपानी-८
८	मन्द्रन ताल	०.४	बसौटी-९	१०५	रामफल ताल	७	साँडेपानी-८
९	लठौह ताल	७.३३	बसौटी-२	१०६	विच्छी ताल	०.५	साँडेपानी-८
१०	सानो लठौह ताल	०.६६	बसौटी-३	१०७	बुढिया ताल	८	साँडेपानी-८
११	हुरैया ताल	१.३३	बसौटी-८	१०८	खोराही ताल	१	साँडेपानी-८
१२	सानो हुरैया ताल	०.५	बसौटी-८	१०९	सोमरहवा ताल	२	साँडेपानी-८
१३	दंगा ताल	७	बसौटी-४	११०	नकरोल ताल	२३	साँडेपानी-८
१४	भगनपुरान ताल	१.५	पवेरा-७	१११	भुतही ताल	२	साँडेपानी-८

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
१५	बडका मगहर ताल	१०.५	पवेरा-२	११२	घोडाघोडी ताल	१३३	दरख-५
१६	छोटकी गुलरिया ताल	१.५	"	११३	ओझवा ताल	४	दरख-५
१७	छोटकी मघार ताल	१	"	११४	बडका चरिपाल ताल	४.१	दरख-५
१८	रखौना ताल	८	पवेरा-६	११५	मौराहान चरिया ताल	२	दरख-५
१९	जवदहुवा ताल	०.२३	पवेरा-४	११६	राम ताल	१	दरख-७
२०	पुरैना ताल	८	हसुलिया-६	११७	घोर ताल	६०	खैलाड-९
२१	भिंंगरहुवा ताल	२.३३	हसुलिया-५	११८	लौकाहा भौकाहा ताल	८०	खैलाड-८
२२	लोकिन्याताल	५	हसुलिया-५	११९	नुक्ली ताल	१०	खैलाड-८
२३	कमल पोखरी ताल	२२	हसुलिया १	१२०	सोनिया ताल	४०	खैलाड-८
२४	रखौनी ताल	१.५	हसुलिया ९	१२१	रुपिया ताल	७	खलाड-८
२५	भजनिहता ताल	३.५	हसुलिया८	१२२	भकारी ताल	७	खैलाड-३
२६	भुल्कहवा ताल	१.२५	हसुलिया८	१२३	ढोडरहवा ताल	८	खैलाड-८
२७	छोटकी जननेहता ताल	३	हसुलिया८	१२४	जरमुना ताल	३	खैलाड-६
२८	घारकुटुवा ताल	०.२	हसुलिया८	१२५	लम्की ताल	६	खैलाड-८
२९	भाला ताल	२०	हसुलिया८	१२६	धोविनिया ताल	४	खैलाड-४
३०	गुलेरुवा ताल	०.६६	हसुलिया४	१२७	लालपरिया ताल	५	खैलाड-१
३१	पुईधा ताल	८	हसुलिया८	१२८	कोलटाला ताल	२	खैलाड-६
३२	खैरहवा ताल	३५	रतनपुर६	१२९	दुगरहवा ताल	४	खैलाड-९
३३	लेटकुटुवा ताल	१.५	"	१३०	खोल्टीम रिपरी ताल	२	खैलाड-२
३४	मगहर ताल	२	रतनपुर-२	१३१	गाडमनी ताल	२	खैलाड-२

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
३५	सुइटी ताल	२.६६	रतनपुर-५	१३२	भलभलिया ताल	४	खैलाड-६
३६	पाकथहिया ताल	१.६६	रतनपुर-७	१३३	छुटिहक ताल	२	खैलाड-८
३७	करलुहुवा ताल	२	रतनपुर-७	१३४	सोसुवा ताल	५	खैलाड-४
३८	डोडरैया ताल	१	रतनपुर-७	१३५	छोल्हरैया ताल	०.६६	खैलाड-४
३९	सीगुवा ताल	२	रतनपुर-४	१३६	चिरैहिया ताल	१	खैलाड-८
४०	लम्मिताल	४.६६	ध.न.पा.-६	१३७	दुक्नहा ताल	२	खैलाड-६
४१	कोइलही ताल	०.६	ध.न.पा.-६	१३८	बठन चम्का ताल	२.६६	खैलाड-५
४२	सुल्खैया ताल	१.५	ध.न.पा.-६	१३९	दिदी बहिनी ताल	५	खैलाड-४
४३	नथुनिया ताल	३	ध.न.पा.-६	१४०	पिपरहुवा ताल	६	लालबोभी-८, ९
४४	नेहटी ताल	१	ध.न.पा.-३	१४१	गुदहुवा ताल	२	लालबोभी-५
४५	जोखर ताल	२२	ध.न.पा.-७	१४२	खैयर मट्टीताल	३	लालबोभी-५
४६	मुरफुट्टी	०.६६	ध.न.पा.-६	१४३	उबदा ताल	३	लालबोभी-६
४७	मुरकुट्टी	२	ध.न.पा.-६	१४४	लखरैया ताल	५	लालबोभी-४
४८	नतनीकतनी ताल	२	ध.न.पा.-६	१४५	चमरौदा ताल	२	लालबोभी-४
४९	सुकुटी ताल	३	ध.न.पा.-६	१४६	बंजरिया ताल	४	लालबोभी-२
५०	छोटकी नथुनिया ताल	०.७	ध.न.पा.-६	१४७	पुरैना ताल	१५	लालबोभी-१
५१	उत्तर बेहडी ताल	०.४	ध.न.पा.-४	१४८	पहला ताल	३	लालबोभी-१
५२	घेगुवा ताल	१	ध.न.पा.-६	१४९	बंशा ताल	०.६६	लालबोभी-१
५३	चौफेरी ताल	५.५	ध.न.पा.१४	१५०	चर्ना ताल	०.६६	लालबोभी-१
५४	देव ताल	१	ध.न.पा.-७	१५१	घरमाही ताल	०.६६	लालबोभी-१

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
५५	तिल्के ताल	०.६	ध.न.पा.१२	१५२	पनमर्ना ताल	०.६६	लालबोभी-१
५६	तिनखण्डेताल	२	ध.न.पा.१२	१५३	खुर्दा ताल	०.६६	लालबोभी-१
५७	श्री केदारनाथ घोल	०.५	जोशीपुर ९	१५४	दुबाड ताल	१४.६	उदासीपुर-७
५८	मिठुनिया ताल	१	जोशीपुर-९	१५५	चमरैया ताल	१६.६	उदासीपुर-५
५९	जंगलीनाथ मन्दीर ताल	३.३	जोशीपुर-३	१५६	बेहडाबाबा ताल	२५	उर्मा-४
६०	शंकर समुदाय ताल	१.३३	जोशीपुर-३	१५७	शहदेव ताल	१०	उर्मा-४
६१	पेररा ताल	२.६६	जोशीपुर-३	१५८	रामसमग्र ताल	०.६	उर्मा-५
६२	जंगलीसाथ सामुदायिक बन घोल	१.३३	जोशीपुर-३	१५९	छकई ताल	०.६	उर्मा-८
६३	बहेरुवा घोल	१.९	बौनिया-५	१६०	मगहर ताल	१	उर्मा-२
६४	खल्ला दक्षिण घोल	२	बौनिया-४	१६१	कुसुम ताल	३	उर्मा-२
६५	उत्तरपुर्वक चरिया ताल	०.२	बौनिया-४	१६२	लोहटीहवा	२.५	भजनी १
६६	त्रिशक्ति सामु. ताल	१.६६	बलिया-८	१६३	त्रिबानी ताल	३	चौमाला १
६७	मोहनलाल सामु. ताल	०.६७	बलिया-६	१६४	राराताल	२	चौमाला १
६८	सार्वजनिक ताल	०.२	कोटातुल्सीपुर	१६५	सिमि ताल	१	चौमाला ७
६९	पुरनिया ताल	१.५	कोटातुल्सीपुर	१६६	गौरी ठिमी ताल	०.६	चौमाला १
७०	भुरुवा ताल	०.५	कोटातुल्सीपुर-९	१६७	लौरिया ताल	१.५	चौमाला ६
७१	भुरुवा ताल	०.५	कोटातुल्सीपुर-८	१६८	खैरेनी ताल	०.६	चौमाला ६
७२	कप्हा ताल	१.५	कोटातुल्सीपुर-२	१६९	मटेरिया ताल	०.७	चौमाला ६
७३	जगतपुर ताल	०.२	कोटातुल्सीपुर-६	१७०	मलमान्छ ताल	०.३	चौमाला ६
७५	पुरैना ताल	१.३	रामशिखर भाला-७	१७१	शिव ताल	२.३३	फूलवारी ७

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
७६	बडहन ताल	१.३	रामशिखर भाला-७	१७२	छोलछुवा ताल	४.६६	फूलवारी १
७७	हात्तीकुण्डा ताल	१.३	रामशिखर भाला-८	१७३	पुरैना ताल	४	फूलवारी ३
७८	पशुपति ताल	०.६	रामशिखर भाला-३	१७५	सौनिया ताल	१	फूलवारी १
७९	टेढी ताल	१.३२	रामशिखर भाला-७	१७६	बक्तैया ताल	३.३३	फूलवारी ८
८०	पर्सेनी ताल	१.६	रामशिखर भाला-७	१७७	बास्तोलता ताल	४.६६	फूलवारी ६
८१	मटेरी ताल	२.६	रामशिखर भाला-७	१७८	सैनहिया ताल	१.१	फूलवारी १
८२	भुम्कवा ताल	२.६	रामशिखर भाला-८	१७९	जनमैहता ताल	३	फुलवारी ८
८३	भुम्कई ताल	१.३	रामशिखरभाला-९	१८०	घोरलावाहा ताल	६	फुलवारी १
८४	सेउकलिया ताल	२	रामशिखरभाला-९	१८१	सिमरैया ताल	४	फुलवारी ७
८५	पवारी ताल	५	साँडेपानी-३	१८२	वक्तैया ताल	४	फुलवारी ८
८६	भालु ताल	२	साँडेपानी-२	१८३	वैजरिया ताल	३	फुलवारी ७
८७	महुवा ताल	१	साँडेपानी-३	१८४	रामलक्ष्मण ताल	३.३	फुलवारी ८
८८	विचकी ताल	३	साँडेपानी-३	१८५	दुबी ताल	१.५	गदरिया ८
८९	दरवाजा ताल	०.२	साँडेपानी-३	१८६	पुरैना ताल	८	गदरिया २
९०	समरुहा ताल	०.३	साँडेपानी-३	१८७	सुखलिया ताल	३	गदरिया २
९१	औरहा ताल	०.३	साँडेपानी-३	१८८	नथुनिया ताल	५	गदरिया २
९२	गुडवा ताल	२	साँडेपानी-३	१८९	नरडबुवा ताल	४	गदरिया २
९३	सुन्दर ताल	०.१	साँडेपानी-३	१९०	काइलिया ताल	३५	गदरिया ८
९४	मभरिवा ताल	०.३	साँडेपानी-४	१९१	जागिनिया ताल	२०	गदरिया ९
९५	चिरिपा ताल	८	साँडेपानी-४	१९२	कटरी ताल	३	गदरिया ४

क्र.स.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति	क्र.सं.	घोल/तालको नाम	जलासय (हे.)	अवस्थिति
९६	बगलहवा ठूलो ताल	४	साँडेपानी-१	१९३	शितलभाडी ताल	४	गदरिया १
९७	बगलहवा सानो ताल	२	साँडेपानी-१				

१.७ धार्मिक, पौराणिक, ऐतिहासिक महत्वका स्थलहरू

जिल्लामा उल्लेख्य संख्यामा धार्मिक, पर्यटकीय, पौराणिक महत्वका स्थलहरू रहेका छन् । जिल्लाको सुखड गा.वि.स.मा अवस्थित घोडाघोडी ताल विश्व रामसार सूचीमा सूचीकृत छ । ऐतिहासिक महत्व बोकेका विभिन्न स्थलहरूसमेत जिल्लामा रहेका छन् । खैराला गा.वि.स.स्थित महाभारत पर्वत श्रृङ्खलाको टापुस्थलमा राणाकालीन रमणीय गर्भादरवार, गोदावरी-९ स्थित तारागढी तथा धनगढी र भजनीमा राणाकालीन समयको गोश्वारा अड्डा रहेका भवनहरू रहेका छन् जसमध्ये धनगढी गोश्वारामा हाल जिल्ला प्रशासन कार्यालयको भवन रहेको छ भने भजनीस्थित गोश्वारा अड्डा उपयुक्त संरक्षणको अभावमा लुप्तप्रायः भइसकेको छ ।

अत्तरियाबाट १३ किलोमिटर उत्तरमा ऐतिहासिक, पर्यटकीय तथा धार्मिक महत्व बोकेको रमणीय गोदावरी बजार रहेको छ । गोदावरीमै गौमुखा भरनासमेत रहेको छ । गोदावरी सहित शिवगंगा, त्रिवेणी धार्मिक दृष्टिले महत्वपूर्ण दोभानहरूसमेत हुन् । गर्भा-गोदावरी खण्डको बतासे डाँडा नेपालमा चुरे पर्वत श्रृङ्खलाको सबैभन्दा अग्लो भाग रहेको स्थानीय बुद्धिजीविहरूको भनाइ रहेको छ । यस खण्डबाट कैलाश पर्वतको दर्शन गर्न सकिने भएकाले यो क्षेत्र जिल्लामा पर्यटन विकासका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण देखिन्छ । चिसापानी बजारको पश्चिम पट्टिको माथिको धुलिकोट डाँडामा रहेको जालपा देवीको मन्दिरमा वार्षिक रुपमा दशैंको कोजाग्रत पूर्णिमामा मेला लाग्ने गर्दछ । सो मेला भर्न सुर्खेत, बर्दियासम्मका श्रद्धालुहरू आउने गर्दछन् । त्यस मन्दिरमा राजा रजौटाहरूको ऐतिहासिक साँस्कृतिक महत्वका वस्तुहरू समेत भेटिएका छन् । ऊर्मा गाविसस्थित बेहडाबाबा मन्दिरमा गंगादशहराका समयमा वार्षिक रुपमा लाग्ने मेलामा नेपालका विभिन्न जिल्लासहित भारतका विभिन्न स्थानबाट करिब २० हजार दर्शनार्थीहरूको भीड लाग्ने गरेको छ ।

अध्ययन अनुसन्धानको अभावमा जिल्लाका अन्य धेरै पर्यटकीय, धार्मिक, पौराणिक महत्वका स्थलहरू समेत अमूर्त रहेका छन् । यी सबैको बारेमा थप अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यमार्फत् जिल्लामा आन्तरिक र बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गरी आर्थिक वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउन सकिने अवस्था रहेको छ ।

टीकापुर नगरपालिकास्थित टीकापुर पार्क नेपालकै रमणीय पार्कहरूमध्येमा एक रहेको छ । यस्तै, धनगढी नगरपालिकास्थित देवरिया वनस्पति उद्यान र साँगे रहेको जोखार ताल तथा गोदावरी गाविसस्थित गोदावरी वनस्पति उद्यान आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन अभिवृद्धिका लागि समेत महत्वपूर्ण रहेका छन् । नारायणपुर गाविस, हुंगानाटोलस्थित काँढा, मोहना, पथरैया नदीको सङ्गम स्थलमा स्वच्छ पानीमा पाइने डल्फिन खासगरी असार/साउनदेखि भदौ/असोजसम्म देखिने गरेको छ ।

जिल्लामा विभिन्न किसिमका जातजातिको मिश्रित बसोबास रहेको हुँदा यहाँ विभिन्न किसिमका चाडपर्व मनाइन्छ तथा थुप्रै मठमन्दिरहरू रहेका छन्, उक्त मठमन्दिर र चाडपर्वहरू यहाँको साँस्कृतिक जीवनका अभिन्न अङ्गहरू भएका हुँदा यिनीको विस्तृत नामावली निम्नप्रकार प्रस्तुत गरिएको छ :।

१.७.१ प्रमुख चाडपर्व

जिल्लामा दुई दर्जनभन्दा बढी विभिन्न चाड पर्वहरू समेत रहेका छन्, जसमध्ये केही प्रमुख चाडपर्वमा दशैं, तिहार, माघी, गौरा, होली, तीज, आइतबारी, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, शिवरात्री, देवीजात, जेष्ठ पूर्णिमा (राजी जातिको), चराईहरू (राना थारु जातिको), धुरिया पूजा, भूतुवा पूजा, रनपुतला (ब्राह्मण, क्षेत्री), अनन्त्य, भुवा (

रणकौशल प्रदर्शन गरिने खेल), पुसे १५, ओल्के, असारे १५, गंगा दशहरा, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन, विसु तिहार, चैते दशैं, राम नवमी हुन् ।

खण्ड- २ : आधारभूत जनसांखिक विवरण

२.१ जनसङ्ख्या (Population) : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाको जनसङ्ख्या ७७५,७०९ जना जसमध्ये पुरुष ३७८४१७ जना (४८.७८ प्रतिशत) र महिला ३९७२९२ जना (५२.२२ प्रतिशत) रहेका छन् । यसअनुसार लैंगिक अनुपात (Sex Ratio) अर्थात प्रति १०० महिलामा पुरुषको सङ्ख्या ९५.२५ रहेको छ । गत २०५८ सालको जनगणनामा यस जिल्लाको जनसङ्ख्या ६९६६३७ र लैंगिक अनुपात १०२.६ थियो ।

२.२ वार्षिक जनसङ्ख्या वृद्धिदर (Annual population growth rate) : यस जनगणनाले २०५८ देखि २०६८ सालसम्मको वार्षिक साला खाला जनसङ्ख्या वृद्धिदर (Average annual exponential population growth rate) २.२९ प्रतिशत देखाएको छ, जुन २०५८ सालको जनगणनाअनुसार (२०४८ देखि २०५८ सालसम्म) वार्षिक सालाखाला ३.८९ प्रतिशत थियो ।

तालिका न २.१ कैलाली जिल्लाका जनसंख्या वृद्धिदर उच्च र न्यून भएका १० गा.वि.स .स /न.पा. हरुको विवरण

जनसंख्या वृद्धिदर उच्च भएका प्रमुख १० गा.वि.स./ न.पा. हरु		जनसंख्या वृद्धिदर न्यून भएका प्रमुख १० गा.वि.स /न.पा. हरु	
गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या वृद्धिदर	गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या वृद्धिदर
गेटा	४.५८	पथरिया	-१.२६
मालाखेती	४.२२	पाण्डौन	-१.१८
ध.न.पा	४.१३	धनसिंहपुर	-०.९६
चौमाला	३.८९	पवेरा	-०.६३
टिकापुर न.पा	३.७१	मुनुवा	-०.३३
दरख	३.७०	नारायणपुर	-०.३१
वेलादेविपुर	३.४८	हसुलिया	०.०६
साडेपानी	३.२७	रतनपुर	०.०८
उर्मा	३.१६	थापापुर	०.१०
दोदोघरा	३.०६	वसौटी	०.१७

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

२.३ जनघनत्व (Population Density): यस जिल्लाको जनघनत्व (प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा रहेको जनसङ्ख्या) २४० जना प्रतिवर्ग किलोमिटर रहेको छ, जुन २०५८ सालमा १९१ मात्र थियो ।

२.४ वृहद उमेर समूह अनुसार जनसङ्ख्या (Population by Broad Age Group) : यस जिल्लाको कुल जनसङ्ख्याको ५७.२४ प्रतिशत १५ देखि ५९ वर्ष उमेरका रहेको तथ्यांक २०६८ सालको जनगणनाले देखाएको छ । गत २०५८ सालमा यो उमेर समूहका जनसङ्ख्या ५२.७५ प्रतिशत मात्र थियो । हाल १४ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका र ६० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका जनसङ्ख्या क्रमशः ३५.८९ प्रतिशत र ६.८६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । २०५८ सालमा यो उमेर समूहका जनसङ्ख्या क्रमशः ४२.४२ र ४.८२ प्रतिशत रहेको थियो । ५ वर्षको उमेर समूह अनुसार कैलाली जिल्लाको जनसंख्या देहाय वमोजिम रहेको छ ।

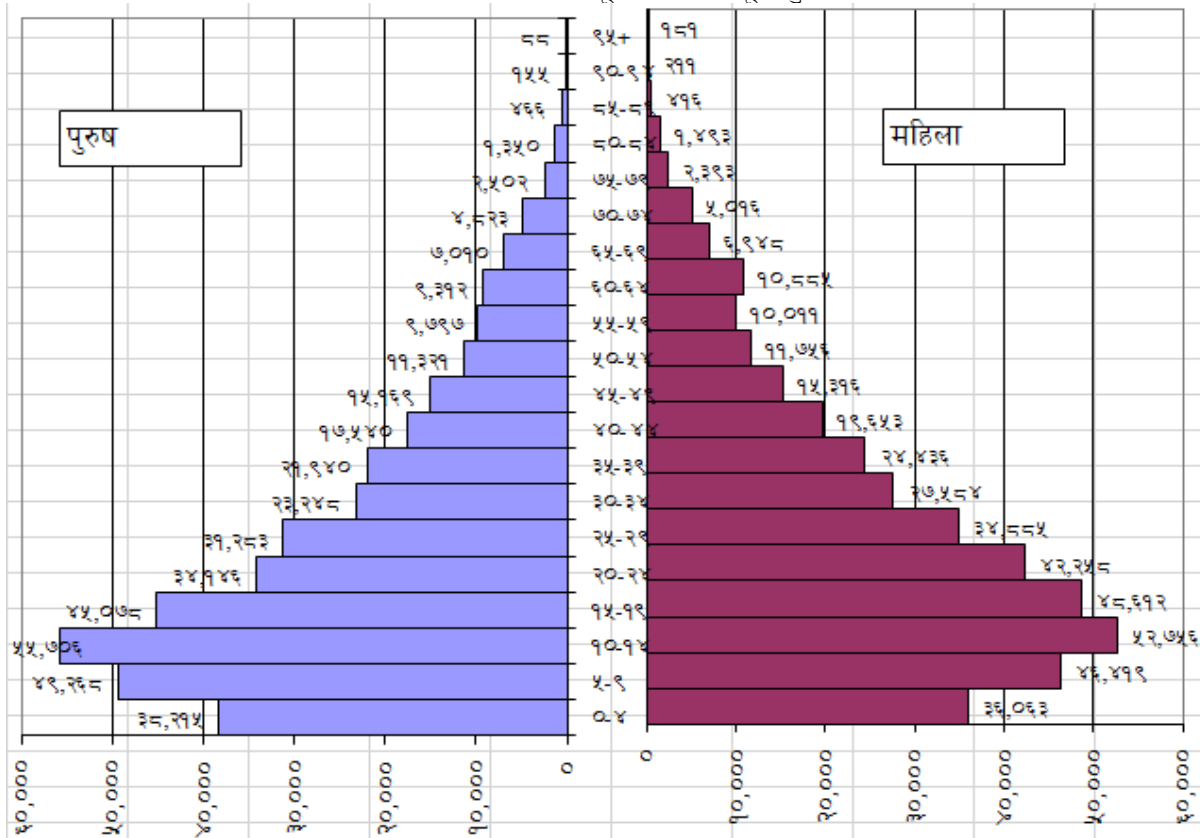
तालिका न. २.२ वृहद उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या

उमेर समूह	जम्मा जनसंख्या		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
००-०४	७४२७८	९.५८	३८२१५	१०.१०	३६०६३	९.०८
०५-०९	९५६८७	१२.३४	४९२६८	१३.०२	४६४१९	११.६८
१०-१४	१०८४६२	१३.९८	५५७०६	१४.७२	५२७५६	१३.२८
१५-१९	९३६९०	१२.०८	४५०७८	११.९१	४८६१२	१२.२४
२०-२४	७६४०४	९.८५	३४१४६	९.०२	४२२५८	१०.६४
२५-२९	६६१६८	८.५३	३१२८३	८.२७	३४८८५	८.७८
३०-३४	५०८३२	६.५५	२३२४८	६.१४	२७५८४	६.९४
३५-३९	४६३७६	५.९८	२१९४०	५.८०	२४४३६	६.१५
४०-४४	३७१९३	४.७९	१७५४०	४.६४	१९६५३	४.९५
४५-४९	३०४८५	३.९३	१५१६९	४.०१	१५३१६	३.८६
५०-५४	२३०७७	२.९८	११३२१	२.९९	११७५६	२.९६
५५-५९	१९८०८	२.५५	९७९७	२.५९	१००११	२.५२
६०-६४	२०१९७	२.६०	९३१२	२.४६	१०८८५	२.७४
६५-६९	१३९५८	१.८०	७०१०	१.८५	६९४८	१.७५
७०-७४	९८३९	१.२७	४८२३	१.२७	५०१६	१.२६
७५-७९	४८९५	०.६३	२५०२	०.६६	२३९३	०.६०
८०-८४	२८४३	०.३७	१३५०	०.३६	१४९३	०.३८
८५-८९	८८२	०.११	४६६	०.१२	४१६	०.१०
९०-९४	३६६	०.०५	१५५	०.०४	२११	०.०५
९५+	२६९	०.०३	८८	०.०२	१८१	०.०५
जम्मा	७७५७०९	१००	३७८४१७	१००	३९७२९२	१००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

जनसंख्या पिरामिड

लिंग र पाँच वर्ष उमेर समूहको जिल्लाको जनसंख्यालाई जनसंख्या पिरामिडमार्फत् प्रस्तुत गरिएको छ। पाँच वर्ष उमेर समूहमध्ये १०-१४ वर्षको जनसंख्या सबैभन्दा धेरै देखिन्छ भने जिल्लाको कुल जनसंख्याको ठूलो हिस्सा १९ वर्षमुनिको रहेको देखिन्छ। ६० वर्षभन्दा माथिको जनसंख्याको हिस्सा कुल जनसंख्यामा ५.४ प्रतिशत मात्र रहेको छ। १६-६० वर्ष उमेर समूहको जनसंख्या कुल जनसंख्याको ५६ प्रतिशतभन्दा बढी भएको हुँदा जिल्लाको समग्र सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणमा मानव संसाधनको विकास र परिचालनको भूमिका महत्वपूर्ण हुने देखिन्छ।

२.५ परिवार सङ्ख्या (Household) : गत २०५८ सालको जनगणना अनुसार परिवार सङ्ख्या ९४४३० देखिएकोमा हाल उक्त सङ्ख्या करिब १७ प्रतिशतले बढेर १४२४८० (संस्थागतसमेत) पुगेको छ। यसप्रकार दश वर्षको अवधिमा ४८०५० परिवार थप भएका छन्।

२.६ परिवारका सदस्य सङ्ख्या (Household size): कैलाली जिल्लामा हाल प्रति परिवार औषत ५.४४ जना सदस्य सङ्ख्या (Average Household Size) रहेको छ, जुन २०५८ मा ५.८० जना थियो। परिवारको औषत आकार गदरिया गा.वि.स.मा सबैभन्दा बढी (६.७०) र टिकापुर न.पा.मा सबैभन्दा कम (४.८३) रहेको पाइएको छ।

तालिका न. २.३ औषत परिवार संख्या उच्च र न्यून रहेका ५ गा.वि.स / न.पा.हरु

क्र.स	नाम	औषत परिवार संख्या	क्र.स	नाम	औषत परिवार संख्या
१	टिकापुर न.पा	४.८३	१	मौन्याल	६.०७
२	बलिया	४.८४	२	कोटा तुल्सीपुर	६.०८
३	ध.न.पा	४.८५	३	लालभोजी	६.९९

क्र.स	नाम	औषत परिवार संख्या	क्र.स	नाम	औषत परिवार संख्या
४	मालाखेती	४.९६	४	उदासीपुर	६.२४
५	पथरिया	५.०५	५	गदरिया	६.७०

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

२.७ जनसंख्याको मध्यिका वर्ष :- राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाको पुरुषहरुको मध्यिका वर्ष २० वर्ष अर्थात समग्र पुरुष जनसंख्याको आधा पुरुष सो उमेर भन्दा कम र आधा सो उमेर भन्दा बढी रहेका छन् भने महिलाहरुको मध्यिका वर्ष २१. वर्ष गरी समग्र जनसंख्याको मध्यिका वर्ष २०. वर्ष रहेको छ ।

२.८ शहरी जनसङ्ख्या (Urban population): कैलाली जिल्लाको ६ वटै नगरपालिकाक्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनसङ्ख्या लाई शहरी जनसंख्या भनिन्छ । यी नगरपालिकाहरुमा हाल १८४२७० पुरुष र १९३८२८ महिला गरी जम्मा ३७८०९८ जनसंख्या रहेको छ जुन कुल जनसंख्याको करिब ४८.७४ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । कैलाली जिल्लामा रहेका नगरपालिकाहरु मध्ये धनगढी नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी जनसंख्या १०१९७० र सबै भन्दा कम जनसंख्या भएको नगरपालिका भजनी त्रिशक्ती नगरपालिका हो जसमा ३८१४९ जना मानिसहरुको बसोबास रहेको छ । कैलालीका सबै नगरपालिकाहरुको वार्ड अनुसारको जनसंख्या विवरण निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका न.२.४ धनगढी नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	३,१०५	१४,३३३	७,३२६	७,००७	४.६२	१०४.५५
२	२,७५८	१२,४५९	६,४१०	६,०४९	४.५२	१०५.९७
३	२,८६८	१३,५४९	६,७९५	६,७५४	४.७२	१००.६१
४	२,१४२	९,१७५	४,८८६	४,२८९	४.२८	११३.९२
५	२,६७५	११,६४४	६,०६४	५,५८०	४.३५	१०८.६७
६	९४०	५,३६५	२,६१०	२,७५५	५.७१	९४.७४
७	१,७०६	९,०४३	४,६१०	४,४३३	५.३०	१०३.९९
८	१,१५२	६,०४१	३,१०२	२,९३९	५.२४	१०५.५५
९	३५४	१,७८२	७८७	९९५	५.०३	७९.१०
१०	२५०	१,७७९	८५८	९२१	७.१२	९३.१६
११	३०९	२,३११	१,१४९	१,१६२	७.४८	९८.८८
१२	१,९९८	१०,००९	४,६३७	५,३७२	५.०१	८६.३२
१३	५०१	२,९८२	१,५१७	१,४६५	५.९५	१०३.५५

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१४	२७२	१,४९८	६८८	८१०	५.५१	८४.९४
जम्मा	२१,०३०	१०१,९७०	५१,४३९	५०,५३१	४.८५	१०१.८०

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

तालिका न.२.५ टिकापुर नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	४०२	२,२८७	१,१०१	१,१८६	५.६९	९२.८३
२	१८०	९८२	४५९	५२३	५.४६	८७.७६
३	४०३	२,३१०	१,१२२	१,१८८	५.७३	९४.४४
४	४१५	२,१३३	१,००७	१,१२६	५.१४	८९.४३
५	३१३	१,८०६	९०८	८९८	५.७७	१०१.११
६	५४२	३,१८०	१,५०१	१,६७९	५.८७	८९.४०
७	२९०	१,६९४	७८८	९०६	५.८४	८६.९८
८	१,३७९	६,७७८	३,१८०	३,५९८	४.९२	८८.३८
९	७,७०६	३४,९५७	१६,८२७	१८,१३०	४.५४	९२.८१
जम्मा	११,६३०	५६,१२७	२६,८९३	२९,२३४	४.८३	९१.९९

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

तालिका न.२.६ अत्तरिया नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	८४६	४५८२	२१३९	२४४३	५.४२	८७.५६
२	१५१९	७५६९	३४९३	४०७६	४.९८	८५.७०
३	७७६	४२३०	२०१०	२२२०	५.४५	९०.५४
४	१६६२	७४३३	३६५८	३७७५	४.४७	९६.९०
५	११७७	६२३३	२८९९	३३३४	५.३०	८६.९५

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
६	८८७	४५७१	२०४०	२५३१	५.१५	८०.६०
७	१२४६	७१७४	३४६९	३७०५	५.७६	९३.६३
८	१०९८	६३५९	२९६७	३३९२	५.७९	८७.४७
९	४५८	२८०२	१३६३	१४३९	६.१२	९४.७२
१०	३५६	२२३९	१०९८	११४१	६.२९	९६.२३
११	९२२	५०३४	२५७९	२४५५	५.४६	१०५.०५
१२	१०७५	५७६४	२७७७	२९८७	५.३६	९२.९७
१३	१७२३	८५३१	४१३८	४३९३	४.९५	९४.२०
जम्मा	१३७४५	७२५२१	३४६३०	३७८९१	५.२८	९१.३९

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

तालिका न.२.७ लम्की चुहा नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	१२६९	५६८६	२७४८	२९३८	४.४८	९३.५३
२	३०४८	१४३८२	६८७०	७५१२	४.७२	९१.४५
३	३३८	१५९९	७०३	८९६	४.७३	७८.४६
४	७६४	३७९०	१७२४	२०६६	४.९६	८३.४५
५	१२९५	६५०४	३०६७	३४३७	५.०२	८९.२३
६	६३७	३२६८	१५२४	१७४४	५.१३	८७.३९
७	५३२	२७१९	१२५४	१४६५	५.११	८५.६०
८	६९०	३५१३	१६०१	१९१२	५.०९	८३.७३
९	४१७	२२२२	१००२	१२२०	५.३३	८२.१३
१०	६१४	३०६७	१४४२	१६२५	५.००	८८.७४
११	६८८	३७१७	१७१९	१९९८	५.४०	८६.०४
१२	५९३	३३२१	१५४२	१७७९	५.६०	८६.६८
१३	४६१	२५८६	१२२४	१३६२	५.६१	८९.८७
१४	३३४	१८४६	८७४	९७२	५.५३	८९.९२

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१५	५४०	३१३२	१४४४	१६८८	५.८०	८५.५५
जम्मा	१२२२०	६१३५२	२८७३८	३२६१४	५.०२	८८.१२

श्रोत : रा . ज. ग. २०६८

तालिका न.२.८ भजनी त्रिशक्ति नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	७६९	४९५५	२५६३	२३९२	६.४४	१०७.१५
२	७५६	४४९४	२२५८	२२३६	५.९४	१००.९८
३	२९३	१७९८	८२२	९७६	६.१४	८४.२२
४	६०८	३८९९	१९३७	१९६२	६.४१	९८.७३
५	४३२	२५६४	१२९३	१२७१	५.९४	१०१.७३
६	३८८	२२७१	११२४	११४७	५.८५	९७.९९
७	७१९	३९४३	२०००	१९४३	५.४८	१०२.९३
८	३६०	२२४०	११५३	१०८७	६.२२	१०६.०७
९	४६०	२४२२	१२०५	१२१७	५.२७	९९.०१
१०	६७३	४२१६	२०३५	२१८१	६.२६	९३.३१
११	२७८	१९३६	९४२	९९४	६.९६	९४.७७
१२	६३२	३४११	१६३५	१७७६	५.४०	९२.०६
जम्मा	६३६८	३८१४९	१८९६७	१९१८२	५.९९	९८.८८

श्रोत : रा . ज. ग. २०६८

तालिका न.२.९ घोडाघोडी नगरपालिकाको वार्ड अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	१४७७	७५१४	३७५४	३७६०	५.०९	९९.८४

वार्ड न.	परिवार संख्या	जनसंख्या			परिवारको आकार	लैंगिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
२	६२८	३५६५	१७१७	१८४८	५.६८	९२.९१
३	१६३६	८६०५	४२९५	४३१०	५.२६	९९.६५
४	५६६	३४०३	१६९०	१७१३	६.०१	९८.६६
५	४३०	२७५३	१३६३	१३९०	६.४०	९८.०६
६	१०२३	६२१६	३०७४	३१४२	६.०८	९७.८४
७	७८६	४६०७	२१७२	२४३५	५.८६	८९.२०
८	१६१५	९०९७	४४७१	४६२६	५.६३	९६.६५
९	४२४	२२१९	१०६७	११५२	५.२३	९२.६२
जम्मा	८५८५	४७९७९	२३६०३	२४३७६	५.५९	९६.८३

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

२.९ सबै भन्दा धेरै र कम जनसङ्ख्या भएका गा.वि.स तथा न.पा.: २०६८ सालको जनगणनाअनुसार कैलाली जिल्लामा सबैभन्दा धेरै जनसङ्ख्या धनगढी नगरपालिकामा १०१९७० देखिएको छ, । यस जिल्लाको सबैभन्दा उच्च जनसंख्या रहेको गा.वि.स.मा वलिया (पुरानो अनुसार) चौमाला (२७५४६ नया अनुसार) रहेको छ भने सबैभन्दा कम जनसंख्या पाण्डौन गा.वि.स.मा ,३४०४ जना रहेको छ ।

तालिका न.२.१० कैलाली जिल्लाका जनसंख्या सबैभन्दा उच्च र न्यून जनसंख्या भएका ५ गा.वि.स. न.पा. हरु

जनसंख्या उच्च भएका प्रमुख ५ गा.वि.स.र न.पा. हरु		जनसंख्या न्यून भएका प्रमुख ५ गा.वि.स.र न.पा. हरु	
गा.वि.स. को नाम	जनसंख्या	गा.वि.स. को नाम	जनसंख्या
ध.न.पा	१०१९७०	पाण्डौन	३४०४
टिकापुर न.पा	५६१२७	खैराला	४५६३
वलिया	४१४६१	मौन्याल	४६८१
चौमाला	२७५८६	पवेरा	५८३५
साडेपानी	२४८९२	जानकीनगर	५९०५

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

२.१० धर्म (Religion) र २०६८ सालको जनगणनाले यस जिल्लाभित्र विभिन्न ६ वटा धर्म मान्ने व्यक्तिहरू रहेको देखाएको छ । यसअनुसार हिन्दु बौद्ध, क्रिश्चियन, इस्लाम प्रकृति, किरात, शिख जैन र , बहाई धर्म मान्नेहरूको जनसङ्ख्या क्रमशः ९४.९१ , २.०१, १.८७ , ०.०६ , ०.६४ , ०.२२, ०.०१ , ०.०१ , ०.००३ , ०.००३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने कुनै पनि धर्म उल्लेख नगरेको जनसंख्या ०.३३ प्रतिशत देखिन्छ । कैलाली जिल्लाको लिंग र धर्म अनुसार जनसंख्या विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका न.२.११ कैलाली जिल्लाको धर्म अनुसार जनसंख्या

धर्मको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हिन्दु	७३६,२१३	९४.९१	३५८,४३६	९४.७२	३७७,७७७	९५.०९
बौद्ध	१५,६२०	२.०१	७,७६२	२.०५	७,८५८	१.९८
क्रिश्चियन	१४,४९३	१.८७	६,७६०	१.७९	७,७३३	१.९५
इस्लाम	४,९३०	०.६४	२,५५६	०.६८	२,३७४	०.६०
प्रकृति	१,७१०	०.२२	८७९	०.२३	८३१	०.२१
किरात	८६	०.०१	४१	०.०१	४५	०.०१
शिख	४५	०.०१	२४	०.०१	२१	०.०१
जैनिज्म	२३	०.००	१३	०.००	१०	०.००
बहाइ	२१	०.००	६	०.००	१५	०.००
उल्लेख नभएका	२,५६८	०.३३	१,९४०	०.५१	६२८	०.१६
जम्मा	७७५,७०९	१००.००	३७८,४१७	१००.००	३९७,२९२	१००.००

स्रोत : रा .ज.ग. २०६८

२.११ जात/जाति (Caste/Ethnicity) : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नेपालमा जम्मा जम्मी १२५ वटा जात जातीहरू रहेको देखिएकोमा कैलाली जिल्लामा जम्मा ७६ जातीहरूको वसोवास गरेको देखिएको छ , ती जातजातीको जनसंख्या मध्ये सबै भन्दा वढी ४१.५३ प्रतिशत थारु रहेका छन भने दोश्रोमा पहाडी क्षेत्री २१.१३ प्रतिशत रहेका छन । जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाको प्रमुख १० जातजाती सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ ।

तालिका न.२.१२ कैलाली जिल्लाको जात/जाती अनुसार जनसंख्या

क्र.स.	जात जाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	थारु	३२२,१२०	४१.५३	१६०,०५२	२०.६३	१६२,०६८	२०.८९
२	क्षेत्री	१६३,८८४	२१.१३	७९,७२५	१०.२८	८४,१५९	१०.८५
३	पहाडी ब्राम्हण	९६,२५९	१२.४१	४६,३८३	५.९८	४९,८७६	६.४३
४	कामी	६५,०८७	८.३९	३०,१५३	३.८९	३४,९३४	४.५०

क्र.स.	जात जाति	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
५	ठकुरी	३०,७००	३.९६	१४,८९९	१.९२	१५,८०१	२.०४
६	मगर	२९,०६३	३.७५	१४,४४५	१.८६	१४,६१८	१.८८
७	दमाइ ढोली	१७,१९२	२.२२	७,७६२	१.००	९,४३०	१.२२
८	सार्की	७,२९६	०.९४	३,४१६	०.४४	३,८८०	०.५०
९	मुसलमान	४,९२८	०.६४	२,५५५	०.३३	२,३७३	०.३१
१०	दशनामी	४,२६९	०.५५	२,११९	०.२७	२,१५०	०.२८

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

२.१२ मातृ भाषा (Mother tongue) अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार नेपालमा बोलिने जम्मा जम्मी १२३ वटा भाषा सुचिकृत भएकोमा कैलाली जिल्लामा जम्मा ४२ प्रकारका भाषा बोलिने गरेको देखिएको छ । कैलाली जिल्लामा सबै भन्दा बढी कुल जनसंख्याको ३१.८८३७ जना अर्थात ४१.१० प्रतिशत ले थारु भाषालाई मातृ भाषाको रूपमा प्रयोग गरेको देखिएको छ । जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाको प्रमुख ५ मातृभाषा सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ :

तालिका न.२.१३ कैलाली जिल्लाको मातृ भाषा अनुसार जनसंख्या विवरण

क्र.स.	मातृ भाषाको नाम	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	थारु	३१८,८३७	४१.१०	१५८,४००	२०.४२	१६०,४३७	२०.६८
२	नेपाली	२१५,९५२	२७.८४	१०५,३८०	१३.५८	११०,५७२	१४.२५
३	ढोटेली	१४४,९०७	१८.६८	६८,७८४	८.८७	७६,१२३	९.८१
४	अछामी	४८,४०४	६.२४	२१,७९२	२.८१	२६,६१२	३.४३
५	मगर	१०,९३८	१.४१	५,४६३	०.७०	५,४७५	०.७१

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

२.१३ मातृ भाषा बाहेक दोश्रो भाषा बोल्ने अनुसार जनसंख्या विवरण

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा मातृ भाषा बाहेक दोस्रो भाषाका रूपमा नेपालीको भाषा बोल्ने कुल जनसंख्याको ५५.१३ प्रतिशत रहेको छ भने ४३.९० प्रतिशत को मातृ भाषा बाहेक दोस्रो भाषा नभएको देखिएको छ । राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा बोलिने मातृभाषा बाहेक दोश्रो भाषा सम्बन्धी विवरण यस प्रकार रहेको छ

तालिका न.२.१४ मातृ भाषा बाहेक दोश्रो भाषा बोल्ने जनसंख्या

क्र.स.	दोश्रो भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१	नेपाली	४२७,६१९	५५.१३	२१३,५१५	२७.५३	२१४,१०४	२७.६०

क्र.स.	दोश्रो भाषा	जम्मा		पुरुष		महिला	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
२	थारु	५,०६२	०.६५	२,५२४	०.३२५	२,५३८	०.३३
३	हिन्दी	१,५१०	०.१९	९११	०.११७	५९९	०.०८
४	अंग्रेजी	२५२	०.०३	१९४	०.०२५	५८	०.०१
५	लिम्बु	१९४	०.०३	९०	०.०१२	१०४	०.०१

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

४.६.१ युवा जनसंख्या

राष्ट्रिय युवा नीति, २०१० ले १६-४० वर्ष उमेर समूहको जनसंख्यालाई युवा जनसंख्या मानेको छ। यस अनुसार जिल्लामा कुल जनसंख्याको ४३ प्रतिशत जनसंख्या युवा रहेको छ। कुल जनसंख्याको ठूलो हिस्सा युवा रहेको हुँदा स्थानीयस्तरमा लगानी, रोजगारी सिर्जना तथा युवा परिचालन मार्फत् जिल्लाको विकास प्रक्रियामा तीव्रता प्रदान गर्न सकिने अवस्था रहेको छ। कैलाली जिल्लाको हरेक उमेर समूहको युवा जनसंख्याको आकार देहाय अनुसार रहेको छ।:

तालिका २.१५ : कैलाली जिल्लाको युवा जनसंख्या

उमेर समूह	जम्मा जनसंख्या		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१६ वर्ष	२१,०५३	२.७१	१०,१६६	२.६९	१०,८८७	२.७४
१७ वर्ष	१६,७०२	२.१५	७,९५६	२.१	८,७४६	२.२
१८ वर्ष	२२,९९८	२.९६	११,०६२	२.९२	११,९३६	३
१९ वर्ष	१२,९०६	१.६६	५,९२०	१.५६	६,९८६	१.७६
२० वर्ष	२०,४५८	२.६४	८,८९६	२.३५	११,५६२	२.९१
२१ वर्ष	१२,३४५	१.५९	५,५४४	१.४७	६,८०१	१.७१
२२ वर्ष	१७,६४२	२.२७	७,९६८	२.११	९,६७४	२.४३
२३ वर्ष	१२,५१७	१.६१	५,६८०	१.५	६,८३७	१.७२
२४ वर्ष	१३,४४२	१.७३	६,०५८	१.६	७,३८४	१.८६
२५ वर्ष	१९,२९७	२.४९	८,८७८	२.३५	१०,४१९	२.६२
२६ वर्ष	१२,७७२	१.६५	५,९४४	१.५७	६,८२८	१.७२
२७ वर्ष	११,१३३	१.४४	५,३८१	१.४२	५,७५२	१.४५

उमेर समूह	जम्मा जनसंख्या		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
२८ वर्ष	१६,०४२	२.०७	७,६४८	२.०२	८,३९४	२.११
२९ वर्ष	६,९२४	०.८९	३,४३२	०.९१	३,४९२	०.८८
३० वर्ष	२०,०६१	२.५९	८,८१६	२.३३	११,२४५	२.८३
३१ वर्ष	५,६२५	०.७३	२,७८४	०.७४	२,८४१	०.७२
३२ वर्ष	११,५३७	१.४९	५,५१७	१.४६	६,०२०	१.५२
३३ वर्ष	६,७४७	०.८७	३,०५५	०.८१	३,६९२	०.९३
३४ वर्ष	६,८६२	०.८८	३,०७६	०.८१	३,७८६	०.९५
३५ वर्ष	२०,३१७	२.६२	९,५७६	२.५३	१०,७४१	२.७
३६ वर्ष	७,३७६	०.९५	३,६४०	०.९६	३,७३६	०.९४
३७ वर्ष	५,१४४	०.६६	२,४८१	०.६६	२,६६३	०.६७
३८ वर्ष	९,३२५	१.२	४,२३६	१.१२	५,०८९	१.२८
३९ वर्ष	४,२१४	०.५४	२,००७	०.५३	२,२०७	०.५६
४० वर्ष	१८,०९३	२.३३	८,४९३	२.२४	९,६००	२.४२
जम्मा	३३१,५३२	४२.७२	१५४,२१४	४०.७६	१७७,३१८	४४.६३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०६८, के.त.वि.

२.१४ अपाङ्गता (Disability) : कैलाली जिल्लाको कुल जनसङ्ख्याको १.९८ प्रतिशत हिस्सामा कुनै एक वा बढि प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिएको छ। कुनै एक वा बढि अपाङ्गता भएका कुल व्यक्तिहरू मध्ये ५२.९५ प्रतिशत पुरुष र बाँकी ४७.०५ प्रतिशत महिला रहेको देखिन्छ। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू मध्ये ३६.६२ प्रतिशतमा शारीरिक अपाङ्गता, २१.५३ प्रतिशतमा दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता, १४.५९ प्रतिशतमा सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता, १.४६ प्रतिशतमा श्रवण दृष्टिविहिनता, ९.८१ प्रतिशतमा स्वर बोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता, ६.१३ प्रतिशतमा मानसिक अपाङ्गता र २.०९ प्रतिशतमा बौद्धिक अपाङ्गता र ७.७७ प्रतिशतमा बहुअपाङ्गता भएको पाइएको छ।

तालिका न.२.१६ अपाङ्गताको प्रकार अनुसार जनसंख्या विवरण

अपाङ्गता को प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत

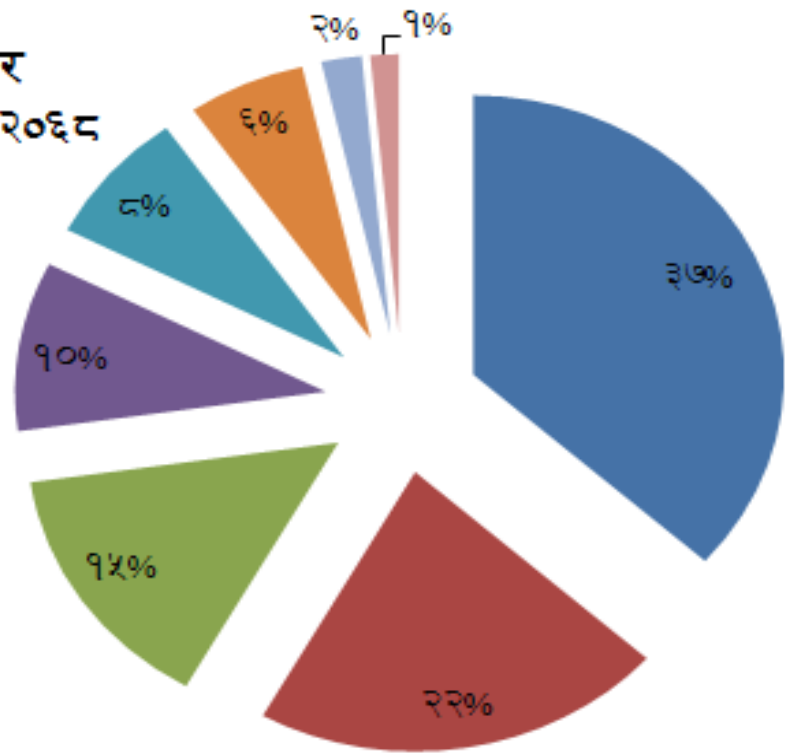
अपाङ्गता को प्रकार	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
शारीरिक अपाङ्गता	५,६३१	०.७३	३,१७०	०.८४	२,४६१	०.६२
दृष्टिसम्बन्धि अपाङ्गता	३,३११	०.४३	१,५५५	०.४१	१,७५६	०.४४
सूनाई सम्बन्धि अपाङ्गता	२,२४३	०.२९	१,१६७	०.३१	१,०७६	०.२७
श्रवण दृष्टिविहिनता	२२५	०.०३	९८	०.०३	१२७	०.०३
स्वर बोलाईसम्बन्धि अपाङ्गता	१,५०९	०.१९	८३१	०.२२	६७८	०.१७
मानसिक अपाङ्गता	९४२	०.१२	५१०	०.१३	४३२	०.११
बौद्धिक दूर्बलता	३२२	०.०४	१७५	०.०५	१४७	०.०४
बहू अपाङ्गता	१,१९५	०.१५	६३७	०.१७	५५८	०.१४
जम्मा अपाङ्गता भएकाहरूको जनसंख्या	१५,३७८	१.९८	८,१४३	२.१५	७,२३५	१.८२
अपाङ्गता नभएकाहरूको जनसंख्या	७६०,३३१	९८.०२	३७०,२७४	९७.८५	३९०,०५७	९८.१८
जम्मा जनसंख्या	७७५,७०९	१००.००	३७८,४१७	१००.००	३९७,२९२	१००.००

स्रोत : रा.ज.ग. २०६८

अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको वर्गिकरण

अपाङ्गताको प्रकार अनुसारको जनसंख्या, २०६८

- शारीरिक अपाङ्गता
- दृष्टिसम्बन्धी अपाङ्गता
- सुनाइसम्बन्धी अपाङ्गता
- स्वरबोलाइसम्बन्धी अपाङ्गता
- बहु अपाङ्गता
- मानसिक अपाङ्गता
- बौद्धिक अपाङ्गता
- श्रवण दृष्टिविहीन

२.१५ जनसंख्या प्रक्षेपण (Population Projection) : विगतको जनसंख्या वृद्धिदरको आधारमा आगामी वर्षको जनसंख्याको अनुमान गर्नुलाई जनसंख्या प्रक्षेपण भनिन्छ । जनसंख्या प्रक्षेपण गर्ने विभिन्न विधिहरू रहेका छन् । ति मध्ये **Exponential Method** लाई वढी नजिक नतिजा दिने विधिको रूपमा लिने गरिन्छ । उक्त विधि अनुसार प्रक्षेपण गर्दा हाल कैलाली जिल्लाको वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर २.२९ रहेको र यदि यही जनसंख्या वृद्धिदर कायम रहेको खण्डमा २०७२ सालमा कैलाली जिल्लाको जनसंख्या ८५०१२० हुने अनुमान गर्न सकिन्छ । त्यसै गरि २०७३, २०७४, २०७५, २०७६, २०७७, र २०७८ सालमा कैलाली जिल्लाको जनसंख्या क्रमश ८६९८१२, ८८९९६१, ९१०५७६, ९३१६६९, ९५३२५०, र ९७५३३२ हुने अनुमान गर्न सकिन्छ । गा.वि.स. अनुसार कैलाली जिल्लाको जनसंख्या प्रक्षेपण तपसिल वमोजिम रहेको छ ।

तालिका न. २.१६ कैलाली जिल्लाको गा.वि.स. अनुसारको जनसंख्या प्रक्षेपण

गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या		जनसंख्या वृद्धि दर	जनसंख्या प्रक्षेपण सालमा (वि.स.)						
	२०५८	२०६८		२०७२	२०७३	२०७४	२०७५	२०७६	२०७७	२०७८
वलिया	३१८५१	४१४६१	२.६४	४६०७३	४७३०४	४८५६८	४९८६६	५११९८	५२५६६	५३९७१
वसौटी	६२४१	६३४७	०.१७	६३९०	६४०१	६४११	६४२२	६४३३	६४४४	६४५५
वेलादेविपुर	८०४९	११४००	३.४८	१३१०३	१३५६७	१४०४८	१४५४५	१५०६०	१५५९४	१६१४६
भजनी	११३१८	१४९१७	२.७६	१६६५९	१७१२५	१७६०५	१८०९८	१८६०४	१९१२५	१९६६०
वौनिया	१३२६५	१३८९९	०.४७	१४१६१	१४२२७	१४२९४	१४३६१	१४४२८	१४४९५	१४५६३
चुहा	१६३९२	१९८९१	१.९३	२१४९१	२१९११	२२३३९	२२७७६	२३२२१	२३६७४	२४१३७
चौमाला	१८६९८	२७५८६	३.८९	३२२२९	३३५०७	३४८३६	३६२१७	३७६५३	३९१४७	४०६९९
धनसिंहपुर	९६३५	८७५०	-०.९६	८४१९	८३३८	८२५९	८१७९	८१०१	८०२३	७९४६
दरख	१२१७१	१७६२३	३.७०	२०४३५	२१२०६	२२००६	२२८३५	२३६९६	२४५९०	२५५१७
ध.न.पा	६७४४७	१०१९७०	४.१३	१२०३०३	१२५३८०	१३०६७१	१३६१८५	१४१९३२	१४७९२१	१५४१६४

गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या		जनसंख्या वृद्धि दर	जनसंख्या प्रक्षेपण सालमा (वि.स.)						
	२०५८	२०६८		२०७२	२०७३	२०७४	२०७५	२०७६	२०७७	२०७८
दोदोधरा	१४५९९	१९८२७	३.०६	२२४०९	२३१०६	२३८२४	२४५६५	२५३२८	२६११५	२६९२७
दुगौली	१३२९१	१३६८३	०.२९	१३८४३	१३८८३	१३९२४	१३९६४	१४००५	१४०४६	१४०८७
गदरिया	१०३९१	१११०४	०.६६	११४०३	११४७९	११५५५	११६३२	११७०९	११७८७	११८६६
गेटा	१२२२४	१९३२९	४.५८	२३२१७	२४३०६	२५४४५	२६६३८	२७८८७	२९१९५	३०५६४
गोदावरी	१३७३३	१५५७२	१.२६	१६३७५	१६५८२	१६७९२	१७००४	१७२१९	१७४३७	१७६५७
हसुलिया	१४०४०	१४१२९	०.०६	१४१६५	१४१७४	१४१८३	१४१९२	१४२०१	१४२१०	१४२१९
जानकीनगर	५१४९	५९०५	१.३७	६२३८	६३२४	६४११	६४९९	६५८९	६६८०	६७७२
जोशीपुर	१९३०६	२२५६०	१.५६	२४०१०	२४३८७	२४७७०	२५१५९	२५५५४	२५९५५	२६३६२
खैलाड	१००६५	११९८५	१.७५	१२८५२	१३०७८	१३३०९	१३५४३	१३७८२	१४०२४	१४२७१
खैराला	४०३४	४५६३	१.२३	४७९४	४८५३	४९१३	४९७४	५०३६	५०९८	५१६१
कोटा तुल्सीपुर	१०१७१	१२८५६	२.३४	१४११९	१४४५४	१४७९६	१५१४७	१५५०६	१५८७४	१६२५०
लालभोजी	१०८२६	११२४७	०.३८	११४२०	११४६४	११५०७	११५५१	११५९६	११६४०	११६८४
मालाखेती	१५६११	२३८१४	४.२२	२८१९६	२९४१३	३०६८१	३२००५	३३३८५	३४८२५	३६३२७
मसुरिया	१६२१६	२२०१७	३.०६	२४८८२	२५६५५	२६४५१	२७२७३	२८१२०	२८९९३	२९८९३

गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या		जनसंख्या वृद्धि दर	जनसंख्या प्रक्षेपण सालमा (वि.स.)						
	२०५८	२०६८		२०७२	२०७३	२०७४	२०७५	२०७६	२०७७	२०७८
मौन्याल	४३८३	४६८१	०.६६	४८०६	४८३८	४८६९	४९०२	४९३४	४९६६	४९९९
मुनुवा	११९३९	११५५६	-०.३३	११४०६	११३६९	११३३२	११२९५	११२५८	११२२२	१११८५
नारायणपुर	११५६०	११२०७	-०.३१	११०६९	११०३५	११०००	१०९६६	१०९३२	१०८९९	१०८६५
निगाली	५४६७	६०२७	०.९८	६२६७	६३२८	६३९०	६४५३	६५१६	६५८०	६६४४
पहलमानपुर	११८९२	१५०५५	२.३६	१६५४४	१६९३९	१७३४३	१७७५७	१८१८१	१८६१५	१९०५९
पाण्डौन	३८३०	३४०४	-१.१८	३२४७	३२०९	३१७१	३१३४	३०९८	३०६१	३०२५
पथरिया	१९७३५	१७३९६	-१.२६	१६५४०	१६३३३	१६१२८	१५९२६	१५७२६	१५५२९	१५३३४
पवेरा	६२१६	५८३५	-०.६३	५६८९	५६५३	५६१८	५५८२	५५४७	५५१२	५४७७
फुलवारी	१९०२०	२०५०८	०.७५	२११३५	२१२९५	२१४५६	२१६१८	२१७८२	२१९४६	२२११२
प्रतापपुर	१२८३१	१४०७३	०.९२	१४६०३	१४७३८	१४८७५	१५०१३	१५१५३	१५२९३	१५४३५
रामशिखर भाला	१३५६०	१८०१६	२.८४	२०१८४	२०७६६	२१३६५	२१९८०	२२६१४	२३२६६	२३९३६
रतनपुर	६९२६	६९७९	०.०८	७०००	७००६	७०११	७०१६	७०२२	७०२७	७०३२
साडेपानी	१७९५६	२४८९२	३.२७	२८३६६	२९३०८	३०२८१	३१२८६	३२३२५	३३३९८	३४५०७
सहजपुर	७१५१	८३३४	१.५३	८८६०	८९९७	९१३६	९२७७	९४२०	९५६५	९७१३

गा.वि.स.को नाम	जनसंख्या		जनसंख्या वृद्धि दर	जनसंख्या प्रक्षेपण सालमा (वि.स.)						
	२०५८	२०६८		२०७२	२०७३	२०७४	२०७५	२०७६	२०७७	२०७८
श्रीपुर	१३५१२	१७९७८	२.८६	२०१५३	२०७३७	२१३३८	२१९५६	२२५९२	२३२४७	२३९२०
सुगरखाल	१२७६२	१३९६८	०.९०	१४४८२	१४६१३	१४७४६	१४८७९	१५०१४	१५१५१	१५२८८
थापापुर	१३५५९	१३६९६	०.१०	१३७५१	१३७६५	१३७७९	१३७९३	१३८०७	१३८२०	१३८३४
टिकापुर न.पा	३८७२२	५६१२७	३.७१	६५१११	६७५७४	७०१२९	७२७८२	७५५३४	७८३९१	८१३५५
उदासीपुर	७८७७	९३०४	१.६६	९९४५	१०११२	१०२८१	१०४५४	१०६३०	१०८०८	१०९९०
उर्मा	११०७०	१५१८८	३.१६	१७२३६	१७७९०	१८३६२	१८९५२	१९५६१	२०१८९	२०८३८

खण्ड ३

शिक्षा तथा स्वास्थ्य सम्वन्धी विवरण

३.१.१ साक्षर जनसंख्या (Literate Population) : २०६८ सालको जनगणनाले कैलाली जिल्लाको ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका कुल ७०१४३१ जनसङ्ख्यामा ६६.३२ प्रतिशत व्यक्तिहरू साक्षर रहेको देखाएको छ । यो उमेर समूहका कुल पुरुषको ७६.१६ प्रतिशत र महिलाको ५७.०५ प्रतिशत साक्षर रहेका छन् । गत २०५८ सालको जनगणना अनुसार कैलाली जिल्लाको कुल साक्षरता दर ५२.६ प्रतिशत, पुरुष साक्षरता दर ६४.० प्रतिशत र महिला साक्षरता दर ४१.० प्रतिशत रहेको थियो । कैलाली जिल्लामा सबै भन्दा बढी साक्षरता भएको धनगढी नगरपालिका हो जसको साक्षरता दर ७८.८६ प्रतिशत रहेको छ भने सबै भन्दा कम साक्षरता खैराला गा.वि.स.को रहेको छ जसको साक्षरता दर ४१.११ प्रतिशत रहेको छ । गा.वि.स अनुसार कैलाली जिल्लाको साक्षरता दर तल उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका न. ३.१ गा.वि.स. अनुसार साक्षरता दर

सि.न.	गा.वि.स.को नाम	साक्षरता दर			सि.न.	गा.वि.स.को नाम	साक्षरता दर		
		जम्मा	पुरुष	महिला			जम्मा	पुरुष	महिला
१	वलिया	६८.०७	७८.६५	५८.९०	२३	मालाखेती	६६.३७	७७.१०	५६.९२
२	वसौटी	५६.६७	६६.२६	४७.९६	२४	मसुरिया	६२.८१	७३.०८	५३.२६
३	वेलादेविपुर	६६.४६	७७.२६	५६.७२	२५	मौन्याल	५९.१५	६९.४४	४८.४३
४	भजनी	६०.२५	६९.७०	५०.६८	२६	मुनुवा	६४.५०	७३.७९	५५.८४
५	वौनिया	६१.५३	७१.४१	५२.७८	२७	नारायणपुर	६७.२६	७५.६४	६०.०७
६	चुहा	५९.२९	६९.८३	५०.३२	२८	निगाली	६४.४३	७६.६१	५३.२६
७	चौमाला	६२.२५	७२.७०	५३.५२	२९	पहलमानपुर	६४.९६	७४.९४	५५.४७
८	धनसिंहपुर	६५.०६	७५.४४	५५.९५	३०	पाण्डौन	६८.२१	७८.४६	५६.९४
९	दरख	७१.६२	७९.७६	६३.८१	३१	पथरिया	६१.३९	७१.७०	५२.६९
१०	ध.न.पा	७८.८६	८७.११	७०.५२	३२	पवेरा	६४.७६	७४.७३	५५.६०
११	दोदोधरा	६०.३६	७०.६७	५१.१५	३३	फुलवारी	६८.५०	७६.९७	६१.०१
१२	दुगौली	६८.७२	७७.२८	६१.४०	३४	प्रतापपुर	६०.१४	६९.३१	५२.०५
१३	गदरिया	६४.९९	७२.४८	५७.७७	३५	रामशिखर भाला	६३.४९	७४.३४	५३.५१
१४	गेटा	७१.२३	७९.६२	६३.३३	३६	रतनपुर	६७.१९	७७.१८	५७.०८

सि.न.	गा.वि.स.को नाम	साक्षरता दर			सि.न.	गा.वि.स.को नाम	साक्षरता दर		
		जम्मा	पुरुष	महिला			जम्मा	पुरुष	महिला
१५	गोदावरी	६३.८६	७६.८७	५३.४६	३७	साडेपानी	६२.९५	७२.५८	५३.८९
१६	हसुलिया	५९.७०	६८.२३	५१.६१	३८	सहजपुर	६४.६०	७६.९२	५२.६२
१७	जानकीनगर	६५.६३	७३.५१	५७.७९	३९	श्रीपुर	६३.३४	७४.६३	५३.५९
१८	जोशीपुर	५९.६२	६८.६४	५०.६७	४०	सुगरखाल	५६.३८	७०.७४	४३.१३
१९	खैलाड	६२.१२	७०.४९	५४.२६	४१	थापापुर	६१.३२	७०.७३	५२.२०
२०	खैराला	४२.११	५२.२५	३२.२५	४२	टिकापुर न.पा	६७.३६	७६.७३	५८.९०
२१	कोटा तुल्सीपुर	५९.७२	६९.९८	५०.२२	४३	उदासीपुर	६५.१५	७४.८१	५६.३०
२२	लालभोजी	५६.८६	६६.१३	४७.५८	४४	उर्मा	६३.६०	७३.०३	५४.९१
जिल्लाको औषत		६६.३२	७६.१६	५७.०५					

३.२ शैक्षिक सूचक

जिल्लाको आधारभूत शैक्षिक अवस्थाका बारेमा जानकारी हासिल गर्नका लागि आधारभूत शैक्षिक सूचकहरूले महत्वपूर्ण सहयोग गर्न सक्छन् । शिक्षाका आधारभूत शैक्षिक सूचक सम्बन्धमा जिल्लाको अवस्था देहायअनुसार प्रस्तुत गरिएको छ :

तालिका नं. ३.२ शैक्षिक सूचक

क्र.सं.	सूचकहरू	२०७०/०७१ को अवस्था
१	औसत साक्षरता दर	६६.३२
२	महिला साक्षरता	५७.०५
३	पुरुष साक्षरता दर	७५.१६
४	अनौपचारिक कक्षा संख्या	९८०
५	अनौपचारिक शिक्षाबाट लाभान्वित जनसंख्या (महिला, पुरुष)	२१००००
६	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात प्रावि	४३.९७
७	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात निमावि	८८.१८
८	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मावि	६३.८४
९	विद्यालय व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरूलाई प्रशिक्षण	१६६५
१०	गाउँ शिक्षा समितिको पदाधारीहरूलाई अभिमुखीकरण	३२
१२	विद्यालय स्थापना प्रावि	२४७
१३	विद्यालय स्थापना निमावि	१५५

क्र.सं.	सुचकहरू	२०७०/०७१ को अवस्था
१४	विद्यालय स्थापना मावि	१५२
१५	विद्यालय स्थापना उमावि	४२
	तालिम प्राप्त शिक्षक प्रावि	९९.६७
१६	तालिम प्राप्त शिक्षक निमावि	९७.९२
	तालिम प्राप्त शिक्षक मावि	९८.९१
	खुद विद्यार्थी भर्ना दर प्रावि	९४.२१
१७	छात्र	९५.१७
	छात्रा	९३.१५
	खुद विद्यार्थी भर्ना दर निमावि	७३.१९
१८	छात्र	७३.२१
	छात्रा	७३.७२
	खुद विद्यार्थी भर्ना दर मावि	५५.१७
१९	छात्र	५४.२१
	छात्रा	५६.४७
२०	सहजै देखिने विद्यार्थी भर्ना दर	१२५.२५१
२१	विद्यालय छाडने दर	१५%
२२	कक्षा दोह-याउने दर	७%
२३	शैक्षिक उपलब्धी दर प्रावि	४५.३६
२४	शैक्षिक उपलब्धी दर निमावि	३९.४६
२५	शैक्षिक उपलब्धी दर मावि	३९.२२
२६	इमेल/इन्टरनेट सेवाको सुविधा उपलब्ध विद्यालय संख्या	१३२
२७	६ देखि १० वर्षका बालबालिकामध्ये विद्यालय नजाने प्रतिशत	५
२८	मुक्त कमैया, दलित, पिछडिएका जाति जनजातिको विद्यालय नजाने संख्या	५९५ जना
२९	प्रोत्साहन छात्रवृत्तिमहिला	६६६६६
३०	पिछडिएका तथा दलित छात्रवृत्ति	३०५३५ दलित छात्रवृत्ति
३१	गरिव तथा जेहन्दार छात्रवृत्ति	१२४८
३२	अपांग छात्रवृत्ति	६२७

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय, २०७१

३.३ क्याम्पस तथा प्राविधिक शिक्षालय

कैलाली जिल्लाका विभिन्न गाविस तथा नगरपालिकामा करिब दुई दर्जन क्याम्पस तथा करिब एक दर्जन प्राविधिक शिक्षालयहरू रहेका छन्, जसमध्ये अधिकांश सदरमुकाम धनगढी तथा केही मात्रामा टीकापुर र अन्य गाविसहरूमा रहेका छन्। यससम्बन्धी विवरण देहायअनुसार छः।

क.स.	क्याम्पस	क.स.	प्राविधिक शिक्षालय
१	कैलाली बहुमुखी क्याम्पस, धनगढी	१	भागेश्वर एकेडेमी अफ हेल्थ साइन्स, धनगढी
२	सुदूरपश्चिमाञ्चल बहुमुखी क्याम्पस, धनगढी	२	सामुदायिक स्वास्थ्य संस्था, धनगढी
३	ऐश्वर्य बहुमुखी क्याम्पस, धनगढी	३	कान्तिपुर कजेज अफ साइन्स एण्ड टेक्नोलोजी, धनगढी
४	मालिका कलेज, धनगढी	४	शैलेश्वरी क्याम्पस धनगढी, शैलेश्वरी स्कूल अफ हेल्थ साइन्स
५	पश्चिम सेती कलेज, धनगढी	५	कैलाली पोलिटेक्निकल इन्स्टिच्यूट, धनगढी
६	दुर्गालक्ष्मी बहुमुखी क्याम्पस, अत्तरिया	६	एकीकृत सामुदायिक विकास केन्द्र, धनगढी
७	एभरेष्ट बहुमुखी क्याम्पस, अत्तरिया	७	सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थान, धनगढी
८	शिवसूर्य बहुमुखी क्याम्पस, निगाली	८	सामुदायिक स्वास्थ्य संस्थान, टीकापुर
९	चौमाला बहुमुखी क्याम्पस, चौमाला	९	पोलिटेक्निकल इन्स्टिच्यूट, टीकापुर
१०	फूलवारी बहुमुखी क्याम्पस, फूलवारी	१०	क्रिसेन्ट कलेज, धनगढी
११	खप्तड बहुमुखी क्याम्पस, मसुरिया	११	धनगढी इन्जिनियरिङ कलेज, धनगढी
१२	राष्ट्रिय कलेज, सुखड	१२	रामारोशन कलेज एण्ड रिसर्च सेन्टर, धनगढी
१३	घोडाघोडी बहुमुखी क्याम्पस, सुखड		
१४	मोहन्याल बहुमुखी क्याम्पस, भजनी		
१५	बुलबुले बहुमुखी क्याम्पस, पहलमानपुर		
१६	रघुनाथ आदर्श बहुमुखी क्याम्पस, बौनिया		
१७	लम्की बहुमुखी क्याम्पस, लम्की		
१८	टीकापुर बहुमुखी क्याम्पस, टीकापुर		
१९	वीरेन्द्र विद्यामन्दिर बहुमुखी क्याम्पस, टीकापुर		
२०	कर्णाली बहुमुखी क्याम्पस, नारायणपुर		
२१	वेष्टर्न इन्टरनेशनल विजनेश स्कूल, धनगढी		

३.४ माग र आपूर्तिको आधारभूत अवस्था

जिल्लामा विद्यालय जाने उमेर समूहको कुल जनसंख्या ३,५२,४५० रहेको छ । जिल्लामा विद्यालयस्तरको औपचारिक सेवा सुवधा -विद्यालय, शिक्षक, डेक्स/बेञ्च र अन्य पूर्वाधार) विकास गर्दा यही जनसंख्यालाई मध्यनजर गरी नीति कार्यक्रम तर्जुमा गर्नु आवश्यक भएको हुँदा यहाँ शैक्षिक क्षेत्रको माग र आपूर्तिको आधारभूत अवस्था देहायअनुसार तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ: ।

तालिका न.

क्र. सं.	विद्यालय जाने उमेर समूह	जनसंख्या			विद्यालय/बा.वि.के.संख्या		दरबन्दी संख्या(स्थायी, अस्थायी, राहत)		उपलब्ध डेक्स बेञ्च संख्या	
		महिला	पुरुष	कुल	अ.	आ.	अ.	आ.	अ.	आ.
१	शिशु कक्षा (स्याहार केन्द्र) तथा पूर्व प्राथमिक विद्यालय (नर्सरी, किन्डरगार्डन) जाने उमेर समूह (३-५ वर्ष) को जनसंख्या	२६१२८	२७५०३	५३६३१	८७६	२६२८	११३०	२६८२	३३९०	८०४६
२	प्राथमिक विद्यालय -कक्षा १-५ सम्म) जाने उमेर समूह ६-१० वर्षको जनसंख्या	४८११५	५१४४१	९९५५६	४००	४००	२०७७	२०७०	३३१८५	३३१८५
३	निम्न तथा माध्यमिक विद्यालय -कक्षा ६-१० सम्म) जाने उमेर समूह (११-१६ वर्ष) को जनसंख्या	६२५३५	६३६६४	१२६२०	३४३	८४१	१३०९	२५२३	२४७३३	४२०६६
४	उच्चमाध्यमिक विद्यालय (१०+२) जाने उमेर समूह (१७-२० वर्ष) को जनसंख्या	३९२३०	३३८३४	७३०६४	७८	१५०	८०	२३४	१४९३	२४३५४

३.५ विद्यालयको तह, प्रकार र संख्या

जिल्लामा हालसम्म प्राथमिक, निम्न माध्यमिक, माध्यमिक तथा उच्चमाध्यमिक विद्यालयहरूमार्फत् विद्यालयस्तरको औपचारिक शिक्षा प्रदान भइरहेको छ। जिल्लामा सञ्चालित कुल विद्यालयमध्ये करिब ६८ प्रतिशत सामुदायिक विद्यालय रहेका छन् भने बाँकी संस्थागत -निजी क्षेत्रका) विद्यालय रहेका छन्। तहगत रूपमा संख्यात्मक विवरण देहायअनुसार रहेको छ :

क्र. सं.	तह	विद्यालयको प्रकार				जम्मा
		सामुदायिक		संस्थागत		
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	
१	प्राथमिक	२४७	४५.४	१४४	५३.९	३९१
२	निम्न माध्यमिक	१५५	२८.५	५९	२२.१	२१४
३	माध्यमिक	८६	१५.८	४२	१५.७	१२८
४	उच्च माध्यमिक	५६	१०.३	२२	८.२	७८
जम्मा		५४४	१००.०	२६७	१००.०	८११

स्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय कैलाली, २०७१

३.६ शैक्षिक तह अनुसारको जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार जिल्लामा विभिन्न तहको शैक्षिक स्तर हासिल गर्ने जनसंख्या ४८०,१३४ रहेको छ। यसमध्ये प्राथमिक तहको शिक्षा हासिल गर्ने करिब ४१ प्रतिशत, निम्नमाध्यमिक तहको शिक्षा हासिल गर्ने करिब २२ प्रतिशत रहेको छ भने स्नातकोत्तर तहको शैक्षिक स्तर हासिल गर्ने जनसंख्या ०.४९ प्रतिशत रहेको छ। यससम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार छ:

क्र.सं.	शिक्षाको स्तर	जनसंख्या			प्रतिशत
		पुरुष	महिला	कुल	
१	प्रारम्भिक	१५,८४२	१३,७८२	२९,६२४	६.१७
२	प्राथमिक	१०५,८२९	८९,२७०	१९५,०९९	४०.६३
३	निम्नमाध्यमिक	५८,०२१	४६,७८५	१०४,८०६	२१.८३
४	माध्यमिक	३४,२१३	२४,७७०	५८,९८३	१२.२८
५	एस.एल.सी. वा सो सरह	२१,८३४	१४,२१८	३६,०५२	७.५१
६	प्रवीणता प्रमाणपत्र वा सो सरह	१४,६४२	८,३४३	२२,९८५	४.७९
७	स्नातक वा सो सरह	५,४१०	२,०७१	७,४८१	१.५६
८	स्नातकोत्तर तह वा सो सरह	१,९५४	४१६	२,३७०	०.४९
९	अन्य	२२१	१७८	३९९	०.०८
१०	अनौपचारिक शिक्षा	८,१२२	१२,८२७	२०,९४९	४.३६
११	उल्लेख नभएका	७१५	६७१	१,३८६	०.२९
जम्मा		२६६,८०३	२१३,३३१	४८०,१३४	१००

३.७ अध्ययनको क्षेत्र अनुसारको जनसंख्या

कैलाली जिल्लाका नागरिकले शिक्षा, मानविकी, व्यवस्थापन, सामाजिक शिक्षा, विज्ञान, गणित, कानून, इन्जिनियरिङ लगायत १३ विषय क्षेत्रमा अध्ययन गरिरहेको तथ्यांक उपलब्ध छ। विभिन्न विषय क्षेत्रमा अध्ययन गर्ने नागरिकमध्ये शिक्षा, मानविकी तथा व्यवस्थापन विषयमा अध्ययन गर्नेहरूको हिस्सा ७० प्रतिशतभन्दा बढी रहेको छ भने बाँकी ३० प्रतिशतले सामाजिक, विज्ञान, गणित, स्वास्थ्य, इन्जिनियरिङ, कृषि, कम्प्युटरलगायतका विषयहरूलाई अध्ययनको क्षेत्र बनाएको देखिन्छ। यससम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार रहेको छ :

क्र.सं.	अध्ययनको क्षेत्र	पुरुष	महिला	कुल	प्रतिशत
१	शिक्षा	४,३८८	३,७४१	८,१२९	२४.७६
२	मानविकी	५,०५१	२,४७८	७,५२९	२२.९३
३	व्यवस्थापन	५,६६५	१,७११	७,३७६	२२.४६

क्र.सं.	अध्ययनको क्षेत्र	पुरुष	महिला	कुल	प्रतिशत
४	सामाजिक शिक्षा	१,२१६	५३३	१,७४९	५.३३
५	विज्ञान	१,३७३	२९०	१,६६३	५.०६
६	स्वास्थ्य	६१३	६६९	१,२८२	३.९
७	गणित तथा तथ्यांक	३५८	७०	४२८	१.३
८	कानून	२५७	२०	२७७	०.८४
९	इन्जिनियरिङ	१९०	२७	२१७	०.६६
१०	कृषि, वन तथा मत्स्य	८६	१८	१०४	०.३२
११	कम्प्युटर विज्ञान	६५	१४	७९	०.२४
१२	पत्रकारिता	१७	६	२३	०.०७
१३	अन्य	२	०	२	०.०१
१४	उल्लेख नभएको	२,७२५	१,२५३	३,९७८	१२.११
	कुल	२२,००६	१०,८३०	३२,८३६	१००

३.८ स्वास्थ्य तथा पोषण

स्वास्थ्य र पोषण मानव जीवनको पहिलो महत्वपूर्ण आवश्यकता भएको र स्वस्थ नागरिकबिना राष्ट्रका अन्य विकास क्रियाकलापहरू प्रभावकारी हुन नसक्ने भएको हुँदा जनस्वास्थ्यको अध्ययन योजना तर्जुमा प्रक्रियाको एक महत्वपूर्ण हिस्सा हुन आउँछ। कैलाली जिल्लामा राष्ट्रिय नीति तथा कार्यक्रममा आधारित भई बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम, परिवार स्वास्थ्य कार्यक्रम, व्यवस्थापन कार्यक्रम, प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा पुनर्जागरण कार्यक्रम, रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा सञ्चार कार्यक्रम, महामाहारी तथा रोग नियन्त्रण कार्यक्रम तथा क्षमता विकाससम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइ आएका छन्। स्वास्थ्य तथा पोषणसम्बन्धी कार्य गर्नका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरू समेत कार्यरत रहेका छन्। कार्यक्रम सञ्चालनको सहयोगका लागि गाउँ गाउँमा स्वास्थ्य सञ्जाल विस्तार भएको छ।

३.९ स्वास्थ्य सेवा संरचना

स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नका लागि जिल्लामा सरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट अस्पताल, नर्सिङ होम, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, उपस्वास्थ्य चौकी, Primary Health care/Out Reach Clinic, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाहरूको व्यवस्था छ। यससम्बन्धी संख्यात्मक स्थिति देहायबमोजिम छः।

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संख्या	वेड संख्या	डाक्टरको संख्या	अन्य स्वास्थ्यकर्मी संख्या (म.अ., स्टाफ नर्स, हे.अ., सि.अ.हे.व, अ.न.मि., अ.हे.व., ल्या.टे.)

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	संख्या	वेड संख्या	डाक्टरको संख्या	अन्य स्वास्थ्यकर्मी संख्या (म.अ., स्टाफ नर्स, हे.अ., सि.अ.हे.व, अ.न.मि., अ.हे.व., ल्या.टे.)
१	सेती अञ्चल अस्पताल	१	१२५	१३	११
२	टीकापुर अस्पताल	१	१५	३	१२
३	लालरत्न अस्पताल, लम्की	१	१५	१	१०
४	पद्मा अस्पताल, अत्तरिया	१	५०	५	५०
५	नवजीवन अस्पताल, धनगढी	१	५०	४	१०
६	आयुर्वेद औषधालय	३	-	१	-
७	घोडाघोडी अस्पताल, सुर्खड	१	१५	१	१०
८	गेटा आँखा अस्पताल, गेटा	१			
९	सेवा नर्सिङ होम, अत्तरिया	१			
१०	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	४	१२	१	१०
११	स्वास्थ्य चौकी	२०	-	-	५
१२	उपस्वास्थ्य चौकी	१७	-	-	३
१३	PHC/ORC	२५१	-	-	-
१४	FCHV	१२५६	-	-	-
१५	VCT Center	४	-	-	-
१६	ART center	२	-	-	-

स्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य प्रतिवेदन, २०७०/७१

३.१० आधारभूत स्वास्थ्य सूचक

जिल्लाको स्वास्थ्यसम्बन्धी आधारभूत अवस्थाको बारेमा जानकारी हासिल गर्नका लागि जिल्लाको आधारभूत स्वास्थ्य सूचकहरू महत्वपूर्ण हुन जान्छ। जिल्लाको स्वास्थ्यसम्बन्धी आधारभूत स्वास्थ्य सूचकहरू देहाय अनुसार रहेका छन् :

क्र.सं.	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)	
		इकाई	२०७०/०७१
१	कृपोषण दर	प्रतिशत	२.९१
२	पूर्ण खोप गा.वि.स.	संख्या	२

क्र.सं.	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)	
		इकाई	२०७०/०७१
३	भाडापखाला रोग लाग्ने दर	प्रतिहजार	७४३
४	श्वासप्रश्वास रोग लाग्ने दर	प्रतिहजार	१५६
५	२५०० ग्रामभन्दा कम तौलको नवजात शिशुको जन्मदर	प्रतिशत	
६	कम तौल भएका ५ वर्षमुनिका बालबालिका	प्रतिशत	०.०२९
७	१५-२४ वर्षको जनसंख्यामा एच.आई.भी./	संख्या	६०५
८	गर्भवती महिलामा iron deficiency anaemia	प्रतिशत	०.८८
९	३० मिनेटभित्र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच भएको जनसंख्या	प्रतिशत	
१०	परिवार नियोजका साधनको उपयोग दर (CPR)	प्रतिशत	४८.४
११	चारैपटक पूर्वप्रसुती सेवा लिने गर्भवती महिला	प्रतिशत	३८
१२	पूर्ण संस्थागत प्रसुति हुने गा.वि.स.	संख्या	०
१३	Geriatric Ward भएका अस्पताल	प्रतिशत	०
१४	तालीमप्राप्त स्वास्थ्यकर्मीबाट प्रसुति हुने दर	प्रतिशत	५२
१५	बर्थिङ सेन्टर	संख्या	३८
१६	वार्षिकरूपमा सामाजिक परीक्षण/PDQ हुने स्वास्थ्य संस्था	संख्या	२३
१७	स्पुटम कन्भर्जन रेट (पोजिटिभबाट नेगेटिभ)	प्रतिशत	८७.६६
१८	निःशुल्क रूपले प्रदान गरिने औषधीहरूको प्रकार	अस्पताल ,PHC/HP/SHP	४०
१९	आफ्नै भवन भएका स्वास्थ्य संस्था	संख्या	४१
२०	कार्यरत तालीम प्राप्त स्वास्थ्य जनशक्ति	प्रतिशत	
२१	वेड संख्या	संख्या	२५५
२२	ए.आर.टी. सेवन गर्नेको संख्या कैलाली जिल्लाको मात्र	संख्या	८३९
२३	HCT सेवा वृद्धि दर	संख्या	५
२४	यौनरोग संक्रमण दर	प्रतिशत	
२५	चेतनामूलक कार्यक्रम विस्तार	गा.वि.स.	

क्र.सं.	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)	
		इकाई	२०७०/०७१
२६	यौन तथा प्रजनन् स्वास्थ्यसम्बन्धी कार्यक्रममा सहभागी	जना	
२७	आयुर्वेद सेवाबाट लाभान्वित हुने जनसंख्या	संख्या	३२७६५
२८	आयुर्वेद औषधालय	संख्या	५
२९	उत्पादित आयुर्वेद औषधीको प्रकार	संख्या	५
३०	उक्त रक्तचाप, मुटुको रोग, मधुमेह, क्यान्सरजस्ता रोगी निको हुने दर	प्रतिशत	७०

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय २०७१, कैलाली, धनगढी

३.११ श्वासप्रश्वास तथा भ्रडापखालासम्बन्धी रोग

श्वासप्रश्वास तथा भ्रडापखाला कम विकसित समाजमा बालबालिकालाई सताउने प्रमुख स्वास्थ्य समस्याहरू हुन् । कैलाली जिल्लामा आ.व. २०७०/७१ को एक वर्षको अवधिमा श्वासप्रश्वाससम्बन्धी समस्या लिएर स्थानीय स्वास्थ्य संस्था आउने ५ वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या सबैभन्दा धेरै क्रमशः साडेपानी उपस्वास्थ्य चौकी, फूलवारी स्वास्थ्य चौकी, गोदावरी स्वास्थ्य चौकी, बलिया स्वास्थ्य चौकी र उदासीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य चौकीमा रहेको थियो भने श्वासप्रश्वाससम्बन्धी समस्या लिएर स्थानीय स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिकाको संख्या सबैभन्दा थोरै क्रमशः खैलाड उपस्वास्थ्य चौकी, पहलमानपुर स्वास्थ्य चौकी, पण्डौन स्वास्थ्य चौकी, मोहन्याल उपस्वास्थ्य चौकी, गोदावरी उपस्वास्थ्य चौकीमा रहेको थियो । यस्तैगरी, भ्रडापखालाको समस्या लिएर सबैभन्दा धेरै बालबालिका आएका स्वास्थ्य संस्थामा क्रमशः गोदावरी स्वास्थ्य चौकी, सुगरखाल स्वास्थ्य चौकी, बलिया स्वास्थ्य चौकी, साडेपानी उपस्वास्थ्य चौकी रहेका छन् भने भ्रडापखालाको समस्या लिएर सबैभन्दा कम बालबालिका आएका स्वास्थ्य संस्थामा क्रमशः खैराला उपस्वास्थ्य चौकी, पवैरा स्वास्थ्य चौकी, दोदोधारा स्वास्थ्य चौकी, बसौटी स्वास्थ्य चौकी, गोदावरी उपस्वास्थ्य चौकी रहेका थिए । यससम्बन्धी थप विवरण देहायको तालिकामार्फत् प्रस्तुत गरिएको छ :

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्था	श्वासप्रश्वाससम्बन्धी समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या	भ्रडापखालाको समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या
१	भजनी प्रा.स्वा.के.	६०९	१७६
२	खैलाड उपस्वास्थ्य चौकी	१२१	१२१
३	लालबोभी उपस्वास्थ्य चौकी	३४१	१९७
	भजनी प्रा.स्वा.के.	१०७१	४९४
४	चौमाला प्रा.स्वा.के.	१६८	१४५
५	मसुरिया स्वास्थ्य चौकी	५३३	३४१
६	ऊर्मा उपस्वास्थ्य चौकी	१९५	१११

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्था	शवासप्रशवाससम्बन्धी समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या	भाडापखालाको समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या
७	खैराला उपस्वास्थ्य चौकी	१७३	४०
	चौमाला प्रा.स्वा.के.	१०६९	६३७
८	जोशीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	४४०	१७०
९	थापापुर उपस्वास्थ्य चौकी	५९८	१११
१०	बौनिया उपस्वास्थ्य चौकी	४२७	२१३
	जोशीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	१४६५	४९४
११	मालाखेती प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	४८८	३६५
१२	गोदावरी स्वास्थ्य चौकी	११५३	८१६
१३	निगाली स्वास्थ्य चौकी	४६७	२१७
१४	सहजपुर उपस्वास्थ्य चौकी	२०६	१९१
	मालाखेती प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	२३१४	१५८९
१५	उदासीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	८१५	३९६
१६	फूलबारी स्वास्थ्य चौकी	१२२७	२८०
१७	गोदावरी उपस्वास्थ्य चौकी	१५६	८९
	उदासीपुर प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी	२१९८	७६५
१८	बहेडा स्वास्थ्य चौकी	५६०	३०७
१९	बेलादेवीपुर उपस्वास्थ्य चौकी	२५६	१६६
२०	गोटा उपस्वास्थ्य चौकी	५१८	३२२
	बडेहा उपस्वास्थ्य चौकी	१३३४	७९५
२१	बसौटी स्वास्थ्य चौकी	३४१	८६
२२	रतनपुर उपस्वास्थ्य चौकी	२७१	१३३
२३	हसुलिया स्वास्थ्य चौकी	५०८	१२३
२४	पवेरा स्वास्थ्य चौकी	२९३	६७
	बसौटी स्वास्थ्य चौकी	१४१३	४०९
२५	दोदोधारा स्वास्थ्य चौकी	२९२	८३

क्र.सं.	स्वास्थ्य संस्था	शवासप्रशवाससम्बन्धी समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या	भाडापखालाको समस्या भई स्वास्थ्य संस्था आउने बालबालिका संख्या
२६	बलिया स्वास्थ्य चौकी	९०५	५५२
२७	कोटातुल्सीपुर स्वास्थ्य चौकी	६१५	३०९
२८	चुहा स्वास्थ्य चौकी	४१५	४१०
२९	साडेपानी उपस्वास्थ्य चौकी	१३९३	५४७
	दोदोधारा स्वास्थ्य चौकी	३६२०	१९०१
३०	मुनुवा स्वास्थ्य चौकी	६०५	२८५
३१	जानकीनगर स्वास्थ्य चौकी	४९१	१८१
३२	प्रतापपुर स्वास्थ्य चौकी	८०६	५४४
	मुनुवा स्वास्थ्य चौकी	१९०२	१०१०
३३	दुगौली उपस्वास्थ्य चौकी	५४५	२०१
३४	धनसिंपुर उपस्वास्थ्य चौकी	२००	२५३
३५	पथरैया उपस्वास्थ्य चौकी	३०३	१७८
३६	नारायणपुर स्वास्थ्य चौकी	५२५	१६८
	टीकापुर अस्पताल क्षेत्र	१८६५	९००
३७	पहलमानपुर स्वास्थ्य चौकी	१३२	११४
३८	दरख स्वास्थ्य चौकी	३४९	१६८
३९	रामकृष्णभाला उपस्वास्थ्य चौकी	१९९	२५५
	पहलमानपुर स्वास्थ्य चौकी	६८०	५३७
४०	पण्डौन स्वास्थ्य चौकी	१४१	१९०
४१	मोहन्याल उपस्वास्थ्य चौकी	१४३	१२३
	पण्डौन स्वास्थ्य चौकी	२८४	३१३
४२	सुगरखाल स्वास्थ्य चौकी	६१३	६८२
४३	सुगरखाल स्वास्थ्य चौकी	६१३	६८२
	जिल्लाको जम्मा	१९२१५	९८४४

स्रोत: जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय, धनगढी, कैलाली

३.१२ खानेपानी, सरसफाइ र ढल निकास

सफा, स्वच्छ खानेपानी आधारभूत मानवीय आवश्यकता एवम् आधारभूत मानव अधिकारसमेत हो भने सरसफाइ स्वस्थ जीवनका लागि पूर्वशर्त समेत हो। यसर्थ, दैनिक जीवनयापनका लागि हरेक परिवारमा खानेपानीको पहुँच र सरसफाइ महत्वपूर्ण छ।

जिल्लाका तराइका गा.वि.स.हरूमा आर्सेनिकको मात्रा तोकिएको हदभन्दा बढी देखिएको छ भने पहाडी क्षेत्रमा पर्ने गा.वि.स.हरूमा क्याल्सियमको मात्रा बढी देखिएको छ। यस शीर्षकअन्तर्गत जिल्लामा खानेपानी तथा सरसफाइका विभिन्न पक्षहरूको विवरण र विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ।

खानेपानी आपूर्तिका स्रोतहरू

जिल्लामा खानेपानी आपूर्तिका मुख्य स्रोतहरूमा पाइप/धारा तथा ट्युब वेल/ट्याण्ड पम्प रहेका छन्। जिल्लाका कुल घरधुरीमध्ये करिब ९४ प्रतिशतले यी दुई स्रोतबाट खानेपानी उपलब्ध गर्ने गरेका छन् भने बाँकी ६ प्रतिशत घरधुरीको खानेपानीको स्रोतका रूपमा इनार, कुवा, मूलधारा, नदी/खोला रहेका छन्।

पिउने पानीको स्रोत	घर परिवार	प्रतिशत
धारा/पाइप	१८,४३०	१२.९४
ट्युब वेल/ट्याण्ड पम्प	११५२९१	८०.९६
ढाकिएको इनार/कुवा	३५०	०.२५
नढाकिएको इनार/कुवा	१,६०५	१.१३
मूल धारा	२४९३	१.७५
नदी/खोला	१८१९	१.२८
अन्य	१६५७	१.१६
उल्लेख नभएका	७६८	०.५४
	१४२४१३	१००.००

३.१३ खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी आधारभूत सूचक

स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइ स्वच्छ जीवनयापनका लागि अपरिहार्य आवश्यकता हुन्। माथिको तालिकामा प्रस्तुत गरिएअनुसार जिल्लाका अधिकांश घरपरिवारको खानेपानीको स्रोत ट्याण्ड पम्प रहेको छ। खानेपानीमा धेरै गा.वि.स.मा आर्सेनिक र क्याल्सियमको समस्या समेत रहेको छ। सरसफाइका लागि खुला दिशामुक्त गा.वि.स. अभियान सञ्चालन भइरहेको छ। खानेपानी र सरसफाइसम्बन्धी यी र यस्तै सूचक तथा तिनीहरूको सम्बन्धमा जिल्लाको अवस्था देहायअनुसार रहेको छ :

खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धी आधारभूत सूचक

विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)
-------	---------------------

	इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१
आधारभूत खानेपानी सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने औसतसमय			
ग्रामीण क्षेत्र	मिनेट	३०	१५
शहरी क्षेत्र	मिनेट	१०	५
आधारभूत सरसफाई (चर्पी) सुविधा प्राप्त गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	३२.७२	६८.९२
पानी तथा फोहरजन्य रोगबाट संक्रमित व्यक्ति (वार्षिक)	संख्या		५९२५०
भाडा पखाला प्रकोप दर (५ वर्षमुनिको जनसंख्यामा)	प्रति हजार		७४३
श्वासप्रश्वास रोग लाग्ने दर			१५६
उपभोक्ता समितिहरूको औसत मौज्दात (रकम/गा.वि.स.)	प्रतिहजार रु.हजार		
तालीमप्राप्त क्रियाशील मर्मत संभार कार्यकर्ता	जना	११५	३५७
पाइप लाइनबाट वितरित पानी प्रयोग गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	२२	४३
निजी धारा प्रयोग गर्ने घर (मिटर जडित)	प्रतिशत		२१.७६
प्रशोधित शुद्ध खानेपानी प्राप्त गर्ने घरधुरी	प्रतिशत	०	१२
प्रतिपरिवार निष्काशित दैनिक फोहोरमैलाको परिमाण शहरउन्मुख क्षेत्रमा सार्वजनिक शौचालय	के.जि. संख्या	६	२३
जोखिमयुक्त अवस्थामा साबुनपानीले हात धुने जनसंख्या	प्रतिशत		१४
पूर्ण सरसफाईको बानीब्यहोरा भएको जनसंख्या	प्रतिशत		
स्यानेटरी ल्याण्डफिल साईट	स्थान	०	०

विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)		
	इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१
स्थानीय निकायको फोहोरमैला व्यवस्थापन (३ आरमा आधारित) योजना निर्माण	गोटा	०	०
कार्यान्वयनमा रहेका फोहोर वर्गीकरणमा आधारित कम्पोष्ट-विन र गार्वेज-पिट	गोटा	०	०
नियमित सञ्चालित वर्षेपानी निकास (drainage)	कि.मि.		२०.२८
स्यानेटरी ढल	कि.मि.	०	०
प्रशोधन केन्द्र	गोटा	०	०
तालीमप्राप्त क्रियाशील मर्मत संभार कार्यकर्ता	जना	११५	३५७
क्रियाशील खानेपानी तथा सरसफाई उपभोक्ता समिति	संख्या	१५३	२०६
उपभोक्ता समितिहरूको औसत मौज्दात/गा.वि.स.	रकम रु.		३१०००
खानेपानी क्षेत्र दक्ष तथा क्रियाशील गैसस र सेवा प्रदायक	संख्या		७
आयोजनाहरूको नियमित अनुगमन मूल्याङ्कन	पटक	२	
प्रयोग गरिएका फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणाली	संख्या	०	०
पाइपवितरित खानेपानी उपभोग गर्ने जनसंख्या			९१२९८
खुला दिशामुक्त गा.वि.स./न.पा. संख्या	संख्या	०	११
दैनिकरूपमा फोहोर वर्गीकरण गरी निस्कासित फोहोरमैलाको आयतन	मे.टन	०	०
फोहोरमैला व्यवस्थापन निर्देशिका तर्जुमा भएका/कार्यान्वयनमा रहेका गा.वि.स.	संख्या		

विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)		
	इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१

प्रशोधन गरिएको फोहोर मैलाको प्रतिशत पिउनेपानीमा आर्सेनिक बढी भएका गा.वि.स.	संख्या	१४	१४
पिउनेपानीमा क्याल्सियम बढी भएका गा.वि.स.	संख्या	७	७
आधारभूत खानेपानी सुविधाप्राप्त जनसंख्या	संख्या		९८.३०
मुहान सुकेर/घटेर खानेपानी सुविधाबाट प्रभावित घरधुरी	संख्या		६४११

संख्या

स्रोत: खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय, धनगढी, कैलाली, २०७१

३.१४ सरसफाई तथा शौचालय

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ ले सबै नेपाली नागरिकलाई स्वच्छ वातावरणमा बाँच्न पाउने हक आत्मसात् गरेको छ । साथै, सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइलाई मानव जीवनको अभिन्न अंगका रूपमा समेत अंगीकार गर्दै जिल्लामा खानेपानी तथा सरसफाइसँग सम्बन्धित कामहरू भइरहेका छन् ।

हालसम्म जिल्लाका ११ वटा गा.वि.स.हरू (कोटातुल्सीपुर, पवरा, सहजपुर, खैराला, साँढेपानी, लालबोभी, दोदोधारा, तत्कालीन श्रीपुर गा.वि.स., बसौटी, मोहन्याल, पण्डौन) लाई हालसम्म खुला दिशामुक्त गा.वि.स.को रूपमा घोषणा गरिएको छ । जिल्ला खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिको नेतृत्वमा तयार भएको खानेपानी तथा सरसफाइ रणनीतिक योजनाको सर्भेक्षण अनुसार जिल्लाका कुल ११३९२३ घरपरिवारमध्ये ५९३१३ अर्थात् ५२.०६ प्रतिशत घरपरिवारमा चर्पी सुविधा भएको देखिन्छ । यस्तै उक्त रणनीतिक योजनाअनुसार जिल्लाका करिब ७६ प्रतिशत गा.वि.स./न.पा. (२८ वटा) मा ७० प्रतिशत वा सोभन्दा कम घरधुरीमा शौचालय सुविधा उपलब्ध रहेको छ भने १० प्रतिशत गा.वि.स. (४ वटा) मा मात्र ९० प्रतिशतभन्दा बढी घरधुरीमा शौचालय सुविधा उपलब्ध रहेको छ । गा.वि.स./न.पा.अनुसार शौचालय भएका र नभएका घरधुरीहरूको संख्या देहायअनुसार छ:

तालिका ४३ : शौचालय प्रयोग गर्ने घरपरिवारको आकार

शौचालय भएका घरपरिवारको प्रतिशत	गा.वि.स./न.पा. संख्या	गा.वि.स./न.पा.को प्रतिशत
>९०%	४	१०.८१
>८०%	३	८.११
>७०%	२	५.४१
<=७०%	२८	७५.६८
जम्मा	३७	१००.००

घरपरिवार संख्याका तुलनामा शौचालय

क्र.सं.	गा.वि.स./न.पा.	चर्पी भएका घरपरिवार	चर्पी नभएका घरपरिवार	जम्मा घरपरिवार	चर्पी भएका परिवार प्रतिशत
---------	----------------	---------------------	----------------------	----------------	---------------------------

क्र.सं.	गा.वि.स./न.पा.	चर्पी भएका घरपरिवार	चर्पी नभएका घरपरिवार	जम्मा घरपरिवार	चर्पी भएका परिवार प्रतिशत
१	खैराला	७९६	०	७९६	१००
२	कोटातुल्सीपुर	२११५	०	२११५	१००
३	पवेरा	१०३५	०	१०३५	१००
४	सहजपुर	१५३६	०	१५३६	१००
५	महोन्याल	६७०	१०१	७७१	८६.९
६	टीकापुर	६६८९	१०८९	७७७८	८६
७	पण्डौन	६४८	०	६४८	८१.०२
८	दोदोधारा	३७८०	०	३७८०	४३.०८
९	धनगढी न.पा.	११०८७	४५८५	१५६७२	७०.७४
१०	निगाली	७७८	३७५	११५३	६७.४८
११	थापापुर	१६६०	८२२	२४८२	६६.८८
१२	लम्की-चुहा न.पा.	५२६०	३९६७	९२२७	५७.०१
१३	घोडाघोडी न.पा.	३८१४	२९४१	६७५५	५६.४६
१४	जोशीपुर	१९२०	१४९७	३४१७	५६.१९
१५	नारायणपुर	१३३१	१०९४	२४२५	५४.८९
१६	भजनी न.पा.	३४५६	२८६३	६३१९	५४.६९
१७	बसौटी	५५३	५२३	१०७६	५१.३९
१८	चौमाला	२४९८	२७९५	५२९३	४७.१९
१९	दुगौली	१११९	१४८०	२५९९	४३.०६
२०	धनसिंहपुर	७१०	९४१	१६५१	४३
२१	प्रतापपुर	८७६	१६५३	२५२९	३४.६४
२२	पथरिया	११३२	२१५२	३२८४	३४.४७

क्र.सं.	गा.वि.स./न.पा.	चर्पी भएका घरपरिवार	चर्पी नभएका घरपरिवार	जम्मा घरपरिवार	चर्पी भएका परिवार प्रतिशत
२३	पहलमानपुर	७४२	१४५७	२१९९	३३.७४
२४	मुनुवा	६२२	१४४२	२०६४	३०.१४
२५	गदरिया	५०५	१२११	१७१६	२९.४३
२६	बौनिया	६७७	१७३०	२४०७	२८.१३
२७	अत्तरिया न.पा.	४९५	१२९६	१७९१	२७.६४
२८	जानकीनगर	२५९	७०९	९६८	२६.७६
२९	रतनपुर	२६०	८३६	१०९६	२३.७२
३०	मसुरिया	६७३	२२८४	२९५७	२२.७६
३१	रामशिखरभाला	६००	२४५३	३०५३	१९.६५
३२	उदासीपुर	२६४	११०३	१३६७	१९.३१
३३	गोदावरी	५४०	२२९९	२८३९	१९.०२
३४	फूलबारी	४८३	२५१४	२९९७	१६.१२
३५	हसुलिया	३०२	१८९४	२१९६	१३.७५
३६	ऊर्मा	२६५	१९२०	२१८५	१२.१३
३७	सुखरखाल	१५६	१५९१	१७४७	८.९३

स्रोत: खानेपानी तथा सरसफाइ रणनीतिक योजना, फागुन २०७०,
जिल्ला खानेपानी तथा सरसफाइ समन्वय समिति, कैलाली, धनगढी

खण्ड ४ पारिवारिक विवरण

४.१ घर वा आवासीय इकाइको स्वामित्व (Ownership of house/housing unit) : जिल्लाको कुल १४२,४१३ परिवार संख्या मध्ये ९३.३४ प्रतिशत परिवारहरू आफ्नै स्वामित्वको घरमा र ५.५२ प्रतिशत परिवारहरू भाडाको घरमा बसोवास गरेको पाइन्छ, भने बाँकी क्रमशः संस्थागत र अन्यमा ०.३२ र ०.८१ प्रतिशत परिवार बसोवास गरेको पाइन्छ ।

४.३ खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन (Main source of cooking fuel) : यस जनगणना २०६८ ले कैलाली जिल्लाको जम्मा २०६०४ परिवार संख्या मध्ये करिब ९३.०३ प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेको देखाएको छ ।

तालिका न.४.१ खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसारको घरपरिवार विवरण

इन्धनको नाम	घर परिवार	प्रतिशत
काठ दाउरा	१२२,३४४	८५.९१
मट्टी तेल	६७९	०.४८
एल.पी. ग्यास	९,६८७	६.८०
गुइठा	३०८	०.२२
गोबर ग्यास	८,३०९	५.८३
विद्युत	४५	०.०३
अन्य	२७२	०.१९
कुनै उल्लेख नगरेका	७६९	०.५४
जम्मा	१४२,४१३	१००.००

४.४ बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने साधन (Main source of lighting) : कैलाली जिल्लाको जम्मा १,४२,४१३ घरपरिवारहरू मध्ये आफू बसोवास गरेको घर/आवासीय इकाइमा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर बिजुली प्रयोग गर्ने ७०.४९ प्रतिशत परिवार रहेको देखिएको छ । हाल आएर बत्ती बाल्नका लागि अक्सर मट्टितेल र सोलार प्रयोग गर्ने परिवार क्रमशः संख्या १४.१० र ६.२७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यसैगरी बत्ती बाल्न अक्सर वायो ग्याँस, र अन्य प्रयोग गर्ने परिवारहरू सहितको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका न.४.३ बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन अनुसार घरपरिवारको विवरण

इन्धनको नाम	घर परिवार	प्रतिशत
विद्युत	१००,३८२	७०.४९
मट्टीतेल	२०,०७७	१४.१०
बायो ग्यास	२६६	०.१९
सोलार	८,९२८	६.२७
अन्य	११,९७१	८.४१
उल्लेख नभएका	७८९	०.५५
जम्मा	१४२,४१३	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

४.५ परिवारले उपयोग गरेका साधन र सुविधा (Access to Household facilities) : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार रेडियो, टेलिभिजन, केवल टेलिभिजन, कम्प्युटर, इन्टरनेट, टेलिफोन, मोबाइल फोन, मोटर, मोटरसाइकल, साइकल, अन्य सवारी साधन र रेफ्रिजेरेटर मध्ये कम्तिमा एक किसिमको सुविधा उपलब्ध भएका परिवार कुल परिवार सङ्ख्याको ८७.५१ प्रतिशत रहेका छन् । जम्मा जम्मी १०.८२ प्रतिशत परिवारमा यस्ता कुनै पनि सुविधाहरू उपलब्ध नभएको र १.६७ प्रतिशत अर्थात २३८० परिवारले केही पनि उल्लेख नगरेको देखिएको छ ।

तालिका न.४.४ घर परिवारले उपयोग गरेका साधन र सुविधा सम्बन्धी विवरण

परिवारमा भएका सुविधा	घरपरिवार संख्या	प्रतिशत
कुनै सुविधा नभएका	१५,४०६	१०.८२
कम्तिमा एउटा सुविधा भएका	१२४,६२७	८७.५१
रेडियो भएका	६६,०१०	४६.३५
टेलिभिजन	४६,५००	३२.६५
केवल टेलिभिजन	१६,२०९	११.३८
कम्प्युटर	४,९७०	३.४९
इन्टरनेट	१,८४९	१.३०
टेलिफोन	८,०४७	५.६५
मोबाइलफोन	९३,६५८	६५.७७
मोटर	२,३७७	१.६७
मोटरसाइकल	९,८९१	६.९५
साइकल	९४,४९४	६६.३५
अन्य सवारी साधन	६,७०४	४.७१
रेफ्रिजेरेटर	५,३८२	३.७८
उल्लेख नभएका	२,३८०	१.६७

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

४.६ घरको गारो अनुसार घरपरिवार संख्या :- कैलाली जिल्लामा रहेका अधिकांश घरहरु इटा र ढुंगा बाट बनेका पाईन्छन् । इटा र ढुंगा बाट निर्मित घरहरुमा गारोको रूपमा माटाको प्रयोग गरी बनाईएका घरहरु जम्मा घरको १५ प्रतिशत र सिमेन्ट प्रयोग भएका २३.५१ प्रतिशत घरहरु रहेका छन् ।

तालिका न.४.५ घरको गारो अनुसारको घरपरिवार संख्या

जोडाइको किसिम	घर परिवार	प्रतिशत
माटोको जोडाइ भएको इटा ढुंगा	२१,३६८	१५.००
सिमेन्टको जोडाइ भएको इटा ढुंगा	३३,४८२	२३.५१
काठ फल्याक	४५,६११	३२.०३
बासजन्य सामग्री	२८,३४४	१९.९०
काचो इटा	१,२०८	०.८५
अन्य	११,३९३	८.००
उल्लेख नभएको	१,००७	०.७१
जम्मा	१४२,४१३	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

४.७ घरको जग अनुसार घरपरिवार संख्या : कैलाली जिल्लामा रहेका १६.३ प्रतिशत घरमा जग इटा वा ढुंगामा माटोको गारो प्रयोग गरी बनाईएका छन् भने १९.६ प्रतिशत घरको जग सिमेन्टको जोडाई भएको इटा वा ढुंगा बाट निर्मित रहेका छन् । भुकम्पीय जोखिमले सम्बेदनशिल कैलाली जिल्लामा आर.सी.सी पिल्लर भएका घरहरु जम्मा २.४ प्रतिशत मात्र रहेका छन् ।

तालिका न.४.६ घरको जग अनुसार घरपरिवार संख्या

जगको प्रकार	घरपरिवार	प्रतिशत
माटोको जोडाइ भएको इटा ढुंगा	२३,१५१	१६.३
सिमेन्टको जोडाइ भएको इटा ढुंगा	२७,८९३	१९.६
आर.सि.सि. पिल्लर	३,४४२	२.४
काठको खम्बा	८५,९६९	६०.४
अन्य	९८५	०.७
उल्लेख नभएका	९७३	०.७
जम्मा	१४२,४१३	१००.०

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

४.८ घरको छाना अनुसार परिवार संख्या : २०६८ सालको जनगणना अनुसार कैलाली जिल्लाका घरको छाना अनुसार हेर्दा सबै भन्दा बढी ५२.९७ प्रतिशत ढुंगाको छाना भएका घर हरू रहेका छन् र दोश्रोमा जस्ता टिन भएका छानाहरु १६.२७ प्रतिशत रहेका छन् । अन्य छानाको प्रकार अनुसार घरपरिवारको संख्या तपसिलमा उल्लेख भए वमोजिम छन् ।

तालिका न.४.७ घरको छाना अनुसार घरपरिवार संख्या

छानाको प्रकार	घर परिवार	प्रतिशत
---------------	-----------	---------

छानाको प्रकार	घर परिवार	प्रतिशत
खर	१८,९९०	१३.३३
जस्ता ,टिन ,च्यादर	२३,१७१	१६.२७
ढुंगा	७५,४३८	५२.९७
सिमेन्ट ढलान	२१,४५८	१५.०७
काठ फल्याक	१,२९५	०.९१
माटो	०	०.००
अन्य	९०१	०.६३
उल्लेख नगरेका	१,१६०	०.८१
जम्मा	१४२,४१३	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

उमेर समुह अनुसार परिवार मुलीको विवरण : कैलाली जिल्लामा ७५.३४ प्रतिशत परिवारमा पुरुष परिवार मुली र बाकी २४.६६ प्रतिशत परिवारमा महिला परिवार मुली रहेको छ । उमेर समुह अनुसार कैलाली जिल्लाको पारिवार मुली हेर्दा सबै भन्दा बढी ३०-३९ वर्षको उमेर समुहका व्यक्तिहरूले २३.५० प्रतिशत परिवारमा परिवारमुलीको भुमिका निर्वाह गरेको पाइएको छ भने १०-१४ वर्षको उमेर समुहका व्यक्तिहरूले पनि ०.२८ प्रतिशत अर्थात ३९३ परिवारमा परिवार मुलीको भुमिका निर्वाह गरेको पाइएको छ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

उमेर समुह अनुसार परिवार मुलीको विवरण

उमेर समुह (वर्षमा)	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
१०-१४	३९३	०.२८	२३६	०.२२	१५७	०.४५
१५-१९	२,४०७	१.६९	१,५०९	१.४१	८९८	२.५६
२०-२९	२४,५३९	१७.२२	१५,९८७	१४.८९	८,५५२	२४.३४
३०-३९	३८,९२२	२७.३२	२८,६६८	२६.७०	१०,२५४	२९.१९
४०-४९	३३,४८७	२३.५०	२६,५२२	२४.७१	६,९६५	१९.८३
५०-५९	२१,०१०	१४.७५	१७,३३३	१६.१५	३,६७७	१०.४७

उमेर समुह (वर्षमा)	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
६०-६९	१५,०७१	१०.५८	११,७४९	१०.९४	३,३२२	९.४६
७० र सो भन्दा माथी	६,६५१	४.६७	५,३४७	४.९८	१,३०४	३.७१
	१४२,४८०	१००.००	१०७,३५१	१००.००	३५,१२९	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

खण्ड ५ रोजगारी र गरिबी सम्बन्धी विवरण

५.१ १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियता सम्बन्धी विवरण : कैलाली जिल्लामा दश वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका पुरुष २८३४६८ र महिला ३१३६३२ गरी कुल जनसंख्या ५९७१०० जनामध्ये आर्थिक रूपमा सक्रिय ५२.०६ प्रतिशत रहेको र प्रायःआर्थिक रूपमा सक्रिय ४५.७२ प्रतिशत देखिन्छ जसमा जम्मा पुरुष मध्ये ५५.८१ प्रतिशत र महिला ३६.६० प्रतिशत प्रायः (Usually economically active) आर्थिक रूपमा सक्रिय देखिन्छ । आर्थिक रूपले निस्क्रिय रहेको ४७.२९ प्रतिशत देखिन्छ भने ०.६६ प्रतिशतले केही उल्लेख गरेका छन् ।

तालिका न ५.१ १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियता सम्बन्धी विवरण

आर्थिक सक्रियता	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
अक्सर सक्रिय	२७३,००८	४५.७२	१५८,२०५	२६.५०	११४,८०३	१९.२३
अक्सर निस्क्रिय	३७,८३३	६.३४	९,७८०	१.६४	२८,०५३	४.७०
आर्थिक रूपले निष्क्रिय	२८२,३४०	४७.२९	११३,७००	१९.०४	१६८,६४०	२८.२४
उल्लेख नभएका	३,९१९	०.६६	१,७८३	०.३०	२,१३६	०.३६
जम्मा	५९७,१००	१००.००	२८३,४६८	४७.४७	३१३,६३२	५२.५३

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

५.३ आर्थिक रूपले निष्क्रिय हुनुको कारण अनुसार जनसांख्यिक विवरण : राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा १० वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर भएका कुल जनसंख्या मध्ये आर्थिक रूपले निस्क्रिय जनसंख्या ४७.२९ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । पुरुषको तुलना महिला आर्थिक रूपमा निष्क्रिय बढी हुनुमा अध्ययन मुख्य कारणका रूपमा देखिएको छ , अध्ययनलाई जहाँ ८२.५२ प्रतिशत पुरुष ले निष्क्रियताको कारण बताएका छन् भने अध्ययनका कारण ५१.७२ महिला

निष्कृत छन् । आर्थिक रूपले निष्क्रिय रहनुको मुख्य कारणहरुमा रूपमा अध्ययन, घरधन्दा र बृद्धावस्था देखिन्छ, जसको प्रतिशत क्रमशः ६३.६२, २७.२३ र ५.३३ छ ।

तालिका न.५.३ आर्थिक रूपले निष्कृत हुनुको कारण अनुसार जनसांख्यिक विवरण

आर्थिक रूपले निष्क्रिय हुनुको कारण	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
अध्ययन	२०३,७०२	६३.६२	१०१,९७७	८२.५९	१०१,७२६	५१.७२
घरधन्दा	८७,१८१	२७.२३	८,५२०	६.९०	७८,६६०	३९.९९
बृद्धावस्था	१७,०८०	५.३३	६,८१७	५.५२	१०,२६३	५.२२
पेन्सन आयस्था	१,०१७	०.३२	६६०	०.५३	३५८	०.१८
आपांगता	२,५५७	०.८०	१,५३२	१.२४	१,०२५	०.५२
जिर्ण रोगी	२,४७२	०.७७	१,३६०	१.१०	१,११३	०.५७
अन्य	२,५८५	०.८१	१,४३०	१.१६	१,१५५	०.५९
कारण उल्लेख नभएका	३,५७८	१.१२	१,१८४	०.९६	२,३९४	१.२२
जम्मा	३२०,१७२	१००.००	१२३,४८०	१००.००	१९६,६९४	१००.००

श्रोत : रा.ज.ग. २०६८

मुख्य पेशाअनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा मुख्य पेशामा संलग्न जनसंख्या मध्ये सबै भन्दा बढी कृषि क्षेत्रका दक्ष तथा अर्ध दक्ष जनशक्तिहरुको संख्या ६४.४४ प्रतिशत रहेको पाइन्छ । त्यसपछि प्राथमिक पेशाकर्मी ८.९४ प्रतिशत, सेवा तथा विक्री कामदार ४.३७, पेशाविद ४.१९ औजार र सम्बन्धित सामानका विक्री कामदार १०.६९ प्रतिशत रहेको छ । महिला र पुरुषको संरचना हेर्दा कृषि पेशामा महिलाको सहभागिता बढी देखिएतापनि अरु पेशामा पुरुषको तुलनामा महिला सहभागिता न्यून रहेको छ ।

तालिका न.५.४ मुख्य पेशाअनुसार जनसंख्या (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

मुख्य पेशा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
शस्त्र सैनिक	४६३	०.१७	४०६	०.२६	५७	०.०५
व्यवस्थापक	२,३५०	०.८७	१,५७७	१.०१	७७२	०.६८
पेशाविद	८,९२८	३.३०	६,१४५	३.९३	२,७८३	२.४४
प्राविधिक र सहायक पेशाविध	३,६३१	१.३४	२,९४६	१.८८	६८५	०.६०
कार्यालय सहायक	२,६५५	०.९८	२,०७८	१.३३	५७७	०.५१
सेवा विक्री कामदार	२०,८९४	७.७२	१५,९०६	१०.१६	४,९८८	४.३७
कृषि , वन र मत्स्य	१७४,३६७	६४.४४	८५,३९६	५४.५६	८८,९७१	७७.९८
औजार र सम्बन्धीत समानको विक्री कामदार	१८,७८८	६.९४	१४,९५८	९.५६	३,८३०	३.३६
यन्त्र मसिन संचालक र एसम्बलर	४,७८७	१.७७	४,५९१	२.९३	१९६	०.१७
प्राथमिक पेशाकर्मी	२८,९३५	१०.६९	१८,९२८	१२.०९	१०,००७	८.७७
पेशा उल्लेख नगरेका	४,८०५	१.७८	३,५७६	२.२८	१,२२९	१.०८

मुख्य पेशा	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जम्मा	२७०,६०३	१००.००	१५६,५०७	१००.००	११४,०९५	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

५.५ आर्थिक काम गर्दाको हैसियत अनुसार जनसंख्या विवरण (१० वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेरका)

राष्ट्रिय जनगणना २०६८ को नतिजा अनुसार आर्थिक काम गर्दाको हैसियतले हेर्दा सबैभन्दा बढी आफ्नै निजी काम गर्ने ६८.६६ प्रतिशत र त्यसपछिको अंश अरुको काम गर्ने २६.१६ प्रतिशत देखिएको छ । यसैगरी अरुलाई काममा लगाउने १.५८ प्रतिशत र काम सघाउने ०.९४ प्रतिशत रहेका छन् । पुरुष र महिला बिचमा तुलना गर्दा निजी काम गर्ने महिला को जनसंख्या बढी छ भने अरुको काम गर्ने पुरुष जनसंख्या उल्लेखीय रूपमा बढी रहेको देखिन्छ ।

तालिका न.५.५ आर्थिक काम गर्दाको हैसियत अनुसार जनसंख्या विवरण

काम गर्दाको हैसियत	जम्मा		पुरुष		महिला	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
अरुलाई काम गराउने	४,२८१	१.५८	२,७६३	१.७७	१,५१८	१.३३
अरुको काम गर्ने	७०,७०८	२६.१३	५३,१२५	३३.९४	१७,५८३	१५.४१
निजी काम गर्ने	१८५,८०८	६८.६६	९५,९५४	६१.३१	८९,८५४	७८.७५
कम सघाउने मात्र	२,५५१	०.९४	६६७	०.४३	१,८८४	१.६५
हैसियत उल्लेख नगरेका	७,२५५	२.६८	३,९९७	२.५५	३,२५८	२.८६
जम्मा	२७०,६०३	१००.००	१५६,५०६	१००.००	११४,०९७	१००.००

श्रोत : रा .ज.ग. २०६८

५.६ गरिवीको अवस्था :- नेपालमा गरिवीको लघुक्षेत्र अनुमान विधिबाट स्थानीयस्तरको गरिवी अनुमान गर्ने क्रममा नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०६६/६७ र राष्ट्रिय जनगणना २०६८ का आँकडाहरू र विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपालले तयार पारेका भौगोलिक सूचनाहरू प्रयोग गरिएको छ । नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण २०६६/६७ बाट प्राप्त एउटा व्यक्तिले उपभोगमा गरेको औसत वार्षिक उपभोग खर्च (Average Annual Consumption Expenditure) लाई गरिवीको लघुक्षेत्र अनुमानका लागि मुख्य लक्षित चर (Target Variable) रूपमा प्रयोग गरिएको छ ।

नेपालमा गरिवीको लघुक्षेत्र अनुमान २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाका खैराला गा.वि.समा गरिवीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या सबैभन्दा बढी ६१.०६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । गरिवीको विषमता सुचक (गरिव मानिएकाहरूमध्ये पनि कति प्रतिशत गरिवहरू गरिवीको रेखाभन्दा कति टाढा छन् भन्ने जनाउने सुचक) पनि सबैभन्दा उच्च १८.८९ प्रतिशत रहेको छ भने गरिवीको गहनता (गरिवहरू बिचको के-कति असमानता छ जनाउने सुचक) ७.१५ प्रतिशत सोही क्षेत्रमा रहेको छ । त्यस्तै कैलाली जिल्लाका गेटा गा.वि.समा गरिवीको रेखामुनी रहेको जनसंख्या सबैभन्दा कम १८.२७ प्रतिशत रहेको देखिन्छ भने गरिवीको विषमता ४.११ प्रतिशत र गरिवीको गहनता १.३७ प्रतिशत रहेको छ । कैलाली जिल्लाको समग्र गरिवीको दर ३३.६ प्रतिशत रहेको देखिएको छ । कैलाली जिल्लाको विभिन्न गा.वि.स क्षेत्रमा रहेको गरिवी दर तल तालिकामा दिइएको छ ।

नगरपालिकाको नाम	गरिबीको दर (प्रतिशत)	गरिबीको विषमता (प्रतिशत)	गरिबीको गहनता (प्रतिशत)
धनसिंहपुर	४१.३९(१०.४४)	११.०१(३.८५)	४.१४(१.७४)
नारायणपुर	२६.२८(८.६३)	५.७९(२.५)	१.८९(०.९६)
पथरैया	३२.५५(९.३१)	७.६१(२.९)	२.५९(१.१७)
जानकीनगर	२९.४३(९.०४)	६.७६(२.८)	२.२७(१.१३)
मुनुवा	२५.२३(८.८४)	५.५९(२.५३)	१.८३(०.९८)
दुर्गौली	२६.९६(८.५७)	६.०७(२.५४)	२.०२(१)
सुगरखाल	५७.०६(१०.३७)	१६.४८(४.६८)	६.४५(२.३)
कोटा तुलसीपुर, दोदोधरा	३५.६९(९.८८)	८.७५(३.३७)	३.०९(१.४४)
चुहा	३२.१७(९.५९)	७.५८(३.१४)	२.६(१.३१)
बलिया, प्रतापपुर	२९.९४(९.०८)	७.१५(२.९१)	२.४८(१.२१)
पण्डौन, मोहन्याल	५७.८५(१०.९२)	१६.३(४.८८)	६.२५(२.३७)
मसुरिया, रामशिखरभाला	४४.०८(१०.६१)	११.८२(४.१५)	४.४३(१.९१)
साँडेपानी	४५.३२(१०.६७)	१२.१६(४.२२)	४.५५(१.९५)
दरख, पहलमानपुर	३४.३१(९.३८)	८.३८(३.२५)	२.९४(१.४)
हसुलिया, बसौटी, रतनपुर	३९.५१(१०.३३)	९.९७(३.६९)	३.५७(१.६१)
पवेरा	३२.३४(९.४८)	७.७३(३.०९)	२.६६(१.२९)
लालबोभि	४६.४(१०.८४)	१२.३६(४.२)	४.६(१.९१)
खैलाड	४४.९३(१०.६६)	११.८९(४.१)	४.४(१.८६)
भजनी	३६.०४(९.५२)	९.०५(३.२२)	३.२६(१.३७)
बौनिया, जोशिपुर	३०.९७(९.२२)	७.२३(२.९१)	२.४५(१.१८)
थापापुर	२६.८(९.२५)	५.८४(२.६६)	१.८८(१.०२)

नगरपालिकाको नाम	गरिबीको दर (प्रतिशत)	गरिबीको विषमता (प्रतिशत)	गरिबीको गहनता (प्रतिशत)
उदासीपुर, उर्मा	३९.९७(११.३८)	९.८५(३.९९)	३.४६(१.७१)
गडरिया	३५.९४(१०.१४)	८.४५(३.३)	२.८६(१.३५)
फुलवारी	३०.०५(८.७९)	७.१४(२.७९)	२.४७(१.१५)
गोदावारी, सहजपुर	४८.८३(१०.७१)	१३.६२(४.४७)	५.२३(२.१२)
श्रीपुर	३०.२२(९.१९)	७.२५(२.९४)	२.५२(१.२१)
मालाखेती	२२.६१(७.४८)	५.२४(२.२८)	१.७९(०.९२)
खैराला	६२.०६(१०.५)	१८.२(५.१३)	७.१५(२.५९)
निगाली	४५.८(११.३३)	११.९३(४.२५)	४.३६(१.९)
चौमाला	३४.३१(१०.३७)	८.२९(३.४२)	२.८९(१.४४)
बेलादेविपुर	३८.०३(१०.४८)	९.२७(३.५८)	३.२५(१.५२)
गेटा	१८.२७(६.११)	४.११(१.७६)	१.३७(०.६९)
धनगढी नगरपालिका	२२.७८(६.२९)	५.८१(२.१)	२.१२(०.९१)
टिकापुर नगरपालिका	३३.८५(८.४३)	८.९२(३.०३)	३.३४(१.३५)

नोट : कोष्ठक () भित्र रहेको अंक सम्बन्धित सूचकको भ्रमांश Error (प्रतिशत) लाई जनाउँछ

कैलाली जिल्लाका केही प्रमुख सुचकहरु

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	
			कैलाली	नेपाल
१	प्रौढ साक्षरता	प्रतिशत	५८.८६ (HDI Report २०१४)	५९.९७ (HDI Report २०१४)
२	प्रौढ निरक्षर	प्रतिशत	४१.१४ (HDI Report २०१४)	४१.०३ (HDI Report २०१४)
३	Per capita Income	\$	७७४ (HDI Report २०१४)	११६० (HDI Report २०१४)

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	
			कैलाली	नेपाल
४	औसत आयु (दुवै)	वर्ष	६६.४६ (HDI Report २०१४)	६८.८ (HDI Report २०१४)
५	HDI (Arithmetic Mean)		०.५१३ (HDI Report २०१४)	०.५४१ (HDI Report २०१४)
६	HDI (Geometric Mean)		०.४६१ (HDI Report २०१४)	०.४९ (HDI Report २०१४)
७	Rank with other district		४७ (HDI Report २०१४)	
८	Mean year of Schooling	वर्ष	३.६२ (HDI Report २०१४)	३.९० (HDI Report २०१४)
९	अपाङ्गको जनसंख्या	प्रतिशत	१.९८%	१.९६
१०	कुल प्रजनन दर	जना प्रति महिला	४.३	२.५२
११	कुल निर्भरता दर	दर	७४.७०%	७५.५६
	महिला निर्भरता दर	दर	६९.४१%	७०.०९
१२	पुरुष निर्भरता दर	दर	८०.६१%	८१.७६
१३	७५ वर्ष वा माथिको जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	१.१९	१.६९
१४	पहिलो विवाह गर्दाको औसत उमेर	वर्ष	१८.२५	१८.९५
	पुरुष	वर्ष	२०.८७	२०.७४
१५	महिला	वर्ष	१७.५६	१७.५४
१६	मध्यिका वर्ष	वर्षमा	२०	२२
१७	ग्रामिण जनसंख्या	प्रतिशत	५१.२६	६३.२
१८	शहरी जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	४८.७४	३६.८
१९	विदेशिएको जनसंख्या प्रतिशत	प्रतिशत	८.०८	७.२५
२०	जनसंख्या दोब्बर हुन लाग्ने समय	वर्ष	३१	५२
२१	जनघनत्व	जना प्रति वर्ग कि.मि.	२४०	१८०
२२	महिलाको जनसंख्या	जना	३९७२९२	१३६४५४६३

क्र.सं.	विवरण	एकाइ	मान	
			कैलाली	नेपाल
२३	पुरुषको जनसंख्या	जना	३७८४१७	१२८४९०४१
२४	जम्मा जनसंख्या	जना	७७५७०९	२६४९४५०४
२५	लैंगिक अनुपात	अनुपात	९५.२	९४.२
२६	परिवार संख्या	संख्या	१४२४८०	५४२७३०२
२७	औषत परिवार संख्या	संख्या	५.४४	४.९
२८	वार्षिक जनसंख्या वृद्धि	प्रतिशत	२.२९	१.३५
	५ वर्ष भन्दा कम उमेरको बाल मृत्यु दर	प्रति हजार	६४.१९	५२.९
२९	५ वर्ष भन्दा कम उमेरको बाल मृत्यु पुरुष	प्रति हजार	६८.५५	५४.८
	५ वर्ष भन्दा कम उमेरको बाल मृत्यु महिला	प्रति हजार	५९.१	५०.७
	१ वर्ष भन्दा कम उमेरको शिशु मृत्यु	प्रति हजार	४९.२	४०.५
३०	१ वर्ष भन्दा कम उमेरको शिशु मृत्यु (बालक)	प्रति हजार	५२.८७	४४.३
	१ वर्ष भन्दा कम उमेरको शिशु मृत्यु (बालिका)	प्रति हजार	४७.७९	३८.९
३१	कोरा जन्मदर	प्रति हजार	२१.९१	२१.७९
३२	कोरा मृत्युदर	प्रति हजार	७.६४	७.३
३३	जन्मदाको लैंगिक अनुपात	अनुपात	१०७.९२	१०७.०१

खण्ड ६
कृषि सम्बन्धी विवरण

६.१ कृषिचलनको संख्या र क्षेत्रफल :

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा कुल कृषिचलन १,११,६६२ देखिएको छ जसमा जग्गा भएका कृषिचलन १०८५९१ र पशुपंक्षीमात्र पालेका ३०७१ छन् जुन २०५८ सालमा जग्गा भएका ७६८७९ र पशुपंक्षीमात्र भएका २०३ गरी जम्मा ७७०८२ रहेको थियो । यसैगरी यस जिल्लामा कुल कृषिचलनको क्षेत्रफल मध्ये खेत ३१६४.२ हेक्टर र पाखो १४२१४.३ हेक्टर गरी जम्मा १७३७८.५ हेक्टर रहेको छ जुन गत २०५८ कृषिगणनामा १७५०७.५ हेक्टर थियो जसमा खेत ६३७९.७ हेक्टर र पाखो १११२७.८ हेक्टर रहेको थियो । कृषि गणना २०५८ र २०६८ विचको अवधिमा दार्चुला जिल्लामा खेतीका लागि राम्रो मानिएको खेत जग्गाको क्षेत्रफलमा कमी आई सो जग्गा पाखोमा परिणत भएको देखिएको छ ।

६.२ कृषिचलन अन्तर्गत क्षेत्रफल तथा कित्ता :

राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्ला को जम्मा कृषिचलन क्षेत्रफल ६६६५८.५ हेक्टर देखिन्छ , जुन गत २०५८ को कृषि गणनामा ६७८३८.७ हेक्टर रहेको थियो। विगत १० वर्षको अवधिमा कृषिचलनको क्षेत्रफलमा ११८० हेक्टर ले कमी आएको देखिन्छ । कृषिचलन क्षेत्रफल मा कमी एवम कृषिचलन परिवारको संख्या बढेकाले कृषिचलनको सरदर क्षेत्रफल २०५८ को कृषिगणना ०.८८ बाट घटेर २०६८ मा ०.६१ हेक्टर रहेको देखिन्छ भने वि.सं २०५८ को कृषि गणनामा १८६३२२ कित्ता संख्या रहेको मा २०६८ मा वृद्धि भई २६९१६४ कित्ता पुगेको छ । यसबाट जग्गाको टुक्रिने क्रम बढेको देखिन्छ ।

तालिका न.६.२ कृषिचलन अन्तर्गतको क्षेत्रफल तथा कित्ता विवरण

विवरण	गणना वर्ष	
	२०५८	२०६८
कृषिचलन (जग्गा भएका)		
कृषिचलनको क्षेत्रफल (हे.)	६७८३८.७	६६६५८.५
कृषिचलनको सरदर क्षेत्रफल (हे.)	०.८८	०.६१
कित्ता संख्या	१८६३२२	२६९१६४
कृषिचलनमा सरदर कित्ता संख्या	२.४	२.४
कित्ताको सरदर क्षेत्रफल (हे.)	०.३६	०.२५

श्रोत : रा.कृ.ग. २०६८

६.४ चलन गरेको जग्गाको भू-उपभोगको अवस्था :

जग्गाको उपभोगले चलन गरेको मध्ये कति जग्गा कृषक परिवारको आफ्नो हकको र कति अरुको हकको कुन कुन शर्तमा लिई चलन गरेको रहेछ भन्ने छुट्ट्याएर देखाउँछ । राष्ट्रिय कृषि गणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा कुल कृषक परिवार मध्ये ८०.५५ प्रतिशत कृषक परिवार ले आफ्नै परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाउने गरेको पाईन्छ, जुन २०५८ को कृषि गणनामा ८६.५० प्रतिशत थियो । यसप्रकार अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने ०.२४ प्रतिशत, अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत ०.९२ प्रतिशत र एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व भएका १८.२९ प्रतिशत पाइएको छ ।

तालिका न.६.४ चलन गरेको जग्गाको भू-उपभोगको अवस्था

स्वामित्वको प्रकार	कृषक परिवार संख्या			
	२०५८	प्रतिशत	२०६८	प्रतिशत
एक प्रकारको स्वामित्व				
परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने	६६६७४	८६.५०	८९९४४	८०.५५
अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने	८१	०.११	२६७	०.२४
अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	८१	०.११	१०२४	०.९२
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व	१००८२	१३.०८	२०४२७	१८.२९
जम्मा	७७०८२	१००.००	१११६६२	१००.००

पशुपंछी पालन गर्ने कृषक परिवार तथा पशुपंछीको संख्या

(क) पाल्तु चौपाया

राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा पालिएका पाल्तु चौपायाका अवस्था हेर्दा गाईगोरुको संख्या वि.सं २०५८को तुलनामा ११२.६५ प्रतिशतले वृद्धि भई ९२३८४ बाट १९६४५५ पुगेको देखिन्छ भने राँगाभैसीको संख्यामा क्रमशः १५.१७ प्रतिशतले कमि आएको पाइन्छ । त्यसैगरी खसीबाखा र भेडाको संख्या कृषिगणना २०५८ को तुलनामा २०६८मा क्रमशः ३१३.१८ र ३८.३४ प्रतिशतले बढेको पाइन्छ । वि.सं २०५८ मा २१२२२ मात्र रहेको वंगुरको संख्यामा ५४.८९ प्रतिशतले वृद्धि भई राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८मा ३२८३१ पुगेको देखिन्छ ।

तालिका न.६.८ पाल्तु चौपाया पालन गर्ने कृषक परिवार एवम पाल्तु चौपाया संख्या

पशुपंछीको प्रकार	कृषक परिवार संख्या		पशुपंछीको संख्या		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	

पाल्तु चौपाया

गाईगोरु	५२७३०	७१०४३	९२३८४	१९६४५५	११२.६५
रागाभैसी	३१५४८	३१४९७	७३९११	६२६९८	-१५.१७

पशुपंछीको प्रकार	कृषक परिवार संख्या		पशुपंछीको संख्या		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	२०६८

खसीवाखा	१६०९९	५२८२५	५५५३५	२२९४६१	३१३.१८
भेडा	४१८७	५३०४	१७१५६	२३७३३	३८.३४
बंगुर	१३७०१	२१८६३	२१२२२	३२८७१	५४.८९

श्रोत : रा.कृ.ग. २०६८

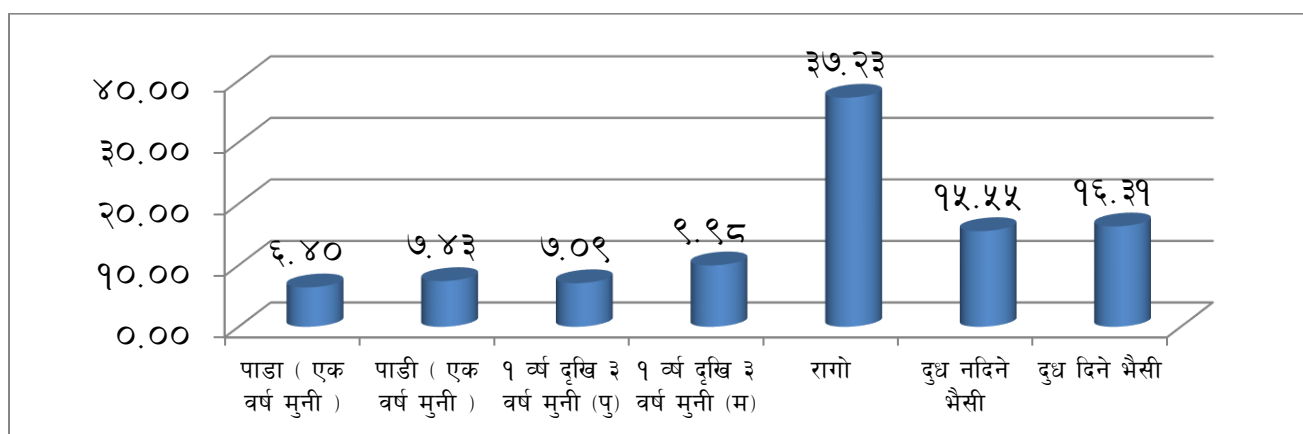
(ख) पाल्तु चराचुरंगी

कृषि गणना २०५८ र २०६८ बिचको अवधिमा कैलाली जिल्लामा कुखुरा (स्थानिय) को संख्या मा ६७.४९ प्रतिशत ले वृद्धि भई ३३०७२९ बाट ५५३९४९ पुगेको छ। यस अवधिमा कुखुरा (उन्नत) को संख्यामा अत्याधिक वृद्धि भएको छ। यस जिल्लामा परेवा को संख्या पनि उल्यख्य रुपमा वृद्धि भएको देखिएको छ।

तालिका न.६.९ पाल्तु चराचुरंगी पाल्ने कृषक परिवार एवम पशुपंछीको विवरण

पशुपंछीको प्रकार	कृषक परिवार संख्या		पशुपंछीको संख्या		फरक प्रतिशत
	२०५८	२०६८	२०५८	२०६८	२०६८
पाल्तु चराचुरंगी					
कुखुरा (स्थानिय)	९३२	७००९५	३३०७२९	५५३९४९	६७.४९
कुखुरा (उन्नत)		२००३	१५८६	११६७३६	७२६०.४०
हाँस	५९३६	६३२०	१८४१७	२११८४	१५.०२
परेवा	८५४	५३४	५००१	१९९८३	२९९.५८

६.९ उमेर अनुसार भैसी सम्बन्धी विवरण: राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लामा रहेका जम्मा ६२६९८ राँगाभौसी मध्ये १६.३१ प्रतिशत दुध दिने भैसी, १५.५५ प्रतिशत दुध नदिने भैसी र ३७.२३ प्रतिशत रागो र बाँकी ३०.९१ प्रतिशत ३ वर्ष मुनीका पाडा पाडी देखिएका छन्।

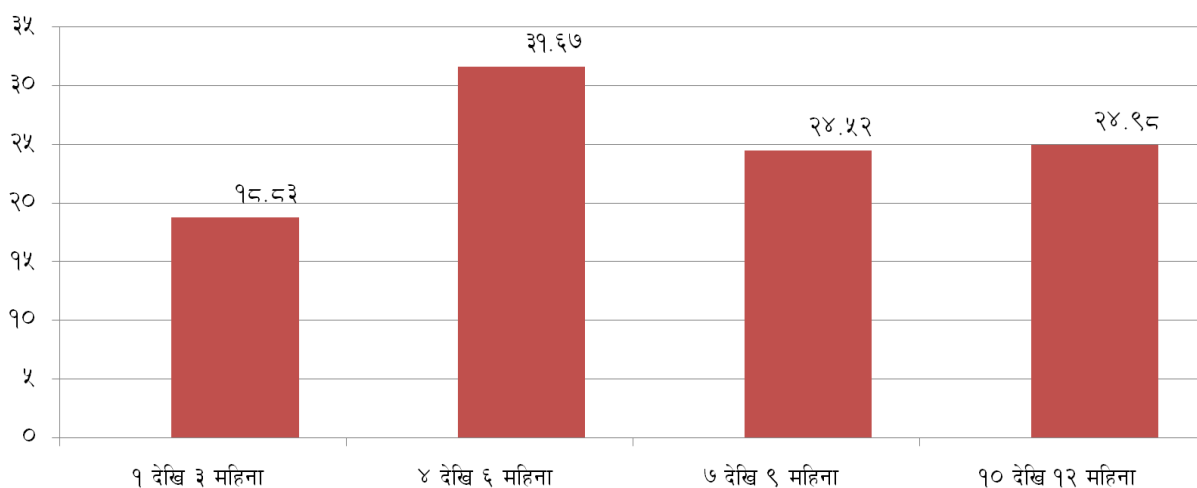

६.११ कृषिबजार सम्मको पहुँच, (प्रतिशतमा) २०६८ :-

कृषि उत्पादनका साधनहरु माथिको पहुँच एवम आफ्ना उत्पादनहरुको उचित बजारीकरणका लागि महत्वपूर्ण सुचकका रूपमा रहेको कृषिवजार सम्मको पहुँचको अवस्था हेर्दा दार्चुला जिल्लाका ४४.२० प्रतिशत कृषिक परिवारहरुले ३ वा सो भन्दा बढी घन्टाको दुरीमा कृषिवजार रहेको बताएका छन् भने मात्र २.७६ प्रतिशत कृषक परिवारको घर नजिकै कृषिवजार रहेको पाइएको छ । कृषकहरुको कृषि बजार सम्मको पहुँचलाई तल चित्रमा प्रष्ट देखाइएको छ ।

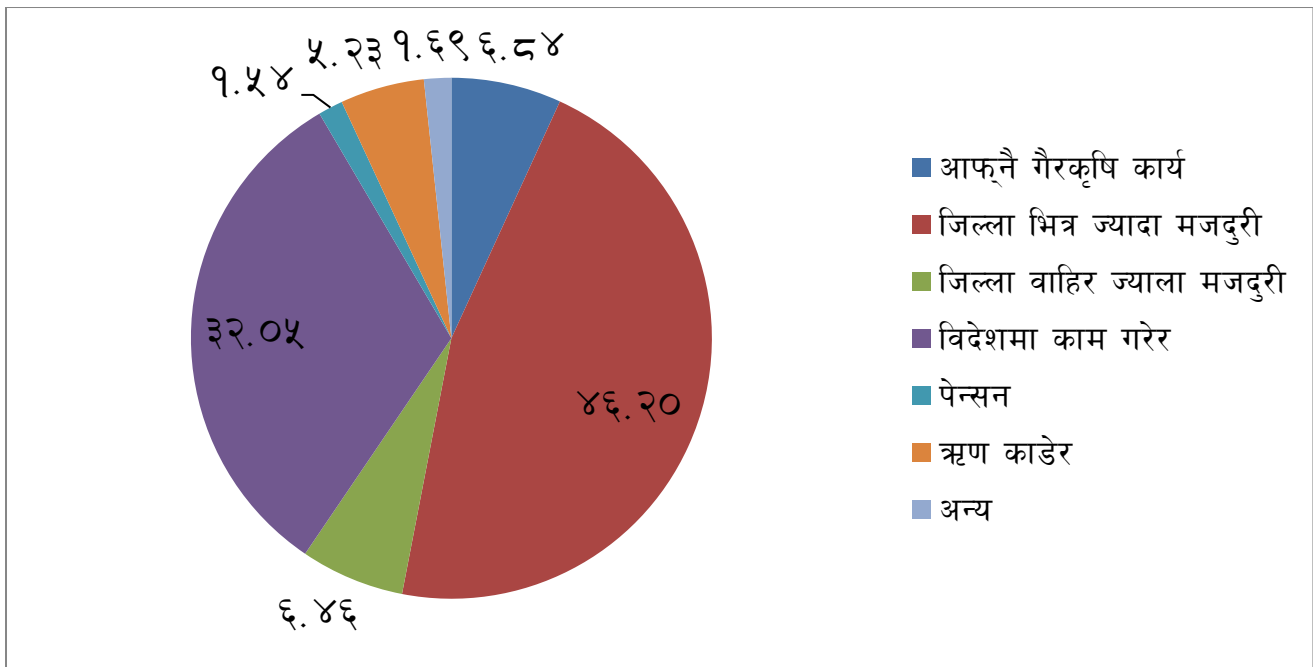
६.१२ कृषक परिवारलाई खाद्य अप्रयाप्तता (प्रतिशतमा):- राष्ट्रिय कृषिगणना २०६८ अनुसार कैलाली जिल्लाका जम्मा कृषक परिवार मध्ये ५१.८५ प्रतिशत कृषक परिवारलाई आफुले उत्पादन गरेको खाद्यले वर्ष भरी खान नपुग्ने गरेको छ । ति मध्ये ३१.६७ प्रतिशत कृषक परिवारहरुलाई आफुले उत्पादन गरेको अन्नले आफैलाई ४ देखि ६ महिना खाना नपुग्ने गरेको बताएका छन् भने त्यस्तै १८.८३ लाई १ देखि ३ नपुग्ने, २४.५२ प्रतिशत लाई ७ देखि ९ महिना नपुग्ने र २४.९८ लाई ९ देखि १२ महिना आफ्नो उत्पादनले खान नपुग्नेको बताएको छन् ।

कृषक परिवारलाई खाद्य अप्रयाप्तता (प्रतिशतमा),

६.१३ खाद्य अप्रयाप्तताको परिपुर्तिको माध्यम : कैलाली जिल्लामा आफ्नो उत्पादन गरेको खाद्यले आफुलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार जम्मा कृषक परिवारको ७३.६४ प्रतिशत रहेका छन् । ति मध्ये ४६.२० प्रतिशत कृषक परिवारले जिल्ला भित्र नै ज्याला मजदुरी गरी आफुलाई आवश्यक खाद्य को परिपुर्ति गरि रहेका छन् । त्यस्तै विदेशमा काम गरेर ३२.०५ प्रतिशत, आफ्नै गैरकृषि कार्यबाट ६.८४ प्रतिशत, जिल्ला बाहिर ज्याला मजदुरी गरेर ६.४६ प्रतिशत, ऋण काडेर ५.२३ प्रतिशत, पेन्सन ले १.५४ र यी बाहेक अन्य तरिकाले १.६९ प्रतिशतले आफुलाई वर्ष भरी नपुग्नेको खाद्य को परिपुर्ति गरिरहेको बताएका छन् ।

खाद्य अप्रयाप्तताको परिपुर्तिको माध्यम, (प्रतिशतमा)

३.१.१ कृषि सेवा संरचना

जिल्लामा कृषि विकासको कार्यालाई अघि बढाउन नेपाल सरकारको मातहतमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जिल्लामा कृषि विकाससँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने एवम् अन्य संस्थाहरूले सञ्चालन गर्ने कृषिसम्बन्धी कार्यक्रमहरूको समन्वय गर्दै समग्र कृषि क्षेत्रको नेतृत्व गर्दै आएको छ । स्थानीयस्तरमा कृषिसम्बन्धी सेवा पुऱ्याउनका लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय (जि.कृ.वि.का.) को मातहतमा देहायअनुसार कृषि सेवा केन्द्र तथा सम्पर्क केन्द्रहरू रहेका छन् :

तालिका ११: कृषि सेवा केन्द्र तथा सम्पर्क केन्द्रहरू र कार्यक्षेत्र

क्र.सं.	सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र	साविक गा.वि.स./	क्षेत्रहरू
		न.पा. संख्या	(साविकका गा.वि.स./न.पा.)
कृषि सेवा केन्द्र			
१	टीकापुर	४	टी.न.पा., नारायणपुर, धनसिंहपुर, पथरैया, दुगौली
२	भजनी	३	लालबोभी, भजनी, खैलाड
३	चौमाला	३	चौमाला, खैराला, ऊर्मा
४	मसुरिया	४	मसुरिया, मोहन्याल, पहलमानपुर, उदासीपुर
कृषि सम्पर्क स्थल			
१	चुहा	६	बलिया, चुहा, प्रतापपुर, सुगरखाल, कोटातुल्सीपुर, दोदोधारा
२	मुनुवा	५	बौनिया, जोशीपुर, मुनुवा, जानकीनगर, थापापुर

क्र.सं.	सेवा केन्द्र/उपकेन्द्र	साविक गा.वि.स./	क्षेत्रहरू
		न.पा. संख्या	(साविकका गा.वि.स./न.पा.)
३	सुखड	४	साढेपानी, दरख, रामशिखरभाला, पण्डौन
४	हसुलिया	४	हसुलिया, पवेरा, बसौटी, रतनपुर
५	सहजपुर	२	निगाली, सहजपुर
६	धनगढी	२	धनगढी न.पा., बेलादेवीपुर
७	फूलबारी	२	फूलबारी, गदरिया

स्रोत: वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा उपलब्धी पुस्तिका, २०६९/७०

३.१.२ कृषि उत्पादन तथा कृषि पकेट क्षेत्र

उपयुक्त हावापानी, माटो तथा पूर्वाधार विकासका कारण कैलाली जिल्ला कृषिको व्यापिकरणका दृष्टिकोणले धेरै सम्भावना बोकेको जिल्लाको रूपमा रहेको छ। जिल्लाको सम्पूर्ण कृषियोग्य भूमि धान खेतीका लागि उपयुक्त उपयुक्त रहेको छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले जिल्लामा उत्पादन हुने अन्य प्रमुख कृषि बालीहरू तथा उक्त बालीको व्यवसायिक विकास गर्न सकिने क्षेत्रहरूलाई कृषि पकेट क्षेत्रका रूपमा पहिचान गरेको छ। यसअनुसार जिल्लाका प्रमुख कृषि उत्पादन पकेट क्षेत्र देहायअनुसार रहेका छन् :

तालिका १२: प्रमुख कृषि उत्पादन तथा कृषि पकेट क्षेत्र

क्र.सं.	उत्पादन	पकेट क्षेत्र	क्षेत्रफल (हे.)
१	माछा	धनगढी, ऊर्मा	२५
		गदरिया	२०
		रतनपुर, खैलाड	६०
२	केरा	टीकापुर, नारायणपुर	१६०
		चौमाला	५०
३	सुन्तला	सहजपुर, निगाली, खैराला	१४०
		धनगढी, श्रीपुर, गेटा, बेलादेवीपुर	१००
४	आलु	टीकापुर, नारायणपुर	१०००
		ऊर्मा, फूलबारी	२००
		धनगढी, ऊर्मा बेलादेवीपुर	१२५०
५	तरकारी	श्रीपुर, गेटा	९००
		टीकापुर, पथरैया	६५०
		सहजपुर, निगाली	२००
६	मौरीपालन	मसुरिया, चौमाला, दरख	५५५ (घार)
		जोशीपुर, बौनियाँ, भजनी, थापापुर, खैलाड	२२०००
७	तोरी	हसुलिया, पवेरा, बसौटी, रतनपुर	१००००
		मुनुवा, जानकीनगर, प्रतापपुर, दुर्गौली	१२०००

	मसुरिया, गदरिया, उदासिपुर	३०
८	बीउ (मकै, गहुँ)	२०
	जोशीपुर, बौनियाँ, भजनी	३०
	मुनुवा, टीकापुर	३०

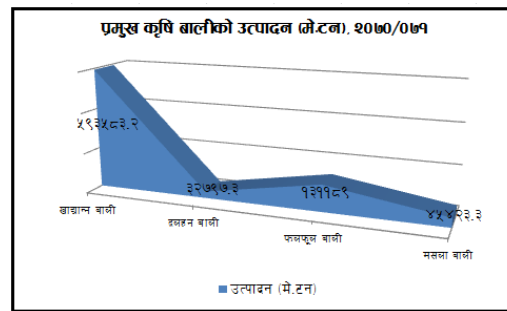
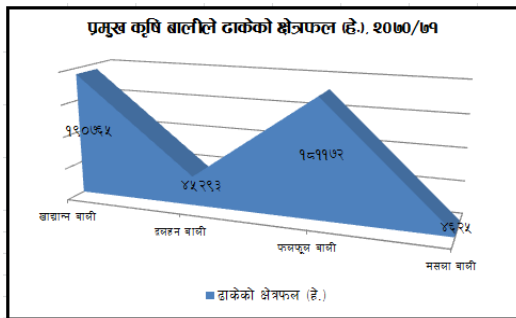
स्रोत: वार्षिक कृषि विकास कार्यक्रम तथा उपलब्धी पुस्तिका, २०६९/७०

प्रमुख कृषि बालीको उत्पादन र उत्पादकत्व

जिल्लामा खाद्यान्न, दलहन, फलफूल तथा मसला बाली उत्पादन हुने गरेको छ । यी बालीहरूमध्ये सबैभन्दा धेरै क्षेत्रमा खाद्यान्न र फलफूल बाली लगाइने गरेको छ भने तुलनात्मक रूपमा न्यून क्षेत्रमा दलहन र मसला बाली लगाइने गरेको छ । यससम्बन्धी विवरणहरूलाई तालिका तथा स्तम्भचित्रहरूमार्फत् प्रस्तुत गरिएको छ :

प्रमुख कृषि बाली	ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन(मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
------------------	------------------------	----------------	------------------------

खाद्यान्न बाली	१९०७६५	५९३५८३.२	३.१
----------------	--------	----------	-----

दलहन बाली	८५२९३	३२७९७.३	१.८
फलफूल बाली	९६९९७२	९३९९४९	०.७
मसला बाली	८६२५	८५४२३.३	१८.९९

३.१.३.१ हिउँदे बाली

जिल्लामा उत्पादन गरिने प्रमुख हिउँदे बालीहरूमा जिल्लामा उत्पादन हुने अन्य बालीहरूमा कोदो, फापर, जौ, उखु, मसुरो, चना, अरहर, मास, गहत, राजमा, भटमास, मुड, तोरी, तिल, आलस, केरा, सुन्तलाजात, आंप, अम्बा, लिचि, कटहर, आरु नास्पाति, हिउँदे तरकारी, बसन्ते तरकारी, बर्षे तरकारी, आलु, मसला बाली, माछा रहेका छन् । आ.व. २०७०/७१ मा जिल्लामा खेती गरिएको हिउँदे बाली, तिनले ढाकेको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व देहायअनुसार रहेको छ

तालिका १३: हिउँदे बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व, २०७०/२०७१

क्र.सं.	बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
१	धान	७१२५०	२३५२७५	३.३
	● वर्षे	७०५००	२३२६५०	३.३
	● चैते	७५०	२६२५	३.५
२	गहुँ	३४५००	६२१००	१.८
३	मकै	६२६५	७९५६.५५	१.२७
	● वर्षे	५५४०	५७६१.६	१.०४
	● बसन्ते	७२५	२१८९.५	३.०२
४	कोदो	३७७	३८०.७७	१.०१
५	फापर	२८	२६.८८	०.९६
६	जौ	४२५	४२०.७५	०.९९
७	उखु	२३५	९८३४.७५	४१.८५
८	मसुरो	२१०००	१४७००	०.७
९	चना	१३५	९४.५	०.७
१०	अरहर	९५	९६.९	१.०२
११	मास	५१०	४२३.३	०.८३
१२	गहत	२८९	२८६.११	०.९९
१३	राजमा	१२०	१८८.४	१.५७
१४	भटमास	५७५	८४५.२५	१.४७
१५	मुड	६५	७०.२	१.०८
१६	तोरी	२००००	१३६००	०.६८
१७	तिल	३९०	३९३.९	१.०१
१८	आलस	५२५	३३०.७५	०.६३
१९	केरा	६३५	८००१	१२.६
२०	सुन्तलाजात	२२५	१८९०	८.४

क्र.सं.	बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
२१	आँप	८१०	११९९६.१	१४.८१
२२	अम्बा	५०५	४९९९.५	९.९
२३	लिची	३०	२४९.९	८.३३
२४	कटहर	२०२	२९५५.२६	१४.६३
२५	आरु नास्पाती	१००	८२५	८.२५
२६	हिउदे तरकारी	५२२०	८०९१०	१५.५
२७	बसन्ते तरकारी	२६२५	४१५०१.३	१५.८१
२८	बर्षे तरकारी	२२२५	३१७९५.३	१४.२९
२९	आलु	६०००	९०६००	१५.१
३०	मसला बाली	४३००	४२७४२	९.९४
३१	माछा	१०१७	१२६९	१.२५

स्रोत: जि.कृ.वि.का., वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, २०७१

३.१.३.२ वर्षे बाली

जिल्लाका प्रमुख वर्षे बालीहरूमा धान, मकै, कोदो, फापर, दलहन, भटमास, मास, मुग, गहत, अन्य, तरकारी, बर्षे तरकारी, आलु, फलफूल, सुन्तला, कागती, निबुवा, स्याउ, ओखर, केरा, मसला बाली, अदुवा छन् । आ.व. २०७०/७१ मा जिल्लामा खेती गरिएको वर्षे बाली, तिनले ढाकेको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका १४: वर्षे बालीको क्षेत्रफल, उत्पादन तथा उत्पादकत्व, २०७०/२०७१

क्र.सं.	बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
१	धान	७१२५०	२७४०८८	
	● बर्षे	७०५००	२७१४२५	३.८५
	● चैते	७५०	२६६२.५	३.५५
२	मकै	६२६५	१२८९२.५	
	● बर्षे	५५४०	११०८०	२
	● बसन्ते	७२५	१८१२.५	२.५

क्र.सं.	बालीको नाम	ढाकेको क्षेत्रफल (हे.)	उत्पादन (मे.टन)	उत्पादकत्व (मे.टन/हे.)
३	कोदो	३७७	४१४.७	१.१
४	फापर	२८	२८	१
	दलहन			
	भटमास	५७५	७४७.५	१.३
	मास	५१०	५१०	१
५	मुग	६५	७१.५	१.१
	गहत	२८९	२८९	१
	अन्य	१५०	१५०	१
६	बर्षे तरकारी	२२२५	२६७००	१२
७	आलु	१५००	२१०००	१४
	फलफूल			
	सुन्तलाजात (सुन्तला १८०, कागती २५, निबुवा २०)	२२५	१८९०	८.४
८	स्याउ	०	०	०
	ओखर	०	०	०
	केरा	६३५	८०६४.५	१२.७
	मसला बाली	२०२	२९५५.२६	१४.६३
९	अदुवा	३२५	२६८१.२५	८.२५

स्रोत: जि.कृ.वि.का., वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, २०७१

३.१.४ खाद्य वासलात

पर्याप्त र उपयुक्त खेतीयोग्य जमिनका कारण जिल्लामा खाद्यान्न सन्तुलनको स्थिति रहेको छ। आ.व. २०७०/७१ को जिल्लाको कृषि उत्पादन तथा विद्यमान जनसंख्यालाई आवश्यक खाद्यान्नको परिमाण आँकलन गर्दा सो आ.व.मा जिल्लामा कुल ४२,७८३ मे.टन खाद्यान्न बचत भएको स्थिति देखिन्छ। कुल उत्पादित खाद्यान्नमध्ये करिब ५ प्रतिशत पशुआहारका लागि प्रयोग भएको र ९ प्रतिशतभन्दा केही बढी नोक्सानीमा गएको देखिन्छ। जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले आ.व. २०७०/०७१ का लागि तयार गरेको जिल्लाको खाद्यान्नको वासलातको विस्तृत स्थिति देहायअनुसार रहेको छः।

तालिका १५: खाद्य वासलात, २०७०/२०७१

क्र.सं.	बाली	क्षेत्रफल	उत्पादन (मे.टन)	आवश्यक विउ	नोक्सानी (मे.टन)	पशु आहार	जम्मा नोक्सानी	खानका लागि	प्रसोधन नोक्सानी	खानयोग्य खाद्यान्न
---------	------	-----------	-----------------	------------	------------------	----------	----------------	------------	------------------	--------------------

		(हे)		(मे.टन)		(मे.टन)	(मे.टन)	बच्चे		(मे.टन)
१	धान	७१२५०	२३५२७५	३५६३	३५६३	११७६४	१८८८९	२१६३८६	८६५५५	१२९८३२
२	गहु	३४५००	६२१००	३४५०	१७२५	३१०५	८२८०	५३८२०	३७६७	५००५३
३	मकै	६७००	७९५७	१३४	३३५	३९७.८	८६६.८	७०८९.७	९९२.६	६०९७.२
४	कोदो	४००	३८१	३.२	२०	१९	४२.२	३३८.५	२३.७	३१४.८३
५	जौ	५५०	४२१	२७.५	२७.५	२१०.४	२६५.४	१५५.४	४९.७२	१०५.६६
	जम्मा	११३४००	३०६१३३	७१७७	५६७०	१५४९६	२८३४३	२७७७९०	९१३८८	१८६४०२

जनसंख्या (२०६८ को को कुल जनसंख्यामा २.२९ प्रतिशत वृद्धिदर समेत) ७९३४७३

प्रति व्यक्ति आवश्यक खाद्यान्न प्रतिवर्ष १८१ किलो बराबर १४३६१९

खाद्यान्न बचत ४२७८३

स्रोत: जि.कृ.वि.का., वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, २०७१

३.१.५ कृषि बजार

कृषि उपजको नियमित बजारका रुपमा जिल्लामा एक वटा क्षेत्रीय कृषि थोक बजार, १२ वटा कृषि हाट बजार तथा १८ वटा कृषि उपज संकलन केन्द्रहरू रहेका छन् । क्षेत्रीय कृषि थोक बजारबाट धनगढी बजारसहित दिपायल, अछाम र कञ्चनपुर जिल्लामा कृषि उपजहरू निर्यात हुने गरेको छ । उपरोक्त हाजबजारमा मुख्यतया तरकारी, आलु, फलफूल तथा माछाको कारोबार हुने गरेको पाइन्छ । जिल्लास्थित प्रमुख कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा हाजबजारको विवरण देहायअनुसार छः ।

तालिका १६: कृषि उपज संकलन केन्द्र तथा हाट बजार, २०७०/२०७१

क्र. सं.	बजारको नाम र प्रकृति	ठेगाना	कारोबार परिमाण (मे.टन.)	कृषि उपजहरूको आपूर्तिको मुख्य स्रोतस्थल	निर्यात हुने कृषि उपजहरूको परिमाण (मे.टन)
१	क्षेत्रीय कृषि थोक बजार	मालाखेती-१, अत्तरिया	४५०	डडेल्धुरा, दैलेख, सुर्खेत, कञ्चनपुर तथा कैलाली	३७५
२	कृषि हाट बजार				
२.१	कृषि उपज हा.ब., धनढी	ध.न.पा.-१, वनदेवी	२२०	ध.न.पा., उर्मा, बेलादेवीपुर र फुलबारी	०
२.२	कृषि उपज हा.ब., टीकापुर	टीकापुर-१, टीकापुर	९५	टीकापुर न.पा., जोशीपुर, नारायणपुर, मुनुवा, दुगौली	०

क्र. सं.	बजारको नाम र प्रकृति	ठेगाना	कारोबार परिमाण(मे.टन.)	कृषि उपजहरूको आपूर्तिको मुख्य स्रोतस्थल	निर्यात हुने कृषि उपजहरूको परिमाण (मे.टन)
२.३	कृषि उपज हा.ब., सत्ती	सत्ती	५०	सत्ति	-
२.४	कृषि उपज हा.ब., बलीया	बलीया	३५	-	-
२.५	कृषि उपज हा.ब., लम्की	लम्की		-	-
२.६	कृषि उपज हा.ब., बनबेहडा	उर्मा		-	-
२.७	कृषि उपज हा.ब., चौमाला	चौमाला		-	-
२.८	कृषि उपज हा.ब., जोशीपुर	जोशीपुर-७	४	जोशीपुर, ६,७	०
२.९	कृषि उपज हा.ब., चुहा	चुहा			
२.१	कृषि उपज हा.ब., मसुरिया	मसुरिया			
२.१	कृषि उपज हा.ब., भजनी	भजनी	४०	भजनी, थापापुर, लालबोभी	०
२.१	कृषि उपज हा.ब., फुलवारी	फुलवारी			
३	कृषि उपज संकलन केन्द्र				
३.१	कृ.उ.सं.के.	सहजपुर-८		सहजपुर, निगाली	०
३.२	कृ.उ.सं.के.	सहजपुर-१		सहजपुर १,२	०
३.३	कृ.उ.सं.के.	चौमाला			
३.४	कृ.उ.सं.के.	लम्की			
३.५	कृ.उ.सं.के.	भजनी			
३.६	कृ.उ.सं.के.	फुलवारी			
३.७	कृ.उ.सं.के.	पथरैया			

क्र. सं.	बजारको नाम र प्रकृति	ठेगाना	कारोबार परिमाण(मे.टन.)	कृषि उपजहरूको आपूर्तिको मुख्य स्रोतस्थल	निर्यात हुने कृषि उपजहरूको परिमाण (मे.टन)
३.८	कृ.उ.सं.के.	जोशीपुर			
३.९	कृ.उ.सं.के.	दुगौली			
३.१	कृ.उ.सं.के.	मसुरिया			
३.१	कृ.उ.सं.के.	श्रीपुर-७, माभगाउँ	१	उर्मा, श्रीपुर	०
३.१	कृ.उ.सं.के.	सुखड			
३.१	कृ.उ.सं.के.	रामशिखरभाला			
३.१	कृ.उ.सं.के.	अत्तरिया			
३.२	कृ.उ.सं.के.	मालाखेती, खमौरा			
३.२	कृ.उ.सं.के.	निगाली		निगाली	०
३.२	कृ.उ.सं.के.	टीकापुर			
३.२	कृ.उ.सं.के.	मोहन्याल-१, कटौजे		माहन्याल	०

हा.ब. = हाट बजार, कृ.उ.सं.के. = कृषि उपज संकलन केन्द्र

स्रोत: जि.कृ.वि.का., वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, २०७१

३.१.६ कृषि नर्सरी

कृषि पेशाको व्यवसायिकरणसँगै कृषि नर्सरीको आवश्यकता र माग बढ्दै जान्छ । हाल जिल्लामा कुल ८ वटा कृषि नर्सरी रहेको देखिन्छ । यी नर्सरीहरू मूलतः फलफूलका विरुवा उत्पादन तथा बिक्रीमा केन्द्रित छन् । थप विवरण देहायअनुसार छः

कृषि नर्सरी

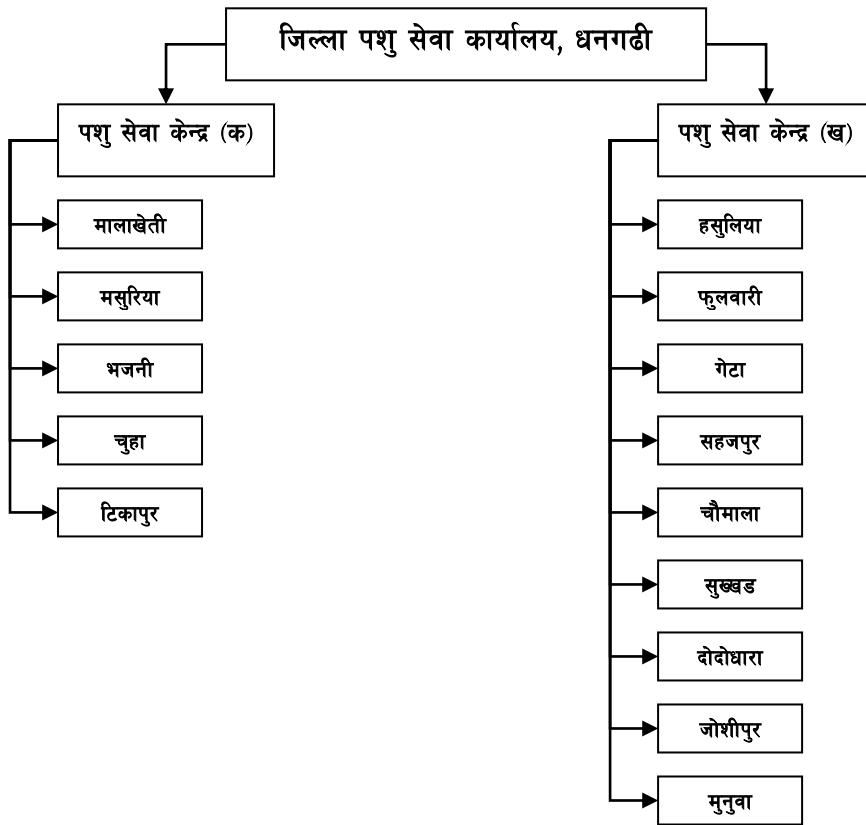
क्र.सं.	नर्सरीको नाम	स्थान	पाईने विरुवाहरू
१	गायत्री प्लान्ट हाउस एण्ड फलावर डेकोरेटर्स	गेटा	आँप, लिची, अनार, अम्बा, कटहर, कागती तथा पुष्प विरुवाहरू
२	लक्ष्मी नर्सरी	धनगढी	आँप, लिचि, अनार, अम्बा, कटहर, कागती तथा पुष्प विरुवाहरू
३	करुणा नर्सरी	टीकापुर	आँप, लिचि, अनार, अम्बा, कटहर, कागती तथा पुष्प विरुवाहरू
४	मन्नी नर्सरी	मसुरिया	आँप, लिचि, अनार, कटहर र कागतीका विरुवाहरू
५	सुन्तला नर्सरी	निगाली	सुन्तला, कागती, निबुवा, मौसमी

क्र.सं.	नर्सरीको नाम	स्थान	पाईने विरुवाहरू
६	केरा नर्सरी	गदरिया	केरा
७	सेती फलफूल नर्सरी	नारायणपुर	केरा, अनार, आप, लिचि
८	शोभा नर्सरी	टीकापुर	आप, लिचि, अनार, कागती, पुष्प विरुवाहरू

स्रोत: जि.कृ.वि.का., वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, २०७१

पशु पालन सम्बन्धी विवरण

पशु पालन क्षेत्रको विकास तथा व्यवसायीकरणका लागि जिल्ला पशु सेवा कार्यालयले पशु सेवासँग सम्बन्धित विभिन्न क्रियाकलापहरू जिल्ला भरि सञ्चालन गर्दै आएका छन् । यस बाहेक निजी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरू तथा सहकारीहरू मार्फत पशु सेवासँग सम्बन्धित कार्यक्रमहरूको समन्वय तथा सहकार्य गर्दै समग्र पशु पालन क्षेत्रको नेतृत्व गर्दै आएको छ । कार्यालयले पशु स्वास्थ्य तथा पशु विकास सम्बन्धी विभिन्न सेवाहरू निम्नलिखित चित्रमा देखाए अनुसारका संस्थागत संरचना मार्फत व्यवस्थापन गर्दै आएको छ ।

त्यसैगरी जि. प. से. कार्यालयले पशु स्वास्थ्य तथा पशु विकाससँग सम्बन्धित विभिन्न प्रकारका सेवाहरू व्यवस्थापन गर्न पशु सेवा विभाग अन्तर्गतका कार्यक्रम निर्देशनालयहरू जस्तै पशु उत्पादन निर्देशनालय, पशु स्वास्थ्य निर्देशनालय, पशुपंक्षी

बजार प्रवर्द्धन निर्देशनालय र पशु सेवा तालिम तथा प्रसार निर्देशनालय, केन्द्रिय कार्यालयहरू जस्तै गाई भैंसी, बंगुर कुखुरा र भेडा बाखा प्रवर्द्धन कार्यालयहरू, राष्ट्रिय चरन तथा पशु अहारा विकास केन्द्र, क्षेत्रिय पशु सेवा निर्देशनालय, क्षेत्रिय पशु रोग अन्वेषण प्रयोगशाला, क्षेत्रिय पशु सेवा तालिम केन्द्र तथा पशु क्वारेन्टाईन कार्यालयहरूसंग गहिरो समन्वय तथा सहकार्य गर्दछ ।

जिल्लामा पशुपालन व्यवसायको विकासका लागि प्रचुर सम्भावना रहेको भए पनि सो अनुसार पशु व्यवसाय विकास हुन सकेको छैन । हुनत कैलाली जिल्ला हाल नेपालमा ४० जिल्लाहरू व्यवसायिक पशु पालनमा अग्रणी देखिएका जिल्लाहरू मध्ये एक हो । जिल्लामा उपलब्ध पशुपंक्षीहरूको संख्या निम्नलिखित तालिकाहरू मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

क) गाई वस्तु

किसिम	इकाई	साढे	गोरु	गाई		बहर	कोरेली	बाच्छा	बाच्छी	जम्मा
				दुधालु	थारा					
स्थानीय	संख्या	१०९८	१३८५७	५१३२५	२२३१२	१९१२४	२६८२१	२९१३०	२३६५८	१८७३२५
	%	९७.२	९९.१	८६.४	९९.५	९८.६	९२.९	९२.६	९९.२	९९.७
वर्णशंकर	संख्या	१२	१२०४	७०६२	१०९	१७६	२०६१	१८१२	१८२४	१४२६०
	%	१.१	७.९	११.९	०.५	०.९	७.१	५.८	७.०	७.०
उन्नत	संख्या	२०	१५२	१०१५	१२	१०२		५२४	४६७	२७६४
	%	१.८	१.०	१.७	०.१	०.५	०.०	१.७	१.८	१.४
जम्मा	संख्या	११३०	१५२१३	५९४०२	२२४३३	१९४०२	२८८८२	३१४६६	२५९४९	२०४३४९
	%	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१

ख) भैंसी

किसिम	इकाई	रांगो		भैंसी		पाडो	कोरेली	पाडा	पाडी	जम्मा
		प्रजनन योग्य	जोत्ने	दुधालु	थारो					
स्थानीय	संख्या	७२	५१२१	२८९६२	५९२३	४४२१	११३५२	११७२६	१३२१४	८०७९१
	%	१.९६	२९.३४	६४.३६	७९.३८	५६.१८	५६.९९	५९.०९	५९.३८	५६.३१
वर्णशंकर	संख्या	३५६८	११२१२	१४३५३	१५२२	२९३२	८१२१	७२९८	८२३५	५७२४१
	%	९६.९०	६४.२३	३१.८९	२०.४०	३७.२६	४०.७७	३६.७८	३७.००	३९.८९
उन्नत	संख्या	४२	११२३	१६८७	१७	५१७	४४५	८१९	८०५	५४५५
	%	१.१४	६.४३	३.७५	०.२३	६.५७	२.२३	४.१३	३.६२	३.८०
जम्मा:	संख्या	३६८२	१७४५६	४५००२	७४६२	७८७०	१९९१८	१९८४३	२२२५४	१४३४८७
	%	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१, कैलाली

ग) बाखा

किसिम	बोका	खसी	बाखी		पाठी		पाठी		जम्मा
			ब्याएको	थारा	एक मुनी	एक माथि	६ महिना मुनि	६ महिना माथि	
स्थानीय	१५९१४	१३७८५	३२७४४	६६८२	१२४४६	१३३७७	२३९७२	२३६६६	१४२७८६
	७९.६३	६९.२५	४०.२९	१५.५७	७९.५५	१८.५३	४२.१५	४३.५२	३९.०८
वर्णशंकर	४०७२	६१२२	४८५३५	३६२३७	४९४८	५८७९८	३२९००	३०९७२	२२२५८४
	२०.३७	३०.७५	५९.७१	८४.४३	२८.४५	८१.४७	५७.८५	५६.४८	६०.९२

किसिम	बोका	खसी	बाखी		पाठी		पाठी		जम्मा
			१	२	१	२	१	२	
जम्मा	१९९८६	१९९०७	८१२७९	४२९१९	१७३९४	७२१७५	५६८७२	५४८३८	३६५३७०
	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००	१००

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१, कैलाली

घ) भेडा

किसिम	थुमा	खसी	भेडी		बोका		पाठी		जम्मा
			व्याएको	थारा	१ वर्ष मुनि	६ महिना मुनि	एक वर्ष मुनि	६ महिना मुनि	
स्थानीय	१६३०	३०३५	५०७५	२८०२	२३२७	२४२४	१५८२	१६२८	२०५०३
वर्णशंकर	०	०	०	०	०	०	०	०	०
उन्नत	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा:	१६३०	३०३५	५०७५	२८०२	२३२७	२४२४	१५८२	१६२८	२०५०३

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१, कैलाली

ड) बंगुर

किसिम	बीर	खसी	भूनी		१ वर्ष मुनि		६ महिना मुनि		जम्मा
			व्याएको	थारो	छतैरा	छतैरी	पाठा	पाठी	
स्थानीय	११७९१	१८४९	२४५७	१२७४	२५४२	१९१८	१६९४	१६५४	२५१७९
	६०.४३	३६.७४	१९.२८	५१.८७	२३.३८	२४.३४	७.१२	६.६३	२३.४८
वर्णशंकर	७६६२	३१८३	९५७९	११३४	७५७६	५०७१	१९६१४	२१११७	७४९३६
	३९.२७	६३.२६	७५.१८	४६.१७	६९.६९	६४.३५	८२.३९	८४.६७	६९.८८
उन्नत	६०		७०५	४८	७५३	८९१	२४९९	२१६९	७९२५
	०.३१	०.००	५.५३	१.९५	६.९३	११.३१	१०.५०	८.७०	६.६४
जम्मा:	१९५१३	५०३२	१२७४१	२४५६	१०८७१	७८८०	२३८०७	२४९४०	१०७२४०
	१००	१००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१, कैलाली

च) कुखुरा

क्र.सं.	जात	संख्या	प्रतिशत
१.	कमर्सियल लेयर्स	३२०००	६.७५
२.	कमर्सियल ब्रोइलर	१४४९००	३०.५८
३.	स्थानीय कुखुरा	२९७०००	६२.६७
जम्मा		२७३९००	१००

स्रोत: जिल्ला पशु सेवा कार्यालय, २०७१, कैलाली

परिच्छेद ७: भौतिक विकासको अवस्था र क्षेत्रहरू

जिल्लाको भौतिक विकासका लागि सडक सञ्जाल तथा त्यसअन्तर्गतका पुल, कल्भर्ट, विद्युत्, सञ्चार प्रणालीको विकास विस्तार हुँदै गएको छ। जनसंख्या र शहरीकरण बढ्दै गएको छ। जिल्लामा नगरपालिकाको संख्या ६ वटा पुगेको छ तर टीकापुर नगरपालिकाबाहेक अन्यत्र शहरीकरणलाई व्यवस्थित र योजनाबद्ध गर्न सकिएको छैन। जिल्लाका सबै गा.वि.स. र न.पा.मा विद्युतीकरण विस्तार भइसकेको छैन। सञ्चार प्रणालीका दृष्टिकोणले जिल्लामा संख्यात्मक वृद्धि उल्लेख्य भएको देखिन्छ र गुणात्मक वृद्धिमा ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

जिल्लाका सडकहरूलाई रणनीतिक सडक सञ्जाल, शहरी सडक, जिल्ला सडक सञ्जाल तथा ग्रामीण सडक गरी चार वर्गमा वर्गीकृत गरिएको छ (जिल्ला सडक गुरुयोजना २०१४) तथा यी सबै सडक गरी जिल्लाका कुल सडकको लम्बाइ २०३४.७५ कि.मी रहेको छ। जिल्लाको कुल क्षेत्रफल ३२३५ व.कि.मी. भएको हुँदा जिल्लामा हरेक व.कि.मी. क्षेत्रफलमा सरदर ०.६३ कि.मी सडक रहेको देखिन्छ। यस्तै, जिल्लाको कुल जनसंख्या ७७५७०९ भएको हुँदा हरेक १००० जनसंख्या बराबर औसतमा २.६ कि.मी. सडक रहेको देखिन्छ।

५.१ सडक यातायात

जिल्लाको कुल सडकमध्ये ८०९.६ कि.मी रणनीतिक सडक सडक विभागद्वारा, ८३५ कि.मी. शहरी सडक नगरपालिकाहरूद्वारा, ८९०.१५ कि.मी. ग्रामीण सडक जिविस/जिल्ला प्राविधिक कार्यालयद्वारा व्यवस्थापन गरिएको छ।

जिल्लामा सडक सञ्जालको राम्रो विकास भएको भए पनि कालोपत्रे गरिएका सडक अत्यन्त कम छन्। यस्तै, कतिपय सडकसँग नाली निर्माण गरिएको पाइँदैन। सडक यातायात जिल्लाका सबै गा.वि.स.मा विस्तार भइसकेको छ। सडक निर्माणको प्रकारका आधारमा जिल्लामा ढलान, कालोपत्र, खण्डास्मित र कच्चा गरी सामान्यतया चार प्रकारका सडक रहेका छन्।

सडक प्रकार	एकाइ	कालोपत्रे	ग्राभेल	धुले	कुल
रणनीतिक सडक	कि.मी.	१७१.३५	७४.२५	६४	३०९.६
शहरी सडक	कि.मी.	८३५	-	-	८३५
ग्रामीण सडक	कि.मी.	३४.७	५११.१४	३४४.३१	८९०.१५
कुल सडक		१०४१.१	५८५.३९	४०८.३१	२०३४.८

तालिका ५० : सडक तथा यातायातसम्बन्धी आधारभूत सूचकहरू

क्र.सं.	सूचकहरू	२०७०/०७१
१.	कच्ची सडक (कि.मी.)	१५६०
२.	खण्डास्मित सडक (कि.मी.)	६२२

क्र.सं.	सुचकहरू	२०७०/०७१
३.	कालोपत्रे सडक (कि.मी.)	२०५
४.	कच्ची सडक पुगेका नपा/गाविसहरू (संख्या)	३७ (सवै)
५.	ग्राभेल सडकबाट आंशिक पहुंच पुगेका गाविस/नपा (संख्या)	६
६.	पक्की सडकले छोएका गाविस/नपा (संख्या)	
७.	पुल पुलेसा (संख्या)	१४३६
८.	पक्क पुल (संख्या)	८१
९.	भोलुङ्गे पुल (संख्या)	२७

५.१.१ राष्ट्रिय राजमार्ग तथा सहायक सडक

जिल्लामा कुल चार वटा राष्ट्रिय राजमार्ग (६९.८४ कि.मी.), पाँचवाटा सहायक सडक (१२५.६३ कि.मी.) र एकवटा हुलाकी सडक (३६.५ कि.मी.) रहेको छ, जसमध्ये कालोपत्रे सडक १३९.९७ कि.मी, ग्राभेल सडक ५४ कि.मी. तथा २९ कि.मी. धुले सडक रहेको छ। मुख्यतया राष्ट्रिय राजमार्ग तथा सहायक सडकहरूलाई रणनीतिक सडकका रुपमा वर्गीकृत गरिएको छ, यी सडकहरूको विवरण देहायअनुसार रहेको छः ।

क्र.सं.	सडकको नाम	कालोपत्रे	ग्राभेल	धुले	कुल सडक
१	कर्णाली-जुङ्गा	१४.५			१४.५
२	जुङ्गा-सुखड चौराहा	३४.१			३४.१
३	सुखड-चौराहा अत्तरिया	२९.८			२९.८
४	अत्तरिया-मोहना नदी	४.३			४.३
५	मोहना पुल-बोराडाँडी	६.२			६.२
६	बोराडाँडी-अत्तरिया	८.२			८.२
७	अत्तरिया-फल्डुडे	५३.६			५३.६
८	जडसन-जडसन सडक - टीकापुर	०.६	१३.३		१३.९
९	जडसन सडक - टीकापुर सती	८.३			८.३
१०	सती-राजपुर	६			६
११	सती (खैरीपुर)-खक्रौला		५		५
१२	मुडा-भजनी-लालबोभी		१८.९		१८.९

क्र.सं.	सडकको नाम	कालोपत्रे	ग्राभेल	धुले	कुल सडक
१३	लालबोभी-गुलरियाघाट		२.२		२.२
१४	सहजपुर-बीपीनगर			२८	२८
१५	दौलतपुर-सती		६		६
१६	टीकापुर-मुडा		४	१०	१४
१७	मुडा-खिमादी-कर्णाली		९	८	१७
१८	खुटिया-बीपीनगर-गडहसेरा			४	४
१९	सती-लालबोभी-हसुलिया				०
२०	हसुलिया-धनगढी	५.७	१६	१४	३५.७
	कुल सडक लम्बाइ	१७१.३	७४.३	६४	३०९.५

५.१.२ जिल्ला सडक सञ्जाल

क्र.सं.	सडकको नाम	नयाँ निर्माण वाहेक कुल लम्बाइ	कालोप त्रे	ग्राभेल	धुले	सबै मौसममा । चल्ने	मौसमी
१	सहजपुर-निगाली सडक	२०.८३			२०.८ ३		
२	मालाखेती-बान्देखाल-हल्लुडे-फल्टुडे सडक	१४.८२	०.२९	८.०९	६.४४	८.३८	६.४४
३	गेटा-मुरकट्टी सडक	११.८६		११.८६			
४	खुटिया-मटिहारी-हसनपुर सडक	१०.१६	१०.१६			१०.१६	
५	कनरी-घसिटा-बेहडाबाबा-चौमाला सडक	१८.३८		१८.३८		१८.३८	
६	चौमाला-पुतलीसेलौना-खैराला सडक	१६.२२		५.५७	१०.६५	५.५७	१०.६५
७	राजीपुर-बालुवागढ-खनियाताल सडक	१५.५६		१०.२२	५.३४	१०.२२	५.३४
८	राजीपुर-गदरिया-फूलबारी सडक	२२.४		२२.४		२२.४	
९	बडालपुर-उदासपुर-हसुलिया सडक	१९.७८		१९.७८		१९.७८	
१०	लोखरपुर-कुकरभुक्का-मनाउ-सडकपुर-पवेरा-रतनपुर सडक	११.६६		२.८	८.८६	२.८	८.८६
११	साभा-भन्कन्टपुर-मभ्रहारा सडक	१७.५३		१७.५३		१७.५३	
१२	पहलमानपुर (गौशाला चोक)-आम्बासा-लालबोभी सडक	३६.२१		२६.३४	९.८७	२६.३४	९.८७

क्र.सं.	सडकको नाम	नयाँ निर्माण वाहेक कुल लम्बाइ	कालोप त्रे	ग्राभेल	धुले	सबै मौसमम । चल्ने	मौसमी
१३	शितलपुर-सिमली-पण्डौन सडक	२४.५६		४.३९	२०.१७	४.३९	२०.१७
१४	सुखड-खैलाड-भजनी सडक	२४.२५	२४.२५			२४.२५	
१५	साडेपानी (विशालचोक)-जुटपानी-चोरटी-वगुलिया सडक	६.४८			६.४८		६.४८
१६	सडकपुर-जोशीपुर-भजनी सडक	२३		२३		२३	
१७	कनरी-गदरिया-उजेलीसिमराहा-वेली सडक	३८.९		७.३८	३१.५२	७.३८	३२.५२
१८	पृथ्वीपुर-सिम्रनाहा-ऊर्मी-वेली सडक	५.२७		०.४९	४.७८	०.४९	४.७८
१९	बौनिया (सेती लोकमार्ग)-फलेबिसौना-कयाजुवा सडक	११.१८		९.१३	२.०५	९.१३	२.०५
२०	सेती लोकमार्ग - नवलपुर - मरियाघाट सडक	२२.८४		२२.८ ४		२२.८४	
२१	दुगौली-कालाकुण्डा सडक	१७.३४		०.८८	१६.४६	०.८८	१६.४६
२२	गुलारा प्रतापपुर-मनुवा सडक	१५.५		१५.५		१५.५	
२३	सती-चौगुर्दी-धनसिपुर सडक	४.५८		४.५८		४.५८	
२४	टीकापुर-मनुवा-जोशीपुर सडक	९.८६		९.८६		९.८६	
२५	लम्कीपूर्व-व्यवस्थित नगर-पहाडीपुर सडक	८.८९		४.१६	४.७३	४.१६	४.७३
२६	डुडेभारी-टीकापुर सडक	११.८६		११.८६		११.८६	
२७	चिसापानी सोल्टा सडक	२१.५९			२१.५९		
	कुल सडक लम्बाइ (कि.मी.)	४६१.५ १	३४.७	२५७	१६९. ८	२७९.९	१२८. ४

५.१.५ भोलुङ्गे पुल

क्र.सं.	पुलको नाम	दायाँ किनार	बायाँ किनार	नदी/खोलाको नाम	लम्बाइ -मि.)
१	मछेली खोला	गोदावरी	गोदावरी	मछेली नाडी	८६.२
२	औस्तुरा दोभान	सुगरखाल	सुगरखाल	औस्तुरा खोला	७२
३	जल्केनी	निगाली	निगाली	जल्केनी	५९.६

क्र.सं.	पुलको नाम	दायाँ किनार	बायाँ किनार	नदी/खोलाको नाम	लम्बाइ -मि.)
४	ठूलीगाढ	मोहन्याल	वरचैन	ठूलीगाढ	१०१
५	कुलिबान	सहजपुर	सहजपुर	कुलिबान	४९.३
६	चौकी ताल	गोदावरी	गोदावरी	मछेलिम खोला	१७२
७	गजाड खोला	सहजपुर	सहजपुर	गोजार खोला	७९
८	घोपाले खोला	सहजपुर	सहजपुर	घोपाले खोला	४९.५
९	पटाडा खोला	निगाली	निगाली	पटाडा खोला	४९.६
१०	चौमाला	मौरी (सहजपुर)	सहजपुर	मछेली खोला	७०.८
११	समैजी	गोदावरी	गोदावरी	गोदावरी	७३
१२	निमाडा खोला	सहजपुर	सहजपुर	भासु	३७
१३	निगाली	सहजपुर	सहजपुर	निगाली खोला	४६.५
१४	समैजीलिड	सहजपुर	सहजपुर	कमला	५८
१५	डोगाडे	गोदावरी	गोदावरी	गोदावरी	४८.७
१६	रामनगर	निरौली	निरौली	ठूलीगाड	९५.४
१७	रिट्टेखोला	निगाली	निगाली	रिट्टेखोला	३७
१८	ग्वासी खोला	गोदावरी	निगाली	ग्वासी खोला	८८.२
१९	सल्लेखोला	खैराला	खैराला	सल्लेखोला	८०.७
२०	साँघुरे	सुगरखाल	सुगरखाल	कुइने खोला	४९.२
२१	जगाती	गोदावरी	खैराला	नुनेगौडा	१०७.४
२२	भगवती	सहजपुर	लक्ष्मीनगर	ठूली गाड	९९.९
२३	नुनेगौडा	सहजपुर	सहजपुर	नुनेगौडा	११६
२४	ढुङ्गेनी	सहजपुर	सहजपुर	ढुङ्गेनी	७२.५
२५	खैराला दोभान	खैराला	खैराला	खैराला दोभान	७५.६
२६	पियाले	निगाली	सहजपुर	पियाले खोला	७३

क्र.सं.	पुलको नाम	दायाँ किनार	बायाँ किनार	नदी/खोलाको नाम	लम्बाइ -मि.)
२७	शेरा खोला	निगाली	निगाली	मछेली नाडी	६६

स्रोत: जिल्ला सडक गुरु योजना, कैलाली, २

५.३ विद्युत्

५.३.१ विद्युतीकरणसम्बन्धी आधारभूत सूचकहरू

क्र.सं.	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)		
		इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१
१	केन्द्रीय विद्युत् सेवा उपलब्ध जनसंख्या	संख्या	१२९३१८	४३२०००
२	औद्योगिक प्रयोजनका लागि वार्षिक विद्युत् खपत	युनिट	८१९६७५८	१०२४०६९०
३	कृषि प्रयोजनका लागि वार्षिक विद्युत् खपत	युनिट	२२६१११	२६६०३८
४	घरेलु प्रयोजनको लागि वार्षिक विद्युत् खपत	युनिट	१४३०९६८०	२३४३८७१६
५	विद्युत् चुहावट (वार्षिक)	प्रतिशत	२३.९५	१७.०६
६	विद्युत् सेवाको उपलब्धता	घरघुरी	२१५५३	३८३१५
७	औसत साप्ताहिक लोडसेडिङ अवधि	घण्टा	२२	३५

स्रोत: नेपाल विद्युत् प्राधिकरण, अत्तरिया, कैलाली

वैकल्पिक उर्जा

जिल्लामा वैकल्पिक ऊर्जा अन्तर्गत लघुजलविद्युत्लगायत सौर्यऊर्जा, सुधारिएको पानीघट्टा, बायोग्याँस तथा सुधारिएको चुल्हो प्रयोगमा रहेका छन् । जिल्लामा यी विभिन्न किसिमका वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या कुल ४९४३८ रहेको छ । जिल्लाको कुल घरपरिवार संख्या १४२४८० भएको हुँदा जिल्लाको कुल घरपरिवारमध्ये करिब ३५ प्रतिशत घरपरिवारले कुनै न कुनै किसिमको वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गरिरहेको देखिन्छ । सौर्य ऊर्जाअन्तर्गत सौर्य घरेलु प्रणाली, साना सौर्य घरेलु प्रणाली प्रयोगमा छ । सौर्य खानेपानी प्रणाली र संस्थागत सौर्य प्रणाली हालसम्म प्रयोगमा आइसकेको

देखिँदैन । लघुजलविद्युत् अन्तर्गत हालसम्म एक मात्र आयोजना निगाली गा.वि.स.मा सञ्चालित छ, अन्य अध्ययन र कार्यान्वयनका अवस्थामा छन् । जिल्लामा विभिन्न किसिमका वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोग गर्ने घरपरिवार संख्या देहायअनुसार रहेको छः

तालिका : वैकल्पिक ऊर्जाको उत्पादन र प्रयोगकर्ता घरधुरी, २०७१

क्र.सं.	गा.वि.स./न.पा.	लघु जलविद्युत		सौर्य प्रणाली		सुधारीएको पानीघट्ट संख्या	बायोग्याँस संख्या	सुधारीएको चुलो संख्या
		संख्या	किलोवाट	संख्या	किलोवाट			
१	लम्की-चुहा न.पा.	०	०	९७	२३३९	०	८४८	५८६
२	पथरैया	०	०	७०	२०५९	०	४०९	१४७४
३	दुर्गौली	०	०	२७	६६३	०	४५६	५६९
४	नारायणपुर	०	०	११	२८५	०	१७९	१२६
५	धनसिहपुर	०	०	७	१८९	०	८१	८३
६	दोदोधरा	०	०	१३३	३५०२	०	२१९	३९७
७	प्रतापपुर	०	०	७७	२१६२	०	५५३	२३९
८	जानकीनगर	०	०	१४	३६३	०	२६१	२०१
९	बौनियाँ	०	०	८१	१९७६	०	६७४	१०७०
१०	थापापुर	०	०	२२	२३४	०	४६८	५१८
११	भजनी न.पा.	०	०	४१०	८९७६	०	४४८	१०७२
१२	जोशीपुर	०	०	९९	२६०१	०	८१२	२४१
१३	कोटातुल्लिसपुर	०	०	५१	१८०६	०	३२२	७२०
१४	सुगरखाल	०	०	८१२	१६२७३	०	१	३२
१५	पण्डौन	०	०	२१४	४०७४	०	०	२०
१६	मोहन्याल	०	०	३८०	७७०५	०	१	७१०
१७	खैराला	०	०	३५६	६५०७	०	३	४२५
१८	गदरिया	०	०	११८२	२४९४८	०	४११	२६२
१९	वसौटी	०	०	५६३	१३५९५	०	२९६	८८
२०	हसुलिया	०	०	६७०	१७३१६	०	४७२	७१
२१	रतनपुर	०	०	७२१	१६२३३	०	१३७	९७
२२	पहलमानपुर	०	०	९३४	२०३३०	०	४२१	४५०

क्र.सं.	गा.वि.स./न.पा.	लघु जलविद्युत		सौर्य प्रणाली		सुधारीएको पानीघट्ट संख्या	वायोग्यांस संख्या	सुधारीएको चुलो संख्या
		संख्या	किलोवाट	संख्या	किलोवाट			
२३	मसुरिया	०	०	६७६	१६९७०	०	६१९	३०४
२४	रामशिखरभाला	०	०	१७७३	३५७५८	०	४००	१२८९
२५	सहजपुर	०	०	३८७	७४६१	०	०	१९२
२६	गोदावरी	०	०	१८७	३८२२	१	१	३८७
२७	पवेरा	०	०	३७६	९७३९	०	३३१	७४
२८	अत्तरिया न.पा.	०	०	४०	१०६६	०	१८५२	१३४१
२९	फुलवारी	०	०	४०	१०३८	०	२६४	१९६
३०	उदाशीपुर	०	०	८०७	१७७४४	०	२६३	६९
३१	चौमाला	०	०	१३१	४४६६	०	१६०	१००२
३२	मुनुवा	०	०	२९	५७९	०	५६८	१२८
३३	निगाली	१	४.५	४५९	९६७७	८९	०	७६८
३४	घोडाघोडी न.पा.	०	०	२५८२	५५०८०	०	६१४	१०७७
३५	उर्मा	०	०	१२१	२८३०	०	२१८	८२०
३६	टीकापुर न.पा.	०	०	३३	७९१	०	१४२३	१२७०
३७	धनगढी न.पा.	०	०	२	६५	०	१८०४	४१७
	जम्मा	१	४.५	१४५७४	३२१२२२	९०	१५९८९	१८७८५

स्रोत: ऊर्जा शाखा, जिविस कैलाली

परिच्छेद ६: वन तथा वातावरण

वन क्षेत्र कैलाली जिल्लाको प्रमुख प्राकृतिक स्रोत हो। नेपाल जीवनस्तर सर्भेक्षण २०११ अनुसार नेपालमा कुल २५ प्रतिशत जनसंख्या गरिबीको रेखामुनि रहेको र जसमध्ये ७० प्रतिशत वनस्रोतमा आश्रित रहेका छन्। हालको समयमा आएर विश्वव्यापी उष्णता तथा जलवायु परिवर्तनका कारण प्राकृतिक प्रकोपको आवृत्ति तथा प्रवृत्तिमा व्यापक परिवर्तन आएको र पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्नु अपरिहार्य हुँदै गएको सन्दर्भमा वन क्षेत्रको महत्व दीगो विकासका लागि समेत अझ बढी महत्वपूर्ण हुन गएको छ।

कैलाली वनको क्षेत्रफल तथा जैविक विविधताका दृष्टिकोणले धनी जिल्लाको रूपमा रहँदै आएको छ। जिल्लामा २०९७२४ हेक्टर अर्थात् कुल क्षेत्रफलको ६४ प्रतिशत भूमि वनजंगलले ढाकेको छ। प्रसिद्ध वसन्ता वन क्षेत्र यही जिल्लामा अवस्थित छ। तर हालका वर्षहरूमा वन अतिक्रमण बढ्दै जाँदा चोरी निकासी गर्नेहरूको संख्यासमेत निरन्तर वृद्धि हुँदै कारण जिल्लामा वनको क्षति बढ्दो अवस्थामा देखिन्छ। जिल्ला वन कार्यालयले आ.व. २०६५/६६ मा ४१ जना वन पैदावर चोरी निकाशी र वन अतिक्रमण गर्नेहरूमाथि मुद्दा चलाएकोमा आ.व. २०६९/७० मा आइपुग्दा ८१ जनामाथि यस्तो मुद्दा चलाएको देखिन्छ। वन क्षेत्रमा भएको चोरी निकासीको तत्कालीन असरका रूपमा जिल्लामा वनको आकारमा गत दशकमा उल्लेख्य क्षति भएको देखिन्छ। वन विभागले तराई क्षेत्रको वनमा सन् १९९०/९१ देखि सन् २०००/०१ को अवधिमा भएको परिवर्तन अध्ययन प्रतिवर्तन अनुसार जिल्लामा सो अवधिमा कुल ४४७४ हेक्टर वन

वन क्षेत्र (हेक्टर)		वनमा आएको परिवर्तन	
१९९०/९१	२०००/०१	हेक्टर	परिवर्तन प्रतिशत
२१०४१३	२०५९३९	-४४७४	-२.१३

Source : Department of Forest, 2005, (Forest Covered Change Analysis of the Tarai Districts 1990/91-2000/01)

क्षेत्रमा क्षति भएको छ। यसआधारमा हेर्दा वार्षिक झण्डै ४५० हेक्टर अर्थात् ६६४.४४ विघा वन औसतमा हरेक वर्ष क्षति हुँदै गएको छ।

६.१ वन जंगल

६.१.१ जिल्लाको वनजंगलको किसिम र क्षेत्रफल

जिल्लामा कुल २,१५,९१६ हेक्टर वन क्षेत्र रहेको छ। यसको धेरैजसो हिस्सा व्यवसायिक तथा प्राकृतिक रूपमा महत्वपूर्ण रहने साल, तराई हाइउड, खयर, सिसौलगायतको वन ओगटेको छ।

तालिका ५२ : वनको प्रकार र क्षेत्रफल

वनको किसिम	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
------------	--------------------	---------

वनको किसिम	क्षेत्रफल (हेक्टर)	प्रतिशत
सालको वन	७०३९६.१	३२.१६
तराई हार्डउड	६८७०८.६	३१.३९
खयर, शिशौ	१०७४६.९	४.९
चिर, पाइन	१५९६७.२	७.२९
मिश्रित वन	५२५८८.३	२४.०२
भाडी	५०८.६	०.२४
जम्मा	२१८९१५.७	१००

स्रोत: कैलाली जिल्लाको पञ्चवर्षीय वन व्यवस्थापन कार्ययोजना, २०७०/२०७१-२०७५/२०७६, जि.व.का. कैलाली

६.१.२ वनसम्बन्धी आधारभूत सूचक

विवरण	परिमाण आ.व. सम्मको		
	इकाई	२०६५/०६ ६	२०७०/०७१
वनको क्षेत्रफल	हे.	२०५९३९	५६३,९८,०४
वनबाट प्राप्त राजश्व	हजारमा		०
वन, जलाधार र संरक्षित क्षेत्रको व्यवस्थापनबाट प्रत्यक्ष लाभान्वित जनसंख्या	संख्या		
वातावरणीय सेवा भुक्तानी प्रणाली फाईदा पाउने वस्ती	संख्या		
वन क्षेत्रको अतिक्रमण दर	प्रतिशत	१४८७५	२१५००
वन क्षेत्रबाट स्वरोजगार जनसंख्या	जना		१६१८१६
अनियन्त्रित वन डढेलो वन क्षेत्र	हे.		१५०००
वन स्रोतमा आधारित उद्योग	संख्या	१६५	२९८
जडिबूटी खेती भएका सामुदायिक वन क्षेत्र	हे.		२०
वार्षिक रुपमा काट्न सकिने काठको परिमाण	क्यु.फि.		२२५०००
सामुदायिक वनको क्षेत्रफल	हे.		४००६८.३
सामुदायिक वनमा आवद्ध घरधुरी	संख्या		९१४१०
समुहभित्र र बाहिर खपत भएको कुल वनजन्य उत्पादनको मौद्रिक मुल्य (वार्षिक औषत)	हजारमा		५००००

विवरण	परिमाण आ.व. सम्मको		
	इकाई	२०६५/०६ ६	२०७०/०७१
वृक्षारोपण क्षेत्रफल	हे.	२०१९.५	१४
उपलब्ध हुन सक्ने वनस्रोतमा आधारित निकासीयोग्य औद्योगिक कच्चा पदार्थ (गैरकाष्ठ)	मे.दे		२०
वनस्पती प्रजाती प्रति व.मि.	संख्या		
उपलब्ध वन्यजन्तु प्रजाती (स्तनधारी, चराचुरुङ्गी र घस्रने प्राणी)	संख्या		२०१
संरक्षित वन क्षेत्र	हे.		६८८३६.५३

स्रोत: जिल्ला वन कार्यालय, धनगढी, कैलाली, २०७१

६.१.३ सामुदायिक वन र लाभान्वित जनसंख्या

जिल्लाको कुल ४०७६७.६९ हे. वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको छ। यस वन क्षेत्रमा कुल ३९४ वटा सामुदायिक वन रहेको छ, जसमध्ये महिला सामुदायिक वनको हिस्सा करिब १४ प्रतिशत रहेको छ। सामुदायिक वनमा कुल ९११४८ घरपरिवार प्रत्यक्ष संलग्न रहेका छन्। जिल्लाको सामुदायिक वनसम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार रहेको छ:

तालिका ५३ : इलाका वन कार्यालयअनुसार सामुदायिक वनको क्षेत्रफल, संलग्न घरपरिवार र लाभान्वित जनसंख्या

क्र.सं.	इलाका वन कार्यालय	गा.वि.स./न.पा.	सामुदायिक वन				
			जम्मा सा.व.को संख्या	महिला सा.व.को संख्या	हस्तान्तरित वनको क्षेत्रफल (हे.)	संलग्न घरधुरी संख्या	लाभान्वित जनसंख्या
१	खानीडाँडा	निगाली र सहजपुर	२९	०	६१४८.२	३४३३	२१०८३
२	अत्तरिया	गोदावरी, अत्तरीया न.प(साविकको मालाखेती, गेटा र श्रीपुर क्षेत्र)।	५५	२२	४७०४.९	१२६४७	८३६०६
३	धनगढी	धनगढी नगरपालिका र अत्तरीया न.पा. (साविकका बेलादेवीपुर क्षेत्र)	३४	९	३२१५.३	७५०७	५२०६९
४	फूलबारी	फूलबारी, उर्मा र गदरिया	२४	१	२४४९.७	५५६९	३२४४२
४	चौमाला	चौमाला	१३	०	१६२८.१	२२२९	१२४७४
५	मसुरिया	मसुरिया	१५	०	२३६८.१	२८९९	१७०१९
७	उदासीपुर	उदासीपुर	१७	२	१३३४.७	२०९६	१३५५२

क्र.सं.	इलाका वन कार्यालय	गा.वि.स./न.पा.	सामुदायिक वन				
			जम्मा सा.व.को संख्या	महिला सा.व.को संख्या	हस्तान्तरित वनको क्षेत्रफल (हे.)	संलग्न घरधुरी संख्या	लाभान्वित जनसंख्या
८	बसन्ता	पवेरा, रतनपुर र हसुलिया	५३	७	१७३९.४	६१४३	४३६९०
९	भजनी	भजनी-त्रिशक्ति न.पा.	३२	६	२५८९.८	५१२८	३७१९५
१०	सुखड	पहलवानपुर, रामशिखरभाला र घोडाघोडी न.पा. (साविकको दरख क्षेत्र)	४७	२	२८३२	६९०१	४२६५२
११	सुगरखाल	सुगरखाल	५	०	६६१.९१	१४२७	९६८४
१२	साडेपानी	कोटातुल्सीपुर	१२	०	१४५३.३	३०३४	१८५८०
१३	अमौरी	लम्की-चुहा न.पा. (साविकको बलिया क्षेत्र) र पथरैया	८	१	११४७.५	६१००	३७७६८
१४	जगतपुर	पथरैया, नारायणपुर, दुर्गौली र टीकापुर न.पा.	२७	४	६४५७.७	१६३९६	११२१८०
१५	रामपुर	जोशीपुर, दोदोधरा र लम्की-चुहा न.पा. (साविकको चुहा क्षेत्र)	२३	०	२०३७.२	९६३९	६३४५६
जम्मा			३९४	५४	४०७६८	९११४८	५९७४५०

स्रोत: सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रतिवेदन, २०७०/०७१, जि.व.का. कैलाली

६.१.४ वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरू

जिल्लामा रहेका वन पैदावारमा आधारित उद्योगहरूमा ८० प्रतिशतभन्दा बढी हिस्सा फर्निचर तथा भेनियर स:मिलले ओगटेको छ । अन्य उद्योगहरूमा रोजिन तथा टर्पेनटाइल, बेतबाँस तथा टायलभट्टासम्बन्धी उद्योगहरू रहेका छन् । यससम्बन्धी विस्तृत विवरण देहायअनुसार छ:

तालिका ५४ : वन पैदावारमा आधारित उद्योग

क्र.सं.	उद्योगको प्रकार	संख्या	प्रतिशत
१	फर्निचर उद्योग	१७९	६०.०७
२	भेनियर स:मिल	६३	२१.१४
३	इट्टा भट्टा	४०	१३.४२

क्र.सं.	उद्योगको प्रकार	संख्या	प्रतिशत
४	रोजीन र टर्पेनटाइन कत्था उद्योग	९	३.०२
५	वेत बाँस साना उद्योग	५	१.६८
६	टायल भट्टा	२	०.६७
	जम्मा	२९८	१००

स्रोत: धरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कैलाली २०७०

६.१.५ लघु वन पैदावार

पञ्चवर्षीय जिल्ला वन कार्ययोजनाले करिब ५० प्रकारका वन पैदावार पहिचान गरेको छ। जिल्लाको पहाडी क्षेत्रमा रहेको खोटे सल्लाको रुखपाट खोटो संकलन भई प्रशोधनको कामसमेत भइरहेको छ। पहिचान भएका अन्य वन पैदावारमा वेत, सिकाकाइ, पिपला, सतावरी, हरो, बरो, अमला, भ्याकुर, तेजपात, बोभो रहेका छन्। यस जिल्लामा मुख्य रूपमा पाइने गैह्रकाष्ठ वन पैदावारहरूमा चिराईतो, तेजपात, बोभो, अल्लो काउलो, काफल, पिपला, चुत्रो, ऐसेलु भ्याऊ, च्याऊ, दतिवन, अमला, कुरिलो, हरो, बरो, बाँस, सबइ घाँस, अमिसो, असुरो, राजवृक्ष, बेल, सिन्दुरे, कुकुरडाइनो, भ्याकुर, थाकल, गायो, कुट्मिरो, निगुरो, डुण्डुको साग, बेथे, लहरे साग, सिमसाग, गडपुरैना, लुँडे, जामुन, बयर, भोर्लाका पात र बोक्रा सालको पात, गुँद र बीउ, तेंदुपात, कालो मुस्ली आदि रहेका छन्।

६.२ जैविक विविधता

उष्ण हावापानी, तराईको समथर फाँटदेखि पहाडी भूभागसम्म विस्तारित भूगोल, बाक्लो उष्ण प्रदेशीय वन क्षेत्र, पर्याप्त नदी नाला तथा प्रशस्त मात्रामा छरिएर रहेका ताल तलैया एवम् सिमसार क्षेत्रका कारण जिल्ला जैविक विविधताका दृष्टिकोणले धनी रहेको छ। यसजिल्लामा फूल फुल्ने २३५ प्रजातिका साथै करिब २४४ किसिमको वनस्पतिहरू पाइन्छन्। करिब ३४ प्रकारका स्तनधारी, १४० प्रकारका चराहरू, २७ जातीका माछाहरू र विभिन्न किसिमका उभयचर तथा सरीश्रृपहरू पाइन्छन्। जिल्लाको पूर्वमा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र दक्षिणमा भारतको दूधवा राष्ट्रिय निकुञ्जसँग जोडिएको हुँदा यहाँ विभिन्न किसिमका वन्यजन्तुहरू आउने जाने भैरहन्छ र हिउँदमा साईवेरियाबाट समेत चराहरू आएको पाइन्छ।

६.२.१ जिल्लामा पाईने मुख्य वनस्पतीहरू

साल, खयर, सिमसौ सिमल, घुसे, बयर, घन्टु असुरो, गुटेल, बरो, बेल, कर्मा, घोरताप्रे, गुर्जो, हरो, वनमारा, लज्जावती भार, बरो, दबदवे, प्यारी, टाटरी, बाँभी, टाँकी, सिरीस, गायो, वेत, सिकाकाइ, पिपला, सतावरी, हरो, बरो, अमला, भ्याकुर, तेजपात, बोभो चिराईतो, तेजपात, बोभो, अल्लो काउलो, काफल, पिपला, चुत्रो, ऐसेलु भ्याऊ, च्याऊ

६.२.१.१ जिल्लामा पाईने पाईने प्रतिवन्धित र संरक्षित वनस्पती

चाँप, खयर, साल, सिमल, सतिसाल, विजयसाल, सर्पगन्धा, छतिवन, भ्याऊ, सुनाखरी
या

६.२.२ जिल्लामा पाईने स्तनधारी

बाघ, हात्ती, भालु, चितुवा, चित्तल, निलगाई, बँदेल, मलसाँप्रो, चरिबाघ, मुसा, खरायो, न्याउरी मुसा, रतुवा, बाँदर आदि सहित करिब ३४ किसिमका स्तनधारीहरू

६.२.३ जिल्लामा पाईने घसने वर्ग

मगर गोही, दूर्लभ रातो खोल भएको कछुवासहित ३ जातका कछुवा, अजिङ्गर गोहोरो, गोमन, धामन, अजिङ्गर, वैरिकरेट अनेक प्रकारका सर्प तथा छेपारा, माऊसुली, भानेमहुरा आदि

६.२.४ जिल्लामा पाईने चराचूरुङ्गी

बकुल्ला, खेखौरा, चिल, कुक्लेरुवा, रानीचरा, भद्राई, चखेवा, काठखोलिया, दुकूर, धनेश, राजक छेप्रा, कर्कलिया, फिस्टे, तिकूला, खरवक्ली, पल्टैया, खैरो ठूलो बकुल्ला, पिरौटा, काग, सुगा, गौथली, भुँडिफोर, जूरेली, चिवे, ठ्यौवा, लामपुच्छेसहित करिब १४० प्रजातिका चरा

६.२.५ माछा बर्ग

सेधरी, डिंरा, चरंगी, रावा, डरही, कूरसा, रोहू, सौरी, सिंगी, मंगूरा, मैलवा, डोंगी, खेसटी, टेग्रा, वामे, वक्काइन, ढोरी, हराट, परनी जातका माछाहरू, डल्फिन, विभिन्न प्रजातीका घुँधी, सयौं प्रकारका किरा फट्याङ्गाहरू तथा उभयचरहरू

६.३ भूसंरक्षण

६.३.१ भूसंरक्षणसम्बन्धी आधारभूत सूचक

जिल्लाको उत्तरी भूभागमा अवस्थित चुरे पर्वत श्रृङ्खला कमजोर चट्टाननिर्मित भएको र दक्षिणमा समथर होचो जमिन भएको हुँदा जिल्लाको ठूलो भूभाग भूक्षयका दृष्टिकोणबाट संवेदनशील रहेको छ। करिब ३५०० हेक्टर जमिन भूक्षय, बाढी तथा पहिरोबाट निकै संवेदनशील रहेको छ। वर्षेनी जाने बाढीका कारण दक्षिण क्षेत्रको ठूलो भूभाग वर्षेनी क्षतिग्रस्त हुँदै गइरहेको अवस्था छ। जिल्लाको भूसंरक्षणको अवस्थासम्बन्धी आधारभूत सूचकहरू देहायअनुसार छन् :

तालिका ५५ : भूसंरक्षण सम्बन्धी आधारभूत सूचक

क्र.स	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)		
		इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१
१	संरक्षित उपजलाधार क्षेत्र	संख्या	-	१४
२	भू-क्षय तथा पहिरो संवेदनशील क्षेत्र	हेक्टर	२२५६	२२५०
३	बाढी र नदी कटान संवेदनशील क्षेत्र	हेक्टर	११००	११००
४	संरक्षित खेतबारीको क्षेत्रफल	हेक्टर	५	५०
५	संरक्षित पानी मुहान क्षेत्र	हेक्टर	३	२०
६	संरक्षित पोखरी	संख्या	१	१५
७	संरक्षित सिचाई कुलो	किमी	१	१५

क्र.स	विवरण	परिमाण (आ.व.सम्मको)		
		इकाई	२०६५/६६	२०७०/०७१
८	पुनर्स्थापित क्षतिग्रस्त भूमिको क्षेत्रफल	हेक्टर	१०	५०
९	आयमूलक कार्यक्रम लाभान्वित घरधुरी	संख्या	२०	२००
१०	गल्ली, पहिरो उपचार	गोटा	४	१०
११	वायोइन्जिनियरिङ्ग (खोला किनार संरक्षण)	कि.मि.	२	१०
१२	विरुवा उत्पादन	गोटा	५०	२५०

स्रोत: जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालय, धनगढी, कैलाली

६.३.२ जलाधार क्षेत्रहरू

जिल्लामा कूल १५ वटा जलाधार क्षेत्र रहेका छन् र १० वटामा जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालयमार्फत् काम भइरहेको छ । जिल्लाका जलाधार क्षेत्रहरू देहायअनुसार रहेका छन् :

- चारआली क्षेत्र उपजलाधार क्षेत्र
- गोडखोला उपजलाधार क्षेत्र
- घुराहा खोला उपजलाधार क्षेत्र
- कान्द्रा खोला उपजलाधार क्षेत्र
- गोदावरी खोला उपजलाधार क्षेत्र
- करखोला उपजलाधार क्षेत्र
- कर्नाली र जमरा उपजलाधार क्षेत्र
- खुटिया नदी उपजलाधार क्षेत्र
- खैराला खोला उपजलाधार क्षेत्र
- कटेनी नदी उपजलाधार क्षेत्र
- कोर्तडी र जप्री उपजलाधार क्षेत्र
- मछेली खोला उपजलाधार क्षेत्र
- तल्लो लन्द्री र कान्द्रा नदी उपजलाधार क्षेत्र
- माथिल्लो कन्द्री र कान्द्रा नदी उपजलाधार क्षेत्र
- ठूलीगढ उपजलाधार क्षेत्र

विपद् जोखिम

विभिन्न किसिमका विपद्को दृष्टिकोणले जिल्लाको ठूलो हिस्सा उच्च जोखिममा रहेको छ। विपद् जोखिमका क्षेत्रमा कार्यरत अन्तर्राष्ट्रिय संस्था UNISDR का अनुसार, सन् १९७३-२०१३ को अवधिमा कैलाली जिल्लामा कुल ४४५ घटना घटे, जसबाट यसअवधिमा १०८२ जनाको मृत्यु हुनुका साथै अनुमानित रु. ७२५,०७२,२८३ बराबरको क्षति भयो। यस तथ्यांकबाट जिल्लामा विभिन्न किसिमका विपद्का कारण वार्षिक सरदर २२ जनाको मृत्यु हुने गरेको, २३ जना घाइते हुने गरेको र २८०० जना प्रभावित हुने गरेको तथा वार्षिक सरदर एक करोड ८१ लाख रुपियाँ बराबरको धन क्षति गरेको देखिन्छ। उक्त ४० वर्षको अवधिमा जिल्लामा विभिन्न १३ किसिमका विपद्का कारण भएको मानवीय र अन्य क्षतिको थप विवरण देहायबमोजिम रहेको छ:

विभिन्न किसिमका विपद्का कारण मानवीय र अन्य क्षति, १९७३-२०१३

विपद्का घटना	घटना संख्या	मृत्यु	घाइते	प्रभावित जनसंख्या	ध्वंस भएका भवन	क्षतिग्रस्त भएका भवन	खेतीयोग्य जमिन र बन क्षति (हे.)	पशु क्षति	अनुमानित क्षति रकम रु.
शीत लहर	१०	११	-	-	-	-	-	-	-
खडेरी	५	-	-	-	-	-	६३,४४९	-	-
महामारी	११३	९३४	८३५	४,२३९	-	-	-	-	-
आगलागी	८८	१०	२	३,५६४	१,२१२	८	-	८८	८४,१००,१३१
बाढी	१४३	७०	५	८९,७७८	४,७०१	३,१५१	१,८१४	४४	६३४,५२१,१५२
डढेलो	२	-	२	५	२	-	-	१	२०,०००
असिना	९	१०	-	१,५३९	-	-	-	-	२,३३०,०००
लू	२	१	-	-	-	-	-	-	-
पहिरो	९	९	७	६,४०३	१४४	-	-	-	७७०,०००
वर्षा	४	-	-	३५७	-	६६	-	-	-
हावाहुरी	११	६	-	-	३०२	१	-	-	३,०००,०००
आँधी	२५	१२	२७	५,५८७	३८	१,४०५	-	-	३००,०००

विपद्का घटना	घटना संख्या	मृत्यु	घाइते	प्रभावित जनसंख्या	ध्वंस भएका भवन	क्षतिग्रस्त भएका भवन	खेतीयोग्य जमिन र बन क्षति (हे.)	पशु क्षति	अनुमानित क्षति रकम रु.
चट्याड	२४	१९	३५	५५३	१	८३	-	३२	३१,०००
जम्मा	४४५	१,०८२	९१३	११२,०२५	६,४००	४,७१४	६५,२६३	१६५	७२५,०७२,२८३

स्रोत: नेपाल देसइनभेन्टार डाटाबेस, भूकम्प पूर्वतयारी समाज २०१४

जिल्लामा विभिन्न किसिमका विपद्का कारण निरन्तर ठूलो जनधनको क्षति हुँदै आएको परिवेशमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना, २०७० तर्जुमा गरिएको छ। उक्त योजना तर्जुमा गर्ने क्रममा गरिएको अध्ययन अनुसार जिल्लामा बाढी विपद् उत्पन्न गर्ने प्रमुख प्रकोपको रूपमा देखिएको छ। यसका साथै पहिरो तथा भूक्षय, आगलागी, खडेरी, शीतलहर, हुरीबतास र महामारी क्रमशः दोस्रो, तेस्रो, चौथो, पाचौं, छैटौं र सातौं स्थानमा रहेको पाइएको छ। यस विश्लेषणका क्रममा भूकम्प प्रकोपको स्तरीकरणमा परेन। तर, नेपाल भूकम्पीय जोखिममा रहेको मुलुक भएकोले सरकारले विपद् व्यवस्थापनका कार्यक्रम तय गर्दा भूकम्पीय जोखिम व्यवस्थापनलाई पहिलो प्राथमिकता दिने निर्णय गरेको सन्दर्भमा क्रममा कैलाली जिल्लामा हुने प्रकोपप्रति जिल्लाको संकटासन्नताको स्थितिलाई जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना, २०७० ले देहायको क्रममा स्तरीकरण गरेको छ: १. भूकम्प, २. बाढी, ३. पहिरो तथा भूक्षय, ४. आगलागी, ५. खडेरी, ६. शीतलहर, ७. हुरीबतास।

खण्ड १० बसाई सराई

१०.१ जन्मका आधारमा जनसंख्या:-

कैलाली जिल्लाको जम्मा जनसंख्या (सस्थागत बाहेक) ७७६६५९ मध्ये ९८.०३ प्रतिशत अर्थात ७५१५४२ को जन्म नेपाल भित्र नै भएको पाइन्छ भने ११ ३५३ जनाको देश बाहिर विदेशमा जन्म भएको पाइएको छ । विदेशमा जन्म भएका मध्ये ४३.३४ प्रतिशत पुरुष र ५६.६६ प्रतिशत महिला रहेका छन् । कुल जनसंख्यामा कैलाली जिल्लामा जन्म भएका ७५.५० प्रतिशत अर्थात ५७८८६० को जन्म कैलाली जिल्लामा नै भएको र बाँकी २२.५२ प्रतिशत को कैलाली बाहिर अन्य जिल्लामा जन्म भएको पाइन्छ । अन्य जिल्लाबाट कैलालीमा आई बसेका १७२६८२ जना मध्ये ४५.३८ प्रतिशत पुरुष र ५४.६२ प्रतिशत महिला रहेका छन् । ३७६४ जनाको जन्म स्थान बारे केही उल्लेख भएको छैन ।

तालिका १०.१ जन्म स्थानको आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग अनुसार जम्मा जनसंख्या	स्वदेशमा जन्म भएका							विदेशमा जन्म भएका	जन्म स्थान उल्लेख नगरेका
	स्वदेशमा जन्म भएका जम्मा	कैलाली जिल्लामा जन्म भएका	अन्य जिल्लामा जन्म भएका						
			जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नभएका			
जम्मा	७६६,६५९	७५१,५४२	५७८,८६०	१७२,६८२	१५३,३४१	४,८०२	१४,५३९	११,३५३	३,७६४
प्रतिशत	१००	९८.०३	७५.५०	२२.५२	२०.००	०.६३	१.९०	१.४८	०.४९
पुरुष	३७०,६२३	३६३,८९८	२८५,५२८	७८,३७०	७०,४२६	२,०१२	५,९३२	४,९२०	१,८०५
प्रतिशत	१००	९८.१९	७७.०४	२१.१५	१९.००	०.५४	१.६०	१.३३	०.४९
महिला	३९६,०३६	३८७,६४४	२९३,३३२	९४,३११	८२,९१५	२,७८९	८,६०७	६,४३४	१,९५९
प्रतिशत	१००	९७.८८	७४.०७	२३.८१	२०.९४	०.७०	२.१७	१.६२	०.४९

१०.२ जिल्ला बाहिर विभिन्न भौगोलिक प्रदेशमा जन्म भई कैलालीमा आई बसेकाको विवरण:

भौगोलिक आधारमा हेर्दा अन्य जिल्ला बाट कैलाली जिल्लामा आएका १७२६८२ मध्ये सबैभन्दा बढी पहाडी प्रदेशबाट ७०.८० प्रतिशत आएर बसेका छन् भने हिमाल प्रदेश बाट १५.२७ प्रतिशत र तराइ क्षेत्रबाट १२.४४ प्रतिशत आएका देखिएको छ ।

तालिका न. १०.२ जिल्ला बाहिर विभिन्न भौगोलिक प्रदेशमा जन्म भई कैलाली जिल्लामा आई बसेकाको विवरण:

जनसंख्या	हिमाल				पहाड				तराइ				उल्लेख नभएका
	जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नभएका	जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नभएका	जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नभएका	
जम्मा	२६,३७६	२४,२६१	४०	२,०७५	१२२,२५६	११०,१३७	२,५६७	९,५५३	२१,४८३	१७,११६	२,०६४	२,३०३	२,५६६
प्रतिशत	१५.२७	१४.०५	०.०२	१.२०	७०.८०	६३.७८	१.४९	५.५३	१२.४४	९.९१	१.२०	१.३३	१.४९
पुरुष	१३,१४३	१२,१९२	२४	९२६	५५,६८२	५०,४६७	१,१८९	४,०२६	८,४२६	६,९६८	७३३	७२५	१,११९
प्रतिशत	१६.६९	१५.४९	०.०३	१.१८	७०.७३	६४.१०	१.५१	५.११	१०.७०	८.८५	०.९३	०.९२	१.४२
महिला	१३,२३३	१२,०६९	१६	१,१४८	६६,५७४	५९,६६०	१,३७८	५,५२६	१३,०५७	१०,१४९	१,३३१	१,५७७	१,४४८
प्रतिशत	१४.०३	१२.८०	०.०२	१.२२	७०.५९	६३.२७	१.४६	५.८६	१३.८४	१०.७६	१.४१	१.६७	१.५४

१०.३ स्वदेशमा जन्म भएका मध्ये बाहिरी जिल्लामा जन्म भएको यस जिल्लामा वसाई अवधि :

कैलाली जिल्ला बाहिर तर नेपाल भित्र जन्म भएका १७२६८२ जनसंख्या मध्ये ५०.०५ प्रतिशत विगत १० वर्ष भन्दा माथिको अवधि देखि कैलाली जिल्लामा नै बसी रहेका छन् । त्यस्तै ६ देखि १० वर्ष सम्म वसाई अवधि भएका १८.९५ प्रतिशत, १ देखि ५ वर्ष देखि बसिआएका २१.९९ प्रतिशत र १ वर्ष भन्दा कम अवधि बस्ने २.९८ प्रतिशत रहेका छन् । १० वर्ष भन्दा बढी अवधि देखि बसिरहेका मध्ये पुरुष ४६.५१ प्रतिशत छन् भने महिला ५३.४९ प्रतिशत छन् । स्वदेशमा तर बाहिर जिल्लामा जन्म भएको यस जिल्लामा वसाई अवधि निम्नअनुसार दिइएको छ ।

तालिका न. १०.३ स्वदेशमा जन्म भएका मध्ये बाहिरी जिल्लामा जन्म भएको यस जिल्लामा वसाई अवधि

लिंग अनुसार जम्मा जनसंख्या	वसाईको अवधि				अवधि उल्लेख नगरेका
	१ वर्ष भन्दा कम	१ देखि ५ वर्ष सम्म	६ देखि १० वर्ष सम्म	१०वर्ष भन्दा माथि	

लिंग अनुसार जम्मा जनसंख्या	वसाइको अवधि				अवधि उल्लेख नगरेका	
	१ वर्ष भन्दा कम	१ देखि ५ वर्ष सम्म	६ देखि १० वर्ष सम्म	१०वर्ष भन्दा माथि		
जम्मा	१७२,६८२	५,१५२	३७,९७३	३२,७२७	८६,४३३	१०,३९६
प्रतिशत	१००	२.९८	२१.९९	१८.९५	५०.०५	६.०२
पुरुष	७८,३७०	२,१३७	१७,३७१	१४,७४६	४०,१९८	३,९१७
प्रतिशत	१००	२.७३	२२.१७	१८.८२	५१.२९	५.००
महिला	९४,३११	३,०१५	२०,६०२	१७,९८१	४६,२३५	६,४७९
प्रतिशत	१००	३.१९७	२१.८४५	१९.०६६	४९.०२४	६.८७०

१०.४ कैलाली जिल्लामा बस्नुको मुख्य कारण :- अन्य जिल्लामा जन्म भई कैलाली जिल्लामा बस्नुको प्रमुख कारण निर्भरता रहेको छ । अन्य जिल्लामा जन्म भई यस जिल्लामा आएका मध्ये २८.३२ प्रतिशत अर्थात ४८९०८ जना निर्भरताका कारण कैलालीमा बस्ने गरेको पाएको छ जसमा पुरुष ४२.६० प्रतिशत रहेका छन् भने महिला ५७.४० प्रतिशत रहेका छन् । त्यस्तै कृषि, विवाह, अध्ययन, नोकरी, र व्यापार र द्वन्दको कारणले क्रमशः २८.११, १४.४०, १०.५८, ३.११, र १.२५ प्रतिशत रहेका छन् । महिलाहरु मुख्य रूपमा निर्भरताका कारण यस जिल्ला बसिरहेका छन् भने पुरुष यस जिल्लामा बस्नुको प्रमुख कारण कृषि हो । ३२.९७ प्रतिशत पुरुष कृषिका कारण यहाँ बसेका छन् । कैलाली जिल्लामा बस्नुको मुख्य कारणहरुलाई तल तालिका प्रष्ट सँग देखाइएको छ ।

तालिका १०.४ कैलाली जिल्लामा बस्नुको मुख्य कारणको विवरण

लिंग अनुसार जम्मा जनसंख्या	कैलाली जिल्लामा बस्नुको मुख्य कारण							कारण उल्लेख नगरेका		
	कृषि	व्यापार	नोकरी	अध्ययन	विवाह	निर्भरता	द्वन्द		अन्य	
जम्मा	१७२,६८२	४८,५३८	५,३६३	७,२७९	१८,२६८	२४,८६६	४८,९०८	२,१५०	७,६६१	९,६५०
प्रतिशत	१००	२८.११	३.११	४.२२	१०.५८	१४.४०	२८.३२	१.२५	४.४४	५.५९

लिंग अनुसार जम्मा जनसंख्या	कैलाली जिल्लामा वस्नुको मुख्य कारण									कारण उल्लेख नगरेका
	कृषि	व्यापार	नोकरी	अध्ययन	विवाह	निर्भरता	द्वन्द	अन्य		
पुरुष	७८,३७०	२५,८४२	४,०२८	६,३९७	११,४८६	३७९	२०,८३६	१,२४४	४,०८८	४,०७१
प्रतिशत	१००	३२.९७	५.१४	८.१६	१४.६६	०.४८	२६.५९	१.५९	५.२२	५.१९
महिला	९४,३११	२२,६९६	१,३३५	८८२	६,७८२	२४,४८७	२८,०७२	९०५	३,५७३	५,५७८
प्रतिशत	१००	२४.०७	१.४२	०.९४	७.१९	२५.९६	२९.७७	०.९६	३.७९	५.९१

वर्ष अधिको वास स्थान :- कैलाली जिल्लाको ५ वर्ष र सो भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या ६९२,४२५ जना मध्ये ९२.९१ प्रतिशत अर्थात ६४३,३०८ जनाको ५ वर्ष अधिको वासस्थान कैलाली जिल्ला नै रहेको पाइएको छ । ४०५८८ जनाको ५ वर्ष अधिको वास स्थान अन्य जिल्ला रहेको छ भने ३५९० जनाको विदेशमा रहेको थिए ।

तालिका न. १०.५ ५ वर्ष अधिको वास स्थान आधारमा जनसंख्या विवरण

लिंग अनुसार जनसंख्या	५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	५ वर्ष अधिको वासस्थान						उल्लेख नभएका
		कैलाली जिल्ला	अन्य जिल्ला				विदेशमा	
			जम्मा	ग्रामिण	शहर	उल्लेख नगरेका		
जम्मा	६९२,४२५	६४३,३०८	४०,५८८	३४,४१२	१,९२४	४,२५२	३,५९०	४,९३९
प्रतिशत	१००	९२.९१	५.८६	४.९७	०.२८	०.६१	०.५२	०.७१
पुरुष	३३२,४३८	३१०,४४६	१७,९९९	१५,४३१	८८५	१,६८३	१,७५२	२,२४०
प्रतिशत	१००	९३.३८	५.४१	४.६४	०.२७	०.५१	०.५३	०.६७
महिला	३५९,९८७	३३२,८६२	२२,५८९	१८,९८१	१,०३९	२,५६९	१,८३७	२,६९९
प्रतिशत	१००	९२.४७	६.२७	५.२७	०.२९	०.७१	०.५१	०.७५

विविध

जिल्लामा उल्लेख्य संख्यामा धार्मिक, पर्यटकीय, पौराणिक महत्वका स्थलहरू रहेका छन् । पर्यटकीय महत्वका स्थलहरूको बारेमा अध्ययन, अनुसन्धान र प्रवर्द्धनको कमीका कारण जिल्लामा पर्यटन क्षेत्रको विकास विस्तार गर्न सकिने सम्भावना भए पनि यस क्षेत्रको विकास नगन्य अवस्थामा रहेको छ । जिल्ला अध्यागमन कार्यालयको तथ्यांकअनुसार जिल्लामा आ.व. २०७०/७१ मा २६ जना मात्र बाह्य पर्यटक भित्रिएको देखिन्छ । नेपाल राष्ट्र बैंकको आर्थिक गतिविधि अध्ययन प्रतिवेदन, २०७०/७१ अनुसार जिल्लामा तेस्रो मुलुकबाट २०१६ जना र भारतबाट ४५२० जना पर्यटनको आगमन भएको देखिन्छ । सो प्रतिवेदनअनुसार जिल्लामा पर्यटकस्तरीय होटल तथा लजको संख्या ६ वटा रहेको छ भने होटल शैचयाको संख्या कुल ३०४ वटा रहेको छ ।

जिल्लाका पर्यटकीय महत्वका प्रमुख स्थलहरू देहायअनुसार छन् :

खैराला गा.वि.स.स्थित महाभारत पर्वत श्रृङ्खलाको टापुस्थलमा राणाकालीन रमणीय गर्भादरवार रहेको छ । यस क्षेत्रस्थित बतासे डाँडा नेपालमा चुरे पर्वत श्रृङ्खलाको सबैभन्दा अग्लो भाग रहेको स्थानीय बुद्धिजीविहरूको भनाइ रहेको छ । यस खण्डबाट कैलाश पर्वतको दर्शन गर्न सकिने भएकाले यो क्षेत्र जिल्लामा पर्यटन विकासका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण देखिन्छ । नेपालकै रमणीय उद्यानहरूमध्येको टीकापुर उद्यान, घोडाघोडी ताल, चिसापानी, गोदावरी, मोहन्याल मन्दिर, कोइलही ताल, वर्दगोरिया मन्दिर, बुलबुले सिम, बढिमालिका, शिवगंगा, त्रिवेणी पर्यटकीय सम्भावना बोकेका स्थानहरू हुन् । ऊर्मा गा.वि.स.मा सञ्चालित होम स्टे, चिसापानीदेखि टीकापुर पार्कसम्म व्याप्टिड सेवा, टीकापुर बनाना रिसोर्ट, सुगरखाल तथा घोडाघोडीस्थित भ्यूटावर, धनसिंहपुरमा सञ्चालन हुने डल्फिन महोत्सव, धनगढीस्थित एयरक्राफ्ट म्युजियम पर्यटन प्रवर्द्धनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण प्रयासहरूका रूपमा रहेका छन् । यसका अतिरिक्त बेहडाबाबा मेला, मसुरियाको लिक्मा मेला, गोदावरीसहित शिवगंगा, त्रिवेणी धार्मिक दृष्टिले महत्वपूर्ण दोभानहरू आन्तरिक पर्यटक प्रवर्द्धनका दृष्टिकोणले विशेष महत्वपूर्ण छन् ।

होटल, लज, रेष्टुरेन्ट

जिल्लामा साना-ठूला गरी १००० भन्दा बढी होटलहरू रहेका छन् । नेपाल राष्ट्रबैंकको आर्थिक अध्ययनले जिल्लामा पर्यटकीयस्तरको होटलको संख्या ६ वटा रहेको तथा जिल्लाका होटलहरूमा कुल ३०४ शय्या रहेको जनाएको छ । जिल्लामा रहेका होटल, रेष्टुरेन्ट व्यवसायले के कति रोजगारी सिर्जना गरेको छ भन्ने यकीन तथ्यांक उपलब्ध छैन, तर होटल व्यवसायी संघ धनगढीका पदाधिकारीहरूका अनुसार जिल्लामा होटल व्यवसायले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा करिब ८००० व्यक्तिहरूलाई स्वरोजगार/रोजगार अवसर प्रदान गरेको छ, र होटल व्यवसायको क्षेत्रमा जिल्लाभरिमा गरी करिब दुई अर्बभन्दा बढी लगानी भएको छ । होटल व्यवसायी संघ, धनगढी कैलालीले डिभोटी, साथी, रुवस, जलसा तथा दिनेश होटल एण्ड कटेजलाई विशिष्ट श्रेणीको होटलमा राखेको छ भने होटल विद्या,

जगदम्बा, अमित प्लाजा, ज्ञानु प्लाजालाई क वर्गका रेष्टुरेन्ट एण्ड लजको श्रेणीमा राखेको छ । होटल व्यवसायमा भएको सेवा सुविधा तथा कारोबारका आधारमा जिल्लाका अन्य केही प्रमुख होटल तथा रेष्टुरेन्टहरू देहायअनुसार रहेका छन्:

क्र.सं.	होटल/रेष्टुरेन्टको नाम	ठेगाना	क्र.सं.	होटल/रेष्टुरेन्टको नाम	ठेगाना
१	होटल डिभोटी एण्ड रेष्टुरेन्ट प्रा.लि.	हसनपुर	१४	गुरुड सेकुवा कर्नर	चौराहा, धनगढी
२	द रुबस होटल प्रा.लि.	वैयावेहडी, धनगढी	१५	हाम्रो अन्नपूर्ण गोष्ट हाउस	चौराहा, धनगढी
३	होटल जलसा प्रा.लि.	दीपककुमार थापा क्षेत्री	१६	होटल ब्ल्याक स्टोन	चटकपुर, धनगढी
४	होटल साथी प्रा.लि.	एल.एन.चौक	१७	होटल नयाँराम प्रा.लि.	ध.न.पा. ४
५	जगदम्बा होटल	विशालनगर, धनगढी	१८	डिलाइट क्याफे	अनुपकुमार चन्द्र
६	होटल ज्ञानु प्लाजा	गोदावरी रोड, धनगढी	१९	नेपाल टप टाइगर गोष्ट हाउस	चटकपुर, धनगढी
७	होटल विद्या प्रा.लि.	एल.एन. चौक	२०	द वेल्स परिकार	मेनरोड, धनगढी
८	हिमाल टप इन टाउन रेष्टुरेन्ट एण्ड लज	अस्पताल अगाडि	२१	होटल शुभम् आवास गृह	मालपोतरोड, धनगढी
९	अमित प्लाजा	पार्क चौक	२२	न्य क्रिप्टल होटल	मेनरोड, धनगढी
१०	होटल दिनेश	एल.एन.चौक	२३	आफ्नो घर टेम्पल रिसोर्ट	उत्तरवेहडी, धनगढी
११	वेल्स क्याफे	नयाँबजार, धनगढी	२४	न्यू गोदावरी रिसोर्ट	गोदावरी
१२	महावीर भोजनालय	मेनरोड, धनगढी	२५	होटल किंग्स प्यालेस	विशालनगर
१३	अछाम होटल	बसपार्क, धनगढी	२६	होटल विकास	हसनपुर, धनगढी

बजार केन्द्रहरू

वस्ती विकास तथा शहरीकरणसँगै बजारहरूको संख्या पनि बढ्दै जाने हुँदा बजारहरूको संख्यात्मक तथा गुणात्मक वृद्धिसँगै सम्बन्धित क्षेत्रको शहरीकरणले समेत तीव्रता पाइरहेको हुन्छ । जिल्ला सडक गुरुयोजनाले जिल्ला सडक

गुरुयोजनासम्बन्धी आन्तरिक निर्देशिकामा आधारित रही जिल्लामा ४१ वटा बजार केन्द्रहरू पहिचान गरी तिनलाई A, B, र C वर्गमा वर्गीकृत गरेको छ। यसअनुसार जिल्लामा भएका प्रमुख बजार केन्द्रहरू देहायअनुसार रहेका छन् :

बजार केन्द्रहरू, २०७१

क्र.सं.	बजारको नाम	बजारको स्तर	क्र.सं.	बजारको नाम	बजारको स्तर
१	धनगढी	A	२२	प्रतापपुर	B
२	अत्तरिया	A	२३	सहजपुर	B
३	टीकापुर	A	२४	हसुलिया	B
४	लम्की	A	२५	बटानपुर	B
५	श्रीपुर	A	२६	जामुनघारी	B
६	सुखड	A	२७	सत्ति	B
७	जोशीपुर	A	२८	गौडी	B
८	भजनी	A	२९	क्रियानारी	B
९	गेटा	A	३०	गदरिया (रौराबाबा)	C
१०	पहलमानपुर	A	३१	महादेउली	C
११	मसुरिया	A	३२	पृथ्वीपुर	C
१२	सोल्टा	A	३३	जगाती	C
१३	मुडा	A	३४	खैलाड	C
१४	दुर्गौली	A	३५	गणेशपुर	C
१५	फूलबारी डिपो	A	३६	लालबोर्फी -चर्चा)	C
१६	मुनुवा	B	३७	कटुञ्जे	C

क्र.सं.	बजारको नाम	बजारको स्तर	क्र.सं.	बजारको नाम	बजारको स्तर
१७	बसन्ता	B	३८	गुसुवा	C
१८	साढेपानी	B	३९	शिवनगर	C
१९	कटासे	B	४०	लोहारपुर	सम्भावित
२०	सिमरी	B	४१	जानकीनगर	सम्भावित
२१	पवेरा मन्दिर	B			

जिल्ला अन्तिम प्रतिवेदन, जिल्ला सडक गुर्योजना, कैलाली, २०७१

बैंक तथा वित्तीय सेवा

जिल्लामा बैंक तथा वित्तीय क्षेत्रको सेवा, सुविधा विस्तारका लागि नेपाल राष्ट्र बैंक सहित क वर्गका ४५ बैंक वटा, ख वर्गका ११ वटा बैंक, ग वर्गका २ वटा बैंक, तथा घ वर्गका १८ वटा बैंकले जिल्लाका विभिन्न स्थानमा रही बैंकिङ सेवा प्रदान गरिरहेका छन् । यी बैंकहरूमार्फत् जिल्लाभरिमा ३९ वटा एटीएम सुविधा विस्तार भएको छ । जिल्लामा ५२५ वटा सहकारी संस्थाहरूको विस्तार भएको छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकको आर्थिक सर्भेक्षण २०१३/२०१४ अनुसार जिल्लामा विभिन्न बैंकहरूमार्फत् कुल रु १७ अर्ब १३ करोड लगानी भएको छ भने १३ अर्ब ८६ करोड बचत रहेको छ । सो अध्ययन अनुसार जिल्लामा कृषि क्षेत्रमा बैंकिङ क्षेत्रबाट कुल लगानीको पुगनपुग ४ प्रतिशत अर्थात् रु. ६२ करोड मात्र लगानी भएको देखिन्छ । जिल्लामा अवस्थित विभिन्न किसिमका बैंक तथा वित्तीय संस्था, तिनीहरूको शाखा संख्या र अवस्थिति देहायअनुसार रहेको छ :

बैंक तथा वित्तीय संस्था नाम, संख्या र अवस्थिति :

बैंकको नाम	बैंक / वित्तीय संस्थाको नाम	शाखा संख्या	अवस्थिति
राष्ट्र बैंक	नेपाल राष्ट्र बैंक	१	धनगढी
वाणिज्य बैंक	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक	४	धनगढी, अत्तरिया, भजनी, लम्की
	नेपाल बैंक लिमिटेड	२	धनगढी, टीकापुर

बैंकको नाम	बैंक / वित्तिय संस्थाको नाम	शाखा संख्या	अवस्थिति
	बैंक अफ काठमाडौं लिमिटेड	३	धनगढी, अत्तरिया, टीकापुर
	नेपाल बंगलादेश बैंक लिमिटेड	१	धनगढी
	एभरेष्ट बैंक लिमिटेड	३	धनगढी, अत्तरिया, टीकापुर
	हिमालयन बैंक	१	धनगढी
	सनराइज बैंक	२	धनगढी, सुखड
	ग्लोबल बैंक	२	धनगढी, लम्की
	नेपाल इन्भेष्टमेन्ट बैंक	१	धनगढी
	माछापुच्छ्रे बैंक	१	धनगढी
	क्रिष्ट बैंक	१	धनगढी
	नेपाल एस.बी.आई. बैंक	२	धनगढी, टीकापुर
	ए.डी. बैंक, लिमिटेड	५	धनगढी, क्याम्पस रोड धनगढी, अत्तरिया, सुखड, टीकापुर
	निक एसिया बैंक	३	धनगढी चौराहा, हस्पिटल लाइन चौराहा
	सिद्धार्थ बैंक	२	धनगढी, टीकापुर
	कुमारी बैंक	१	धनगढी
	एन.एम.वी. बैंक	१	धनगढी
	एन.आई.सी. बैंक	१	धनगढी

बैंकको नाम	बैंक / वित्तिय संस्थाको नाम	शाखा संख्या	अवस्थिति
	एन.सी.सी. बैंक	१	अत्तरिया
	सिटिजन बैंक	१	धनगढी
	नविल बैंक	१	धनगढी
	मेघा बैंक	१	धनगढी
	जनता बैंक	१	धनगढी
	सेञ्चुरी बैंक	१	धनगढी
	सानिमा बैंक	१	धनगढी
	लक्ष्मी बैंक	१	धनगढी
	बैंक अफ एसिया	१	धनगढी
	कृषि विकास बैंक	५	धनगढी, हसुलिया, भजनी, टीकापुर, सुखवड
	नेपाल औद्योगिक विकास निगम	१	धनगढी
	सिद्धार्थ विकास बैंक	१	धनगढी, अत्तरिया
विकास बैंक	एस.पी.जी. विकास बैंक	९	धनगढी, अत्तरिया, चौमाला, टीकापुर, भजनी, बलिया, हसुलिया, मसुरिया, सुखवड
	सुदूर पश्चिम ग्रामीण विकास बैंक	१	धनगढी
	मालिका विकास बैंक	२	टीकापुर, धनगढी, मसुरिया, बौनियाँ, लम्की

बैंकको नाम	बैंक / वित्तीय संस्थाको नाम	शाखा संख्या	अवस्थिति
	साभ्ना विकास बैंक	१	धनगढी
	कञ्चन विकास बैंक	२	धनगढी, अत्तरिया
	पर्यटन विकास बैंक	१	धनगढी
	सेती वित्तीय संस्था	१	टीकापुर
	निर्धन उत्थान बैंक	५	अत्तरिया, सुख्खड, लम्की, टीकापुर
	नारायण नेसनल फाइनेन्स	१	धनगढी
बीमा संस्था	राष्ट्रिय बीमा संस्थान	१	धनगढी
सहकारी संस्था	कृषक सहकारी	१०७	
	बचत तथा ऋण सहकारी	९४	
	दुग्ध सहकारी	२०	
	ग्रामीण विद्युतीकरण सहकारी	१६१	
	बहुउद्देश्यीय सहकारी	६०	
	अन्य सहकारी	८	

बैंक तथा सहकारी क्षेत्रका आधारभूत सूचक

विवरण	इकाई	२०७०/७१ सम्म
-------	------	--------------

विवरण	इकाई	२०७०/७१ सम्म
बैंकिङ क्षेत्रबाट औद्योगिक कर्जा लगानी	रु. दश लाख	३७०१.४७
बैंकिङ क्षेत्रबाट कृषि कर्जा लगानी	रु. दश लाख	६२४.५४
बैंकिङ क्षेत्रबाट सिंचाइमा कर्जा लगानी	रु. दश लाख	०.१
बैंकिङ क्षेत्रबाट शीतभण्डारमा कर्जा लगानी	रु. दश लाख	०.७४
दर्ता भएका सहकारी संस्था	संख्या	५२५
क्रियाशील सहकारी संस्था	प्रतिशत	४६७
पाँच करोडभन्दा बढी कारोबार गर्ने सहकारी संख्या	संख्या	५
शेयर पूँजी रकम	रु. करोड	३९
बचत परिचालन	रु. अर्ब	२.२
जम्मा लगानी	रु. अर्ब	३.०१
उत्पादन तथा बजारीकरणमा क्रियाशील सहकारी	संख्या	
सहकारीमा आवद्ध जनसंख्या	संख्या	१२९९४१
कुल कारोबार	रु. अरब	३.०१

स्रोत: नेपाल राष्ट्र बैंक, धनगढी; सहकारी दर्पण कैलाली, २०७१

जिल्लामा विद्यमान प्रमुख सञ्चार माध्यमहरू

जिल्लामा सञ्चार माध्यमका रूपमा आमसञ्चारका विभिन्न माध्यमहरू क्रियाशील रहेका छन्, जसमध्ये छापा सञ्चार

(पत्रपत्रिका), एफ.एम., टेलिभिजन, इन्टरनेट, हुलाक सेवा, कुरियर सेवाहरू प्रमुख छन् । यस्तै, नेपाल टेलिकमबाट ल्याण्डलाइन टेलिफोन तथा मोबाइल फोन सेवा र NCELL, UTL, STM, Smart Tele लगायतका कम्पनीबाट मोबाइल सेवा प्रदान भइरहेको छ । यससम्बन्धी थप विवरण देहायअनुसार छः

तालिका : जिल्लामा विद्यमान प्रमुख संचार माध्यमहरू

क्र.सं.	प्रकार	सञ्चार माध्यमको नाम	ठेगाना
१		अनुमोदन दैनिक	एल.एन.चोक, धनगढी
२		धनगढी पोष्ट	एल.एन.चोक, धनगढी
३		हमार पहरा, थारु दैनिक	एल.एन.चोक, धनगढी
४		नेपाल टाइम्स दैनिक	एल.एन.चोक, धनगढी
५		मर्निङ बेल दैनिक	नयाँ बजार, धनगढी
६		सेती समाचार दैनिक	नैनादेवी रोड, धनगढी
७		सुदूर सन्देश दैनिक	बसपार्क, धनगढी
८	स्थानीय (सञ्चार छापा)	कैलाली हटलाइन दैनिक	टीकापुर, कैलाली
९		टीकापुर टाइम्स दैनिक	टीकापुर, कैलाली
१०		आर्थिक खप्तड टुडे	धनगढी, कैलाली
११		न्यूज पश्चिमेली	धनगढी, कैलाली
१२		कैलाली दैनिक	धनगढी, कैलाली
१३		पश्चिम टुडे दैनिक	धनगढी, कैलाली
१४		टीकापुर दैनिक	टीकापुर, कैलाली
१५		हाम्रो सेती साप्ताहिक	नयाँ बजार, धनगढी
१६		सुदूर पश्चिमको प्रयास साप्ताहिक	टीकापुर, कैलाली
१		एफ.एम.	खप्तड एफ.एम. ९२.२ मे. ह.

क्र.सं.	प्रकार	सञ्चार माध्यमको नाम	ठेगाना
२		दिनेश एफ.एम. ९३.८ मे.ह.	धनगढी, कैलाली
३		घोडाघोडी एफ.एम. १००.४ मे.ह.	अत्तरिया, कैलाली
४		सुदूर सन्देश एफ.एम. १०४ मे.ह.	धनगढी, कैलाली
५		फूलबारी एफ.एम. ९३.२ मे.ह.	टीकापुर, कैलाली
६		पश्चिम टुडे एफ.एम. ८८.८ मे.ह.	धनगढी, कैलाली
७		नमस्ते एफ.एम. टीकापुर	टीकापुर, कैलाली
८		काइटस एफ.एम. ९१.५ मे.ह.	टीकापुर, कैलाली
९		मालिका एफ.एम. १०७ मे.ह.	लम्की, कैलाली
१०		रेडियो कैलाली एफ.एम. १०३.७ मे.ह.	सुखड, कैलाली
११		गोदावरी एफ.एम. १०७ मे.ह.	अत्तरिया, कैलाली
१२		टीकापुर सामुदायिक एफ.एम. १०१ मे.ह.	टीकापुर, कैलाली
१		राष्ट्रिय समाचार समिति	
२	छापा सञ्चार (राष्ट्रिय)	गोरखापत्र	
३		कान्तिपुर दैनिक	
४		नागरिक दैनिक	
५		नेपाल समाचार पत्र	
६		राजधानी दैनिक	
७		अन्नपूर्ण पोष्ट	
८		नयाँ पत्रिका दैनिक	
१	टेलिभिजन (राष्ट्रिय)	तराई टेलिभिजन	

क्र.सं.	प्रकार	सञ्चार माध्यमको नाम	ठेगाना
२		नेपाल टेलिभिजन	
३		एबीसी टेलिभिजन	
४		सगरमाथा टेलिभिजन	
५		एभिन्यूज टेलिभिजन	
६		हिमालय टेलिभिजन	
१	रेडियो (रेडियो नेपाल	
२	अ/राष्ट्रिय)	वीवीसी नेपाली सेवा	
१	इन्टरनेट सेवा	नेपाल टेलिकम	
२	प्रदायक	एन.सेल	
१		जिल्ला हुलाक	धनगढी
२		इलाका हुलाक	अत्तरिया, चौमाला, मसुरिया, पहलमानपुर, दोदोधारा, लम्की, टीकापुर, मुनुवा, जोशीपुर, भजनी, फूलबारी, फल्टुडे
३	हुलाक सेवा	अतिरिक्त हुलाक	
४		टेलिसेन्टर	
५		पोष्ट बक्स	
६		धनादेश सेवा	
७		द्रुत डाक सेवा	
१	कुरियर सेवा	साभा कुरियर, बी.एन.सी. कुरियर, कोर्टियर कुरियर, वर्ल्डवाइड कुरियर, सुपर काइनेटिक कुरियर, सहारा कुरियर, कन्ट्याक कुरियर	धनगढी

सिनेमा हल

जिल्लामा हाल पाँच वटा सिनेमा हल (चलचित्र मन्दिर) रहेका छन् । उक्त पाँचमध्ये तीनवटा (जोशी टाकिज, चन्दन टाकिज, सरस्वती चलचित्र मन्दिर) धनगढीमा तथा गेटामा राज चलचित्र मन्दिर तथा टीकापुरमा शीतल चलचित्र मन्दिर रहेका छन् ।

अनुसुची १

कैलाली जिल्लाका विभिन्न कार्यालयका सूचना अधिकारीको नाम र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	सूचना अधिकारीको नाम	मोवाइल.नं.
१	कैलाली भन्सार कार्यालय, कैलाली	मान प्रसाद वि.क.	९८४१८५०८९९
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, कैलाली	उदय बहादुर सिंह	९८४१७४१९४७
३	व्यवसायिक तथा सिप विकास केन्द्र, धनगढी	प्रकाश बहादुर बोहरा	९८४८४२९६८२
४	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, कैलाली	प्रेम राज भट्ट	९८४८४२६२५५
५	सु.प.क्षेत्रीय स्वास्थ्य तालिम केन्द्र, धनगढी	गणेश कुमार श्रीवास्तव	०९१५२४०५७
६	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डि.कार्यालय नं. ७, कैलाली	गौतम भण्डारी	९८४१५४९४३४
७	नापी कार्यालय, कैलाली	रामचन्द्र चौधरी	०९१५२११४९
८	मत्स्य विकास केन्द्र, गेटा, कैलाली	रामसेवक बढई	९७५९००३३१०
९	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, धनगढी	काशिनाथ भट्ट	९८४८९५१५५
१०	श्रम कार्यालय, सेती अञ्चल	जयदेव बिष्ट	९८४८६८०९३८
११	जिल्ला शिक्षा कार्यालय, कैलाली	चक्र बहादुर कुँवर	९८४८४९९१५८
१२	धनगढी नगरपालिका कार्यालय, धनगढी	सुरेन्द्र सिंह कार्की	९८४८७२८४९
१३	आन्तरिक राजश्व कार्यालय, धनगढी	कपिल प्रसाद सुवेदी	९८४१४११७२८
१४	मालपोत कार्यालय, कैलाली	मनोहर श्रेष्ठ	९८४८४४८३९ ४

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	सूचना अधिकारीको नाम	मोवाइल.नं.
१५	जिल्ला वनस्पती कार्यालय, कैलाली	सुधिर न्यौपाने	९८४९६७७६३०
१६	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, कैलाली	खेम राज जोशी	९८५८४२४६२६
१७	कर्मचारी संचयकोष, शाखा कार्यालय, धनगढी	लक्ष्मी कुमार श्रेष्ठ	९८५८४२३९०४
१८	क्षेत्रीय मेडिकल स्टोर, कैलाली	विमल कुमार खतिवडा	९८५९०३७८७५
१९	नेपाल खद्य संस्थान, अञ्चल कार्यालय, धनगढी	डिल्लीराज लम्साल	९७५८९००९०३
२०	साल्ट ट्रेडिंग कोरपरेसन लिमिटेड, धनगढी	तेज बहादुर कुँवर	९८५८४२२९६२
२१	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, धनगढी	सुरेन्द्र प्रसाद पन्त	९८०६४८९७७६
२२	अत्तरिया नगरपालिका कार्यालय, कैलाली	गजेन्द्र प्रसाद जोशी	०९९५५९३०५
२३	नेपाल विद्युत प्राधिकरण क्षेत्रीय कार्यालय, अत्तरिया, कैलाली	रोशनलाल सुनार	९८५८०२९३७७
२४	जिल्ला वन कार्यालय, कैलाली	भिम प्रसाद ढकाल	९८४५९४८०४४
२५	राष्ट्रिय विमा कम्पनी लिमिटेड, धनगढी	टुङ्गलाल पाठक	९८४७०३०९२२
२६	बाखा विकास फार्म, बुढीतोला	हरिदत्त जोशी	९७४९५९५०५९
२७	रानीजमरा कुलरिया सिंचाई आयोजना, टीकापुर	योगेन्द्र मिश्रा	९८५९९७२२५४

अनुसूची : २

गा.वि.स. अनुसार कैलाली जिल्लाको जनसांख्यिक विवरण

क्र. स.	गा.वि.स./ न.पा.को नाम	परिवार संख्या	जनसंख्या			औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
			जम्मा	पुरुष	महिला		
१	वलिया	८,५७३	४९,४६९	१९,४९९	२९,९७०	४.८४	८८.७२

क्र. स.	गा.वि.स./ न.पा.को नाम	परिवार संख्या	जनसंख्या			औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
			जम्मा	पुरुष	महिला		
२	वसौटी	१,०५२	६,३४७	३,०५७	३,२९०	६.०३	९२.९२
३	वेलादेविपुर	१,९१२	११,४००	५,४२८	५,९७२	५.९६	९०.८९
४	भजनी	२,५०७	१४,९१७	७,५०७	७,४१०	५.९५	१०१.३१
५	वौनिया	२,४५७	१३,८९९	६,५६०	७,३३९	५.६६	८९.३९
६	चुहा	३,६४७	१९,८९१	९,२४७	१०,६४४	५.४५	८६.८८
७	चौमाला	५,२९३	२७,५८६	१२,७२९	१४,८५७	५.२१	८५.६८
८	धनसिंहपुर	१,५४०	८,७५०	४,१४२	४,६०८	५.६८	८९.८९
९	दरख	३,१५३	१७,६२३	८,६९३	८,९३०	५.५९	९७.३५
१०	ध.न.पा	२१,०३०	१०१,९७०	५१,४३९	५०,५३१	४.८५	१०१.८०
११	दोदोधरा	३,५८८	१९,८२७	९,४३८	१०,३८९	५.५३	९०.८५
१२	दुगौली	२,६२६	१३,६८३	६,३४०	७,३४३	५.२१	८६.३४
१३	गदरिया	१,६५७	११,१०४	५,४८१	५,६२३	६.७०	९७.४७
१४	गेटा	३,७२०	१९,३२९	९,४९४	९,८३५	५.२०	९६.५३
१५	गोदावरी	२,९०६	१५,५७२	७,०५२	८,५२०	५.३६	८२.७७
१६	हसुलिया	२,३८५	१४,१२९	६,८७२	७,२५७	५.९२	९४.६९
१७	जानकीनगर	९९२	५,९०५	२,९५९	२,९४६	५.९५	१००.४४
१८	जोशीपुर	३,९३५	२२,५६०	११,२७४	११,२८६	५.७३	९९.८९
१९	खैलाड	२,०४३	११,९८५	५,८१७	६,१६८	५.८७	९४.३१
२०	खैराला	७९६	४,५६३	२,२८३	२,२८०	५.७३	१००.१३
२१	कोटा तुल्सीपुर	२,११५	१२,८५६	६,२१५	६,६४१	६.०८	९३.५९
२२	लालभोली	१,८१८	११,२४७	५,६४३	५,६०४	६.१९	१००.७०
२३	मालाखेती	४,८०३	२३,८१४	११,३००	१२,५१४	४.९६	९०.३०
२४	मसुरिया	३,८२८	२२,०१७	१०,६७७	११,३४०	५.७५	९४.१५

क्र. स.	गा.वि.स./ न.पा.को नाम	परिवार संख्या	जनसंख्या			औषत परिवार संख्या	लैंगिक अनुपात
			जम्मा	पुरुष	महिला		
२५	मौन्याल	७७	४,६८१	२,४०४	२,२७७	६.०७	१०५.५८
२६	मुनुवा	१,९९०	११,५५६	५,६००	५,९५६	५.८१	९४.०२
२७	नारायणपुर	२,१८६	११,२०७	५,२१०	५,९९७	५.१३	८६.८८
२८	निगाली	१,०३०	६,०२७	२,९२०	३,१०७	५.८५	९३.९८
२९	पहलमानपुर	२,५८७	१५,०५५	७,३७१	७,६८४	५.८२	९५.९३
३०	पाण्डौन	५८३	३,४०४	१,७७४	१,६३०	५.८४	१०८.८३
३१	पथरिया	३,४४३	१७,३९६	८,०५७	९,३३९	५.०५	८६.२७
३२	पवेरा	९८०	५,८३५	२,८१३	३,०२२	५.९५	९३.०८
३३	फुलवारी	३,८४४	२०,५०८	९,६८१	१०,८२७	५.३४	८९.४२
३४	प्रतापपुर	२,५३७	१४,०७३	६,६७०	७,४०३	५.५५	९०.१०
३५	रामशिखर भाला	३,१५६	१८,०१६	८,६४१	९,३७५	५.७१	९२.१७
३६	रतनपुर	१,१८७	६,९७९	३,५०९	३,४७०	५.८८	१०१.१२
३७	साडेपानी	४,२७८	२४,८९२	१२,१४७	१२,७४५	५.८२	९५.३१
३८	सहजपुर	१,५३६	८,३३४	४,१२६	४,२०८	५.४३	९८.०५
३९	श्रीपुर	३,३१०	१७,९७८	८,४०८	९,५७०	५.४३	८७.८६
४०	सुगरखाल	२,६१५	१३,९६८	६,७३६	७,२३२	५.३४	९३.१४
४१	थापापुर	२,३४९	१३,६९६	६,७४९	६,९४७	५.८३	९७.१५
४२	टिकापुर न.पा	११,६३०	५६,१२७	२६,८९३	२९,२३४	४.८३	९१.९९
४३	उदासीपुर	१,४९२	९,३०४	४,४७४	४,८३०	६.२४	९२.६३
४४	उर्मा	२,५३३	१५,१८८	७,३०२	७,८८६	६.००	९२.५९
	संस्थागत	६७	९,०५०	७,७९४	१,२५६	-	-
	जम्मा	१४२,४८०	७७५,७०९	३७८,४१७	३९७,२९२	५.४४	९५.२५

अनुसुची : ३

कैलाली जिल्लाको गा.वि.स. अनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

क्र.स.	गा.वि.स.को नाम	जम्मा परिवार	अनुपस्थित परिवार	अनुपस्थित जनसंख्या		
				जम्मा	पुरुष	महिला
१	बलिया	८,५७३	२,९२९	४,८०९	३,९६६	८४३
२	बसौटी	१,०५२	२०४	३०८	२७७	३१
३	बेलादेविपुर	१,९१२	४८१	७४९	६४९	१००
४	भजनी	२,५०७	१५९	२७७	२२१	५६
५	बौनिया	२,४५७	६७४	१,१८१	९८०	२०१
६	चुहा	३,६४७	१,४२७	२,९५९	२,२९२	६६७
७	चौमाला	५,२९३	१,९३६	२,९६०	२,५८२	३७८
८	धनसिंहपुर	१,५४०	६११	१,८३२	१,२४३	५८९
९	दरख	३,१५३	४८९	७६४	६३४	१३०
१०	ध.न.पा	२१,०३०	३,२८५	५,०१०	४,२१४	७९६
११	दोदोधरा	३,५८८	१,१०३	२,३८२	१,७७८	६०४
१२	दुगौली	२,६२६	९७४	१,९९६	१,५५६	४४०
१३	गदरिया	१,६५७	१६०	२४१	२०३	३८
१४	गोटा	३,७२०	५८६	८९३	७६२	१३१
१५	गोदावरी	२,९०६	१,४०५	२,९०८	२,३२७	५८१
१६	हसुलिया	२,३८५	३९१	७१५	५६६	१४९
१७	जानकीनगर	९९२	१०८	२१५	१७३	४२
१८	जोशीपुर	३,९३५	४७५	७५९	६३०	१२९
१९	खैलाड	२,०४३	२२४	३८२	३०३	७९

२०	खैराला	७९६	१२१	२०२	१६६	३६
२१	कोटा तुल्सीपुर	२,११५	४३२	८३६	६४८	१८८
२२	लालभोली	१,८१८	२५६	४८४	३६८	११६
२३	मालाखेती	४,८०३	१,३२६	२,२२४	१,८७९	३४५
२४	मसुरिया	३,८२८	७९५	१,४२७	१,१३८	२८९
२५	मौन्याल	७७१	४८	७३	६१	१२
२६	मुनुवा	१,९९०	३५८	५४८	४६२	८६
२७	नारायणपुर	२,१८६	७७०	१,५९८	१,२०२	३९६
२८	निगाली	१,०३०	२८२	३९७	३५८	३९
२९	पहलमानपुर	२,५८७	३८०	५८७	४८९	९८
३०	पाण्डौन	५८३	५४	७२	६४	८
३१	पथरिया	३,४४३	१,४३२	३,२०१	२,४१७	७८४
३२	पवेरा	९८०	९९	१५६	१३४	२२
३३	फुलवारी	३,८४४	१,३३१	२,१५१	१,८२८	३२३
३४	प्रतापपुर	२,५३७	७१३	१,२४६	१,०४३	२०२
३५	रामशिखर भाला	३,१५६	९३६	१,४०३	१,१८५	२१८
३६	रतनपुर	१,१८७	१०८	१६३	१३४	२९
३७	साडेपानी	४,२७८	८७७	१,६९४	१,३३७	३५७
३८	सहजपुर	१,५३६	२३२	३४७	३०५	४२
३९	श्रीपुर	३,३१०	१,०९५	१,८४१	१,५८९	२५२
४०	सुगरखाल	२,६१५	८७४	१,६६९	१,२९७	३७२
४१	थापापुर	२,३४९	२६०	४६१	३६८	९३
४२	टिकापुर न.पा	११,६३०	३,४४५	७,५२२	५,७१३	१,८०९
४३	उदासीपुर	१,४९२	२७१	३९१	३४६	४५
४४	उर्मा	२,५३३	४४६	६११	५५४	५७

१४२,४१३

३४,५६२

६२,६४४

५०,४४१

१२,२०२

श्रीत रा.ज.ग. २०६८

अनुसूची ४

उमेर समुह अनुसार कैलाली जिल्लाका गा.वि.स. हरुको जनसंख्या

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा															
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
जम्मा	७७५,७०९	७४,२७	९५,६८७	१०८,४६२	९३,६९०	७६,४०४	६६,१६८	५०,८३२	४६,३७६	३७,१९३	३०,४८५	२३,०७७	१९,८०८	२०,१९७	१३,९५८	९,८३९	९,२५५
जिल्ला																	
पुरुष	३७८,४१७	३८,२१५	४९,२६८	५५,७०६	४५,०७८	३४,११४	३१,२८३	२३,२२४	२१,९४०	१७,५४०	१५,१६९	११,३२१	९,७९७	९,३१२	७,०१०	४,८२३	४,५६१
महिला	३९७,२९२	३६,०६३	४६,४१९	५२,७५६	४८,६१२	४२,२४६	३४,८८५	२७,६०८	२४,४३६	१९,६५३	१५,३१६	११,७५६	१०,०११	१०,८८५	६,९४८	५,०१६	४,६९४
जम्मा	४१,४६१	४,७१६	६,०२६	६,१६४	४,७४०	३,६९७	३,१५७	२,५२२	२,२७०	१,८२०	१,४४९	१,१८१	९९५	१,१२१	६९०	४५७	४५६
वलिया																	
पुरुष	१९,४९१	२,४३८	३,१२५	३,१४८	२,१९२	१,५१४	१,२९१	१,०४९	९५३	८२९	६०६	५६६	४६३	४९५	३५२	२३६	२३४
महिला	२१,९७०	२,२७८	२,९०१	३,०१६	२,५४८	२,१८३	१,८६६	१,४७३	१,३१७	९९१	८४३	६१५	५३२	६२६	३३८	२२१	२२२
जम्मा	६,३४७	४८९	५९५	७७३	७७८	६४०	६०७	४७५	४११	३२६	३३०	१७५	१८७	१८९	१३९	९२	१४१
वसौटी																	
पुरुष	३,०५७	२६८	३०१	३६६	३६०	२६६	२८९	२१८	२०५	१४३	१७८	८०	९८	९८	७०	३५	८२
महिला	३,२९०	२२१	२९४	४०७	४१८	३७४	३१८	२५७	२०६	१८३	१५२	९५	८९	९१	६९	५७	५९

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
वेलादेविपुर	जम्मा	११,४००	१,१७५	१,४८३	१,५८५	१,४१६	१,१२३	८७१	७१२	६५१	५३९	४५१	३५४	२६६	२८५	१९२	१५८	१३६
	पुरुष	५,४२८	५७८	७४७	७६८	६६०	४८५	४०२	३०९	३०२	२५३	२३६	१६४	१३४	१३५	९६	८४	७५
	महिला	५,९७२	६००	७३६	८१७	७५६	६३८	४६९	४०३	३४९	२८६	२१५	१९०	१३२	१५०	९६	७४	६१
भजनी	जम्मा	१४,९१७	१,३१९	१,६६६	१,९३५	१,८५६	१,४८६	१,३१०	१,०२६	९८०	७९०	६३०	४३७	४२१	४०५	२७९	२०६	१७१
	पुरुष	७,५०७	६६५	८६१	९७६	९३५	७१०	६४४	५१७	४८९	३८५	३५९	२०८	२१४	१९१	१३९	११८	९६
	महिला	७,४१०	६५४	८०५	९५९	९२१	७७६	६६६	५०९	४९१	४०५	२७१	२२९	२०७	२१४	१४०	८८	७५
वौनिया	जम्मा	१३,८९९	१,२२६	१,५०८	१,८५४	१,७००	१,३४९	१,२५५	८९७	८९०	७४६	५५२	४९०	४४८	३६१	२८८	१८५	१५०
	पुरुष	६,५६०	६०७	७६६	९२५	७४८	५५५	५७९	४०२	४१६	३५८	२७२	२२९	२२२	१६०	१५८	९०	७३
	महिला	७,३३९	६१९	७४२	९२९	९५२	७९४	६७६	४९५	४७४	३८८	२८०	२६१	२२६	२०१	१३०	९५	७७

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
चुहा	जम्मा	१९,८९१	२,११०	२,७२२	२,९८९	२,४०१	१,७३७	१,४८०	१,११६	१,१२३	९२५	७४९	६३९	४८०	५७४	३३६	२७४	२३६
	पुरुष	९,२४७	१,०७६	१,३६७	१,४८७	१,०८६	७५१	५९५	४७०	४८५	३८६	३५८	२७७	२३६	२५०	१५९	१४१	१२३
	महिला	१०,६४४	१,०३४	१,३५५	१,५०२	१,३१५	९८६	८८५	६४६	६३८	५३९	३९१	३६२	२४४	३२४	१७७	१३३	११३
चौमाला	जम्मा	२७,५८६	३,१४८	३,८१२	४,११७	३,१६७	२,३३७	२,००३	१,६४५	१,५१०	१,२०४	९९८	८०६	६५६	७९९	५९६	३९३	३९५
	पुरुष	१२,७२९	१,६०८	१,९५४	२,११५	१,४४२	८८१	७४७	६६२	६३८	५१५	४६५	३७३	३०७	३४६	२९५	१९७	१८४
	महिला	१४,८५७	१,५४०	१,८५८	२,००२	१,७२५	१,४५६	१,२५६	९८३	८७२	६८९	५३३	४३३	३४९	४५३	३०१	१९६	२११
धनसिंहपुर	जम्मा	८,७५०	७८८	१,०३४	१,२५६	१,१०१	९१६	७०१	४९३	४७३	४२७	३५४	२५१	२४८	२८०	१८१	१४६	१०१
	पुरुष	४,१४२	४२१	५२१	६१७	४९८	३९८	३४३	२१६	२४१	१८०	१६९	११०	११४	१०७	९९	६१	४७
	महिला	४,६०८	३६७	५१३	६३९	६०३	५१८	३५८	२७७	२३२	२४७	१८५	१४१	१३४	१७३	८२	८५	५४
दरख	जम्मा	१७,६२३	१,५८६	२,२२५	२,५२०	२,२६५	१,७५४	१,५००	१,११९	१,०९८	८५६	६८६	५५२	४०९	३९७	२८५	१८३	१८८

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
पुरुष	८,६९३	८४१	१,११७	१,३१२	१,०६४	८२३	७००	४९८	५५०	३९६	३५६	२९२	२१३	१९६	१४६	९४	९५	
महिला	८,९३०	७४५	१,१०८	१,२०८	१,२०१	९३१	८००	६२१	५४८	४६०	३३०	२६०	१९६	२०१	१३९	८९	९३	
जम्मा	१०१,९७०	८,४९२	११,७६२	१३,७२२	१२,९२०	११,४६७	९,०६२	७,६५३	६,३७९	५,१८४	३,९५३	२,९५६	२,३१६	२,३१४	१,४१७	१,०९५	१,२७८	
ध.न.पा	पुरुष	५१,४३९	४,४६६	६,२७९	७,३८८	६,६९२	५,३९१	४,१५३	३,६७३	३,१५३	२,५७१	२,०८२	१,५०९	१,१७५	१,०९४	७०३	५९८	
महिला	५०,५३१	४,०२६	५,४८३	६,३३४	६,२२८	६,०७६	४,९०९	३,९८०	३,२२६	२,६१३	१,८७१	१,४४७	१,१४१	१,२२०	७१४	५८३	६८०	
दोदोधरा	जम्मा	१९,८२७	२,१४४	२,७६३	२,९१५	२,२६३	१,७५५	१,५६०	१,१२८	१,१७७	९१६	७२२	६२०	४६८	५६४	३६९	२३०	२३३
पुरुष	९,४३८	१,०९४	१,४१४	१,४७८	१,०८३	६९७	६६६	५०५	५३०	४३८	३६०	३००	२०४	२५८	१८२	१०९	१२०	
महिला	१०,३८९	१,०५०	१,३४९	१,४३७	१,१८०	१,०५८	८५८	६२३	६४७	४७८	३६२	३२०	२६४	३०६	१८७	१२१	११३	
दुगीली	जम्मा	१३,६८३	१,१९१	१,५५५	१,९२२	१,७०८	१,३८०	१,१४३	९२९	८५६	६७४	५५८	३९५	३४३	३६५	२७७	१८७	२००
पुरुष	६,३४०	५७९	७९९	९४७	७५३	५५६	५२३	३९५	४०१	२९९	२६४	१८६	१७८	१५३	११५	८९	१०३	

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
महिला	७,३४३	६१२	७५६	९७५	९५५	८२४	६२०	५३४	४५५	३७५	२९४	२०९	१६५	२१२	१६२	९८	९७	
गदरिया	जम्मा	११,१०४	८७५	१,१८१	१,४७३	१,४१६	१,१४९	९३८	७९५	७४४	६१२	४९३	३५१	३०८	३००	२०५	१३७	१२७
	पुरुष	५,४८१	४६२	६१०	७२७	६६७	५३१	४४२	३५२	३८७	३०६	२७३	१६४	१६३	१५५	११७	६४	६१
	महिला	५,६२३	४१३	५७१	७४६	७४९	६१८	४९६	४४३	३५७	३०६	२२०	१८७	१४५	१४५	८८	७३	६६
गेटा	जम्मा	१९,३२९	१,७२६	२,४०६	२,७४५	२,३००	१,८५८	१,६३२	१,३०६	१,२१८	१,०३६	८१२	५८१	४३२	४५०	३४४	२५५	२२८
	पुरुष	९,४९४	९५६	१,२५२	१,४२९	१,११८	८०७	७३१	६०७	५३१	५१५	४३२	३११	२२२	१९४	१५५	१३१	१०३
	महिला	९,८३५	७७०	१,१५४	१,३१६	१,१८२	१,०५१	९०१	६९९	६८७	५२१	३८०	२७०	२१०	२५६	१८९	१२४	१२५
गोदावरी	जम्मा	१५,५७२	२,०५१	२,२७२	२,३८१	१,६८९	१,२४४	१,०४०	८१४	७२०	६६३	५४५	४७७	४१३	५५७	२८८	२२९	१८९
	पुरुष	७,०५२	१,०५०	१,१३६	१,१८४	७२१	५०३	३७३	३४४	२८४	२७४	२२५	२०२	१८७	२३२	१५०	९५	९२
	महिला	८,५२०	१,००१	१,१३६	१,१९७	९६८	७४१	६६७	४७०	४३६	३८९	३२०	२७५	२२६	३२५	१३८	१३४	९७

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
हसुलिया	जम्मा	१४,१२९	१,२०१	१,३९१	१,७३९	१,७५८	१,४३८	१,१८९	९२३	९४३	७८४	६५६	४७८	४२६	४०५	३११	२७९	२०८
	पुरुष	६,८७२	५७९	६९६	८६६	८२१	६४९	५८४	४१८	४७५	३७८	३५३	२३७	२१६	१९४	१७१	१३७	९८
	महिला	७,२५७	६२२	६९५	८७३	९३७	७८९	६०५	५०५	४६८	४०६	३०३	२४१	२१०	२११	१४०	१४२	११०
जानकीनगर	जम्मा	५,९०५	५६३	६४८	७२०	६६६	६१२	५५९	४१६	३७८	२८४	२५४	१६९	१८५	१६०	१३१	९०	७०
	पुरुष	२,९५९	२९४	३४४	३६२	३३०	२९४	२५४	२०७	१८८	१४८	१२९	८४	८९	८१	६९	४७	३९
	महिला	२,९४६	२६९	३०४	३५८	३३६	३१८	३०५	२०९	१९०	१३६	१२५	८५	९६	७९	६२	४३	३१
जोशीपुर	जम्मा	२२,५६०	१,८६५	२,४०५	२,८७२	२,७८३	२,२८८	१,९६९	१,७४३	१,४८८	१,१८९	१,०२६	७११	७१४	५९९	४४८	२४३	२१७
	पुरुष	११,२७४	९७०	१,२०६	१,५१५	१,४०६	१,०३६	९५७	७८४	६०९	५३९	५६१	३६६	३६२	२८६	२३७	१३३	१०७
	महिला	११,२८६	८९५	१,१९९	१,३५७	१,३७७	१,२५२	१,०१२	९५९	६७९	६५०	४६५	३४५	३५२	३१३	२११	११०	११०

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा															
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
जम्मा	११,९८५	१,१७७	१,४७०	१,५८८	१,३९८	१,२५१	१,१०८	८४४	७८३	५२७	४८३	३३०	३३६	२७०	२०२	१२३	९५
खैलाड																	
पुरुष	५,८१७	५८२	७५३	७९१	६२४	५६१	५२०	४१२	४०४	२६४	२५३	१५७	१६२	१३४	९५	६३	४२
महिला	६,१६८	५९५	७१७	७९७	७७४	६९०	५८८	४३२	३७९	२६३	२३०	१७३	१७४	१३६	१०७	६०	५३
जम्मा	४,५६३	७३०	७१६	६३३	४४९	३६१	३४४	२७४	२६७	१८१	१४९	११७	१०५	१०४	५२	३९	४२
खैराला																	
पुरुष	२,२८३	३९४	३४८	३१२	२२३	१६६	१५५	१४५	१२२	१०३	८०	६४	५८	५५	२३	१७	१८
महिला	२,२८०	३३६	३६८	३२१	२२६	१९५	१८९	१२९	१४५	७८	६९	५३	४७	४९	२९	२२	२४
कोटा																	
तुल्सीपुर																	
जम्मा	१२,८५६	१,३१७	१,६८९	१,८३०	१,५१५	१,१४७	१,१०८	८३९	७३३	५१३	५२३	३८५	३५७	३२३	२८३	१७७	११७
पुरुष	६,२१५	६६८	८०९	९०५	७६०	४९७	५२२	३७१	३५७	२५१	२७१	१९१	१८४	१४४	१४२	९२	५१
महिला	६,६४१	६४९	८८०	९२५	७५५	६५०	५८६	४६८	३७६	२६२	२५२	१९४	१७३	१७९	१४१	८५	६६
लालभोजी																	
जम्मा	११,२४७	१,१७३	१,४७५	१,५३४	१,३९०	१,१०६	८९९	७५८	६४२	५२८	४७२	३१८	२५४	२८०	१८९	१२५	१०४

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा														
		०० - ०४	०५ - ०९	१० - १४	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० - ५४	५५ - ५९	६० - ६४	६५ - ६९	७० - ७४

पुरुष	५,६४३	६०३	७२१	७४८	७३२	५४३	४४३	३७२	३०३	२७७	२३७	१७४	१३६	१३८	९७	६४	५५
महिला	५,६०४	५७०	७५४	७८६	६५८	५६३	४५६	३८६	३३९	२५१	२३५	१४४	११८	१४२	९२	६१	४९

मालाखेती	जम्मा	२३,८१४	२,५०२	३,२२९	३,४६३	२,७५४	२,२२१	१,८२९	१,५४९	१,३४९	१,०१०	८५५	७४५	५७९	६५४	४५२	३२२	३०१
	पुरुष	११,३००	१,३२१	१,७१५	१,८०७	१,३३१	८८०	७४७	६२०	५८७	४६०	३९३	३३८	२८२	२९९	२२५	१४४	१५१
	महिला	१२,५१४	१,१८१	१,५१४	१,६५६	१,४२३	१,३४१	१,०८२	९२९	७६२	५५०	४६२	४०७	२९७	३५५	२२७	१७८	१५०

मसुरिया	जम्मा	२२,०१७	२,१९७	२,७६७	३,२१९	२,८०६	२,०९९	१,७०९	१,३८८	१,३६३	१,०२२	८१८	६३८	५३१	५७७	३७३	२७४	२३६
	पुरुष	१०,६७७	१,१२८	१,३९४	१,६१६	१,३७२	९४३	७७३	६१७	६५५	४८७	३९८	३२५	२५३	२८९	१९०	१३२	१०५
	महिला	११,३४०	१,०६९	१,३७३	१,६०३	१,४३४	१,१५६	९३६	७७१	७०८	५३५	४२०	३१३	२७८	२८८	१८३	१४२	१३१

मौन्याल	जम्मा	४,६८१	६४९	६८७	६५३	५५३	४१९	३४७	२८५	२५२	२१३	१५९	११०	११०	९८	६७	४२	३७
	पुरुष	२,४०४	३४६	३५१	३४९	२८३	२०३	१८२	१३५	१२८	११८	७०	६९	५६	४६	३४	१७	१७

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा															
		०० - ०४	०५ - ०९	१० - १४	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० - ५४	५५ - ५९	६० - ६४	६५ - ६९	७० - ७४	७५ +
महिला	२,२७७	३०३	३३६	३०४	२७०	२१६	१६५	१५०	१२४	९५	८९	४१	५४	५२	३३	२५	२०
जम्मा	११,५५६	९७१	१,१५८	१,४९०	१,४५५	१,१९७	१,०७७	८६०	८२१	६५६	४५९	२९३	३१०	२६४	२८४	१५०	१११
मुनुवा																	
पुरुष	५,६००	४९५	५८०	७२४	७२६	५०९	५२५	३८४	४१०	३१८	२४४	१४७	१५२	१२३	१४२	६५	५६
महिला	५,९५६	४७६	५७८	७६६	७२९	६८८	५५२	४७६	४११	३३८	२१५	१४६	१५८	१४१	१४२	८५	५५
जम्मा	११,२०७	९७१	१,३३६	१,६२६	१,४१९	१,०३९	८९९	६९९	६७९	५३६	४७८	३५६	३०२	३४७	२३६	१६६	१५०
नारायणपुर																	
पुरुष	५,२१०	४७२	६८९	७९३	६४५	४१४	३८१	२९५	३०७	२३४	२२८	१८५	१३८	१४३	१२८	७७	८१
महिला	५,९९७	४६७	६४७	८३३	७७४	६२५	५१८	४०४	३७२	३०२	२५०	१७१	१६४	२०४	१०८	८९	६९
जम्मा	६,०२७	८२०	९४३	९११	६३१	४४६	४३०	३३९	३४०	२९०	२११	१७९	१५६	१२७	९३	६२	४९
निगाली																	
पुरुष	२,९२०	४२८	४९६	४५३	२८१	१८१	१७६	१५१	१६७	१५१	१०८	८९	७९	६५	४६	२५	२४
महिला	३,१०७	३९२	४४७	४५८	३५०	२६५	२५४	१८८	१७३	१३९	१०३	९०	७७	६२	४७	३७	२५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		०० - ०४	०५ - ०९	१० - १४	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० - ५४	५५ - ५९	६० - ६४	६५ - ६९	७० - ७४	७५ +	
पहलमानपुर	जम्मा	१५,०५५	१,३७१	१,८०६	२,०१४	१,८९९	१,५७६	१,३०८	९६३	८८०	७६५	६४५	३९८	३७५	३९१	२७१	२२०	१७३
	पुरुष	७,३७१	७००	९१७	१,०३७	९१३	६८२	६११	४६३	४१७	३७४	३२४	२१४	१८८	१८५	१३९	११६	९१
	महिला	७,६८४	६७१	८८९	९७७	९८६	८९४	६९७	५००	४६३	३९१	३२१	१८४	१८७	२०६	१३२	१०४	८२
पाण्डौन	जम्मा	३,४०४	४९७	४९८	४८९	३७९	२९६	२६७	१८५	१७१	१३०	१२०	१०३	८३	७९	३८	४१	२८
	पुरुष	१,७७४	२५१	२६९	२५५	२१३	१५०	१३५	९४	८०	६६	६४	५३	५२	४०	२२	१७	१३
	महिला	१,६३०	२४६	२२९	२३४	१६६	१४६	१३२	९१	९१	६४	५६	५०	३१	३९	१६	२४	१५
पथरिया	जम्मा	१७,३९६	१,६४९	२,०७४	२,५८३	२,१७८	१,७१३	१,३९१	९५९	९८०	७७३	७०४	५६१	४९८	५३३	३३२	२४१	२२७
	पुरुष	८,०५७	८४९	१,०५०	१,३२०	९९४	६८७	६१४	३९८	३९८	३२२	३००	२६१	२२९	२३३	१४४	१३१	१२७
	महिला	९,३३९	८००	१,०२४	१,२६३	१,१८४	१,०२६	७७७	५६१	५८२	४५१	४०४	३००	२६९	३००	१८८	११०	१००

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		०० - ०४	०५ - ०९	१० - १४	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० - ५४	५५ - ५९	६० - ६४	६५ - ६९	७० - ७४	७५ +	
पवेरा	जम्मा	५,८३५	३७२	४९९	६९०	७५३	६२१	५१७	३८५	४२५	३३९	३३७	२४७	१७१	१५५	१७४	८७	६३
	पुरुष	२,८१३	१९७	२५०	३४७	३१२	२७२	२५२	१८६	२१६	१४५	१७७	१३२	९३	७७	९१	३९	२७
	महिला	३,०२२	१७५	२४९	३४३	४४१	३४९	२६५	१९९	२०९	१९४	१६०	११५	७८	७८	८३	४८	३६
फुलवारी	जम्मा	२०,५०८	२,०१८	२,४१३	२,७६५	२,६२२	२,०१३	१,५९३	१,२४३	१,१११	९७८	८८३	६७८	६०२	६११	३९०	२७२	३१६
	पुरुष	९,६८१	१,००२	१,२३२	१,३९७	१,२६९	८४८	६६९	५४२	४७८	४१६	३८८	३४५	३०६	२९४	२०१	१५०	१४४
	महिला	१०,८२७	१,०१६	१,१८१	१,३६८	१,३५३	१,१६५	९२४	७०१	६३३	५६२	४९५	३३३	२९६	३१७	१८९	१२२	१७२
प्रतापपुर	जम्मा	१४,०७३	१,३७०	१,६८२	१,९६१	१,७३०	१,३५०	१,०८६	९००	८३२	६८८	५६३	३९३	४३१	४०६	२७१	१९७	२१३
	पुरुष	६,६७०	७११	८६०	१,०२०	८०३	५५६	४६५	३७९	४०७	२९८	२७१	१७५	२३०	१६५	१३२	९९	९९
	महिला	७,४०३	६५९	८२२	९४१	९२७	७९४	६२१	५२१	४२५	३९०	२९२	२१८	२०१	२४१	१३९	९८	११४
रामशिखर	जम्मा	१८,०१६	१,९३०	२,५१६	२,७४५	२,२३९	१,५८५	१,३३५	१,०४७	१,०१९	८११	६४३	५१५	४३७	३९३	२८१	२२७	२९३

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+	
महिला	४,२०८	४८१	६४८	६२१	४५६	४२०	३३३	२४६	२४५	१७५	१५८	१०७	८८	८६	५३	४७	४४	
श्रीपुर	जम्मा	१७,९७८	१,८९९	२,४४०	२,५८३	२,१४१	१,६१४	१,३४१	१,२०५	१,००५	८७०	६५८	५४८	४९८	४५८	२८०	२३९	१९९
पुरुष	८,४०८	९५८	१,२७९	१,३७४	९८०	६३५	५५४	४६४	४२९	३६३	३२०	२५९	२३१	२०८	१४३	११७	९४	
महिला	९,५७०	९४१	१,१६१	१,२०९	१,१६१	९७९	७८७	७४१	५७६	५०७	३३८	२८९	२६७	२५०	१३७	१२२	१०५	
सुगरखाल	जम्मा	१३,९६८	१,९१२	२,२४९	२,१५६	१,५३२	१,०६५	९११	७४७	७१०	६०४	४८५	३७८	३०९	३४१	२८०	१८०	१०९
पुरुष	६,७३६	९५०	१,१३७	१,०९८	७७८	४६७	४०१	३३४	२९६	२८१	२२०	१८३	१५३	१६९	१२४	९०	५५	
महिला	७,२३२	९६२	१,११२	१,०५८	७५४	५९८	५१०	४१३	४१४	३२३	२६५	१९५	१५६	१७२	१५६	९०	५४	
थापापुर	जम्मा	१३,६९६	१,१६८	१,३९९	१,७३३	१,७३७	१,४७०	१,२५८	९०६	८८३	७४१	५९५	४२३	४०३	३८०	३०४	१७२	१२४
पुरुष	६,७४९	५८५	६९६	८९९	८५९	६५८	६१५	४४४	४२५	३५७	३०२	२२३	१९३	१७१	१७०	८६	६६	
महिला	६,९४७	५८३	७०३	८३४	८७८	८१२	६४३	४६२	४५८	३८४	२९३	२००	२१०	२०९	१३४	८६	५८	

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा																
		०० - ०४	०५ - ०९	१० - १४	१५ - १९	२० - २४	२५ - २९	३० - ३४	३५ - ३९	४० - ४४	४५ - ४९	५० - ५४	५५ - ५९	६० - ६४	६५ - ६९	७० - ७४	७५ +	
टिकापुर न.पा	जम्मा	५६,१२७	४,६१६	६,६६६	८,२१४	६,८१४	५,३२८	४,५७७	३,७०५	३,४६९	२,७६५	२,३११	१,७१४	१,५१३	१,६७४	१,०८७	८५१	८२३
	पुरुष	२६,८९३	२,४६२	३,५३३	४,३१४	३,२११	२,२९३	१,९४४	१,६०४	१,५५१	१,२९१	१,०९४	८०९	६८३	७५९	५१०	४१७	४१८
	महिला	२९,२३४	२,१५४	३,१३३	३,९००	३,६०३	३,०३५	२,६३३	२,१०१	१,९१८	१,४७४	१,२१७	९०५	८३०	९१५	५७७	४३४	४०५
उदासीपुर	जम्मा	९,३०४	८११	१,१०१	१,३१५	१,२१५	८८१	६५४	६५३	६०८	४८१	३५६	२८८	२५९	२१८	१८१	१४७	१३६
	पुरुष	४,४७४	४१३	५४३	६४७	५९५	३८३	२९३	२९६	२८५	२३६	१८१	१३२	१५३	१०१	८७	७०	५९
	महिला	४,८३०	३९८	५५८	६६८	६२०	४९८	३६१	३५७	३२३	२४५	१७५	१५६	१०६	११७	९४	७७	७७
उर्मा	जम्मा	१५,१८८	१,४०३	१,८५२	२,०९५	१,८८०	१,३९६	१,२३६	१,०३६	९६८	७५९	६४७	४६२	४०६	४०६	२८७	१९८	१५७
	पुरुष	७,३०२	६९२	९२५	१,००७	८९६	५८६	५८२	४५७	४८५	३६९	३३८	२१५	२०८	२०५	१५५	९६	८६
	महिला	७,८८६	७११	९२७	१,०८८	९८४	८१०	६५४	५७९	४८३	३९०	३०९	२४७	१९८	२०१	१३२	१०२	७१

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	उमेर समुह वर्षमा															
		००-०४	०५-०९	१०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	५०-५४	५५-५९	६०-६४	६५-६९	७०-७४	७५+
जम्मा	९,०५०	४४	३६२	७२९	४१३	२,०४१	३,८३७	९७०	३५७	१७५	८५	१५	१०	९	१	२	०
संस्थागत																	
पुरुष	७,७९४	३०	२९८	५४८	२५१	१,७०१	३,४०३	९३८	३४६	१७०	८२	११	५	९	१	१	०
महिला	१,२५६	१४	६४	१८१	१६२	३४०	४३४	३२	११	५	३	४	५	०	०	१	०

श्रोत रा.ज.ग. २०६८

अनुसूची ५

वार्ड अनुसार कैलाली जिल्लाको जनसंख्या विवरण

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
वलिया	घर परिवार संख्या	४६५	२२५	५३२	६३७	१,२९५	७६४	३३८	३,०४८	१,२६९	८,५७३
	जम्मा	२,४०३	१,११०	२,७१९	३,२६८	६,५०४	३,७९०	१,५९९	१४,३८२	५,६८६	४१,४६१
	पुरुष	१,०८९	५१२	१,२५४	१,५२४	३,०६७	१,७२४	७०३	६,८७०	२,७४८	१९,४९१
	महिला	१,३१४	५९८	१,४६५	१,७४४	३,४३७	२,०६६	८९६	७,५१२	२,९३८	२१,९७०
वसौटी	घर परिवार संख्या	५२	९१	१२०	८८	१३५	७०	२१४	१४९	१३३	१,०५२
	जम्मा	३०२	५४०	७९०	५३८	७७७	४२९	१,२६०	८०९	९०२	६,३४७

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	पुरुष	१४७	२६७	३८०	२६६	३८५	१९७	६००	३७९	४३६	३,०५७
	महिला	१५५	२७३	४१०	२७२	३९२	२३२	६६०	४३०	४६६	३,२९०
	घर परिवार संख्या	३२८	६४	७०६	२०७	७४	१७७	१७५	८२	९९	१,९१२
वेलादेविपुर	जम्मा	१,९३८	४५०	३,९७१	१,२८५	५०४	१,०१३	१,११७	५२२	६००	११,४००
	पुरुष	९०७	२२१	१,८३९	६२९	२५४	४८०	५५२	२५३	२९३	५,४२८
	महिला	१,०३१	२२९	२,१३२	६५६	२५०	५३३	५६५	२६९	३०७	५,९७२
	घर परिवार संख्या	३६०	१०८	७१९	१९३	१२०	२८०	२५३	१७९	२९५	२,५०७
भजनी	जम्मा	२,२४०	७३०	३,९४३	१,३२६	८९५	१,५४१	१,२५३	१,३११	१,६७८	१४,९१७
	पुरुष	१,१५३	३५९	२,०००	६४८	४६५	७६५	६२५	६६८	८२४	७,५०७
	महिला	१,०८७	३७१	१,९४३	६७८	४३०	७७६	६२८	६४३	८५४	७,४१०
	घर परिवार संख्या	२५३	१३२	२३६	२८६	२८५	२१६	२१७	५१८	३१४	२,४५७
वौनिया	जम्मा	१,५४५	८३४	१,३९४	१,५९८	१,७००	१,१२६	१,१४३	२,९२५	१,६३४	१३,८९९
	पुरुष	७३९	४१०	६८७	७६२	७८७	५०६	५०९	१,४१६	७४४	६,५६०
	महिला	८०६	४२४	७०७	८३६	९१३	६२०	६३४	१,५०९	८९०	७,३३९

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
चुहा	घर परिवार संख्या	१३०	४१०	३३४	४६१	५९३	४४३	२४५	६१४	४१७	३,६४७
	जम्मा	७५२	२,३८०	१,८४६	२,५८६	३,३२१	२,४४९	१,२६८	३,०६७	२,२२२	१९,८९१
	पुरुष	३५४	१,०९०	८७४	१,२२४	१,५४२	१,१४१	५७८	१,४४२	१,००२	९,२४७
	महिला	३९८	१,२९०	९७२	१,३६२	१,७७९	१,३०८	६९०	१,६२५	१,२२०	१०,६४४
चौमाला	घर परिवार संख्या	४०९	४८६	९२९	५५५	३५१	२८५	८५६	१,१५२	२७०	५,२९३
	जम्मा	२,३३७	२,५४२	४,७६४	२,८८३	१,९०४	१,५१८	४,१८२	५,९८३	१,४७३	२७,५८६
	पुरुष	१,०५५	१,१४८	२,३०७	१,२५५	९१२	६५३	१,९४८	२,७४६	७०५	१२,७२९
	महिला	१,२८२	१,३९४	२,४५७	१,६२८	९९२	८६५	२,२३४	३,२३७	७६८	१४,८५७
धनसिंहपुर	घर परिवार संख्या	१९३	२४०	४३८	१३८	५९	१७४	८५	१४५	६८	१,५४०
	जम्मा	१,०४१	१,२७४	२,५४३	८६३	३२०	९९९	४५४	८०८	४४८	८,७५०
	पुरुष	४८४	५९५	१,१९७	४२०	१४५	४७७	२३१	३७३	२२०	४,१४२
	महिला	५५७	६७९	१,३४६	४४३	१७५	५२२	२२३	४३५	२२८	४,६०८
दरख	घर परिवार संख्या	१८४	२८१	१०१	४६९	१,४७७	१५९	३२३	९७	६२	३,१५३
	जम्मा	१,२८८	१,५०४	६११	२,५१०	७,५१४	१,०५५	२,०५०	६६८	४२३	१७,६२३
	पुरुष	६२९	७६४	२९७	१,२०५	३,७५४	५१२	९९१	३३२	२०९	८,६९३

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	महिला	६५९	७४०	३१४	१,३०५	३,७६०	५४३	१,०५९	३३६	२१४	८,९३०
दोदोधरा	घर परिवार संख्या	८२२	३४२	१२४	१७०	२०१	२५१	१,१४३	१९८	३३७	३,५८८
	जम्मा	४,५७७	२,०१२	७९४	१,०००	१,२२५	१,४४९	५,९४८	१,०९०	१,७३२	१९,८२७
	पुरुष	२,१४२	९७८	४०४	५०३	५९७	७००	२,८०२	५०२	८१०	९,४३८
	महिला	२,४३५	१,०३४	३९०	४९७	६२८	७४९	३,१४६	५८८	९२२	१०,३८९
दुगीली	घर परिवार संख्या	५३६	२८५	११३	२८८	१६७	४२१	२२६	१८८	४०२	२,६२६
	जम्मा	२,९७३	१,४०३	५८२	१,४१९	८२४	२,१६४	१,२०२	१,००९	२,१०७	१३,६८३
	पुरुष	१,४१३	६४०	२७५	६७१	३४८	१,०३३	५३७	४४३	९८०	६,३४०
	महिला	१,५६०	७६३	३०७	७४८	४७६	१,१३१	६६५	५६६	१,१२७	७,३४३
गदरिया	घर परिवार संख्या	२५२	१३०	२५२	१६३	९६	१९०	९८	३०८	१६८	१,६५७
	जम्मा	१,७०१	८९४	१,७०८	१,०३३	६१०	१,१०६	६४२	२,११३	१,२९७	११,१०४
	पुरुष	८१७	४२९	८६२	५३४	३०९	५४३	३१९	१,००९	६५९	५,४८१
	महिला	८८४	४६५	८४६	४९९	३०१	५६३	३२३	१,१०४	६३८	५,६२३
गेटा	घर परिवार संख्या	१४८	३२३	१,०६३	३१८	२८६	६६०	४०२	२४०	२८०	३,७२०

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	जम्मा	८३७	१,६३५	५,१३८	१,७६८	१,५२४	३,३९३	२,०३४	१,४२६	१,५७४	१९,३२९
	पुरुष	४०३	७८०	२,५४२	८५७	७३७	१,५९६	१,०३४	७२२	८२३	९,४९४
	महिला	४३४	८५५	२,५९६	९११	७८७	१,७९७	१,०००	७०४	७५१	९,८३५
	घर परिवार संख्या	१६८	२८५	३१९	१४१	३६७	६०७	१४५	६२३	२५१	२,९०६
गोदावरी	जम्मा	७९१	१,५१७	१,७९५	६९७	१,९७४	३,३६८	७९९	३,३५५	१,२७६	१५,५७२
	पुरुष	३७०	६७६	८१३	२८२	८६८	१,४२६	३३६	१,६५६	६२५	७,०५२
	महिला	४२१	८४१	९८२	४१५	१,१०६	१,९४२	४६३	१,६९९	६५१	८,५२०
	घर परिवार संख्या	८१०	९५	११८	१३३	१७६	३२५	१४२	३९९	१८७	२,३८५
हसुलिया	जम्मा	४,७२८	५२४	७८२	७९७	१,०२७	१,९७६	९०२	२,३१९	१,०७४	१४,१२९
	पुरुष	२,२९४	२६२	३८६	४१३	४९२	१,००५	४२३	१,०८१	५१६	६,८७२
	महिला	२,४३४	२६२	३९६	३८४	५३५	९७१	४७९	१,२३८	५५८	७,२५७
	घर परिवार संख्या	८३	७७	९०	१३४	८२	४६	९०	२०५	१८५	९९२
जानकीनगर	जम्मा	५६३	४६४	५४५	८४०	४४९	३१०	४४६	१,१८३	१,१०५	५,९०५
	पुरुष	२९२	२२२	२७५	३९४	२२७	१५७	२३१	५८१	५८०	२,९५९
	महिला	२७१	२४२	२७०	४४६	२२२	१५३	२१५	६०२	५२५	२,९४६

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
जोशीपुर	घर परिवार संख्या	४६०	३१५	७९४	२३४	३३०	४३६	६७४	३८७	३०५	३,९३५
	जम्मा	२,९०२	१,९२४	३,५१६	१,३५१	२,२००	२,५४६	३,५८५	२,३३१	२,२०५	२२,५६०
	पुरुष	१,४७८	९७८	१,७४९	६६६	१,११८	१,२६७	१,७६४	१,१४८	१,१०६	११,२७४
	महिला	१,४२४	९४६	१,७६७	६८५	१,०८२	१,२७९	१,८२१	१,१८३	१,०९९	११,२८६
खैलाड	घर परिवार संख्या	१४०	१९६	१२३	४०६	१३८	४७७	१०३	२३८	२२२	२,०४३
	जम्मा	८२६	१,३६०	८०३	२,००३	१,११०	२,८५६	६०५	१,१९४	१,२२८	११,९८५
	पुरुष	३९४	६६०	३७३	९८२	५४८	१,३७५	२८०	५७७	६२८	५,८१७
	महिला	४३२	७००	४३०	१,०२१	५६२	१,४८१	३२५	६१७	६००	६,१६८
खैराला	घर परिवार संख्या	१२२	३३	१०८	१७०	१५३	६३	५३	५३	४१	७९६
	जम्मा	७१८	१४१	५४७	१,०२२	८१९	४३२	३३५	२९४	२५५	४,५६३
	पुरुष	३६१	६८	२४९	५११	४०१	२२४	१७१	१६१	१३७	२,२८३
	महिला	३५७	७३	२९८	५११	४१८	२०८	१६४	१३३	११८	२,२८०
कोटा तुल्सीपुर	घर परिवार संख्या	५१६	४६५	६१	१०५	६३	१२८	१८५	२९८	२९४	२,११५
	जम्मा	२,८९८	२,८३७	४२९	६५५	३८७	७४०	१,११०	१,८८५	१,९१५	१२,८५६

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	पुरुष	१,४३१	१,३७१	२०४	३११	१९९	३७०	५०४	९०६	९१९	६,२१५
	महिला	१,४६७	१,४६६	२२५	३४४	१८८	३७०	६०६	९७९	९९६	६,६४१
	घर परिवार संख्या	४८८	१४८	१३३	२६०	१४५	३५१	८२	७३	१३८	१,८१८
लालभोजी	जम्मा	३,२६९	८८४	८०२	१,६१५	९३९	१,९४०	४१६	५२२	८६०	११,२४७
	पुरुष	१,६९२	४५५	४१६	८२७	४५१	९८०	१९४	२१५	४१३	५,६४३
	महिला	१,५७७	४२९	३८६	७८८	४८८	९६०	२२२	३०७	४४७	५,६०४
	घर परिवार संख्या	३३५	३२०	८६४	४२७	१७७	२४२	१,०३४	६२८	७७६	४,८०३
मालाखेती	जम्मा	१,६५२	१,६९६	४,२२१	२,२६५	९९९	१,३१८	४,६४७	२,७८६	४,२३०	२३,८१४
	पुरुष	७७२	७९५	१,९२६	१,०४४	४७७	६१८	२,३६७	१,२९१	२,०१०	११,३००
	महिला	८८०	९०१	२,२९५	१,२२१	५२२	७००	२,२८०	१,४९५	२,२२०	१२,५१४
	घर परिवार संख्या	८२९	४६७	२२२	७४२	२७५	२४८	६३४	२६०	१५१	३,८२८
मसुरिया	जम्मा	५,२७०	२,६१८	१,३५२	३,९२६	१,६४४	१,३२६	३,५४७	१,५०४	८३०	२२,०१७
	पुरुष	२,६२२	१,२००	६५१	१,९०५	७९४	६३५	१,७४९	७३४	३८७	१०,६७७
	महिला	२,६४८	१,४१८	७०१	२,०२१	८५०	६९१	१,७९८	७७०	४४३	११,३४०

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
मौन्याल	घर परिवार संख्या	१३५	३५	५९	५१	९८	१५२	७७	८३	८१	७७१
	जम्मा	९०९	२२८	३४५	३०३	५१७	८७८	४८७	४९५	५१९	४,६८१
	पुरुष	४७३	११७	१७८	१६१	२६१	४५६	२४२	२४४	२७२	२,४०४
	महिला	४३६	१११	१६७	१४२	२५६	४२२	२४५	२५१	२४७	२,२७७
मुनुवा	घर परिवार संख्या	२८५	२५१	१५९	२३७	२३३	२५८	१३१	३०४	१३२	१,९९०
	जम्मा	१,६८१	१,३४४	१,०१५	१,३२८	१,२९८	१,४७०	९२४	१,७७९	७१७	११,५५६
	पुरुष	८२६	६६९	४९०	६५४	६३४	६९३	४५०	८३८	३४६	५,६००
	महिला	८५५	६७५	५२५	६७४	६६४	७७७	४७४	९४१	३७१	५,९५६
नारायणपुर	घर परिवार संख्या	१६९	२०९	१२६	२२१	१७८	२८०	१९०	४००	४१३	२,१८६
	जम्मा	९४२	१,२५१	५६३	१,१५९	९७२	१,४४४	९३९	१,८५८	२,०७९	११,२०७
	पुरुष	४३५	५८०	२३३	५५६	४६८	६६३	४३३	८६४	९७८	५,२१०
	महिला	५०७	६७१	३३०	६०३	५०४	७८१	५०६	९९४	१,१०१	५,९९७
निगाली	घर परिवार संख्या	१३३	१७७	११६	१२४	१७८	६२	११२	६६	६२	१,०३०
	जम्मा	७२४	९९८	६९३	८०३	१,०५१	३८४	६३०	३८०	३६४	६,०२७
	पुरुष	३४६	४६९	३६२	३९९	५११	१९२	२९६	१८७	१५८	२,९२०

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	महिला	३७८	५२९	३३१	४०४	५४०	१९२	३३४	१९३	२०६	३,१०७
पहलमानपुर	घर परिवार संख्या	६१०	७०३	२५६	३२	१७५	१९४	२२२	२०९	१८६	२,५८७
	जम्मा	३,२४८	३,६११	१,५३६	२५०	१,१९९	१,४६५	१,२१०	१,३७८	१,१५८	१५,०५५
	पुरुष	१,५७५	१,७३९	७३९	१२५	६०६	७३५	५९८	६७९	५७५	७,३७१
	महिला	१,६७३	१,८७२	७९७	१२५	५९३	७३०	६१२	६९९	५८३	७,६८४
पाण्डौन	घर परिवार संख्या	६८	४०	७७	७३	७३	१७	११०	३२	९३	५८३
	जम्मा	३९९	२४१	४८६	४२७	४३३	७६	६५१	१८६	५०५	३,४०४
	पुरुष	२१९	१२२	२४७	२१६	२२२	३९	३४४	१०१	२६४	१,७७४
	महिला	१८०	११९	२३९	२११	२११	३७	३०७	८५	२४१	१,६३०
पथरिया	घर परिवार संख्या	३७२	२०५	२२४	६७५	२८३	२७०	३११	५७९	५२४	३,४४३
	जम्मा	२,१२०	१,०१६	१,३२३	३,२२०	१,४१५	१,५६८	१,४१९	२,७८९	२,५२६	१७,३९६
	पुरुष	१,०२३	४८४	६७९	१,४६४	६०१	७७९	५८०	१,२८४	१,१६३	८,०५७
	महिला	१,०९७	५३२	६४४	१,७५६	८१४	७८९	८३९	१,५०५	१,३६३	९,३३९
पवेरा	घर परिवार संख्या	१२५	१२४	११९	७६	१५४	९५	१४५	४८	९४	९८०

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	जम्मा	८२५	७४३	७१०	४६९	९६९	५४८	७२०	३१७	५३४	५,८३५
	पुरुष	४०२	३५०	३२४	२२०	४६७	२६६	३६५	१४९	२७०	२,८१३
	महिला	४२३	३९३	३८६	२४९	५०२	२८२	३५५	१६८	२६४	३,०२२
	घर परिवार संख्या	४६५	२३०	४८६	५४५	२३०	२७२	९१७	३७९	३२०	३,८४४
फुलवारी	जम्मा	२,६८२	१,२८४	२,९७९	२,७९१	१,०९२	१,५६८	४,५९१	१,९९३	१,५२८	२०,५०८
	पुरुष	१,२९०	६०४	१,४९४	१,३४५	४९०	७४७	२,०५६	९५०	७०५	९,६८१
	महिला	१,३९२	६८०	१,४८५	१,४४६	६०२	८२१	२,५३५	१,०४३	८२३	१०,८२७
	घर परिवार संख्या	२०४	१९५	२३३	२२६	३९२	३०८	३७२	४०३	२०४	२,५३७
प्रतापपुर	जम्मा	१,२०१	९९४	१,२००	१,२१४	२,१५९	१,७३१	१,९५३	२,३७५	१,२४६	१४,०७३
	पुरुष	५८५	४४५	५५७	५८२	१,०३९	८०७	९३३	१,११६	६०६	६,६७०
	महिला	६१६	५४९	६४३	६३२	१,१२०	९२४	१,०२०	१,२५९	६४०	७,४०३
	घर परिवार संख्या	४७२	४६७	१२७	४५२	२९५	१७५	४४०	५६८	१६०	३,१५६
रामशिखर भाला	जम्मा	२,६११	२,६४८	८११	२,४५१	१,७५३	१,०६८	२,६२७	३,१९४	८५३	१८,०१६
	पुरुष	१,२१७	१,२५४	३६९	१,१८९	८६५	५२५	१,२२७	१,५८८	४०७	८,६४१
	महिला	१,३९४	१,३९४	४४२	१,२६२	८८८	५४३	१,४००	१,६०६	४४६	९,३७५

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
रतनपुर	घर परिवार संख्या	४९	१६५	२३	१५६	११६	१२४	३३४	१३७	८३	१,१८७
	जम्मा	४१४	९५१	११७	१,०२२	६४४	८२२	१,६१७	८७४	५१८	६,९७९
	पुरुष	२०५	४७५	५४	५३६	३११	३९२	८२१	४४६	२६९	३,५०९
	महिला	२०९	४७६	६३	४८६	३३३	४३०	७९६	४२८	२४९	३,४७०
साडेपानी	घर परिवार संख्या	१५४	२७६	५३५	२६०	२२८	७८६	८५९	७५६	४२४	४,२७८
	जम्मा	९८९	१,७६४	३,०९३	१,६६१	१,४६२	४,६०७	४,७८५	४,३१२	२,२१९	२४,८९२
	पुरुष	४८४	८७९	१,५२२	८०२	७५०	२,१७२	२,३८७	२,०८४	१,०६७	१२,१४७
	महिला	५०५	८८५	१,५७१	८५९	७१२	२,४३५	२,३९८	२,२२८	१,१५२	१२,७४५
सहजपुर	घर परिवार संख्या	१०९	३१०	१३०	१९४	१९६	१८७	१४०	१२७	१४३	१,५३६
	जम्मा	५३८	१,७०८	७६३	१,१२४	१,११९	९६२	७७०	५९६	७५४	८,३३४
	पुरुष	२७१	८६७	३९३	५५०	५५३	४५६	३८७	२८८	३६१	४,१२६
	महिला	२६७	८४१	३७०	५७४	५६६	५०६	३८३	३०८	३९३	४,२०८
श्रीपुर	घर परिवार संख्या	३२१	१९०	४९६	६६६	३९१	६३३	२०६	१८०	२२७	३,३१०
	जम्मा	१,८०१	१,०६४	२,६५६	३,३६८	१,९१५	३,३४८	१,३६५	१,१७७	१,२८४	१७,९७८

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	पुरुष	८७२	५४२	१,१४४	१,४८५	८९६	१,५८१	६७१	५९३	६२४	८,४०८
	महिला	९२९	५२२	१,५१२	१,८८३	१,०१९	१,७६७	६९४	५८४	६६०	९,५७०
	घर परिवार संख्या	३३७	७१५	३०	३१	२०	७६	६६८	३७८	३६०	२,६१५
सुगरखाल	जम्मा	१,६२७	४,३५४	१५१	१८८	१२५	४४८	३,४६२	१,८३७	१,७७६	१३,९६८
	पुरुष	८५८	२,१५६	७२	८३	६३	२४२	१,६०३	८३०	८२९	६,७३६
	महिला	७६९	२,१९८	७९	१०५	६२	२०६	१,८५९	१,००७	९४७	७,२३२
	घर परिवार संख्या	२८१	२३३	२२१	३४०	२८०	२०२	२४९	१४३	४००	२,३४९
थापापुर	जम्मा	१,७४९	१,३५२	१,२१९	१,९७२	१,७४१	१,२७६	१,४९४	८०३	२,०९०	१३,६९६
	पुरुष	८७०	६६२	६२१	९८८	८६१	६१७	७५५	३९८	९७७	६,७४९
	महिला	८७९	६९०	५९८	९८४	८८०	६५९	७३९	४०५	१,११३	६,९४७
	घर परिवार संख्या	५३३	५२	६०	३४	३६६	१५३	१२४	७२	९८	१,४९२
उदासीपुर	जम्मा	३,१९५	३५४	४०६	२०३	२,१६२	१,००७	८७८	५२६	५७३	९,३०४
	पुरुष	१,५४९	१६०	१९१	१०७	१,००६	५०२	४२०	२६५	२७४	४,४७४
	महिला	१,६४६	१९४	२१५	९६	१,१५६	५०५	४५८	२६१	२९९	४,८३०

गा.वि.स./ न.पा.को नाम	वार्ड न.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
उर्मा	घर परिवार संख्या	२२७	१९३	२२८	२३४	१६९	३०७	६७६	१६८	३३१	२,५३३
	जम्मा	१,३९७	१,१३०	१,३५८	१,२५०	१,०७२	२,०६८	३,८४७	१,३३३	१,७३३	१५,१८८
	पुरुष	६८०	५२३	६५७	५८३	५०७	९८१	१,९२९	६३६	८०६	७,३०२
	महिला	७१७	६०७	७०१	६६७	५६५	१,०८७	१,९१८	६९७	९२७	७,८८६
टिकापुर न.पा	घर परिवार संख्या	४०२	१८०	४०३	४१५	३१३	५४२	२९०	१,३७९	७,७०६	११,६३०
	जम्मा	२,२८७	९८२	२,३१०	२,१३३	१,८०६	३,१८०	१,६९४	६,७७८	३४,९५७	५६,१२७
	पुरुष	१,१०१	४५९	१,१२२	१,००७	९०८	१,५०१	७८८	३,१८०	१६,८२७	२६,८९३
	महिला	१,१८६	५२३	१,१८८	१,१२६	८९८	१,६७९	९०६	३,५९८	१८,१३०	२९,२३४

श्रोत रा.ज.ग. २०६८

अनुसुची ६

गा.वि.स. अनुसार शैक्षिक तह पास गरेका जनसांख्यिक विवरण

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण									अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका	
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
जिल्ला	जम्मा	४८०,१३४	२९,६२४	१९५,०९९	१०४,८०६	५८,९८३	३६,०५२	२२,९८५	७,४८१	२,३७०	३९९	२०,९४९	१,३८६
	पुरुष	२६६,८०३	१५,८४२	१०५,८२९	५८,०२१	३४,२१३	२१,८३४	१४,६४२	५,४१०	१,९५४	२२१	८,१२२	७१५
	महिला	२१३,३३१	१३,७८२	८९,२७०	४६,७८५	२४,७७०	१४,२१८	८,३४३	२,०७१	४१६	१७८	१२,८२७	६७१
वलिया	जम्मा	२५,७७१	२,२४३	१०,५३७	५,६७५	३,०७७	१,९४७	१,०७२	२३९	१०७	१७	७७७	८०
	पुरुष	१३,७९८	१,१७८	५,४५५	२,९४३	१,६९२	१,१८२	६७८	१७५	९३	१२	३४७	४३
	महिला	११,९७३	१,०६५	५,०८२	२,७३२	१,३८५	७६५	३९४	६४	१४	५	४३०	३७
वसौटी	जम्मा	३,४७७	२७५	१,०५३	९६७	७८९	१६५	९०	१६	२	१	१०८	११
	पुरुष	१,९३४	१४६	५८३	४९१	४६४	९३	५९	१६	२	०	७२	८
	महिला	१,५४३	१२९	४७०	४७६	३२५	७२	३१	०	०	१	३६	३
वेलादेविपुर	जम्मा	६,९६२	४६६	३,०७५	१,६२३	७९४	३२८	२२३	६५	१७	७	३६३	१
	पुरुष	३,८३०	२६०	१,६३३	९२८	४७६	१९६	१५६	४९	१४	६	११२	०
	महिला	३,१३२	२०६	१,४४२	६९५	३१८	१३२	६७	१६	३	१	२५१	१

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
भजनी	जम्मा	८,५०६	६०३	३,७९१	१,९६६	१,०२१	४५१	३३१	८७	२९	११	२००	१६
	पुरुष	४,९४४	३२९	२,१४७	१,१३२	६३२	२८६	२२०	६३	२७	७	९३	८
	महिला	३,५६२	२७४	१,६४४	८३४	३८९	१६५	१११	२४	२	४	१०७	८
वौनिया	जम्मा	८,१३७	६५८	३,३५३	१,७४२	८०८	७२४	२५१	५६	१५	७	५०१	२२
	पुरुष	४,४२४	३६२	१,८१४	९४४	४५७	४२७	१६१	४२	१४	४	१८९	१०
	महिला	३,७१३	२९६	१,५३९	७९८	३५१	२९७	९०	१४	१	३	३१२	१२
चुहा	जम्मा	११,१७५	१,०४३	४,८७३	२,४४९	१,३६६	६०२	३७६	६१	२५	४	३४८	२८
	पुरुष	६,०१९	५४९	२,५८४	१,२४९	७७५	३८३	२५८	५३	२०	२	१३८	८
	महिला	५,१५६	४९४	२,२८९	१,२००	५९१	२१९	११८	८	५	२	२१०	२०
चौमाला	जम्मा	१६,१४७	१,४९१	७,२८४	३,३१६	१,७२०	१,०६१	४२२	११५	१५	१३	६८१	२९
	पुरुष	८,५७५	८१२	३,७१६	१,७६०	९९८	५८४	२७७	९२	११	५	३०३	१७
	महिला	७,५७२	६७९	३,५६८	१,५५६	७२२	४७७	१४५	२३	४	८	३७८	१२
धनसिंहपुर	जम्मा	५,३९१	२६३	२,४५६	१,२८०	६९५	१९३	१६४	२७	७	२	२८९	१५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										तह उल्लेख नगरेका	
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य	अनौपचारिक		
	पुरुष	२,९१२	१४०	१,३२७	६८०	४०२	१२०	१११	२०	६	०	१००	६
	महिला	२,४७९	१२३	१,१२९	६००	२९३	७३	५३	७	१	२	१८९	९
	जम्मा	११,५८७	४१९	४,८३७	२,५५८	१,४३२	७२०	५१४	१३६	७१	१८	८६१	२१
दरख	पुरुष	६,३१७	२२६	२,६०३	१,३८२	८०७	४४७	३२७	९४	६२	८	३५१	१०
	महिला	५,२७०	१९३	२,२३४	१,१७६	६२५	२७३	१८७	४२	९	१०	५१०	११
	जम्मा	७४,५७०	४,४०६	२१,८३७	१३,८९१	८,६५९	९,७५८	७,८६२	३,३४४	१,२२१	३९	३,३८१	१७२
ध.न.पा	पुरुष	४१,३८५	२,४३३	११,८३१	७,३९४	४,८३१	५,५७०	४,७८७	२,३४४	९८२	२१	१,१११	८१
	महिला	३३,१८५	१,९७३	१०,००६	६,४९७	३,८२८	४,१८८	३,०७५	१,०००	२३९	१८	२,२७०	९१
	जम्मा	११,३०७	१,०६३	५,०३०	२,३१८	१,१७५	६३७	२८१	७५	२७	११	६६२	२८
दोदोधरा	पुरुष	६,२२४	५८५	२,७०३	१,२६१	६८७	३७३	१९७	५६	२२	५	३२५	१०
	महिला	५,०८३	४७८	२,३२७	१,०५७	४८८	२६४	८४	१९	५	६	३३७	१८
	जम्मा	८,७५८	४२४	३,३५३	१,९६०	१,३२२	४६३	३८६	११०	१६	५	७१०	९
दुगीली	पुरुष	४,५४०	२४०	१,७३६	१,०४६	७२०	२५५	२४२	६९	१४	२	२११	५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
महिला	४,२१८	१८४	१,६१७	९१४	६०२	२०८	१४४	४१	२	३	४९९	४	
गदरिया	जम्मा	६,८१३	२२२	३,१५२	१,५३९	९२३	३४०	१४६	२१	४	२	४४७	१७
	पुरुष	३,७२५	१२३	१,६९३	८४४	५२८	१९७	९९	१४	३	२	२१३	९
	महिला	३,०८८	९९	१,४५९	६९५	३९५	१४३	४७	७	१	०	२३४	८
गेटा	जम्मा	१२,८०१	६९६	४,५५३	२,५५८	१,६९६	९९८	९०६	३३५	१०४	१४	९१३	२८
	पुरुष	६,९४१	३८८	२,४९८	१,३५२	९५६	५४८	५३५	२१८	८६	५	३४३	१२
	महिला	५,८६०	३०८	२,०५५	१,२०६	७४०	४५०	३७१	११७	१८	९	५७०	१६
गोदावरी	जम्मा	९,००३	५८६	४,७३५	१,९५९	६९२	३३२	१५२	४८	६	८	३४२	१४३
	पुरुष	४,७९५	२८८	२,४४५	१,०८६	३७१	२२२	११३	३५	५	६	१३३	९१
	महिला	४,२०८	२९८	२,२९०	८७३	३२१	११०	३९	१३	१	२	२०९	५२
हसुलिया	जम्मा	७,९८७	४८१	३,४८५	२,०००	१,११८	५४८	१९२	४४	१४	८	८८	९
	पुरुष	४,४३७	२६४	१,८७५	१,११३	६५०	३२९	११८	३६	११	५	३२	४
	महिला	३,५५०	२१७	१,६१०	८८७	४६८	२१९	७४	८	३	३	५६	५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
जानकीनगर	जम्मा	३,५१२	१०७	१,४८४	७८७	४६३	२७९	१२८	५४	१५	२०	१७४	१
	पुरुष	१,९६५	६१	७८२	४३९	२७२	१७९	९४	४०	१२	८	७७	१
	महिला	१,५४७	४६	७०२	३४८	१९१	१००	३४	१४	३	१२	९७	०
जोशीपुर	जम्मा	१२,८७२	६८८	५,४९५	३,०१४	१,६१७	९०२	३५२	१२७	८	१७	६२०	३२
	पुरुष	७,३४७	३५४	३,१३२	१,७२३	९९२	५७९	२४५	८८	८	१०	२०२	१४
	महिला	५,५२५	३३४	२,३६३	१,२९१	६२५	३२३	१०७	३९	०	७	४१८	१८
खैलाड	जम्मा	६,९८९	३७८	३,२७६	१,४३६	८७२	१८०	२०४	१७	४	१३	५९८	११
	पुरुष	३,८३४	२०२	१,७७८	७९५	५१५	१०८	१३९	१४	४	७	२६६	६
	महिला	३,१५५	१७६	१,४९८	६४१	३५७	७२	६५	३	०	६	३३२	५
खैराला	जम्मा	१,६९२	१७५	१,०५९	२६९	७०	५०	३२	८	१	३	१४	११
	पुरुष	१,०२४	८६	६२२	१८२	४७	३९	२५	७	१	२	५	८
	महिला	६६८	८९	४३७	८७	२३	११	७	१	०	१	९	३

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
कोटा तुल्सीपुर	जम्मा	७,२४९	४२९	३,६७२	१,७६०	७९७	२८०	८९	२७	५	५	१६७	१८
	पुरुष	४,०४६	१९७	२,०१८	१,०२५	४५७	१६८	७२	२१	५	३	६८	१२
	महिला	३,२०३	२३२	१,६५४	७३५	३४०	११२	१७	६	०	२	९९	६
लालभोजी	जम्मा	६,०३५	४०९	३,२८७	१,२३२	५४८	२९९	१०९	२१	३	९	११२	६
	पुरुष	३,४८८	१९१	१,८६६	७३४	३२२	२०१	८६	२०	२	६	५७	३
	महिला	२,५४७	२१८	१,४२१	४९८	२२६	९८	२३	१	१	३	५५	३
मालाखेती	जम्मा	१४,९७३	१,०२९	५,५९३	३,३२९	१,९९१	१,४२५	९०४	२९९	१०८	१८	२३५	४२
	पुरुष	८,१४१	५७३	२,९३४	१,६७७	१,११६	८५०	५४५	२१४	८९	१०	१११	२२
	महिला	६,८३२	४५६	२,६५९	१,६५२	८७५	५७५	३५९	८५	१९	८	१२४	२०
मसुरिया	जम्मा	१२,९१०	६२२	५,८२४	३,०६४	१,३७७	८०८	४४६	१२७	३५	८	५५७	४२
	पुरुष	७,१९८	३३३	३,१७०	१,७४२	७८९	४८७	२८६	९७	३५	५	२३३	२१
	महिला	५,७१२	२८९	२,६५४	१,३२२	५८८	३२१	१६०	३०	०	३	३२४	२१
मौन्याल	जम्मा	२,४९८	१९३	१,६६०	३७०	१६३	१६	२३	४	०	१	५५	१३

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
	पुरुष	१,४८०	८८	९९९	२३१	१०८	१३	२२	३	०	१	८	७
	महिला	१,०१८	१०५	६६१	१३९	५५	३	१	१	०	०	४७	६
	जम्मा	६,९१३	२८५	३,०१०	१,४५५	९७६	२३७	२६७	७५	१५	५	५४३	४५
मुनुवा	पुरुष	३,८१७	१५०	१,७०५	८१३	५६५	१५२	१६३	५३	१२	३	१८२	१९
	महिला	३,०९६	१३५	१,३०५	६४२	४११	८५	१०४	२२	३	२	३६१	२६
	जम्मा	७,०३३	३०८	३,०७४	१,६५३	९५६	३८२	२६०	४९	८	५	३०८	३०
नारायणपुर	पुरुष	३,६४९	१३५	१,६२८	८२३	४७६	२३५	१६८	३८	७	३	१२२	१४
	महिला	३,३८४	१७३	१,४४६	८३०	४८०	१४७	९२	११	१	२	१८६	१६
	जम्मा	३,६१९	४२९	१,९४८	६१०	२२७	१५४	९४	२४	७	१	१२१	४
निगाली	पुरुष	२,०५९	२३०	१,१०६	३५२	१४७	१०२	७३	१६	६	०	२६	१
	महिला	१,५६०	१९९	८४२	२५८	८०	५२	२१	८	१	१	९५	३
	जम्मा	९,१९४	५०७	३,४२१	२,३०१	१,६७७	५०५	२९२	१५२	२६	१२	२५०	५१
पहलमानपुर	पुरुष	५,१६०	२७८	१,८९५	१,२५२	९५९	३०६	१८२	११७	२१	७	१०९	३४

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
महिला	४,०३४	२२९	१,५२६	१,०४९	७१८	१९९	११०	३५	५	५	१४१	१७	
जम्मा	२,००७	९५	१,३०६	३०७	१०६	४८	२६	५	०	१	११०	३	
पाण्डौन	पुरुष	१,२०८	४९	७७१	२१९	७१	३९	२५	५	०	१	२७	१
महिला	७९९	४६	५३५	८८	३५	९	१	०	०	०	८३	२	
जम्मा	१०,१००	४९९	४,४६६	२,४५१	१,२९४	६६६	३९३	१२३	१६	९	१६१	२२	
पथरिया	पुरुष	५,३९०	२५७	२,३१८	१,३०९	६७३	४०४	२४५	९३	१२	६३	१०	
महिला	४,७१०	२४२	२,१४८	१,१४२	६२१	२६२	१४८	३०	४	३	९८	१२	
जम्मा	३,५७४	७६	१,३६०	९११	६७५	३७०	११८	३	२	१	५१	७	
पवेरा	पुरुष	१,९७६	४१	७६४	५०२	३५५	२१८	६८	३	२	१७	५	
महिला	१,५९८	३५	५९६	४०९	३२०	१५२	५०	०	०	०	३४	२	
जम्मा	१२,९६७	६७३	५,०६६	३,२४९	१,५४०	१,०४७	४६६	१४२	३९	९	७०८	२८	
फुलवारी	पुरुष	६,८२६	३५२	२,६४८	१,७२३	८३७	५८०	२८५	९८	३४	२४५	१७	
महिला	६,१४१	३२१	२,४१८	१,५२६	७०३	४६७	१८१	४४	५	२	४६३	११	

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										अनौपचारिक	तह उल्लेख नगरेका
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य			
प्रतापपुर	जम्मा	७,९५१	५५०	३,१४३	१,८१३	९१७	६२८	३१५	४५	१८	१	४८६	३५
	पुरुष	४,२८२	२८२	१,६९८	९६१	५१६	३४२	२०५	३६	१७	०	२०७	१८
	महिला	३,६६९	२६८	१,४४५	८५२	४०१	२८६	११०	९	१	१	२७९	१७
रामशिखर भाला	जम्मा	१०,६६५	७९९	५,२९७	२,३६६	१,२३९	३६०	२५७	३३	९	१२	२७५	१८
	पुरुष	५,९८०	४२९	२,८५३	१,३५१	७९९	२३५	१८६	२५	९	४	७९	१०
	महिला	४,६८५	३७०	२,४४४	१,०१५	४४०	१२५	७१	८	०	८	१९६	८
रतनपुर	जम्मा	४,४५०	२४०	१,५२५	१,१३०	७२४	२४५	९७	२८	२	३	४५३	३
	पुरुष	२,५६६	१४५	९०६	६७८	४१२	१४४	६७	२६	२	२	१८४	०
	महिला	१,८८४	९५	६१९	४५२	३१२	१०१	३०	२	०	१	२६९	३
साडेपानी	जम्मा	१४,४७६	४९४	६,६३०	३,४२६	१,८३५	६५३	४६०	११२	२१	११	७८५	४९
	पुरुष	८,०५०	२४७	३,६२५	१,९०७	१,०५८	४००	३०५	८१	१७	४	३७९	२७
	महिला	६,४२६	२४७	३,००५	१,५१९	७७७	२५३	१५५	३१	४	७	४०६	२२

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										तह उल्लेख नगरेका	
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य	अनौपचारिक		
सहजपुर	जम्मा	५,०५३	३१२	२,७७२	१,०१३	३९१	२२७	११९	४६	२	३	१६०	८
	पुरुष	२,९३४	१४९	१,५८१	६२४	२५५	१४१	८९	४०	२	२	४८	३
	महिला	२,११९	१६३	१,१९१	३८९	१३६	८६	३०	६	०	१	११२	५
श्रीपुर	जम्मा	१०,७७३	१,०५२	४,५६३	२,३०२	१,२८१	६२०	४४७	११५	२५	८	३४८	१२
	पुरुष	५,८५१	५३३	२,४४५	१,२५२	७५६	३५४	२७३	८१	१८	७	१२६	६
	महिला	४,९२२	५१९	२,११८	१,०५०	५२५	२६६	१७४	३४	७	१	२२२	६
सुगरखाल	जम्मा	७,२४४	५१६	४,४३६	१,२७०	४७३	२७३	१०२	२३	६	४	११९	२२
	पुरुष	४,३२६	२८६	२,५२४	८०३	३१३	२००	८६	२०	६	१	७६	११
	महिला	२,९१८	२३०	१,९१२	४६७	१६०	७३	१६	३	०	३	४३	११
थापापुर	जम्मा	७,८९५	३०८	३,२६८	१,८०३	१,२२५	५४१	१९०	२७	११	११	४७२	३९
	पुरुष	४,४६६	१६७	१,८५७	९८४	७३८	३३३	१३६	२६	८	३	१९३	२१
	महिला	३,४२९	१४१	१,४११	८१९	४८७	२०८	५४	१	३	८	२७९	१८
टिकापुर न.पा	जम्मा	३५,४५५	२,०७५	१३,३४९	७,१४८	४,५९७	३,१०१	२,५४९	८११	२५१	२७	१,४०२	१४५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा	शैक्षिक तह उत्तीर्ण अनुसार जनसंख्या विवरण										तह उल्लेख नगरेका	
		शुरुवाती	प्राथमिक (१-५)	निम्न माध्यमिक (६-८)	माध्यमिक (९-१०)	एस. एल .सी वा सो सरह	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नाकोत्तर र सो भन्दा माथी	अन्य	अनौपचारिक		
	पुरुष	१९,१५३	१,१२३	७,१४२	३,७१०	२,४१३	१,७४७	१,५०२	५८७	२०८	१८	६३२	७१
	महिला	१६,३०२	९५२	६,२०७	३,४३८	२,१८४	१,३५४	१,०४७	२२४	४३	९	७७०	७४
	जम्मा	५,७५५	३४०	२,५०७	१,४४३	६३८	२५६	१४४	२३	६	६	३५४	३८
उदासीपुर	पुरुष	३,१५७	१८३	१,३४८	८३७	३६६	१५५	९८	१८	३	४	१२९	१६
	महिला	२,५९८	१५७	१,१५९	६०६	२७२	१०१	४६	५	३	२	२२५	२२
	जम्मा	८,९९९	५६८	४,१४७	१,९७६	९९६	५३४	११७	२२	३	५	६१४	१७
उर्मा	पुरुष	४,९४४	२९४	२,२८४	१,१४०	५९६	३४३	८५	१८	२	२	१६९	११
	महिला	४,०५५	२७४	१,८६३	८३६	४००	१९१	३२	४	१	३	४४५	६
	जम्मा	८,८८९	१२९	१,०५७	३,११७	२,०३१	१,६९९	६१७	१६०	४४	४	२६	५
संस्थागत	पुरुष	७,६८६	१०४	७८७	२,६२८	१,८४४	१,५६८	५४९	१४९	४०	४	९	४
	महिला	१,२०३	२५	२७०	४८९	१८७	१३१	६८	११	४	०	१७	१

श्रोत रा.ज.ग. २०६८

अनुसूची ७

गा.वि.स. अनुसार अपांगता भएका व्यक्तिहरुको विवरण

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर वोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	बौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
जिल्ला	जम्मा	७७५,७०९	७६०,३३१	५,६३१	३,३११	२,२४३	२२५	१,५०९	९४२	३२२	१,१९५	१.९८
	पुरुष	३७८,४१७	३७०,२७४	३,१७०	१,५५५	१,१६७	९८	८३१	५१०	१७५	६३७	१.०५
	महिल	३९७,२९२	३९०,०५७	२,४६१	१,७५६	१,०७६	१२७	६७८	४३२	१४७	५५८	०.९३
वलिया	जम्मा	४१,४६१	४०,३३०	४३८	२४४	१७०	१२	१०५	६७	१६	७९	२.७३
	पुरुष	१९,४९१	१८,९१७	२२९	१२१	८१	५	६०	३४	७	३७	१.३८
	महिल	२१,९७०	२१,४१३	२०९	१२३	८९	७	४५	३३	९	४२	१.३४
वसौटी	जम्मा	६,३४७	६,१७५	३९	४२	१३	६	४७	९	४	१२	२.७१
	पुरुष	३,०५७	२,९७१	२२	२०	४	३	२६	५	२	४	१.३५
	महिल	३,२९०	३,२०४	१७	२२	९	३	२१	४	२	८	१.३५
वेलादेविपुर	जम्मा	११,४००	११,०३४	१२२	७८	५७	८	४५	१४	७	३५	३.२१

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
पुरुष	५,४२८	५,२२९	७०	३८	२९	३	३०	९	४	१६	१.७५	
	महिल	५,९७२	५,८०५	५२	४०	२८	५	१५	५	३	१९	१.४६
भजनी	जम्मा	१४,९१७	१४,६७१	९३	४४	४३	३	१८	१९	३	२३	१.६५
	पुरुष	७,५०७	७,३८४	५६	२०	२२	२	८	७	०	८	०.८२
	महिल	७,४१०	७,२८७	३७	२४	२१	१	१०	१२	३	१५	०.८२
वौनिया	जम्मा	१३,८९९	१३,६६१	६७	४७	३७	६	३५	१४	११	२१	१.७१
	पुरुष	६,५६०	६,४२७	३९	२८	१७	३	१७	७	७	१५	०.९६
	महिल	७,३३९	७,२३४	२८	१९	२०	३	१८	७	४	६	०.७६
चुहा	जम्मा	१९,८९१	१९,४८४	१३२	१०३	५६	११	४५	२३	१६	२१	२.०५
	पुरुष	९,२४७	९,०३९	६८	४३	२९	४	२९	१४	७	१४	१.०५
	महिल	१०,६४४	१०,४४५	६४	६०	२७	७	१६	९	९	७	१.००

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
चौमाला	जम्मा	२७,५८६	२६,८९१	२५५	१११	१०४	१४	६७	९१	२३	३०	२.५२
	पुरुष	१२,७२९	१२,३५५	१४४	५७	६३	४	४४	३६	१३	१३	१.३६
	महिला	१४,८५७	१४,५३६	१११	५४	४१	१०	२३	५५	१०	१७	१.१६
धनसिंहपुर	जम्मा	८,७५०	८,६४३	४९	१८	१२	०	११	१०	३	४	१.२२
	पुरुष	४,१४२	४,०८०	३५	८	७	०	५	४	१	२	०.७१
	महिला	४,६०८	४,५६३	१४	१०	५	०	६	६	२	२	०.५१
दरख	जम्मा	१७,६२३	१७,४९०	४८	३५	१६	४	१८	३	०	९	०.७५
	पुरुष	८,६९३	८,६१४	३०	२२	११	२	८	२	०	४	०.४५
	महिला	८,९३०	८,८७६	१८	१३	५	२	१०	१	०	५	०.३१
ध.न.पा	जम्मा	१०१,९७०	१००,७९९	४७६	२१५	१४४	११	१२१	९७	३२	७५	१.१५

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
पुरुष महिल ।	५१,४३९	५०,८३१	२५८	९७	७२	६	७१	४६	१९	३९	०.६०	
	५०,५३१	४९,९६८	२१८	११८	७२	५	५०	५१	१३	३६	०.५५	
दोदोधरा	जम्मा	१९,८२७	१९,३६९	१५९	९३	९०	१	५८	२४	३	३०	२.३१
	पुरुष	९,४३८	९,१८५	९३	५०	४३	०	३१	१९	२	१५	१.२८
	महिल ।	१०,३८९	१०,१८४	६६	४३	४७	१	२७	५	१	१५	१.०३
दुगीली	जम्मा	१३,६८३	१३,४०७	९४	५३	२८	२	३९	२३	५	३२	२.०२
	पुरुष	६,३४०	६,१९५	६१	२१	१४	०	२१	८	१	१९	१.०६
	महिल ।	७,३४३	७,२१२	३३	३२	१४	२	१८	१५	४	१३	०.९६
गदरिया	जम्मा	११,१०४	१०,८६१	७२	६५	४६	५	१४	१५	३	२३	२.१९
	पुरुष	५,४८१	५,३५७	४२	३०	१६	३	७	९	२	१५	१.१२
	महिल ।	५,६२३	५,५०४	३०	३५	३०	२	७	६	१	८	१.०७

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
गेटा	जम्मा	१९,३२९	१९,०७७	८६	५६	३४	३	३२	१०	३	२८	१.३०
	पुरुष	९,४९४	९,३५४	५०	२७	१९	०	१६	६	३	१९	०.७२
	महिला	९,८३५	९,७२३	३६	२९	१५	३	१६	४	०	९	०.५८
गोदावरी	जम्मा	१५,५७२	१५,१०४	१८२	७८	७८	३	६२	२६	९	३०	३.०१
	पुरुष	७,०५२	६,७९१	१११	४०	३८	२	३६	११	६	१७	१.६८
	महिला	८,५२०	८,३१३	७१	३८	४०	१	२६	१५	३	१३	१.३३
हसुलिया	जम्मा	१४,१२९	१३,९०२	६१	६१	३०	७	१३	१६	११	२८	१.६१
	पुरुष	६,८७२	६,७४८	३७	२८	१८	२	७	१०	६	१६	०.८८
	महिला	७,२५७	७,१५४	२४	३३	१२	५	६	६	५	१२	०.७३
जानकीनगर	जम्मा	५,९०५	५,८७०	८	६	९	२	५	२	०	३	०.५९
	पुरुष	२,९५९	२,९४०	५	४	५	१	१	१	०	२	०.३२

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
महिला	२,९४६	२,९३०	३	२	४	१	४	१	०	१	०.२७	
जोशीपुर	जम्मा	२२,५६०	२२,३३६	७२	४९	२१	४	२९	१३	५	३१	०.९९
	पुरुष	११,२७४	११,१४३	४६	२७	१३	१	१८	६	२	१८	०.५८
	महिला	११,२८६	११,१९३	२६	२२	८	३	११	७	३	१३	०.४१
खैलाड	जम्मा	११,९८५	११,६११	१४६	९१	५१	७	३७	१८	६	१८	३.१२
	पुरुष	५,८१७	५,६२४	८७	३९	२२	१	१५	१५	४	१०	१.६१
	महिला	६,१६८	५,९८७	५९	५२	२९	६	२२	३	२	८	१.५१
खैराला	जम्मा	४,५६३	४,४३७	५३	२१	२३	३	७	४	३	१२	२.७६
	पुरुष	२,२८३	२,२१०	२७	१४	१९	१	४	२	३	३	१.६०
	महिला	२,२८०	२,२२७	२६	७	४	२	३	२	०	९	१.१६

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
कोटा तुल्सीपुर	जम्मा	१२,८५६	१२,५६७	८३	९६	३६	२	२५	१२	२	३३	२.२५
	पुरुष	६,२१५	६,०६७	५२	४४	१४	१	११	९	१	१६	१.१५
	महिल ।	६,६४१	६,५००	३१	५२	२२	१	१४	३	१	१७	१.१०
लालभोजी	जम्मा	११,२४७	१०,८९२	१२६	६४	६६	१०	२५	१८	९	३७	३.१६
	पुरुष	५,६४३	५,४४९	७८	३२	३७	४	१४	१२	३	१४	१.७२
	महिल ।	५,६०४	५,४४३	४८	३२	२९	६	११	६	६	२३	१.४३
मालाखेती	जम्मा	२३,८१४	२३,२९०	२१५	९८	७०	७	५६	३४	७	३७	२.२
	पुरुष	११,३००	११,०३७	११६	३७	३८	३	३१	१९	२	१७	१.१०
	महिल ।	१२,५१४	१२,२५३	९९	६१	३२	४	२५	१५	५	२०	१.१०
मसुरिया	जम्मा	२२,०१७	२१,१०५	४३४	१५२	१५८	१२	५९	३२	६	५९	४.१४
	पुरुष	१०,६७७	१०,१८८	२४८	७६	८०	८	३३	१४	५	२५	२.२२
	महिल	११,३४०	१०,९१७	१८६	७६	७८	४	२६	१८	१	३४	१.९२

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
I												
मौन्याल	जम्मा	४,६८१	४,५१८	४४	२९	२९	०	१४	२	१७	२८	३.४८
	पुरुष	२,४०४	२,२९४	३१	१७	२०	०	१०	१	११	२०	२.३५
	महिल I	२,२७७	२,२२४	१३	१२	९	०	४	१	६	८	१.१३
मुनुवा	जम्मा	११,५५६	११,४५३	२४	१०	२२	१	१३	१०	१३	१०	०.८९
	पुरुष	५,६००	५,५५०	१५	४	७	०	९	५	५	५	०.४३
	महिल I	५,९५६	५,९०३	९	६	१५	१	४	५	८	५	०.४६
नारायणपुर	जम्मा	११,२०७	११,०४९	३१	४७	२२	२	२४	१७	२	१३	१.४१
	पुरुष	५,२१०	५,१२३	१९	१४	१३	१	१४	१७	१	८	०.७८
	महिल I	५,९९७	५,९२६	१२	३३	९	१	१०	०	१	५	०.६३
निगाली	जम्मा	६,०२७	५,८६५	६७	४६	२३	२	१८	२	२	२	२.६९

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या									अपांगता प्रतिशत
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
	पुरुष	२,९२०	२,८३८	२९	२४	१२	१	१३	१	२	०	१.३६
	महिल ।	३,१०७	३,०२७	३८	२२	११	१	५	१	०	२	१.३३
पहलमानपुर	जम्मा	१५,०५५	१४,७८४	९३	७१	४३	७	२५	१५	३	१४	१.८
	पुरुष	७,३७१	७,२२५	५५	३५	२४	३	९	९	२	९	०.९७
	महिल ।	७,६८४	७,५५९	३८	३६	१९	४	१६	६	१	५	०.८३
पाण्डौन	जम्मा	३,४०४	३,२४८	५७	२६	२९	२	१६	८	२	१६	४.५८
	पुरुष	१,७७४	१,६८४	३५	९	२०	२	११	४	२	७	२.६४
	महिल ।	१,६३०	१,५६४	२२	१७	९	०	५	४	०	९	१.९४
पथरिया	जम्मा	१७,३९६	१७,१९६	५९	३७	२४	१४	३०	१३	६	१७	१.१५
	पुरुष	८,०५७	७,९५९	३०	२२	१२	४	१४	७	३	६	०.५६
	महिल ।	९,३३९	९,२३७	२९	१५	१२	१०	१६	६	३	११	०.५९

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
पवेरा	जम्मा	५,८३५	५,७६९	२२	१४	६	२	११	५	०	६	१.१३
	पुरुष	२,८१३	२,७७४	११	८	४	२	६	४	०	४	०.६७
	महिला	३,०२२	२,९९५	११	६	२	०	५	१	०	२	०.४६
फुलवारी	जम्मा	२०,५०८	१९,८२८	२३८	१६२	११५	९	४४	३४	१९	५९	३.३२
	पुरुष	९,६८१	९,३१६	१३९	७९	५६	४	२४	१८	१०	३५	१.७८
	महिला	१०,८२७	१०,५१२	९९	८३	५९	५	२०	१६	९	२४	१.५४
प्रतापपुर	जम्मा	१४,०७३	१३,८२६	७७	४९	३६	५	२८	१९	४	२९	१.७६
	पुरुष	६,६७०	६,५४२	४८	१९	१६	२	१४	७	२	२०	०.९१
	महिला	७,४०३	७,२८४	२९	३०	२०	३	१४	१२	२	९	०.८५
रामशिखर भाला	जम्मा	१८,०१६	१७,५७७	१७२	९२	५६	३	४२	२९	१०	३५	२.४४
	पुरुष	८,६४१	८,४२३	९८	२८	३१	१	२०	१२	७	२१	१.२१

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
महिला	९,३७५	९,१५४	७४	६४	२५	२	२२	१७	३	१४	१.२३	
रतनपुर	जम्मा	६,९७९	६,८४७	५४	३२	११	१	११	१०	२	११	१.८९
	पुरुष	३,५०९	३,४३१	३५	२०	४	१	६	६	२	४	१.१२
	महिला	३,४७०	३,४१६	१९	१२	७	०	५	४	०	७	०.७७
साडेपानी	जम्मा	२४,८९२	२४,४६८	१४७	११६	६२	२	३५	२०	४	३८	१.७०
	पुरुष	१२,१४७	११,९३०	७०	५५	३९	२	१८	११	२	२०	०.८७
	महिला	१२,७४५	१२,५३८	७७	६१	२३	०	१७	९	२	१८	०.८३
सहजपुर	जम्मा	८,३३४	८,०२९	१५३	६५	३६	३	१७	१५	२	१४	३.६६
	पुरुष	४,१२६	३,९६९	७७	३१	१८	२	८	१०	२	९	१.८८
	महिला	४,२०८	४,०६०	७६	३४	१८	१	९	५	०	५	१.७८

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक आपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
श्रीपुर	जम्मा	१७,९७८	१७,६५९	१३२	६०	३२	६	४३	१५	३	२८	१.७७
	पुरुष	८,४०८	८,२३७	७५	२९	१८	३	२३	८	१	१४	०.९५
	महिल ।	९,५७०	९,४२२	५७	३१	१४	३	२०	७	२	१४	०.८२
सुगरखाल	जम्मा	१३,९६८	१३,६१७	१५३	४६	७२	४	३४	१५	५	२२	२.५१
	पुरुष	६,७३६	६,५४८	८३	२०	३८	१	१८	१०	३	१५	१.३५
	महिल ।	७,२३२	७,०६९	७०	२६	३४	३	१६	५	२	७	१.१७
थापापुर	जम्मा	१३,६९६	१३,३९५	१०२	७०	४५	११	२०	२२	११	२०	२.२०
	पुरुष	६,७४९	६,५८४	५८	३१	२५	५	१३	१५	६	१२	१.२०
	महिल ।	६,९४७	६,८११	४४	३९	२०	६	७	७	५	८	०.९९
टिकापुर न.पा	जम्मा	५६,१२७	५५,१४५	३४४	२७१	१२६	६	७४	७५	२४	६२	१.७५
	पुरुष	२६,८९३	२६,३९८	१७०	१२२	६४	३	४१	४८	१२	३५	०.८८
	महिल	२९,२३४	२८,७४७	१७४	१४९	६२	३	३३	२७	१२	२७	०.८७

गा.वि.स.को नाम	जम्मा जनसंख्या	अपांगता नभएको जनसंख्या	अपांगता भएको जनसंख्या								अपांगता प्रतिशत	
			शारीरिक अपांगता	दृष्टि सम्बन्धी अपांगता	सुनाइ सम्बन्धी अपांगता	श्रवण, दृष्टि विहिनता	स्वर बोलाइ सम्बन्धी अपांगता	मानसिक अपांगता	वौद्धिक अपांगता	बहु अपांगता		
I												
उदासीपुर	जम्मा	९,३०४	९,१४७	४८	४३	२५	१	१२	६	४	१८	१.६९
	पुरुष	४,४७४	४,३९०	२८	१७	१४	१	६	२	२	१४	०.९०
	महिल	४,८३०	४,७५७	२०	२६	११	०	६	४	२	४	०.७८
I												
उर्मा	जम्मा	१५,१८८	१४,९२८	९३	७०	३६	१	२४	९	२	२५	१.७१
	पुरुष	७,३०२	७,१७५	४९	३०	२०	१	११	७	०	९	०.८४
	महिल	७,८८६	७,७५३	४४	४०	१६	०	१३	२	२	१६	०.८८
I												
संस्थागत	जम्मा	९,०५०	८,९७७	११	३५	१	०	१	७	०	१८	०.८१
	पुरुष	७,७९४	७,७४९	११	१८	१	०	०	३	०	१२	०.५०
	महिल	१,२५६	१,२२८	०	१७	०	०	१	४	०	६	०.३१
I												

श्रोत रा.ज.ग. २०६८

अनुसुची ८

गा.वि.स. , न.पा.	जम्मा	घरको जगको प्रकार										नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		ढलान पिल्लरसहितको		काठको खम्बा गाडेको		अन्य		संख्या	प्रतिशत
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत		
वलिया	८,५७३	१,२३०	१४.३५	१,७८२	२०.७९	४३२	५.०४	५,०३४	५८.७२	१९	०.२२	७६	०.८९
वसौटी	१,०५२	४३	४.०९	४९	४.६६	१	०.१०	९४५	८९.८३	०	०.००	१४	१.३३
वेलादेविपुर	१,९१२	५८	३.०३	१६९	८.८४	१	०.०५	१,६७६	८७.६६	०	०.००	८	०.४२
भजनी	२,५०७	३५८	१४.२८	२४९	९.९३	१३	०.५२	१,८५३	७३.९१	४	०.१६	३०	१.२०
वौनिया	२,४५७	१६२	६.५९	३४५	१४.०४	८	०.३३	१,९२५	७८.३५	७	०.२८	१०	०.४१
चुहा	३,६४७	३६७	१०.०६	६३३	१७.३६	५७	१.५६	२,५६२	७०.२५	१२	०.३३	१६	०.४४
चौमाला	५,२९३	२००	३.७८	७१०	१३.४१	३६	०.६८	४,३०८	८१.३९	१	०.०२	३८	०.७२
धनसिंहपुर	१,५४०	२६४	१७.१४	६४	४.१६	०	०.००	१,१७२	७६.१०	१	०.०६	३९	२.५३
दरख	३,१५३	२१४	६.७९	७०२	२२.२६	६७	२.१२	२,१४७	६८.०९	१	०.०३	२२	०.७०

गा.वि.स. , न.पा.	जम्मा	घरको जगको प्रकार										नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		ढलान पिल्लरसहितको		काठको खम्बा गाडेको		अन्य		संख्या	प्रतिशत
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
ध.न.पा	२१,०३०	३,८३५	१८.२४	११,०८८	५२.७२	९४९	४.५१	४,९३५	२३.४७	८५	०.४०	१३८	०.६६
दोदोधरा	३,५८८	५६	१.५६	६८६	१९.१२	११३	३.१५	२,६९७	७५.१७	१४	०.३९	२२	०.६१
दुगीली	२,६२६	८११	३०.८८	२७०	१०.२८	२२	०.८४	१,५०३	५७.२४	१५	०.५७	५	०.१९
गदरिया	१,६५७	११०	६.६४	४४	२.६६	०	०.००	१,४७८	८९.२०	०	०.००	२५	१.५१
गेटा	३,७२०	५५५	१४.९२	२,०४०	५४.८४	१९	०.५१	१,०३८	२७.९०	२८	०.७५	४०	१.०८
गोदावरी	२,९०६	२,०३६	७०.०६	१४१	४.८५	१	०.०३	७११	२४.४७	०	०.००	१७	०.५८
हसुलिया	२,३८५	३५३	१४.८०	१२४	५.२०	४	०.१७	१,९००	७९.६६	१	०.०४	३	०.१३
जानकीनगर	९९२	२२२	२२.३८	५१	५.१४	१	०.१०	७१७	७२.२८	१	०.१०	०	०.००
जोशीपुर	३,९३५	४२१	१०.७०	३६७	९.३३	२	०.०५	३,११०	७९.०३	७	०.१८	२८	०.७१
खैलाड	२,०४३	७०	३.४३	३३	१.६२	१	०.०५	१,९१९	९३.९३	८	०.३९	१२	०.५९

गा.वि.स. , न.पा.	जम्मा	घरको जगको प्रकार										नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		ढलान पिल्लरसहितको		काठको खम्बा गाडेको		अन्य		संख्या	प्रतिशत
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
खैराला	७९६	३९१	४९.१२	१	०.१३	३	०.३८	३९२	४९.२५	०	०.००	९	१.१३
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	४८	२.२७	३५०	१६.५५	२६	१.२३	१,६८२	७९.५३	४	०.१९	५	०.२४
लालभोजी	१,८१८	३९	२.१५	१६१	८.८६	०	०.००	१,५५५	८५.५३	४८	२.६४	१५	०.८३
मालाखेती	४,८०३	५३९	११.२२	२,१३५	४४.४५	८५	१.७७	१,९९३	४१.४९	८	०.१७	४३	०.९०
मसुरिया	३,८२८	१३१	३.४२	३१०	८.१०	७०	१.८३	३,२८८	८५.८९	११	०.२९	१८	०.४७
मौन्याल	७७१	२३३	३०.२२	०	०.००	५	०.६५	५१३	६६.५४	१२	१.५६	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	८७०	४३.७२	७४	३.७२	१	०.०५	९८४	४९.४५	४७	२.३६	१४	०.७०
नारायणपुर	२,१८६	४१२	१८.८५	१५५	७.०९	१९	०.८७	१,५५६	७१.१८	२३	१.०५	२१	०.९६
निगाली	१,०३०	८४५	८२.०४	४	०.३९	१	०.१०	१७६	१७.०९	३	०.२९	१	०.१०
पहलमानपुर	२,५८७	६९	२.६७	२१०	८.१२	१०६	४.१०	२,१५८	८३.४२	५	०.१९	३९	१.५१

गा.वि.स. , न.पा.	जम्मा	घरको जगको प्रकार										नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईँटा/ढुङ्गा		ढलान पिल्लरसहितको		काठको खम्बा गाडेको		अन्य		संख्या	प्रतिशत
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत		
पाण्डौन	५८३	१९१	३२.७६	१	०.१७	१	०.१७	३८७	६६.३८	०	०.००	३	०.५१
पथरिया	३,४४३	२३६	६.८५	३३३	९.६७	२१	०.६१	२,८२६	८२.०८	८	०.२३	१९	०.५५
पवेरा	९८०	३५	३.५७	१२४	१२.६५	१	०.१०	८१४	८३.०६	०	०.००	६	०.६१
फुलवारी	३,८४४	४५२	११.७६	५०५	१३.१४	१०	०.२६	२,८६२	७४.४५	८	०.२१	७	०.१८
प्रतापपुर	२,५३७	३३२	१३.०९	२९१	११.४७	१८	०.७१	१,८८२	७४.१८	२	०.०८	१२	०.४७
रामशिखर भाला	३,१५६	१३७	४.३४	८२	२.६०	७	०.२२	२,९०६	९२.०८	११	०.३५	१३	०.४१
रतनपुर	१,१८७	३२	२.७०	४८	४.०४	०	०.००	१,०९२	९२.००	०	०.००	१५	१.२६
साडेपानी	४,२७८	१००	२.३४	४८९	११.४३	४४	१.०३	३,५४९	८२.९६	६९	१.६१	२७	०.६३
सहजपुर	१,५३६	९५९	६२.४३	१६	१.०४	३	०.२०	५४९	३५.७४	०	०.००	९	०.५९
श्रीपुर	३,३१०	५५६	१६.८०	७२२	२१.८१	६	०.१८	१,९८२	५९.८८	३	०.०९	४१	१.२४

गा.वि.स. , न.पा.	जम्मा	घरको जगको प्रकार										नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		ढलान पिल्लरसहितको		काठको खम्बा गाडेको		अन्य		संख्या	प्रतिशत
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सुगरखाल	२,६१५	४७०	१७.९७	४	०.१५	४	०.१५	२,११६	८०.९२	३	०.११	१८	०.६९
थापापुर	२,३४९	५०६	२१.५४	१६८	७.१५	०	०.००	१,६४६	७०.०७	२३	०.९८	६	०.२६
टिकापुर न.पा	११,६३०	४,१२६	३५.४८	१,९३५	१६.६४	१,२७७	१०.९८	३,७३९	३२.१५	४८९	४.२०	६४	०.५५
उदासीपुर	१,४९२	२४	१.६१	३४	२.२८	५	०.३४	१,४२२	९५.३१	४	०.२७	३	०.२०
उर्मा	२,५३३	५३	२.०९	१९४	७.६६	२	०.०८	२,२७०	८९.६२	०	०.००	१४	०.५५
जिल्ला औषत	१४२,४१३	२३,१५१	१६.२६	२७,८९३	१९.५९	३,४४२	२.४२	८५,९६९	६०.३७	९८५	०.६९	९७३	०.६८

अनुसुची ९

गा.वि.स.	जम्मा	घरको भित्ताको प्रकार												नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		काठ/फल्याक		बाँसजन्य सामग्री		काँचो ईटा		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
वलिया	८,५७३	८१८	९.५४	२,६३६	३०.७५	३,५१०	४०.९४	१,२७३	१४.८५	२५	०.२९	२३३	२.७२	७८	०.९१
वसौटी	१,०५२	५२	४.९४	४६	४.३७	११५	१०.९३	६९४	६५.९७	३	०.२९	१२८	१२.१७	१४	१.३३
वेलादेविपुर	१,९१२	६२	३.२४	१६८	८.७९	१,४३९	७५.२६	२३०	१२.०३	०	०.००	५	०.२६	८	०.४२
भजनी	२,५०७	३२८	१३.०८	३०३	१२.०९	९५	३.७९	१,३८४	५५.२१	११	०.४४	३५६	१४.२०	३०	१.२०
वौनिया	२,४५७	१७३	७.०४	३४१	१३.८८	१७५	७.१२	१,५६६	६३.७४	७	०.२८	१८५	७.५३	१०	०.४१
चुहा	३,६४७	४१५	११.३८	७७३	२१.२०	१,८१३	४९.७१	३२३	८.८६	६	०.१६	३०१	८.२५	१६	०.४४
चौमाला	५,२९३	२६६	५.०३	७७६	१४.६६	४,०४१	७६.३५	१४६	२.७६	२	०.०४	२२	०.४२	४०	०.७६
धनसिंहपुर	१,५४०	२२४	१४.५५	१०८	७.०१	१७३	११.२३	८३४	५४.१६	२	०.१३	१६०	१०.३९	३९	२.५३
दरख	३,१५३	४१९	१३.२९	६८६	२१.७६	१,१७२	३७.१७	४८०	१५.२२	८	०.२५	३६६	११.६१	२२	०.७०
ध.न.पा	२१,०३०	३,२४८	१५.४४	१२,५०८	५९.४८	२,९७३	१४.१४	१,७३६	८.२५	७०	०.३३	३५०	१.६६	१४५	०.६९

गा.वि.स.	जम्मा	घरको भित्ताको प्रकार												नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		काठ/फल्याक		बाँसजन्य सामग्री		काँचो ईटा		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
दोदोधरा	३,५८८	७०	१.९५	७८५	२१.८८	१,६०९	४४.८४	४०७	११.३४	५	०.१४	६९०	१९.२३	२२	०.६१
दुगौली	२,६२६	६२२	२३.६९	४२४	१६.१५	३६१	१३.७५	६६४	२५.२९	१३५	५.१४	४१५	१५.८०	५	०.१९
गदरिया	१,६५७	१०२	६.१६	६२	३.७४	५२९	३१.९३	७१५	४३.१५	३	०.१८	२१९	१३.२२	२७	१.६३
गेटा	३,७२०	५३८	१४.४६	२,०४१	५४.८७	५६४	१५.१६	४६९	१२.६१	२६	०.७०	४१	१.१०	४१	१.१०
गोदावरी	२,९०६	१,९८२	६८.२०	२१९	७.५४	५९९	२०.६१	६१	२.१०	१	०.०३	२५	०.८६	१९	०.६५
हसुलिया	२,३८५	३३४	१४.००	१५८	६.६२	५०७	२१.२६	१,२९९	५४.४७	१	०.०४	८३	३.४८	३	०.१३
जानकीनगर	९९२	१९२	१९.३५	१०३	१०.३८	७५	७.५६	३५८	३६.०९	७	०.७१	२५७	२५.९१	०	०.००
जोशीपुर	३,९३५	४६०	११.६९	३००	७.६२	३७	०.९४	२,४४२	६२.०६	८	०.२०	६६०	१६.७७	२८	०.७१
खैलाड	२,०४३	६३	३.०८	४६	२.२५	१,००४	४९.१४	४४२	२१.६३	१	०.०५	४७५	२३.२५	१२	०.५९
खैराला	७९६	४५७	५७.४१	७	०.८८	३१३	३९.३२	७	०.८८	०	०.००	३	०.३८	९	१.१३
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	७७	३.६४	३५१	१६.६०	६३७	३०.१२	१,०३८	४९.०८	२	०.०९	४	०.१९	६	०.२८

गा.वि.स.	जम्मा	घरको भित्ताको प्रकार												नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		काठ/फल्याक		बाँसजन्य सामग्री		काँचो ईटा		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
लालभोजी	१,८१८	८४	४.६२	१९१	१०.५१	५८	३.१९	७७८	४२.७९	६	०.३३	६८६	३७.७३	१५	०.८३
मालाखेती	४,८०३	५८६	१२.२०	२,१८६	४५.५१	१,७७९	३७.०४	१२४	२.५८	९	०.१९	७६	१.५८	४३	०.९०
मसुरिया	३,८२८	१४४	३.७६	३८३	१०.०१	२,९४९	७७.०४	१८८	४.९१	७	०.१८	१३८	३.६१	१९	०.५०
मौन्याल	७७१	३३८	४३.८४	२	०.२६	४१३	५३.५७	७	०.९१	०	०.००	३	०.३९	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	६८४	३४.३७	८७	४.३७	३१	१.५६	३२५	१६.३३	२०९	१०.५०	६४०	३२.१६	१४	०.७०
नारायणपुर	२,१८६	३५२	१६.१०	२३२	१०.६१	२६२	११.९९	६२४	२८.५५	२२	१.०१	६७१	३०.७०	२३	१.०५
निगाली	१,०३०	८४०	८१.५५	२१	२.०४	११३	१०.९७	५३	५.१५	०	०.००	२	०.१९	१	०.१०
पहलमानपुर	२,५८७	७९	३.०५	३२१	१२.४१	१,४७३	५६.९४	१०९	४.२१	१०	०.३९	५५४	२१.४१	४१	१.५८
पाण्डौन	५८३	२४४	४१.८५	२	०.३४	३०२	५१.८०	३१	५.३२	०	०.००	१	०.१७	३	०.५१
पथरिया	३,४४३	३९३	११.४१	३८३	११.१२	१,७५१	५०.८६	५२२	१५.१६	५	०.१५	३६८	१०.६९	२१	०.६१
पवेरा	९८०	३०	३.०६	१२९	१३.१६	२३	२.३५	७९०	८०.६१	१	०.१०	१	०.१०	६	०.६१

गा.वि.स.	जम्मा	घरको भित्ताको प्रकार												नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/ढुङ्गा		काठ/फल्याक		बाँसजन्य सामग्री		काँचो ईटा		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
फुलवारी	३,८४४	५०५	१३.१४	४९४	१२.८५	१,७८२	४६.३६	९४८	२४.६६	२०	०.५२	८५	२.२१	१०	०.२६
प्रतापपुर	२,५३७	२८१	११.०८	३५८	१४.११	२९७	११.७१	१,३९६	५५.०३	५२	२.०५	१४१	५.५६	१२	०.४७
रामशिखर भाला	३,१५६	१३९	४.४०	११२	३.५५	२,६१३	८२.७९	६९	२.१९	३	०.१०	२०७	६.५६	१३	०.४१
रतनपुर	१,१८७	२६	२.१९	४९	४.१३	१९१	१६.०९	४२८	३६.०६	२	०.१७	४७६	४०.१०	१५	१.२६
साडेपानी	४,२७८	१०१	२.३६	५३५	१२.५१	२,८७०	६७.०९	५८४	१३.६५	११	०.२६	१५०	३.५१	२७	०.६३
सहजपुर	१,५३६	९६०	६२.५०	४८	३.१३	३८२	२४.८७	१३७	८.९२	०	०.००	०	०.००	९	०.५९
श्रीपुर	३,३१०	५५८	१६.८६	७४४	२२.४८	१,६४८	४९.७९	१५५	४.६८	२	०.०६	१६२	४.८९	४१	१.२४
सुगरखाल	२,६१५	४७६	१८.२०	११	०.४२	२,०६०	७८.७८	४	०.१५	२	०.०८	४४	१.६८	१८	०.६९
थापापुर	२,३४९	५१५	२१.९२	१२८	५.४५	२२	०.९४	६९६	२९.६३	३२	१.३६	९५०	४०.४४	६	०.२६
टिकापुर न.पा	११,६३०	३,०४७	२६.२०	३,९८४	३४.२६	४४१	३.७९	२,६३५	२२.६६	४८९	४.२०	९६३	८.२८	७१	०.६१
उदासीपुर	१,४९२	२७	१.८१	३९	२.६१	७८१	५२.३५	६११	४०.९५	१	०.०७	३०	२.०१	३	०.२०

गा.वि.स.	जम्मा	घरको भित्ताको प्रकार												नखुलेका	
		माटोको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		सिमेन्टको जोडाइ भएको ईटा/दुङ्गा		काठ/फल्याक		बाँसजन्य सामग्री		काँचो ईटा		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
उर्मा	२,५३३	५७	२.२५	२०२	७.९७	१,६२९	६४.३१	५६२	२२.१९	२	०.०८	६७	२.६५	१४	०.५५
जिल्ला औषत	१४२,४१३	२१,३६८	१५.००	३३,४८२	२३.५१	४५,६११	३२.०३	२८,३४४	१९.९०	१,२०८	०.८५	११,३९३	८.००	१,००७	०.७१

अनुसूची १०

गा.वि.स.	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार परिवार संख्या												नखुलेका	
		खर/पराल		जस्ता/टिन		टायल/भिँगटी		सिमेन्ट/ढलान		काठ/फल्याक		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
वलिया	८,५७३	१,२९५	१५.११	१,२५२	१४.६०	४,३२९	५०.५०	१,४१२	१६.४७	९४	१.१०	१०१	१.१८	९०	१.०५
वसौटी	१,०५२	५२	४.९४	९५	९.०३	८६३	८२.०३	२३	२.१९	२	०.१९	२	०.१९	१५	१.४३
वेलादेविपुर	१,९१२	९९	५.१८	११४	५.९६	१,६००	८३.६८	८०	४.१८	८	०.४२	२	०.१०	९	०.४७
भजनी	२,५०७	४५०	१७.९५	७३८	२९.४४	१,१५७	४६.१५	११९	४.७५	६	०.२४	६	०.२४	३१	१.२४

गा.वि.स.	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार परिवार संख्या												नखुलेका	
		खर/पराल		जस्ता/टिन		टायल/भिंगी		सिमेन्ट/ढलान		काठ/फल्याक		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
वौनिया	२,४५७	१४४	५.८६	६५२	२६.५४	१,५८७	६४.५९	५६	२.२८	४	०.१६	३	०.१२	११	०.४५
चुहा	३,६४७	३२५	८.९१	६७६	१८.५४	२,१५९	५९.२०	३६८	१०.०९	२१	०.५८	७८	२.१४	२०	०.५५
चौमाला	५,२९३	३०१	५.६९	८८२	१६.६६	३,५३७	६६.८२	३३२	६.२७	१६९	३.१९	५	०.०९	६७	१.२७
धनसिंहपुर	१,५४०	४४४	२८.८३	६०६	३९.३५	४१४	२६.८८	३०	१.९५	३	०.१९	०	०.००	४३	२.७९
दरख	३,१५३	२१३	६.७६	६५३	२०.७१	१,९३७	६१.४३	२७७	८.७९	४१	१.३०	७	०.२२	२५	०.७९
ध.न.पा	२१,०३०	६१४	२.९२	३,४५०	१६.४१	६,४३३	३०.५९	१०,१३३	४८.१८	१५९	०.७६	८४	०.४०	१५७	०.७५
दोदोधरा	३,५८८	३१९	८.८९	६०५	१६.८६	२,१९६	६१.२०	३८५	१०.७३	२९	०.८१	३०	०.८४	२४	०.६७
दुगौली	२,६२६	२८२	१०.७४	४५७	१७.४०	१,७२२	६५.५८	१४७	५.६०	७	०.२७	५	०.१९	६	०.२३
गदरिया	१,६५७	२६	१.५७	१८५	११.१६	१,३८०	८३.२८	२२	१.३३	७	०.४२	३	०.१८	३४	२.०५
गेटा	३,७२०	१४१	३.७९	६१३	१६.४८	१,५१४	४०.७०	१,३७२	३६.८८	३०	०.८१	६	०.१६	४४	१.१८
गोदावरी	२,९०६	४२१	१४.४९	३१७	१०.९१	२,०१२	६९.२४	११९	४.०९	४	०.१४	१०	०.३४	२३	०.७९

गा.वि.स.	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार परिवार संख्या												नखुलेका	
		खर/पराल		जस्ता/टिन		टायल/भिँगटी		सिमेन्ट/ढलान		काठ/फल्याक		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
हसुलिया	२,३८५	३९०	१६.३५	३५६	१४.९३	१,५६२	६५.४९	५५	२.३१	१८	०.७५	०	०.००	४	०.१७
जानकीनगर	९९२	१३७	१३.८१	३१७	३१.९६	५००	५०.४०	३६	३.६३	२	०.२०	०	०.००	०	०.००
जोशीपुर	३,९३५	४८६	१२.३५	६६९	१७.००	२,५७५	६५.४४	११८	३.००	१०	०.२५	४८	१.२२	२९	०.७४
खैलाड	२,०४३	३६६	१७.९१	७८	३.८२	१,५०९	७३.८६	८	०.३९	१२	०.५९	५२	२.५५	१८	०.८८
खैराला	७९६	५७१	७१.७३	४८	६.०३	१५८	१९.८५	१	०.१३	२	०.२५	०	०.००	१६	२.०१
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	२१९	१०.३५	४५१	२१.३२	१,३७६	६५.०६	४४	२.०८	१६	०.७६	०	०.००	९	०.४३
लालभोजी	१,८१८	८५०	४६.७५	४३५	२३.९३	४५८	२५.१९	४९	२.७०	२	०.११	७	०.३९	१७	०.९४
मालाखेती	४,८०३	१६७	३.४८	६४७	१३.४७	२,४७१	५१.४५	१,४०७	२९.२९	५३	१.१०	१३	०.२७	४५	०.९४
मसुरिया	३,८२८	३५८	९.३५	६७८	१७.७१	२,४९३	६५.१३	१५१	३.९४	७०	१.८३	४९	१.२८	२९	०.७६
मौन्याल	७७१	५३४	६९.२६	४०	५.१९	१६५	२१.४०	०	०.००	२४	३.११	०	०.००	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	१००	५.०३	५२१	२६.१८	१,२८८	६४.७२	६२	३.१२	१	०.०५	४	०.२०	१४	०.७०

गा.वि.स.	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार परिवार संख्या												नखुलेका	
		खर/पराल		जस्ता/टिन		टायल/भिंगटी		सिमेन्ट/ढलान		काठ/फल्याक		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
नारायणपुर	२,१८६	३३०	१५.१०	६६४	३०.३८	९३२	४२.६३	१५१	६.९१	४	०.१८	८०	३.६६	२५	१.१४
निगाली	१,०३०	४७३	४५.९२	६९	६.७०	४१२	४०.००	२५	२.४३	४	०.३९	४६	४.४७	१	०.१०
पहलमानपुर	२,५८७	२६५	१०.२४	४१५	१६.०४	१,६०५	६२.०४	१८०	६.९६	७०	२.७१	८	०.३१	४४	१.७०
पाण्डौन	५८३	४५८	७८.५६	११	१.८९	४६	७.८९	०	०.००	६१	१०.४६	४	०.६९	३	०.५१
पथरिया	३,४४३	८५१	२४.७२	९६३	२७.९७	१,४१९	४१.२१	९५	२.७६	७४	२.१५	१३	०.३८	२८	०.८१
पवेरा	९८०	११७	११.९४	१०४	१०.६१	६७२	६८.५७	७५	७.६५	४	०.४१	०	०.००	८	०.८२
फुलवारी	३,८४४	४७६	१२.३८	१,०२१	२६.५६	२,१२४	५५.२५	१४५	३.७७	२१	०.५५	४२	१.०९	१५	०.३९
प्रतापपुर	२,५३७	१८२	७.१७	५३६	२१.१३	१,५९१	६२.७१	१४७	५.७९	४४	१.७३	२१	०.८३	१६	०.६३
रामशिखर भाला	३,१५६	५८४	१८.५०	२७१	८.५९	२,२३५	७०.८२	३४	१.०८	१२	०.३८	६	०.१९	१४	०.४४
रतनपुर	१,१८७	२०५	१७.२७	२२३	१८.७९	७०२	५९.१४	२१	१.७७	२०	१.६८	१	०.०८	१५	१.२६
साडेपानी	४,२७८	३८४	८.९८	२९१	६.८०	३,३२५	७७.७२	१७७	४.१४	५८	१.३६	९	०.२१	३४	०.७९

गा.वि.स.	जम्मा	घरको छानाको प्रकार अनुसार परिवार संख्या												नखुलेका	
		खर/पराल		जस्ता/टिन		टायल/भिंगटी		सिमेन्ट/ढलान		काठ/फल्याक		अन्य			
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
सहजपुर	१,५३६	७२३	४७.०७	४५३	२९.४९	३००	१९.५३	१३	०.८५	६	०.३९	३०	१.९५	११	०.७२
श्रीपुर	३,३१०	१२९	३.९०	११२	३.३८	२,५७१	७७.६७	४०८	१२.३३	३६	१.०९	०	०.००	५४	१.६३
सुगरखाल	२,६१५	१,९४५	७४.३८	१६२	६.२०	४५१	१७.२५	५	०.१९	३१	१.१९	१	०.०४	२०	०.७६
थापापुर	२,३४९	१००	४.२६	४०६	१७.२८	१,७३३	७३.७८	३५	१.४९	१	०.०४	६७	२.८५	७	०.३०
टिकापुर न.पा	११,६३०	२,२३८	१९.२४	१,१६३	१०.००	४,९९५	४२.९५	३,०९३	२६.६०	३७	०.३२	४७	०.४०	५७	०.४९
उदासीपुर	१,४९२	१११	७.४४	२९०	१९.४४	१,०५५	७०.७१	१९	१.२७	३	०.२०	९	०.६०	५	०.३४
उर्मा	२,५३३	११५	४.५४	४८२	१९.०३	१,८७५	७४.०२	२९	१.१४	१५	०.५९	२	०.०८	१५	०.५९
जिल्ला औषत	१४२,४१३	१८,९९०	१३.३३	२३,१७१	१६.२७	७५,४३८	५२.९७	२१,४५८	१५.०७	१,२९५	०.९१	९०१	०.६३	११६०	०.८१

अनुसुची ११

गा.वि.स.	जम्मा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत															
		धारा/पाइप		ट्युबवेल/हाते पम्प		ढाकिएको इनार		खुला इनार		मूल धारा		नदी/खोला		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
बलिया	८,५७३	२,३४७	२७.३८	५,८४५	६८.१८	६	०.०७	५	०.०६	७	०.०८	३३	०.३८	२७२	३.१७	५८	०.६८
बसौटी	१,०५२	४	०.३८	१,०३३	९८.१९	३	०.२९	०	०.००	१	०.१०	०	०.००	०	०.००	११	१.०५
बेलादेविपुर	१,९१२	३१	१.६२	१,८३२	९५.८२	२	०.१०	४	०.२१	१	०.०५	७	०.३७	२८	१.४६	७	०.३७
भजनी	२,५०७	५१	२.०३	२,४३५	९७.१३	२	०.०८	०	०.००	१	०.०४	२	०.०८	१	०.०४	१५	०.६०
बौनिया	२,४५७	१७	०.६९	२,४२८	९८.८२	२	०.०८	०	०.००	३	०.१२	०	०.००	१	०.०४	६	०.२४
चुहा	३,६४७	२८७	७.८७	३,२६९	८९.६४	२	०.०५	१	०.०३	२३	०.६३	३	०.०८	४९	१.३४	१३	०.३६
चौमाला	५,२९३	१३७	२.५९	४,९७९	९४.०७	१०	०.१९	३४	०.६४	६	०.११	६३	१.१९	३२	०.६०	३२	०.६०
धनसिंहपुर	१,५४०	११	०.७१	१,४८१	९६.१७	२	०.१३	२	०.१३	०	०.००	०	०.००	८	०.५२	३६	२.३४
दरख	३,१५३	४७	१.४९	२,९८७	९४.७४	१०	०.३२	२	०.०६	४	०.१३	०	०.००	८६	२.७३	१७	०.५४
ध.न.पा	२१,०३०	५,५४३	२६.३६	१५,२५२	७२.५२	३३	०.१६	८	०.०४	५०	०.२४	१	०.००	४७	०.२२	९६	०.४६

गा.वि.स.	जम्मा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत															
		धारा/पाइप		ट्युबवेल/हाते पम्प		ढाकिएको इनार		खुला इनार		मूल धारा		नदी/खोला		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
दोदोधरा	३,५८८	२८	०.७८	३,३९८	९४.७०	९	०.२५	१६	०.४५	३०	०.८४	३१	०.८६	५५	१.५३	२१	०.५९
दुगौली	२,६२६	६७	२.५५	२,५४३	९६.८४	२	०.०८	६	०.२३	०	०.००	०	०.००	४	०.१५	४	०.१५
गदरिया	१,६५७	२४०	१४.४८	१,३९६	८४.२५	०	०.००	०	०.००	२	०.१२	०	०.००	०	०.००	१९	१.१५
गेटा	३,७२०	६४७	१७.३९	३,००२	८०.७०	१३	०.३५	२	०.०५	११	०.३०	१	०.०३	१३	०.३५	३१	०.८३
गोदावरी	२,९०६	१,४४४	४९.६९	११७	४.०३	१२	०.४१	५६७	१९.५१	९१	३.१३	६५०	२२.३७	१२	०.४१	१३	०.४५
हसुलिया	२,३८५	२१६	९.०६	२,१३६	८९.५६	१	०.०४	१	०.०४	७	०.२९	०	०.००	२०	०.८४	४	०.१७
जानकीनगर	९९२	२१	२.१२	९३०	९३.७५	६	०.६०	२	०.२०	४	०.४०	०	०.००	२९	२.९२	०	०.००
जोशीपुर	३,९३५	३५	०.८९	३,८५०	९७.८४	१७	०.४३	१	०.०३	४	०.१०	१	०.०३	२	०.०५	२५	०.६४
खैलाड	२,०४३	१२	०.५९	१,९०८	९३.३९	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	११२	५.४८	११	०.५४
खैराला	७९६	१३५	१६.९६	२	०.२५	०	०.००	१५७	१९.७२	२८१	३५.३०	२१३	२६.७६	२	०.२५	६	०.७५
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	१३	०.६१	२,०१९	९५.४६	२	०.०९	२	०.०९	०	०.००	१५	०.७१	६२	२.९३	२	०.०९

गा.वि.स.	जम्मा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत															
		धारा/पाइप		ट्युबवेल/हाते पम्प		ढाकिएको इनार		खुला इनार		मूल धारा		नदी/खोला		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
लालभोजी	१,८१८	६४	३.५२	१,६८३	९२.५७	२	०.११	५	०.२८	०	०.००	१	०.०६	४५	२.४८	१८	०.९९
मालाखेती	४,८०३	१,०४४	२१.७४	३,५५८	७४.०८	१०	२.१९	१५	०.३१	३	०.०६	१४	०.२९	२५	०.५२	३९	०.८१
मसुरिया	३,८२८	१३९	३.६३	३,४२१	८९.३७	६	०.१६	१९	०.५०	३१	०.८१	६०	१.५७	१३७	३.५८	१५	०.३९
मौन्याल	७७१	२९२	३७.८७	०	०.००	१०	१.३०	१२०	१५.५६	२७६	३५.८०	६५	८.४३	०	०.००	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	२	०.१०	१,९२७	९६.८३	०	०.००	४	०.२०	०	०.००	०	०.००	४२	२.११	१५	०.७५
नारायणपुर	२,१८६	१३	०.५९	२,०७२	९४.७८	०	०.००	३	०.१४	१	०.०५	०	०.००	७८	३.५७	१९	०.८७
निगाली	१,०३०	६०१	५८.३५	२	०.१९	४	०.३९	३०	२.९१	१५५	१५.०५	१७३	१६.८०	६३	६.१२	२	०.१९
पहलमानपुर	२,५८७	३७५	१४.५०	२,१०५	८१.३७	४	०.१५	०	०.००	६९	२.६७	०	०.००	५	०.१९	२९	१.१२
पाण्डौन	५८३	१९२	३२.९३	०	०.००	६	१.०३	१३७	२३.५०	१६१	२७.६२	८५	१४.५८	०	०.००	२	०.३४
पथरिया	३,४४३	८५	२.४७	३,२६९	९४.९५	१२	०.३५	१४	०.४१	५	०.१५	०	०.००	४०	१.१६	१८	०.५२
पवेरा	९८०	२१	२.१४	९०२	९२.०४	१	०.१०	३	०.३१	५	०.५१	०	०.००	४३	४.३९	५	०.५१

गा.वि.स.	जम्मा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत															
		धारा/पाइप		ट्युबवेल/हाते पम्प		ढाकिएको इनार		खुला इनार		मूल धारा		नदी/खोला		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
फुलवारी	३,८४४	४०	१.०४	३,७४७	९७.४८	५	०.१३	१	०.०३	११	०.२९	१	०.०३	३१	०.८१	८	०.२१
प्रतापपुर	२,५३७	३६	१.४२	२,४७२	९७.४४	२	०.०८	१	०.०४	४	०.१६	१	०.०४	१३	०.५१	८	०.३२
रामशिखर भाला	३,१५६	३७	१.१७	३,०५८	९६.८९	६	०.१९	१२	०.३८	२२	०.७०	१०	०.३२	१	०.०३	१०	०.३२
रतनपुर	१,१८७	१	०.०८	१,१५९	९७.६४	१	०.०८	०	०.००	०	०.००	०	०.००	१५	१.२६	११	०.९३
साडेपानी	४,२७८	१६२	३.७९	३,८६९	९०.४४	७	०.१६	१५	०.३५	२३	०.५४	२१	०.४९	१५९	३.७२	२२	०.५१
सहजपुर	१,५३६	१,०६५	६९.३४	०	०.००	५	०.३३	२३१	१५.०४	१८५	१२.०४	४०	२.६०	१	०.०७	९	०.५९
श्रीपुर	३,३१०	२२४	६.७७	२,९२३	८८.३१	१७	०.५१	५२	१.५७	१	०.०३	४१	१.२४	१०	०.३०	४२	१.२७
सुगरखाल	२,६१५	१,३४३	५१.३६	३९	१.४९	६	०.२३	१२८	४.८९	७९८	३०.५२	२८५	१०.९०	२	०.०८	१४	०.५४
थापापुर	२,३४९	१२	०.५१	२,३२८	९९.११	२	०.०९	०	०.००	२	०.०९	०	०.००	०	०.००	५	०.२१
टिकापुर न.पा	११,६३०	१,०६३	९.१४	१०,२४९	८८.१३	११	०.०९	४	०.०३	२१५	१.८५	१	०.०१	५९	०.५१	२८	०.२४
उदासीपुर	१,४९२	२४	१.६१	१,४६०	९७.८६	४	०.२७	१	०.०७	०	०.००	०	०.००	०	०.००	३	०.२०

गा.वि.स.	जम्मा	पिउने पानीको मुख्य स्रोत															
		धारा/पाइप		ट्युबवेल/हाते पम्प		ढाकिएको इनार		खुला इनार		मूल धारा		नदी/खोला		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
उर्मा	२,५३३	२६२	१०.३४	२,२०६	८७.०९	०	०.००	०	०.००	०	०.००	१	०.०४	५३	२.०९	११	०.४३
जिल्ला औषत	१४२,४१३	१८,४३०	१२.९४	११५,२९१	८०.९६	३५०	०.२५	१,६०५	१.१३	२,४९३	१.७५	१,८१९	१.२८	१,६५७	१.१६	७६८	०.५४

अनुसुची १२

गा.वि.स.	जम्मा	खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धन															
		काठ/दाउरा		मट्टीतेल		एल.पी.ग्यास		गुईठा		गोबर ग्यास		बिजुली		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
वलिया	८,५७३	७,९९४	९३.२५	७	०.०८	३२३	३.७७	१	०.०१	१७९	२.०९	८	०.०९	५	०.०६	५६	०.६५
वसौटी	१,०५२	८४६	८०.४२	७	०.६७	०	०.००	५	०.४८	१८३	१७.४०	०	०.००	०	०.००	११	१.०५
वेलादेविपुर	१,९१२	१,८०८	९४.५६	२	०.१०	३	०.१६	१	०.०५	९१	४.७६	०	०.००	०	०.००	७	०.३७
भजनी	२,५०७	२,२८५	९१.१४	१६	०.६४	४१	१.६४	०	०.००	१४६	५.८२	०	०.००	३	०.१२	१६	०.६४
वौनिया	२,४५७	१,९५६	७९.६१	४	०.१६	२०	०.८१	५	०.२०	४६५	१८.९३	०	०.००	०	०.००	७	०.२८
चुहा	३,६४७	३,४८०	९५.४२	१	०.०३	२५	०.६९	४	०.११	१२१	३.३२	२	०.०५	१	०.०३	१३	०.३६
चौमाला	५,२९३	५,१८२	९७.९०	८	०.१५	१६	०.३०	३	०.०६	४६	०.८७	१	०.०२	५	०.०९	३२	०.६०
धनसिंहपुर	१,५४०	१,४५०	९४.१६	३	०.१९	२	०.१३	०	०.००	४८	३.१२	०	०.००	०	०.००	३७	२.४०
दरख	३,१५३	२,८६६	९०.९०	३१	०.९८	१३३	४.२२	१८	०.५७	८५	२.७०	१	०.०३	२	०.०६	१७	०.५४

गा.वि.स.	जम्मा	खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धन															
		काठ/दाउरा		मट्टीतेल		एल.पी.ग्यास		गुईठा		गोबर ग्यास		बिजुली		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
ध.न.पा	२१,०३०	१२,७१९	६०.४८	१५८	०.७५	६,८५९	३२.६२	८१	०.३९	९००	४.२८	६	०.०३	२१३	१.०१	९४	०.४५
दोदोधरा	३,५८८	३,३६९	९३.९०	५	०.१४	९५	२.६५	१	०.०३	९५	२.६५	०	०.००	२	०.०६	२१	०.५९
दुगीली	२,६२६	२,३५८	८९.७९	५	०.१९	१२	०.४६	३	०.११	२४३	९.२५	०	०.००	१	०.०४	४	०.१५
गदरिया	१,६५७	१,४७५	८९.०२	७	०.४२	२	०.१२	२	०.१२	१५२	९.१७	०	०.००	०	०.००	१९	१.१५
गेटा	३,७२०	२,६९०	७२.३१	३४	०.९१	४९०	१३.१७	५	०.१३	४६२	१२.४२	६	०.१६	१	०.०३	३२	०.८६
गोदावरी	२,९०६	२,८७४	९८.९०	८	०.२८	२	०.०७	४	०.१४	२	०.०७	३	०.१०	०	०.००	१३	०.४५
हसुलिया	२,३८५	२,०२९	८५.०७	२४	१.०१	८	०.३४	१०	०.४२	३१०	१३.००	०	०.००	०	०.००	४	०.१७
जानकीनगर	९९२	८८९	८९.६२	८	०.८१	५	०.५०	२	०.२०	८७	८.७७	०	०.००	१	०.१०	०	०.००
जोशीपुर	३,९३५	३,३०८	८४.०७	३२	०.८१	२६	०.६६	४	०.१०	५३७	१३.६५	१	०.०३	१	०.०३	२६	०.६६
खैलाड	२,०४३	१,९८४	९७.११	६	०.२९	२	०.१०	४	०.२०	३६	१.७६	०	०.००	०	०.००	११	०.५४
खैराला	७९६	७७९	९७.८६	०	०.००	०	०.००	०	०.००	९	१.१३	१	०.१३	०	०.००	७	०.८८

गा.वि.स.	जम्मा	खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धन															
		काठ/दाउरा		मट्टीतेल		एल.पी.ग्यास		गुईठा		गोबर ग्यास		बिजुली		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	१,९१६	९०.५९	३	०.१४	२४	१.१३	३	०.१४	१६७	७.९०	०	०.००	०	०.००	२	०.०९
लालभोजी	१,८१८	१,७३८	९५.६०	२४	१.३२	०	०.००	१८	०.९९	२०	१.१०	०	०.००	०	०.००	१८	०.९९
मालाखेती	४,८०३	४,१६६	८६.७४	४३	०.९०	३९९	८.३१	१	०.०२	१५६	३.२५	०	०.००	३	०.०६	३५	०.७३
मसुरिया	३,८२८	३,३७४	८८.१४	२६	०.६८	५२	१.३६	१९	०.५०	३३७	८.८०	३	०.०८	०	०.००	१७	०.४४
मौन्याल	७७१	७६१	९८.७०	१	०.१३	०	०.००	०	०.००	१	०.१३	०	०.००	०	०.००	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	१,५८०	७९.४०	१	०.०५	७	०.३५	१	०.०५	३८५	१९.३५	०	०.००	०	०.००	१६	०.८०
नारायणपुर	२,१८६	२,०५९	९४.१९	६	०.२७	२२	१.०१	२	०.०९	७८	३.५७	०	०.००	०	०.००	१९	०.८७
निगाली	१,०३०	१,०१४	९८.४५	०	०.००	५	०.४९	५	०.४९	४	०.३९	०	०.००	०	०.००	२	०.१९
पहलमानपुर	२,५८७	२,२९९	८८.८७	९	०.३५	५०	१.९३	३	०.१२	१९७	७.६१	०	०.००	०	०.००	२९	१.१२
पाण्डौन	५८३	५८१	९९.६६	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	०	०.००	२	०.३४
पथरिया	३,४४३	३,२२२	९३.५८	१७	०.४९	३	०.०९	७	०.२०	१७३	५.०२	१	०.०३	१	०.०३	१९	०.५५

गा.वि.स.	जम्मा	खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धन															
		काठ/दाउरा		मट्टीतेल		एल.पी.ग्यास		गुईठा		गोबर ग्यास		बिजुली		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
पवेरा	९८०	६५०	६६.३३	२८	२.८६	४	०.४१	२४	२.४५	२६५	२७.०४	०	०.००	४	०.४१	५	०.५१
फुलवारी	३,८४४	३,६५७	९५.१४	१७	०.४४	५३	१.३८	१	०.०३	१०४	२.७१	१	०.०३	२	०.०५	९	०.२३
प्रतापपुर	२,५३७	२,११२	८३.२५	८	०.३२	१८	०.७१	६	०.२४	३७९	१४.९४	०	०.००	५	०.२०	९	०.३५
रामशिखर भाला	३,१५६	२,९९२	९४.८०	१२	०.३८	०	०.००	४	०.१३	१३८	४.३७	०	०.००	०	०.००	१०	०.३२
रतनपुर	१,१८७	१,०८६	९१.४९	१२	१.०१	०	०.००	१	०.०८	७७	६.४९	०	०.००	०	०.००	११	०.९३
साडेपानी	४,२७८	४,०७३	९५.२१	४४	१.०३	१३	०.३०	१७	०.४०	१०८	२.५२	०	०.००	१	०.०२	२२	०.५१
सहजपुर	१,५३६	१,५१२	९८.४४	०	०.००	७	०.४६	४	०.२६	१	०.०७	१	०.०७	०	०.००	११	०.७२
श्रीपुर	३,३१०	२,८६७	८६.६२	६	०.१८	२३	०.६९	३	०.०९	३७४	११.३०	०	०.००	३	०.०९	३४	१.०३
सुगरखाल	२,६१५	२,५९५	९९.२४	२	०.०८	१	०.०४	१	०.०४	३	०.११	०	०.००	०	०.००	१३	०.५०
थापापुर	२,३४९	२,०८३	८८.६८	७	०.३०	४	०.१७	४	०.१७	२४६	१०.४७	०	०.००	१	०.०४	४	०.१७
टिकापुर न.पा	११,६३०	९,९२६	८५.३५	३२	०.२८	९३०	८.००	१६	०.१४	६६८	५.७४	१०	०.०९	१६	०.१४	३२	०.२८

गा.वि.स.	जम्मा	खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धन															
		काठ/दाउरा		मट्टीतेल		एल.पी.ग्यास		गुईठा		गोबर ग्यास		बिजुली		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
उदासीपुर	१,४९२	१,२८९	८६.३९	११	०.७४	७	०.४७	१४	०.९४	१६६	११.१३	०	०.००	१	०.०७	४	०.२७
उर्मा	२,५३३	२,४५१	९६.७६	४	०.१६	१	०.०४	१	०.०४	६५	२.५७	०	०.००	०	०.००	११	०.४३
जिल्ला औषत	१४२,४१३	१२२,३४४	८५.९१	६७९	०.४८	९,६८७	६.८०	३०८	०.२२	८,३०९	५.८३	४५	०.०३	२७२	०.१९	७६९	०.५४

अनुसूची १३

गा.वि.स.	जम्मा	बत्ती बाल्न प्रयोग गरिने मुख्य स्रोत											
		बिजुली		मट्टीतेल		गोबरग्यास		सोलार		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
वलिया	८,५७३	७,६४५	८९.१८	३३१	३.८६	१	०.०१	९	०.१०	५२७	६.१५	६०	०.७०
वसौटी	१,०५२	२	०.१९	४१७	३९.६४	१	०.१०	६०७	५७.७०	१४	१.३३	११	१.०५
वेलादेविपुर	१,९१२	१,६१४	८४.४१	२५७	१३.४४	३	०.१६	१२	०.६३	१९	०.९९	७	०.३७
भजनी	२,५०७	२,१२७	८४.८४	३४२	१३.६४	७	०.२८	८	०.३२	७	०.२८	१६	०.६४
वौनिया	२,४५७	२,३२०	९४.४२	११०	४.४८	२	०.०८	१४	०.५७	४	०.१६	७	०.२८

गा.वि.स.	जम्मा	बत्ती बाल प्रयोग गरिने मुख्य स्रोत											
		बिजुली		मट्टीतेल		गोबरग्याँस		सोलार		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
चुहा	३,६४७	३,२७७	८९.८५	१३१	३.५९	२	०.०५	१३	०.३६	२११	५.७९	१३	०.३६
चौमाला	५,२९३	४,६०७	८७.०४	३५२	६.६५	६	०.११	१९	०.३६	२७७	५.२३	३२	०.६०
धनसिंहपुर	१,५४०	१,२२८	७९.७४	२६५	१७.२१	१	०.०६	२	०.१३	७	०.४५	३७	२.४०
दरख	३,१५३	१,४१३	४४.८१	१,०२४	३२.४८	१८	०.५७	५६३	१७.८६	११८	३.७४	१७	०.५४
ध.न.पा	२१,०३०	१८,९४८	९०.१०	१,८७२	८.९०	३८	०.१८	३०	०.१४	४५	०.२१	९७	०.४६
दोदोधरा	३,५८८	३,२७४	९१.२५	६०	१.६७	३	०.०८	७	०.२०	२२३	६.२२	२१	०.५९
दुगीली	२,६२६	२,४५५	९३.४९	९८	३.७३	४	०.१५	७	०.२७	५८	२.२१	४	०.१५
गदरिया	१,६५७	२०५	१२.३७	५३९	३२.५३	५	०.३०	८५७	५१.७२	३१	१.८७	२०	१.२१
गेटा	३,७२०	३,१३४	८४.२५	५०९	१३.६८	११	०.३०	१२	०.३२	२२	०.५९	३२	०.८६
गोदावरी	२,९०६	१,६७८	५७.७४	७०६	२४.२९	५	०.१७	१०७	३.६८	३९७	१३.६६	१३	०.४५
हसुलिया	२,३८५	९७५	४०.८८	९४३	३९.५४	५	०.२१	४४७	१८.७४	११	०.४६	४	०.१७
जानकीनगर	९९२	९४५	९५.२६	१२	१.२१	५	०.५०	१५	१.५१	१५	१.५१	०	०.००

गा.वि.स.	जम्मा	बत्ती बाल प्रयोग गरिने मुख्य स्रोत											
		विजुली		मट्टीतेल		गोबरग्याँस		सोलार		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
जोशीपुर	३,९३५	३,९६५	८०.४३	६७९	१७.२६	२	०.०५	४४	१.१२	१९	०.४८	२६	०.६६
खैलाड	२,०४३	८७५	४२.८३	७९३	३८.८२	०	०.००	१९१	९.३५	१७३	८.४७	११	०.५४
खैराला	७९६	७	०.८८	९	१.१३	१	०.१३	१३९	१७.४६	६३३	७९.५२	७	०.८८
कोटा तुल्सीपुर	२,११५	१,९९६	९४.३७	८१	३.८३	२	०.०९	७	०.३३	२७	१.२८	२	०.०९
लालभोजी	१,८१८	१,१५८	६३.७०	५८२	३२.०१	५	०.२८	३५	१.९३	२०	१.१०	१८	०.९९
मालाखेती	४,८०३	४,०९६	८५.२८	६०७	१२.६४	१३	०.२७	५	०.१०	४३	०.९०	३९	०.८१
मसुरिया	३,८२८	१,७८३	४६.५८	९०६	२३.६७	४	०.१०	३०९	८.०७	८०९	२१.१३	१७	०.४४
मौन्याल	७७१	०	०.००	५	०.६५	०	०.००	२३२	३०.०९	५२६	६८.२२	८	१.०४
मुनुवा	१,९९०	१,८५२	९३.०७	९१	४.५७	२	०.१०	७	०.३५	२२	१.११	१६	०.८०
नारायणपुर	२,१८६	१,९९२	९१.१३	१३७	६.२७	९	०.४१	३	०.१४	२६	१.१९	१९	०.८७
निगाली	१,०३०	८	०.७८	७०	६.८०	१	०.१०	३६५	३५.४४	५८४	५६.७०	२	०.१९
पहलमानपुर	२,५८७	८८४	३४.१७	८९१	३४.४४	५	०.१९	४७८	१८.४८	३००	११.६०	२९	१.१२

गा.वि.स.	जम्मा	बत्ती बाल प्रयोग गरिने मुख्य स्रोत											
		विजुली		मट्टीतेल		गोबरग्याँस		सोलार		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
पाण्डौन	५८३	०	०.००	३	०.५१	०	०.००	९१	१५.६१	४८७	८३.५३	२	०.३४
पथरिया	३,४४३	३,२६०	९४.६८	३९	१.१३	१०	०.२९	३३	०.९६	८२	२.३८	१९	०.५५
पवेरा	९८०	२५२	२५.७१	४५४	४६.३३	६	०.६१	२५८	२६.३३	५	०.५१	५	०.५१
फुलवारी	३,८४४	३,०६९	७९.८४	६७६	१७.५९	२०	०.५२	१२	०.३१	५७	१.४८	१०	०.२६
प्रतापपुर	२,५३७	२,३६१	९३.०६	१११	४.३८	६	०.२४	१९	०.७५	३१	१.२२	९	०.३५
रामशिखर भाला	३,१५६	३५४	११.२२	७८२	२४.७८	४	०.१३	१,०४९	३३.२४	९५७	३०.३२	१०	०.३२
रतनपुर	१,१८७	१	०.०८	६९०	५८.१३	१	०.०८	४८१	४०.५२	४	०.३४	१०	०.८४
साडेपानी	४,२७८	७३६	१७.२०	१,४५५	३४.०१	११	०.२६	८८३	२०.६४	१,१७३	२७.४२	२०	०.४७
सहजपुर	१,५३६	३१०	२०.१८	२६१	१६.९९	२	०.१३	२६९	१७.५१	६८३	४४.४७	११	०.७२
श्रीपुर	३,३१०	२,८३२	८५.५६	४००	१२.०८	१०	०.३०	६	०.१८	२०	०.६०	४२	१.२७
सुगरखाल	२,६१५	२९	१.११	१५	०.५७	१	०.०४	४४९	१७.१७	२,१०७	८०.५७	१४	०.५४
थापापुर	२,३४९	२,१२५	९०.४६	१९१	८.१३	३	०.१३	१४	०.६०	११	०.४७	५	०.२१

गा.वि.स.	जम्मा	बत्ती बाल्ल प्रयोग गरिने मुख्य स्रोत											
		बिजुली		मट्टीतेल		गोबरग्याँस		सोलार		अन्य		नखुलेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
टिकापुर न.पा	११,६३०	९,२४२	७९.४७	१,३९३	११.९८	२६	०.२२	३६	०.३१	९०१	७.७५	३२	०.२८
उदासीपुर	१,४९२	२५	१.६८	५१७	३४.६५	२	०.१३	७०९	४७.५२	२३५	१५.७५	४	०.२७
उर्मा	२,५३३	२,१२३	८३.८१	२७१	१०.७०	३	०.१२	७५	२.९६	५०	१.९७	११	०.४३
जिल्ला औषत	१४२,४१३	१००,३८२	७०.४९	२०,०७७	१४.१०	२६६	०.१९	८,९२८	६.२७	११,९७१	८.४१	७८९	०.५५

अनुसूची १४

क्र.सं.	संस्थाको प्रकार	संस्थाको नाम, ठेगाना	विषयगत कार्यक्षेत्र
१	संयुक्त राष्ट्रसंघीय निकाय	विश्व स्वास्थ्य संगठन/आई.पी.डी, धनगढी	
२	अन्तराष्ट्रिय गैसस	नेदरल्याण्ड लेप्रोसी रिलिफ, धनगढी	
३		मर्सिकोर नेपाल, धनगढी	विपद् व्यवस्थापन,
४		सेभ द चिल्ड्रेन, धनगढी	
५		केयर नेपाल/सी.एस.पी., धनगढी	
६		लुथरन विश्व फेडरेशन, धनगढी	विपद् व्यवस्थापन, मानव अधिकार,
७		एफ.एच.आई., धनगढी	
८		वर्ल्ड भिजन इन्टरनेशनल, धनगढी	बालबालिका -शिक्षा,
९		असल छिमेकी नेपाल सामुदायिक विकास परियोजना	
१०		विल्ड अन नेपाल	विद्यालय भवन निर्माण
११	गैसस, संघ, पेशागत/संगठन	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	विपद् जोखिम व्यवस्थापन
१२		नेपाल परिवार नियोजन संघ कैलाली शाखा	
१३		कैलाली उद्योग वाणिज्य संघ	
१४		गै.सं.सं. महासंघ	
१५		सामाजिक विकासका लागि सचेत समाज	
१६		सामुदायिक विकास तथा वातावरण संरक्षण समाज (कोडेक्स)	
१७		सामुदायिक वन उपभोक्ता महासंघ	
१८		जनचेतना तथा युवा जागरण मञ्च नेपाल (फाया नेपाल)	विपद् व्यवस्थापन, जीविकोपार्जन
१९		मानव अधिकार तथा ग्रामिण विकास समाज	
२०		व्याकवार्ड सोसाइटी एजुकेशन (वेस)	
२१		कमैया प्रथा उन्मुलन समाज, कैलाली	
२२		ओरेक नेपाल (महिला पुर्नस्थापना केन्द्र)	
२३		सेवक नेपाल	
२४		मुक्त कमैया महिला विकास मञ्च, कैलाली	
२५		नेपाल राष्ट्रिय दलित समाज कल्याण संघ, धनगढी	
२६		मुक्त कमैया महिला विकास मञ्च, कैलाली	

क्र.सं.	संस्थाको प्रकार	संस्थाको नाम, ठेगाना	विषयगत कार्यक्षेत्र
२७		नेपाल परिवार नियोजन संघ, धनगढी	प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन
२८		ब्लू डाइमण्ड सोसाइटी, धनगढी	
२९		सृजनशिल समाजको सृजना	
३०		नवकीरण प्लस, धनगढी	
३१		कैलाली जनपुस्तकालय, धनगढी	
३२		महिला स्वास्थ्य तथा वातावरणीय समाज नेपाल, धनगढी	
३३		मेरी स्टोप्स सेन्टर, अत्तरिया	प्रजनन स्वास्थ्य, परिवार नियोजन
३४		नेपाल नेत्र ज्योती संघ, धनगढी	
३५		सि.वि.ओ. विकास केन्द्र धनगढी, कैलाली	
३६		पहुँच विहिनहरूका लागि सामाजिक उत्थान केन्द्र, नेपाल	
३७		शान्ती पुर्नस्थापना गृह	
३८		कैलाली अपाङ्ग समाज सेवा संघ	
३९		सामुदायिक विकास तथा वातावरण संरक्षण समाज (कोडेक्स)	
४०		अपाङ्ग एकता समाज	
४१		कैलाली नेत्रहिन संघ	
४२		कैलाली उद्योग वाणिज्य संघ	
४३		राष्ट्रिय दलित नेटवर्क (RDN) नेपाल	
४४		नवजीवन सेवा संघ धनगढी	
४५		नेपाल क्षय रोग निवारण संघ, धनगढी	

अनुसुची १५

क्र.स.	कार्यालय को नाम	सम्पर्क नम्बर
१	जिल्ला अदालत धनगढी	५२११३०, ५२६६६५
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय धनगढी	५२११०१ ५२१३०१ ५२१८०१ ५२१३०२
३	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय धनगढी	५२०९९२, ५२२५६०, ५२१२०७, ५२४७४७
४	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय धनगढी	५२११३१
५	कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय धनगढी	५२११४८, ५२२२३५
६	मालपोत कार्यालय धनगढी	५२१२०१
७	कैलाली भन्सार कार्यालय धनगढी	५२११४२
८	जिल्ला शिक्षा कार्यालय धनगढी	५२४००४६
९	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय धनगढी	५२११२४, ५२१२२७, ५२१३२४
१०	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय धनगढी	५२११०६, ५२७०१६
११	जिल्ला बन कार्यालय धनगढी	५२११३३, ५२११३४
१२	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय धनगढी	५२१११४, ५२४८६७
१३	सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय धनगढी	५२१२२५
१४	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय धनगढी	५२०७०७
१५	धूमिगत जलस्रोत विकास समिति शाखा कार्यालय	५२११३९
१६	जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण डिभिजन धनगढी	५२५०४८
१७	मत्स्य विकास केन्द्र वीराडांडी	५७५१२०
१८	शहरी विकास तथा भवन निर्माण डि.कार्यालय	५२११५७
१९	खानेपानी तथा सरसफाइ डि.कार्यालय	५२११३८
२०	वाणिज्य कार्यालय धनगढी	५२४५७६
२१	ब्यासायिक तथा सीप विकास तालीम केन्द्र	५२११५४
२२	बाखा विकास फार्म बुढितोला	५२९३४२
२३	कारागार शाखा धनगढी	५२१२१५
२४	जिल्ला हुलाक कार्यालय धनगढी	५२११५२
२५	संचार केन्द्र धनगढी	५२१९११
२६	अध्यागमन कार्यालय धनगढी	५२३२४६
२७	टिकापुर अस्पताल	५६००५०

क्र.स.	कार्यालय को नाम	सम्पर्क नम्बर
२८	भूमि सुधार कार्यालय धनगढी	५२१२२४
२९	महिला विकास कार्यालय धनगढी	५२३२०४
३०	जिल्ला बनस्पति कार्यालय धनगढी	५२२९२०
३१	नापी कार्यालय धनगढी धनगढी	५२११४९
३२	धनगढी न.पा.	५२१३२९, ५२१४२९
३३	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय धनगढी	५२३३८३
३४	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	५२१३०६
३५	टिकापुर न.पा.	५६०११८, ५६०८१६
३६	मालपोत कार्यालय टिकापुर	५६०२४५
३७	शैक्षिक तालीम केन्द्र	५२१०८०
३८	रानी जमरा कुलरिया सिंचाइ आयोजना	५६१२६१
३९	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय	५२६७००
४०	सु.प.क्षेत्रीय सिंचाइ निर्देशनालय	५२११३६
४१	स.प. क्षेत्रीय वन निर्देशनालय	५२११२७, ५२१३२७, ५२२१२८
४२	क्षेत्रीय खाद्यप्रविधि तथा गुण नियन्त्रण कार्यालय	५२२९७२
४३	क्षेत्रीय पशु सेवा तालीम केन्द्र	५२१९३९
४४	क्षेत्रीय पशु रोग अन्वेषण प्रयोगशाला	५२२१८२
४५	क्षेत्रीय वन तालीम केन्द्र	५२२९३०
४६	स.प. क्षेत्रीय स्वास्थ्य तालीम केन्द्र	५२१११३, ५२५८०१, ५२५८०२
४७	गुणस्तर तथा नापतौल क्षेत्रीय कार्यालय	५२१२१२
४८	श्रम कार्यालय	५२२,३७९
४९	सेती अंचल अस्पताल	५२५९११
५०	आन्तरिक राजस्व कार्यालय	५२१२०६, ५२११४१
५१	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय	५२१३९५, ५२२१६०
५२	सेती अंचल आयुर्वेद औषधालय	५२००४१
५३	यातायात व्यवस्था कार्यालय	५२१३१३
५४	हेभी इक्यूपमेण्ट डिभिजन कार्यालय गोदावरी	५५०६५४
५५	नेपाल राष्ट्र बैंक	५२३१७२, ५२२०८३
५६	नेपाल बैंक लिमिटेड	५२११०९

क्र.स.	कार्यालय को नाम	सम्पर्क नम्बर
५७	राष्ट्रिय बाणिज्य बैंक	५२१११५ , ५२२२६६
५८	कृषि विकास बैंक शाखा कार्यालय धनगढी	५२४१४८
५९	कृषि विकास बैंक बैंकिङ. कार्यालय धनगढी	५२६६२८
६०	कृषि विकास बैंक क्षेत्रीय कार्यालय धनगढी	५२२४५१ , ५२२४२९, ५२२३८५
६१	कृषि विकास बैंक क्षेत्रीय तालीम केन्द्र धनगढी	५२१२०२
६२	जनक शिक्षा सामग्री केन्द्र	५२२५४६
६३	गेटा आंखा अस्पताल	५७५११२, ५७५२०१
६४	सू.प. ग्रामीण विकास बैंक	५२२६२४, ५२२६२३
६५	कर्मचारी संचय कोष	५२७४०७ ५२०६९२
६६	टिम्बर कर्पोरेशन अफ नेपाल	५२११०४
६७	साभ्ना प्रकाशन	५२१२०९
६८	नेपाल खाद्य संस्थान	५२११२५
६९	नेपाल आयल निगम	५२१२०४
७०	नेपाल टेलिकम क्षेत्रीय निर्देशनालय अत्तरिया	५५०६६७ ,५५०९९९
७१	नेपाल टेलिकम धनगढी	५२११०७
७२	राष्ट्रिय विमा संस्थान	५२१७६२
७३	कृषि सामग्री कम्पनी लिमिटेड	५२१३१०
७४	साभ्ना स्वास्थ्य सेवा	५२१२१८
७५	नेशनल ट्रेडिङ. लिमिटेड	५२११०८
७६	नेपाल खानेपानी संस्थान	५२३०७१
७७	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण क्षेत्रीय कार्यालय	५५११५३
७८	नेपाल बिद्युत प्राधिकरण धनगढी	५२१४५६ ५२१८६५
७९	साल्ट ट्रेडिङ. लिमिटेड	५२१११८
८०	नागरिक उड्डयन कार्यालय गेटा	५७५२१९
८१	न.५ बाहिनी तेघरी	५५०७४० ५५०७४१
८२	शिवदल गण तेघरी	५५०००२
८३	नं.५ सैन्य तालीम गुल्म बोराडांडी	५२५५३०
८४	कालीदल गण	५२११५५
८५	सू.प. सशस्त्र प्रहरी बल बाहिनी अत्तरिया	५५०४७०

क्र.स.	कार्यालय को नाम	सम्पर्क नम्बर
८६	सशस्त्र प्रहरी बल मालिका गण बनबेहडा	५२९१०१
८७	सशस्त्र प्रहरी बल सिमा सुरक्षा कार्यालय धनगढी	५२६९२७
८८	क्षेत्रीय ट्राफिक कार्यालय अत्तरिया	५५००२९
८९	अञ्चल प्रहरी कार्यालय	५२०१००
९०	जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय	५२१६९९
९१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	५२११५०
९२	होटल डिभोटी धनगढी	५२१६१८
९३	होटल दिनेश कटेज धनगढी	५२०३६१
९४	होटल रुबस धनगढी	५२१२६०
९५	बस व्यवसायी समिति धनगढी	५२१२९२
९६	धनगढी बसपार्क	५२१२५२
९७	कैलाली उद्योग बाणिज्य संघ	५२१२३७
९८	रासस	५२१२६२

अनुसूची १६

तथ्यांक ऐन, २०१५

लालमोहर सदर मिति
मिति

नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित

२०१५।०८।१०	२०१५।०८।१८
संशोधन गर्ने ऐन	लालमोहर र प्रकाशन मिति
१. तथ्यांक (संशोधन) ऐन, २०१८	२०१८।०९।१३
२. केही नेपाल कानून (संशोधन र पुनः व्यवस्थापन) ऐन, २०२०	२०२०।११।१६
३. संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८	२०२८।१२।२०
४. तथ्यांक (दास्रो संशोधन) ऐन, २०३०	२०३०।१२।११
५. न्याय प्रशासन सुधार ऐन, २०३१	२०३१।०४।१८
६. न्याय प्रशासन सुधार (चौथो संशोधन) ऐन, २०४३	२०४३।०७।२४
७. न्याय प्रशासन ऐन, २०४८	२०४८।०२।१६

२०१५ सालको ऐन, २०

स्वस्तिश्री गिरिराज चक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत ओजस्वी राजन्य प्रोज्ज्वल नेपालतारा अति ओजस्वी त्रिभुवन प्रजातन्त्र श्रीपद रामपट्ट अतुलज्योतिर्मय त्रिशक्तिपट्ट अतिप्रबल गोरखादक्षिणबाहु महाधिपति फिल्डमार्शल र सर्वोच्च कम्याण्डर इनचीफ श्री श्री श्री महाराज महेन्द्र वीर विक्रम शाह जङ्गबहादुर शाह बहादुर शमशेर जङ्गदेवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

तथ्यांक संकलन गर्ने सुविधा प्राप्त गर्नको निमित्त बनेको ऐन

जनतालाई अधिक मात्रामा ठोस हित हुने गरी नीति निर्धारण गर्न सरकारी विभागहरूको प्रशासकिय निपुणता बढाउन र मुलुकको आर्थिक गतिविधि बारे यथार्थ ज्ञान प्राप्त गर्न नेपाल सरकारलाई यथार्थ आधार चाहिएको र त्यस्तो आधार जुटाउन तथ्यांक संकलन संबन्धि सुविधाको व्यवस्था गर्न र तथ्यांक संकलन, संग्रह, प्रकाशन र विश्लेषण गर्ने कामको निमित्त एक केन्द्रिय विभागको स्थापना गरी शान्ति र व्यवस्था एवम् सर्वसाधारण जनताको सुविधा र आर्थिक हित कायम राख्न वाञ्छनीय भएकोले श्री ५ महाराजाधिराजवाट मन्त्रिपरिषदका सल्लाह अनुसार यो ऐन बनाई जारि गरिएको हो ।

१. (१) यस ऐनको नाम तथ्यांक ऐन, २०१५ रहेको छ ।

(२) यो ऐन नेपाल भर मूलुकमा लागू हुनेछ ।

(३) यो ऐन तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा:- विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा-

(क) अधिकार प्राप्त अधिकृत भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत संकलन गर्नुपर्ने तथ्यांक र खबरको विवरण संकलन गर्न सूचित आदेशद्वारा अधिकार दिईएको अधिकृत सम्भन्नुपर्छ ।

(ख) महानिर्देशक भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियुक्त केन्द्रीय तथ्यांक विभागको महानिर्देशक सम्भन्नुपर्छ ।

(ग) सूचित आदेश भन्नाले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित आदेश सम्भन्नुपर्छ ।

(घ) विभागको अधिकृत भन्नाले तोकिएबमोजिम केन्द्रीय तथ्यांक विभागको अधिकृत भनी नियुक्त भएको व्यक्ति सम्भन्नु पर्छ ।

(ङ) तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको भन्नाले यो ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिमको सम्भन्नुपर्छ ।

३. विवरण दाखिल गराउने अधिकारी:- (१) नेपाल सरकारले सूचित आदेशद्वारा कुनै वर्गको व्यक्तिहरूको भोग चलन वा नियन्त्रणमा रहेको सोही आदेशमा तोकिएको खबर, लगत र तथ्यांकको तोकिएको ढाँचाको विवरण तोकिएको समयमा महानिर्देशक छेउ दाखिल गर्न त्यस्तो व्यक्तिलाई आदेश गर्न सक्छ ।

४. तथ्याङ्क संकलन गर्न निर्देश गर्ने अधिकार :- (१) नेपाल सरकारले सूचित आदेशद्वारा यस दफामा लेखिएबमोजिम कुनै कुराका सम्बन्धमा तथ्याङ्क संकलन गर्न निर्देश गर्न सक्छ ।

(२) उप दफा (१) अन्तर्गत निकालिएको आदेशद्वारा देहायबमोजिम गर्न सकिनेछ :

(क) संकलन गर्नुपर्ने खबरको लगत तोक्ने

(ख) त्यस्तो खबर संकलन गर्ने कामको निमित्त अधिकार प्राप्त अधिकृतहरू नियुक्त वा मनोनित गर्ने, तिनीहरूका काम, कर्तव्य र अधिकारहरू तोक्ने र त्यस्तो काम, कर्तव्य र अधिकारहरू प्रयोग तथा पालन गर्दा तिनीहरूले अपनाउनु पर्ने

कार्यविधि तोक्ने

(ग) त्यस्तो आदेशान्तर्गत संकलन गर्न पर्ने तथ्याङ्क सुविधापूर्वक संकलन गर्नको निमित्त नेपाल सरकारको विचारमा आवश्यक देखिएका वा आकस्मिक अरु सबै कुराहरुको व्यवस्था ।

५ विवरण दाखिला गराउने महानिर्देशकको अधिकार : महानिर्देशकले आफै वा अरु कुनै अधिकृतद्वारा कुनै व्यक्ति छेउ लिखित सूचना पठाई तोकिएको कुरासम्बन्धी तोकिएको खबर, लगत र तथ्याङ्कको तोकिएको ढाँचाको विवरण तोकिएको समयमा आफू छेउ दाखिल गर्न त्यस्तो व्यक्तिलाई आदेश गर्नसक्छ ।

६ रेकर्ड जाँच्ने अधिकार : महानिर्देशक वा निजको अधिकार क्षेत्रभित्र रही काम गर्ने कुनै अधिकार प्राप्त अधिकृत वा निजद्वारा दफा ५ अन्तर्गत लिखित रूपमा अधिकार पाएको कुनै अधिकृतले दफा ३ वा दफा ४ अन्तर्गतको आदेश वा दफा ५ अन्तर्गतको सूचनामा तोकिएको कुनै कुराको सम्बन्धमा तथ्याङ्क संकलन गर्ने प्रयोजनको निमित्त वा सूचनाअन्तर्गत दाखिल भएको कुनै लगत, विवरण वा खबर साँचो हो होइन भन्ने कुराको जाँचको निमित्त देहायबमोजिम गर्नसक्छ :

(क) कुनै खबर वा विवरण दाखिल गर्नुपर्ने कर्तव्य भएको कुनै चलन वा नियन्त्रणमा रहेको कुनै घर जग्गामा पूर्व सूचना दिई मनासिव माफिकको समयमा प्रदेश गर्ने

(ख) त्यस्तो व्यक्तिको भोग चलन वा नियन्त्रणमा रहेको कुनै लिखत वा चीज आफू छेउ पेश गर्ने आदेश दिन र त्यसको जाँच गर्न

(ग) यो ऐनअन्तर्गत संकलन गर्नुपर्ने तथ्याङ्कसम्बन्धी कुनै खबर कुनै व्यक्तिलाई थाहा छ भन्ने मनासिव माफिकको विश्वास भएमा निजसंग कुनै प्रश्न सोध्ने ।

७ विवरण माग्ने अधिकार : महानिर्देशकले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाद्वारा सोही सूचनामा तोकिएको कुरासम्बन्धी तोकिए बमोजिमको खबर वा तथ्याङ्कको तोकिएको ढाँचाको विवरण तोकिएको समयमा आफू छेउ दाखिल गर्न कुनै वर्गको व्यक्तिलाई अनुरोध गर्नसक्छ ।

७(क). तथ्याङ्क संकलन गर्न केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको स्वीकृति प्राप्त गर्नु पर्ने :

(१) कुनै सरकारी कार्यालय, सरकारी स्वामित्व भएको वा यस उद्देश्यको लागि सरकारी सहायता प्राप्त संस्था वा विदेशी व्यक्ति वा संस्थाले व्यावसायिक उद्देश्यले कुनै आर्थिक कुराको लगत, खबर वा तथ्याङ्क संकलन गर्न चाहेमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट स्वीकृति प्राप्त गर्नुपर्छ ।

(२) उप दफा (१) बमोजिम तथ्याङ्क संकलन गर्नको निमित्त स्वीकृति प्राप्त गर्न चाहिने व्यक्ति वा संस्थाले सम्बन्धित तथ्याङ्क संकलन गर्नु परेको कारण, सो संकलन गरिने इलाका, संकलन गर्दा अपनाइने प्रणाली वा कार्यक्रमको सम्बन्धमा विस्तृत विवरण केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(३) उप दफा (१) बमोजिमको तथ्याङ्क संकलन गर्न मनासिव देखाएमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले स्वीकृति दिदा सो विभागले तथ्याङ्क संकलन गर्दा अपनाउनु पर्ने प्रणाली र आवश्यक देखिएका अन्य शर्त समेत तोकिदिन सक्नेछ ।

७ (ख). तथ्याङ्कलाई प्रयोग वा प्रकाशित गर्नुअघि प्रमाणित गराउनु पर्ने :

(१) दफा ७ क. बमोजिम तथ्याङ्क संकलन गर्न स्वीकृति प्राप्त गर्ने व्यक्ति वा संस्थाले तथ्याङ्क संकलन गरी त्यसलाई प्रयोगमा ल्याउन वा प्रकाशित गर्नुअघि केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट प्रमाणित गराउनुपर्छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तथ्याङ्क प्रमाणित गर्दा तथ्याङ्क विभागले कुनै खर्च व्यहोर्नु पर्ने भए त्यस्तो खर्च समेत तथ्याङ्क प्रमाणित गराउन चाहने व्यक्ति वा संस्थाले केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागलाई बुझाउनुपर्नेछ ।

(३) केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको स्वीकृति प्राप्त नगरी कुनै तथ्याङ्क विदेशी व्यक्ति, संस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय संस्थालाई उपलब्ध गराउनु हुदैन ।

८ खबर वा विवरणको प्रकाशनमा प्रतिबन्ध :

(१) दफा ३ वा दफा ४ वा दफा ५ वा दफा ६ वा दफा ७ अन्तर्गत दाखिल भएको वा प्राप्त गरिएको वा तयार भएको कुनै व्यक्तगत वा कुनै परिवार वा फर्म वा कम्पनीसम्बन्धी विवरण वा खबर वा त्यसको कुनै अंश सो खबर वा विवरण दिने व्यक्तिको वा निजद्वारा अधिकार प्राप्त प्रतिनिधिको लिखित स्वीकृतिविना महानिर्देशक वा विभागको अधिकृत बाहेक अरु कसैलाई प्रत्यक्ष रूपबाट देखाउन वा प्रकाशित गर्नहुदैन ।

(२) यो ऐनअन्तर्गत मुद्दा चलाउने प्रयोजनको निमित्त त्यस्तो विवरण अदालतमा पेश गर्नमा उप दफा (१) ले पुऱ्याउने छैन ।

९ सजाय

(१) दफा ३ वा दफा ४ वा दफा ५ अन्तर्गत कुनै खबर वा विवरण दिनु पर्ने कर्तव्य भएका कुनै व्यक्तिले देहायको कसूर गरेमा निजलाई त्यस्तो प्रत्येक कसूरको निमित्त रु.२००। दुई सय जरिवाना वा दुई महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ :

(क) जानी जानी त्यस्तो खबर वा विवरण तोकिएको म्याद भित्र नदिएमा वा दिन इन्कार गरेमा वा

(ख) जानी जानी कुनै भ्रष्ट खबर वा विवरण दिएमा वा दिलाएमा,

तर यस उपदफा अन्तर्गत सजाय हुने कसूर कुनै कम्पनी वा संगठित संस्थाले गरेकोमा सो कसूर भएको कुरा आफुलाई थाहा थिएन वा सो कसूर रोक्न आफुले सकभर उचित प्रयत्न गरेको थियो भन्ने कुरा प्रमाणित गर्न सकेमा बाहेक सो कम्पनी वा संस्थाको प्रत्येक महानिर्देशक, मैनेजर, सेक्रेटरी वा अरु अधिकृत वा प्रतिनिधिलाई रु.३००। तीनसय सम्म जरिवाना वा तीन महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(२) कुनै व्यक्तिले महानिर्देशक वा निजद्वारा दफा ६ अन्तर्गत अधिकार प्राप्त कुनै अधिकृतलाई सो दफाको खण्ड(क) अन्तर्गत कुनै घर जग्गामा प्रवेश गर्ने अधिकारको प्रयोगमा बाधा प-याएमा वा सो दफा खण्ड(ख) अन्तर्गत पेश गर्न दिइएको कुनै लिखत वा चीज जानी जानी पेश गर्न इन्कार गरेमा वा सो दफाको खण्ड(ग) अन्तर्गत सोधिएको कुनै प्रश्नको उत्तर दिन इन्कार गरेमा वा जानी जानी भुट्टा उत्तर दिएमा निजलाई रु.१००। एक सयसम्म जरिवाना वा एक महिनासम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(२क) दफा ७ क.बमोजिम स्वीकृत प्राप्त नगरी वा स्वीकृत प्रदान गर्दा तोकीएको प्रणाली वा शर्त विपरीत हुने गरी तथ्यांक संकलन गरेमा वा दफा ७ ख.बमोजिम कुनै तथ्यांकलाई प्रयोगमा ल्याउन वा प्रकाशित गर्नु अघि प्रमाणित गराउनु पर्नेमा सो नगराई प्रयोगमा ल्याउने व्यक्ति वा संस्था र प्रकाशन गर्ने व्यक्तिलाई त्यस्तो प्रत्येक कसूर वापत पाँच हजार रुपैयासम्म जरिवाना हुनेछ।

तर,यस उपदफा अन्तर्गत सजाय हुने कसूर कुनै संगठित संस्थाबाट भएकोमा त्यस्तो कसूर आफ्नो जानकारी वेगर भएको हो भन्ने कुरा प्रमाणित गर्न सकेमा बाहेक त्यस्तो कसूर वापतको सजाय संबन्धित संस्थाको महा प्रबन्धक वा प्रबन्धक वा प्रमुखलाई हुनेछ।

(३)महा- प्रबन्धक वा विभागको अधिकृत वा कुनै अधिकार प्राप्त अधिकृतले देहाएको कसूर गरेमा निजलाई त्यस्तो प्रत्येक कसूरको निमित्त रु.२००। दुई सयसम्म जरिवाना वा दुई महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(क) दफा ८ उल्लंघन गरी कुनै खबर वा विवरण वा त्यसको कुनै अंश प्रकाश गरेमा वा

(ख) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियम अन्तर्गत दिइएको आदेश पालन नगरेमा वा पालन गर्न इन्कार गरेमा वा आदेश गर्दा उचित सावधानी वा तत्परता नदेखाएमा वा

(ग) आफ्नो जिम्मामा रहेका तथ्यांक संबन्धि रेकर्ड लापरवाहीले वा जानीजानी नष्ट गरेमा वा अन्य किसिमबाट त्यसमा नोक्सानी पुर्याएमा वा गलत नतिजा निस्कने गरी कुनै खबर कित्ते गरेमा वा अन्य तरिकाबाट प्रयोग गरेमा वा त्यस्तो रेकर्ड आफ्नो व्यक्तिगत लाभ वा अनधिकृत कामको लागि प्रयोग गरेमा ।

(४)दफा ८ उल्लंघन गरी कुनै व्यक्ति कुनै अधिकार प्राप्त अधिकृत वा विभागको अधिकृतबाट कुनै खबर वा विवरण प्राप्त गरेमा निजलाई रु.२००/ दुई सय सम्म वा दुई महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुने

तर त्यसरी प्राप्त गरेको खबर वा विवरण प्रकाशित समेत गरेमा निजलाई रु.५००। पाँचसय सम्म जरिवाना वा पाँच महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ ।

(५)कुनै व्यक्तिले जनतालाई यो ऐन अन्तर्गत दिइएको कुनै आदेशको पालन नगर्नु भनि वा अधिकार पाएका कुनै अधिकृतद्वारा कानून बमोजिम मागिएको कुनै खबर वा विवरण वा सोधिएको कुनै प्रश्नको उत्तर नदिनु भनि प्रचार गरेमा निजलाई रु.५००। पाँचसय सम्म जरिवाना वा पाँच महिना सम्म कैद वा दुवै सजाय हुनेछ।

१० मुद्दा हेर्ने अधिकारी र पुनरावेदन: (१) यस ऐन अन्तर्गत देहायको कसूरको सम्बन्धमा कारवाही र सजाय गर्ने अधिकारी देहायको अधिकारी वा अदालतलाई हुनेछ:

(क) दफा ९को उपदफा (१),(२) र (५) को कसूर सम्बन्धमा प्रमुख जिल्ला अधिकारी,

(ख) दफा ९को उपदफा (२क)को कसूरको सम्बन्धमा महानिर्देशक,र

(ग) दफा ९को उपदफा (३) र (४) को कसूरको सम्बन्धमा जिल्ला अदालत।

(२) राजपत्रांकित अधिकृतको सम्बन्धमा नेपाल सरकारको अनुमति र केन्द्रिय तथ्यांक विभागका कर्मचारीको सम्बन्धमा महानिर्देशकको अनुमति नभई यो ऐन अन्तर्गत सजाय हुने कुनै कसूरको सम्बन्धमा कुनै उजुर लाग्ने छैन ।

(३) उपदफा (१)बमोजिम प्रमुख जिल्ला अधिकारी वा महानिर्देशकले गरेको निर्णय उपर पुनरावेदन अदालतमा पुनरावेदन लाग्नेछ ।

१०.क अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने: दफा १० को उपदफा (१) को खण्ड (ख) बमोजिम महानिर्देशकलाई भएको अधिकार नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी कुनै अधिकृतले प्रयोग गर्न पाउने गरी प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

११. नेपाल सरकार वादी हुने: यस ऐन अन्तर्गतको मुद्दामा नेपाल सरकार वादी वादी हुनेछ ।

१२.आदेशमा प्रश्न उठ्न सक्ने: यो ऐनद्वारा प्रदत्त अधिकारको प्रयोग गरी दिइएको आदेशका सम्बन्धमा कुनै अदालतमा प्रश्न उठ्न सक्नेछैन ।

१३. नियम बनाउने अधिकार: यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्छ ।

१४. खारेजी: जनगणना ऐन,२०१३ खारेज गरिएको छ ।

अनुसुची १७ :

तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुर सम्बन्धी जानकारी

तथ्याङ्क ऐन २०१५ तथा नियमावलीमा भएको व्यवस्था बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको कार्यसम्पादनमा सघाउ पुऱ्याउने उद्देश्यले ७५ वटा जिल्लाहरूको कार्य हेर्ने गरी ३३ वटा तथ्याङ्क कार्यालयहरूको गठन गरिएको छ । जसमध्ये तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरको कंचनपुर र कैलाली गरी २ जिल्ला कार्यक्षेत्र रहेको छ । तथ्याङ्क कार्यालयको कार्यालय प्रमुखमा निर्देशकको (रा.प.द्वि.) दरबन्दी रहेको छ । कार्यालयको कार्यबोझ हेरी तथ्याङ्क सम्बन्धी प्रयोजनका लागि अन्य राजपत्रअनंकित प्राविधिक र श्रेणीविहीन कर्मचारीको दरबन्दीको व्यवस्था गरिएको छ ।

तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरका कार्यहरू :

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुर लगायत मातहत ३३ जिल्लामा रहेका तथ्याङ्क कार्यालयहरूको लागि निर्धारित गरिएका कार्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- विभागबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने ।
- विभागबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- विभागले जिल्लाबाट संकलन गर्न अऱ्हाएका सेकेण्डरी तथ्याङ्क संकलन गर्ने ।
- जिल्लाको तथ्याङ्क प्रोफाइल तयार पार्ने ।
- जिल्ला विकासको निमित्त आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध भए नभएको मूल्यांकन गर्ने ।
- जिल्लास्तरीय तथ्याङ्क विकास कार्यक्रम बनाई केन्द्रमा पठाउने ।
- वडा र गणना क्षेत्रको सीमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्टयाउने गरी नक्सांकन गर्ने ।
- जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने ।

तथ्याङ्क कार्यालयका कर्मचारीहरूको कार्य विवरण

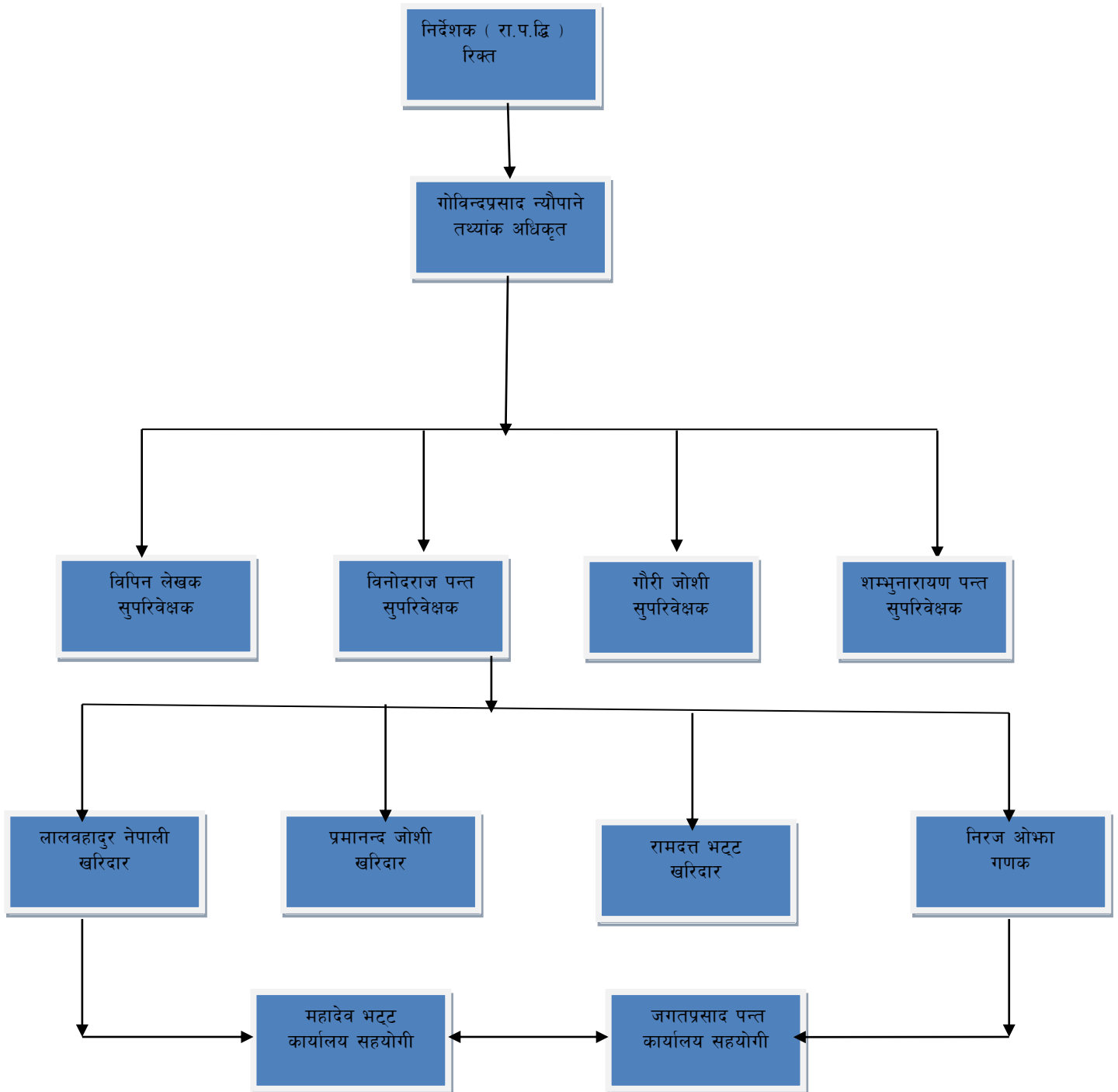
तथ्याङ्क ऐन, २०१५ तथा तथ्याङ्क नियमहरू, २०४१ बमोजिम तथ्याङ्क सङ्कलन, संग्रह, प्रकाशन र विश्लेषण गर्ने समेतको प्रयोजनमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट सञ्चालन गरिने गणना, सर्वेक्षण तथा सूचकहरूको निर्माणको लागि प्राप्त निर्देशन कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकारबाट केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागको मातहतमा तथ्याङ्क कार्यालयको लागि विभिन्न दरबन्दी स्वीकृत गरिएको हो । त्यसरी स्वीकृत प्रत्येक पदको कार्य विवरण दिइएको छ । सो कार्य विवरण बमोजिम सम्बन्धित पदमा कार्यरत कर्मचारीहरूको जिम्मेवारी पत्रद्वारा तोकिने व्यवस्था गरिएको छ । तथ्याङ्क कार्यालय कंचनपुरको लागि निर्धारण गरिएका पदहरूको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छः ।

तालिका न. १२.१

क्र.सं	पद	श्रेणी	दरबन्दी संख्या	कार्यालय गत शाखा/फाँट
१	निर्देशक	राजपत्रांकित द्वितिय, प्राविधिक)	१	कार्यालय प्रमुख
२	तथ्याङ्क अधिकृत	(राजपत्रांकित तृतीय, प्राविधिक)	१	प्राविधिक फाँट

क्र.सं	पद	श्रेणी	दरवन्दी संख्या	कार्यालय गत शाखा/फाँट
३	सुपरिवेक्षक	राजपत्र अनं. प्रथम, प्राविधिक)	४	प्राविधिक फाँट
४	गणक	(राजपत्र अनं. द्वितीय, प्राविधिक)	१	प्राविधिक फाँट
५	सह लेखापाल	(राजपत्र अनं. द्वितीय)	१	लेखा फाँट
६	खरिदार	(राजपत्र अनं. द्वितीय, प्रशासन)	३	प्रशासन फाँट
७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहीन	२	प्रशासन फाँट

तथ्यांक कार्यालय कंचनपुरको पदपूर्ती सम्बन्धी विवरण

अनुसूची १८ अवधारणा र परिभाषा

परिवार

सामान्यतया एउटै आम्दानी खर्चले घर व्यवहार चलाई एकै भान्सामा खानपीन गरी बसेका व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको समूहलाई परिवार भनिन्छ। परिवारमा एक व्यक्ति मात्र वा धेरै व्यक्तिहरू, नाता पर्ने वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरू हुन सक्दछन।

औषत परिवार संख्या

प्रति परिवार एकाईमा रहेको कुल संख्या देखाउने सूचक नै औषत परिवार संख्या हो। कुनै स्थान विशेषको कुल जनसंख्यालाई सोही स्थानको कुल परिवार संख्याले भाग गर्दा आउने मानलाई औषत परिवार संख्या भनिन्छ।

परिवार मुली

घर परिवारको मुली भन्नाले घर परिवारको त्यो सदस्यलाई जनाउछ जसले परिवारको आम्दानी तथा खर्चको चांजोपाजो मिलाउनको साथसाथै आवश्यक निर्णय समेत गर्ने गर्दछ।

लैङ्गिक अनुपात

प्रति सय जना महिलामा पुरुषको संख्या व्यक्त गर्ने ईकाई नै लैङ्गिक अनुपात हो। कुनै स्थान विशेषको कुल पुरुषको जनसंख्यालाई महिलाको संख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा लैङ्गिक अनुपात प्राप्त हुन्छ।

जनघनत्व

प्रति एकाई क्षेत्रफलमा रहेको कुल जनसंख्या व्यक्त गर्न जनघनत्वको गणना गरिन्छ। यसले कुनै स्थानको क्षेत्रफल र त्यस स्थानको जनसंख्या बिचको सम्बन्ध देखाउछ।

आश्रित अनुपात

१५ वर्ष भन्दा कम (०-१४ वर्ष) र ६० वर्ष भन्दा माथिल्लो उमेर समूहको जनसंख्यालाई जोडेर १५-५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्याले भाग गर्दा प्राप्त हुने अनुपात जसले काम गर्ने उमेरको जनसंख्यामा काम गर्न नसक्ने र अरुमा आश्रय लिनु पर्ने जनसंख्याको अनुपातलाई देखाउछ।

साक्षरता दर

५ वर्ष वा सो भन्दा माथिल्लो उमेर समूहको साक्षर पढन, र लेख्न जान्ने जनसंख्यालाई सोही उमेर समूहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा प्राप्त हुने प्रतिशत मूल्य नै साक्षरता दर हो।

कुल भर्ना दर

विद्यालय भर्ना भएका तहगत विद्यार्थीहरूलाई विद्यालय भर्ना हुन तोकिएको निश्चित उमेर समूहको (प्रा.वि.को लागि ५-९ वर्ष, नि.मा.वि.को लागि १०-१२ र मा.वि. तहका लागि १३-१४ वर्ष) जनसंख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिफल नै सोही तहको कुल भर्नादर हो।

खुद भर्ना दर

विद्यालय भर्ना भएका विद्यार्थीहरू मध्ये तहगत तोकिएको उमेर भएका विद्यार्थीहरूको संख्यालाई तोकिएको निश्चित उमेर समूहको जनसंख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा आउने प्रतिफल नै सोही तहको खुद भर्ना दर हो।

शिक्षक-विद्यालय अनुपात

यसले प्रति विद्यालयमा रहेको औषत शिक्षक संख्या जनाउछ। कुल शिक्षक संख्यालाई कुल विद्यालयको संख्याले भाग गर्दा यो अनुपात प्राप्त हुन्छ।

शिक्षक-विद्यार्थी अनुपात

यसले प्रति शिक्षक कुल विद्यार्थीको औषत संख्या व्यक्त गर्दछ। कुल विद्यार्थी संख्यालाई कुल शिक्षकको संख्याले भाग गर्दा यो अनुपात प्राप्त हुन्छ।

तालिम प्राप्त शिक्षक अनुपात :

तालिम प्राप्त शिक्षक संख्यालाई सम्पूर्ण शिक्षक संख्याले भाग गरि आउने अंक तालिम प्राप्त शिक्षक अनुपात हो

कुल प्रजननदर

प्रजनन योग्य उमेर (अर्थात १५-४९ वर्ष बीचको) पुगेका प्रति विवाहित महिलाहरूले सो उमेरमा जन्माउने जिउदो बच्चाहरूको संख्या बताउने सूचक नै कुल प्रजनन दर हो।

परिवार नियोजन साधन प्रयोग कर्ता दर

१० वर्ष भन्दा बढी उमेरका विवाहित जनसंख्यामा परिवार नियोजनका स्थायी वा अस्थायी उपाय अवलम्बन गर्ने जनसंख्याको प्रतिशत मूल्य नै परिवारनियोजन साधन प्रयोग कर्ता दर हो।

आर्थिक क्रियाकलाप दर

आर्थिक क्रियाकलाप दर भन्नाले आर्थिक रूपले अक्सर क्रियाशिल जनसंख्या र कुल जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । जनसंख्याको लिङ्ग उमेर समूह अर्थात अन्य केही मापदण्डको आधारमा यो निकालिन्छ । नेपालमा जनगणना नै आर्थिक दृष्टिले क्रियाशिल जनसंख्याको तथ्यांकको मुख्य स्रोत हो । वि.सं.२०६८ को जनगणनामा गणनाको दिन भन्दा अघिल्लो १ वर्ष भित्रमा कम्तिमा ६ महिना अवधि (सन्दर्भ वर्ष भित्र लगातार वा पटक पटक गरी) काम गरेको वा सक्रिय रूपमा कामको खोजि गरेको व्यक्तिहरूलाई आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशिल जनसंख्यामा गणना गरिएको छ । उक्त जनगणनामा आर्थिक कामको खोजीमा सक्रिय रहेका र विस्तारित आर्थिक काम गरेका व्यक्तिहरूलाई पनि आर्थिक दृष्टिले क्रियाशिल जनसंख्यामा गणना गरिएको छ । जनगणनाको सन्दर्भमा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशिल जनसंख्या र उहि उमेर समूहका कुल जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई नै आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशिल दर वा आर्थिक क्रियाकलाप दर भनिन्छ ।

आर्थिक सक्रियता दर

१० वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेर समूहको आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्यालाई सोही उमेर समूहको जम्मा जनसंख्याले भाग गरेर १०० ले गुणन गर्दा प्राप्त हुने प्रतिशत मूल्य नै आर्थिक सक्रियता दर हो

कृषि-चलन

एउटै व्यक्ति वा परिवारले वा निकायले रेखदेख (व्यवस्थापन) गरेको कृषि उत्पादनको एक आर्थिक एकाइलाई कृषि-चलन भनिन्छ । यस्तो कृषि-चलनभित्र आफ्नो हकको वा अर्काको हकको भए पनि जुनसुकै शर्तमा लिई आंशिक वा पूर्ण रूपमा कृषि उत्पादनको उद्देश्यले पालिएका पशुपक्षीहरू वा जुनसुकै आकारको भए पनि कृषिका लागि उपयोग गरिएको सम्पूर्ण जग्गा पर्दछ ।

कृषिगणना २०६८ मा जग्गाको क्षेत्रफल वा पशुपक्षीको सङ्ख्या तल लेखिएबमोजिम भएमा मात्र कृषि-चलन मानिएको थियो :

- (क) हिमाल र पहाडका जिल्लामा कम्तीमा ४ आना (०.०१२७२ हेक्टर) र तराइका जिल्लामा कम्तीमा ८ धुर (०.०१३५५ हेक्टर) क्षेत्रफल बाली लागेको जग्गा भएमा, वा
- (ख) जुनसुकै उमेरका कम्तीमा १ वटा गाई-भैंसी पालेको भएमा, वा
- (ग) कम्तीमा ५ वटा भेडा-बाख्रा, सुँगुर-बङ्गुरजस्ता चौपाया पालेको भएमा, वा
- (घ) चल्ला र माउ गरी कम्तीमा २० वटासम्म चराचुरुङ्गी (कुखुरा, हाँस) पालेको भएमा ।

कित्ता

वरिपरि अरूको साँध भएर बीचमा रहेको जमिनको भागलाई कित्ता भनिन्छ । कहिलेकहीं कित्ताको साँधमा खोला, जंगल, भीर, नदीजस्ता प्राकृतिक साँध पनि पर्न सक्दछन् । जग्गाको कित्ता र गह्वा फरकफरक कुरा हुन् । एकै चलनअन्तर्गत दुई वा दुईभन्दा बढी कित्ता हुनका लागि एक कित्ता भित्रका गह्वा अर्को कित्ता भित्रका गह्वासँग कतैतिरबाट जोडिएको हुनुहुँदैन । कृषिगणनामा प्रयोग गरिएको कित्ता र साधारण बोलीचालीको भाषामा (वा नापीमा) प्रयोग गरिएको कित्ता एकै होइनन् ।

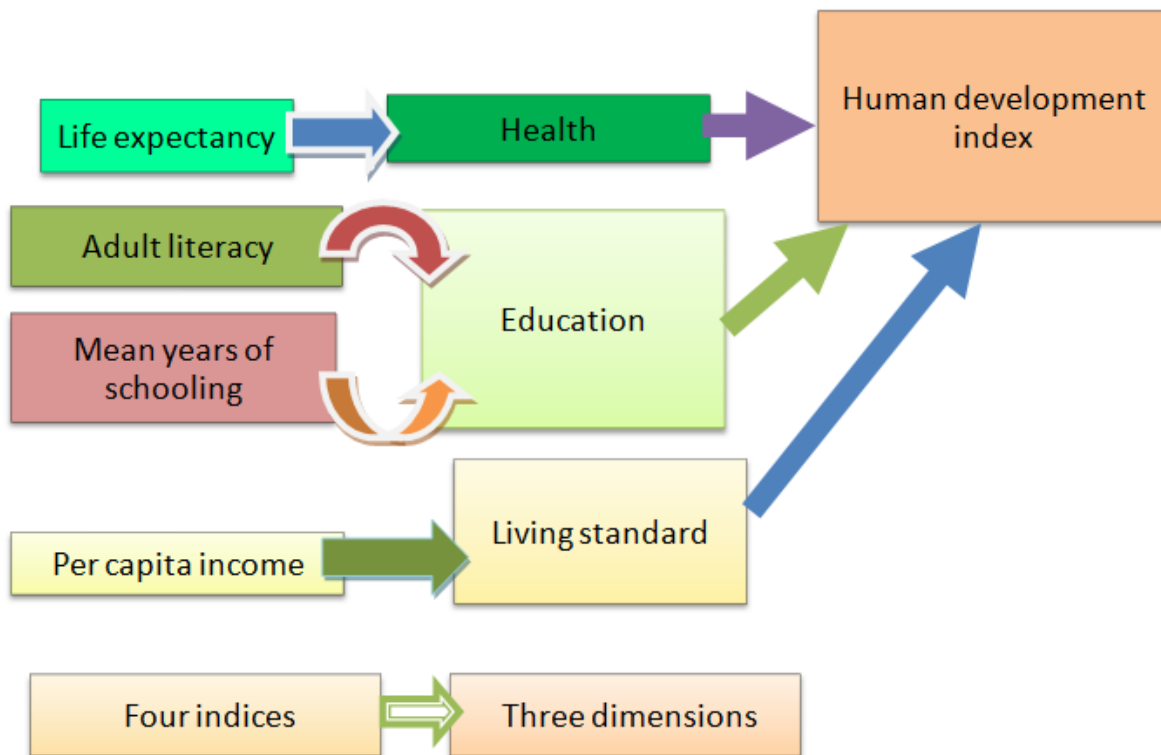
मुख्य कृषक

मुख्य कृषक भन्नाले कृषि-चलनको आर्थिक तथा प्राविधिक विषयमा निर्णय लिने, खेतीपातीको रेखदेख गर्ने र निर्देशन दिने व्यक्ति ।

Human development index

The HDI is a composite index measuring average achievement in three basic dimensions of human development: **a long and healthy life, knowledge and a decent standard of living**. HDI, is computed as the geometric mean (unlike its predecessors, which used the arithmetic mean) of the

normalized indexes measuring achievements in each of these three dimensions .

Life expectancy at birth: Life expectancy at birth is the number of years a newborn infant could expect to live if prevailing patterns of age-specific mortality rates at the time of birth stay the same throughout the infant's life.

Human Poverty Index

The HPI measures average deprivation in the three basic dimensions of human development—a long and healthy life, knowledge and a decent standard of living . HPI is calculated using Percentage of people not expected to survive beyond age 40, Adult illiteracy rate , Percentage of people without access to safe water, Percentage of malnourished children under age five .